ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ—೩

ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯ ಸಂಗ್ರಹ

ಮೈಸೂರು
ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ
೧೯೪೦

ಬೆಲೆ ೧೨ ಆಣೆ

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎಂ. ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ ಎಂ.ಎ.

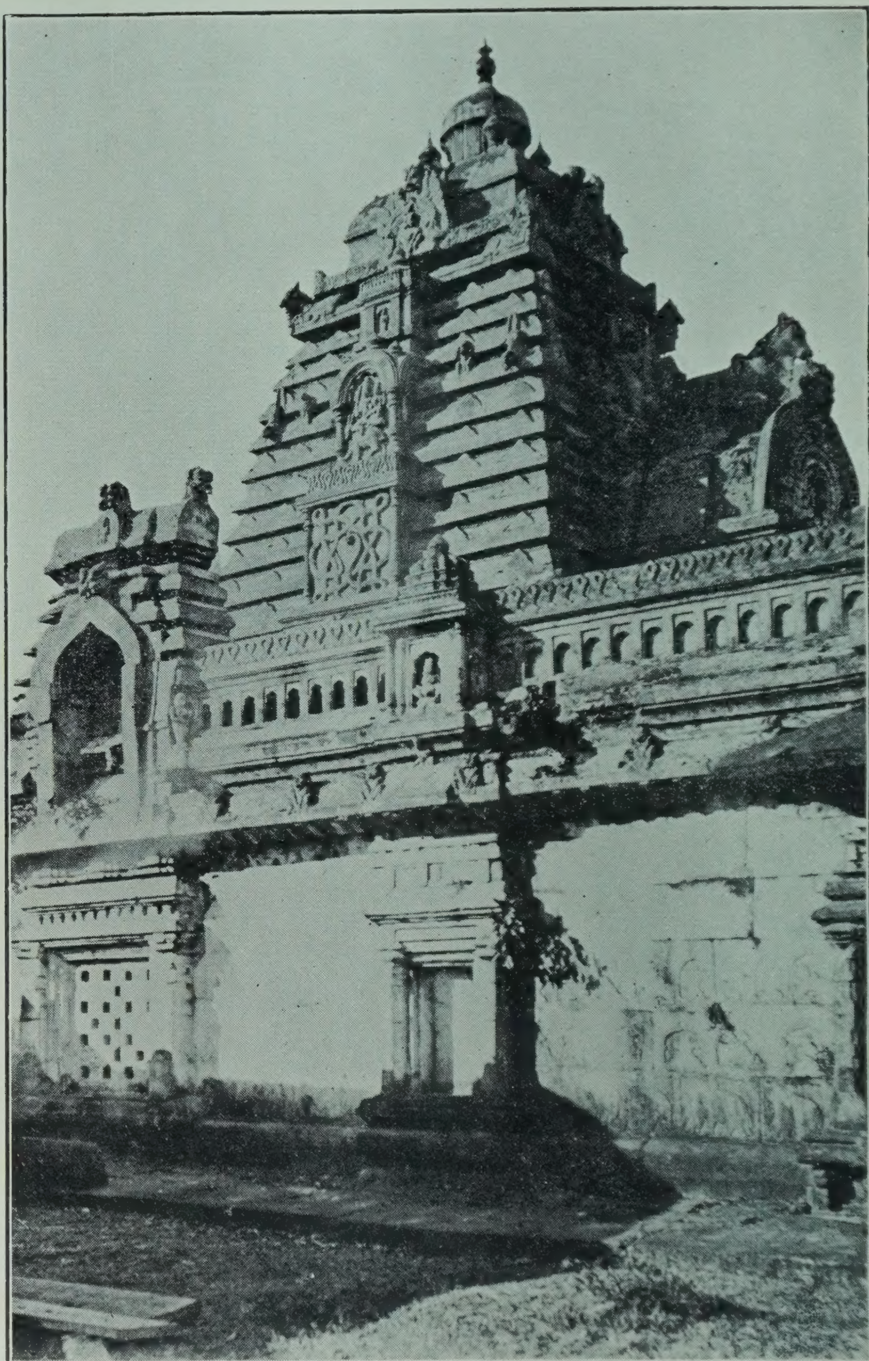
ಅವರಿಗೆ

ವಿಶ್ವಾಸಪೂರ್ವಕವಾಗಿ

ಎಂ. ಆರ್. ಶ್ರೀ

26-2-60.

ಬನವಾಸಿಯ ಮಧುಕೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ

(ಮೈಸೂರು ಶಾಸನದ ಇಲಾಖೆಯವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ)

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ— ೩

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕ

ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಎಲ್.

ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯ ಸಂಗ್ರಹ

ಸಂಪಾದಕರು

ಎಂ. ಎಸ್. ಬಸವಲಿಂಗಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಎಲ್.

ಎಂ. ಆರ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ, ಬಿ.ಎ.

ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರೆಸ್

ಮೈಸೂರು ರೋಡು, ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ

೧೯೪೦

ಮೊದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣ ೧೯೩೪
ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣ ೧೯೪೦

ಮುನ್ನುಡಿ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಘನೋದ್ದೇಶದಿಂದ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಒಂದು "ಕನ್ನಡ ಪ್ರಕಟನ ಸಮಿತಿ"ಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿ, ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟನೆಗೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಏರ್ಪಾಡನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ಎರಡು ಬಗೆಯುವು:

೧. ಈ ನವೀನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಮತ್ತು ಜನಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹರಡಬಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆ, ವಿಜ್ಞಾನ, ತತ್ವ, ಚರಿತ್ರೆ, ಧರ್ಮ, ನೀತಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ—ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಲಲಿತವಾದ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ವಿವಾದಾಸ್ಪದವಲ್ಲದ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸತಕ್ಕುವು. ಇವು ಸ್ವತಂತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿರಬಹುದು; ಅಥವಾ ಭಾಷಾಂತರಗಳಾಗಿರಬಹುದು, ಸಂಕಲನಗಳಾಗಿರಬಹುದು.

೨. ಕನ್ನಡದ ಪೂರ್ವದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಜನರಲ್ಲಿಯೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ತರುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯಗಳ ಸಂಗ್ರಹಗಳು. ಇವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪಾಠಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರಬೇಕು; ಮೂಲ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸಿದ ಶುದ್ಧ ಪಾಠವನ್ನು ಒಳಕೊಂಡು, ಪೀಠಿಕೆ, ಶಬ್ದಕೋಶ, ಅವಶ್ಯವಾದ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿರಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಏರ್ಪಟ್ಟು ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ "ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯ ಸಂಗ್ರಹ" ಮೂರನೆಯದು. ಈ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಗುಣಜ್ಞರ ಪರಾಮರ್ಶೆಗಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ಮಾತನ್ನು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಪ್ರೌಢಕಾವ್ಯಗಳು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಬಹಳ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಪಠ್ಯಭಾಗವಾಗಿ ಇಡುವ ಪದ್ಧತಿ ರೂಢಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ

ಜನರಂತೂ ಈ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಓದುವುದೇ ಅಪೂರ್ವ. ಇದು ವ್ಯಸನಕರ
ವಾದ ಸಂಗತಿ. ಒಂದು ಕಾವ್ಯದ ಸೊಬಗನ್ನು, ಒಬ್ಬ ಕವಿಯ ಕವಿತಾ
ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಓದಬೇಕು;
ಇಲ್ಲ ಉತ್ತಮ ಭಾಗಗಳೆಲ್ಲವನ್ನಾದರೂ ನೋಡಬೇಕು. ಈ ಸಮಷ್ಟಿ
ದೃಷ್ಟಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ, ಪಾಠಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣ ಅತಿಮೀರದಂತೆ,
ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಅದರದರ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಉಚಿತವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರೆ
ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೂ ಹಿತಕರವೂ ಪ್ರಯೋಜನಕರವೂ
ಆಗಬಹುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಈ ಸಂಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ
ಮುಖ್ಯ ಗಮನ— ಕಥಾಸರಣಿ ಕೆಡಬಾರದು ; ಒಟ್ಟು ಕಥೆಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕ್ಕೆ,
ಪಾತ್ರನಿರೂಪಣಕ್ಕೆ ಭಂಗ ಬರಬಾರದು ; ಅವಶ್ಯವಾದ ವರ್ಣನೆಯ ಮತ್ತು
ವಿವರಣೆಯ ಸಾರ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಬಾರದು ; ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಧಾನ
ವಾದದ್ದು — ಕವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ, ಆತನ ವಿಶೇಷ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ, ಲೋಪ
ಬರಕೂಡದು. ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಸಾಧಿಸುವುದು ಸಂಗ್ರಹಕಾರನ ಕರ್ತವ್ಯ; ಆದರೆ
ಕಷ್ಟ. ನಿಸ್ಸಾರವಾದ ಚರ್ವಿತಚರ್ವಣವಾದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಮನಃಕ್ಲೇಶ
ವಿಲ್ಲದೆ ಬಿಟ್ಟರೂ ಆತನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಧರ್ಮಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕದೆ ಇರಲಾರನು.
ಯಾವ ಸುಂದರವಾದ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ, ಈ ಭಾವವನ್ನೂ
ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನೂ ಹೇಗೆ ಬಿಡಲಿ ಎಂದು ಆತನು ತನ್ನೊಡನೆಯೇ
ಹೋರಾಡದೆ ಇರನು. ತನ್ನ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನೂ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನೂ ಪ್ರಮಾಣ
ವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ, ತನ್ನ ಸಂಗ್ರಹ ಬಹುಜನ ಸಮ್ಮತವಾಗಬೇಕೆನ್ನು
ವುದನ್ನು ಮರೆಯನು. ಕೊನೆಗೆ ಸಹೃದಯರ ಕರುಣೆಗೆ ಸಂಗ್ರಹಕಾರನು
ಶರಣನು.

ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವ ಚಾಮರಸನ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ
ಮತಗ್ರಂಥವಾದರೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಕಾವ್ಯ
ಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ
ಗಳು ಈ ಕಾವ್ಯಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ
ಇದನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದೆ. ವಿಷಯ ಸಂಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಕಥಾರಚನೆಯ
ಕೌಶಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಪಾತ್ರನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಸರಳ ಸಹಜರೀತಿ

ಶೈಲಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚಾಮರಸನ ಕವಿತಾಮಾರ್ಗ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದು. ಈ ಕಾವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯಗಳನ್ನು ಸರ್ವರೂ ರುಚಿ ನೋಡಿ ಆನಂದಪಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮತಗ್ರಂಥವಾದುದರಿಂದ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಬೋಧನೆಯೂ, ಧರ್ಮೋಪದೇಶವೂ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಂಟು. ಇವೂ ಕೂಡ ಉದಾತ್ತಭಾವವುಳ್ಳ, ವಿಶಾಲ ಹೃದಯವುಳ್ಳ, ವಿವಿಧ ಮತಗಳ ನಾಮರೂಪಾಂತರಗಳಿಂದ ವಿಮುಖರಾಗದ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಾಭಿಮಾನಿಗಳಿಗೂ ಆದರಣೀಯವಾಗಿವೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ವ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಹುಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲೂ, ಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲೂ ವಿಚಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮತವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದೆ. ಮತೋದ್ಧಾರಕರ ಜೀವನಚರಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಸಮಯೋಚಿತವಾಗಿ ತೋರಿಸಿದೆ. ಈ ವಿಮರ್ಶನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದಲೂ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಮಾಡಿದೆ. ಏನಾದರೂ ನ್ಯೂನಾತಿರೇಕಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಜ್ಞರು ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಿದರೆ ತಿದ್ದಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಭಗವತ್ಕೃಪೆಯಿಂದಲೂ, ಕನ್ನಡಿಗರ ಸೌಹಾರ್ದ ಸಹಕಾರಗಳಿಂದಲೂ ಈ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಬರಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು,
೨೮-೬-೧೯೩೪.

ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ,
ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕ.

ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣ

ಈ ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಆವಶ್ಯಕವೆಂದು ತೋರಿದ ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪಾಠವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದೆ; ಎರಡು ಮೂರು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಠಾಂತರವನ್ನು ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಧಾರ್ವಾಡದ ವೀರಶೈವ ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ವಾಙ್ಮಯ ಶಾಖೆಯವರು ಸಂಪೂರ್ಣ "ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ"ಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಕೃತಜ್ಞತೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಗ್ರಂಥದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕೆಲವು ಪಾಠಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿದೆ. ಪೀಠಿಕೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ.

ಬೆಂಗಳೂರು,
೧೨-೧-೧೯೪೦.

ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ

ವಿಷಯ ಸೂಚಿಕೆ

ಸಂಕೇತಗಳ ವಿವರ

ಅ. ದೇ. ರ.	ಅಮುಗಿ ದೇವಯ್ಯನ ರಗಳೆ
ಅ. ವ್ಯೋ.	ಅಲ್ಲಮ ವ್ಯೋಮ
ಕವಿ. ಚ.	ಕವಿಚರಿತ್ರೆ
ಕ. ಕ. ಜೀ. ವಿ.	ಕೆಲವು ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ಜೀವನ ಕಾಲ ವಿಚಾರ
ಗು. ರಾ. ಚ.	ಗುರುರಾಜ ಚಾರಿತ್ರ
ಚೆ. ಬ. ಪು.	ಚೆನ್ನಬಸವ ಪುರಾಣ
ಚೋ. ಬ. ಚ.	ಚೋರಬಸವ ಚರಿತ್ರೆ
ನಿ. ವಂ. ರ.	ನಿರಂಜನವಂಶ ರತ್ನಾಕರ
ಪ್ರ. ಕ.	ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ
ಪಾ. ಸೋ. ಪು.	ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥಪುರಾಣ
ಪ್ರ. ಕೋ. ಪ.	ಪ್ರಭುದೇವರ ಕೋಲು ಪದಗಳು
ಪ್ರ. ನ. ತಾ.	ಪ್ರಭುದೇವರ ನಟನ ತಾರಾವಳಿ
ಪ್ರ. ಪು.	ಪ್ರಭುದೇವರ ಪುರಾಣ
ಪ್ರ. ದೇ. ರ.	ಪ್ರಭುದೇವರ ರಗಳೆ
ಪ್ರ. ಸ್ತೋ. ಸಂ.	ಪ್ರಭುದೇವರ ಸ್ತೋತ್ರ ಸಂಗ್ರಹ
ಪ್ರ. ದೇ. ವ.	ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನಗಳು
ತೆ. ಪ್ರ. ಲೀ. (ಪಿ. ಬ.)	ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ – ತೆಲುಗು ಪಿಡುಪರ್ತಿ ಬಸವಕವಿ
ತೆ. ಪ್ರ. ಲೀ. (ಪಿ. ಸೋ.)	ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ – ತೆಲುಗು ಪಿಡುಪರ್ತಿ ಸೋಮನಾಥ
ತ. ಪ್ರ. ಲೀ.	ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ – ತಮಿಳು
ಸಂ. ಪ್ರ. ಲೀ.	,, – ಸಂಸ್ಕೃತ
ಗ. ಪ್ರ. ಲೀ.	,, –(ಗದ್ಯಾತ್ಮಕ)
ಪ್ರೌ. ಕಾ.	ಪ್ರೌಢರಾಯನ ಕಾವ್ಯ
ಬ. ಧ್ವಾಂ. ದಿ.	ಬಸವಧ್ವಾಂತ ದಿವಾಕರ

ಬ. ಪು.	ಬಸವ ಪುರಾಣ
ಭೈ. ಕಾ.	ಭೈರವೇಶ್ವರ ಕಾವ್ಯ
ಭೈ. ಕಾ. ಕ. ರ.	ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯ ಕಥಾಸೂತ್ರ ರತ್ನಾಕರ
ಮ. ದೇ. ಪು.	ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕನ ಪುರಾಣ
ಮ. ದೇ. ರ.	ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕನ ರಗಳೆ
ರಾ. ಕಾ.	ರಾಘವಾಂಕನ ಕಾವ್ಯ
ರೇ. ಸಿ. ಪು.	ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ
ರೇ. ಸಿ. ರ.	ರೇವಣ ಸಿದ್ಧ ರಗಳೆ
ರೇ. ಸಾಂ.	ರೇವಣ ಸಾಂಗತ್ಯ
ವ. ಶಾ. ಸಾ.	ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ
ವೀ. ಧ. ಶಿ.	ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ಶಿರೋಮಣಿ
ವೀ. ಮ. ಪು.	ವೀರಶೈವಾಮೃತ ಮಹಾಪುರಾಣ
ಶಿ. ಕ. ಸಾ.	ಶಿವಕಥಾಸಾಗರ
ಶಿ. ಚಿಂ.	ಶಿವತತ್ವ ಚಿಂತಾಮಣಿ
ಶಿ. ತ. ಮಂ.	ಶಿವಾದ್ವೈತಮಂಜರಿ
ಶಿ. ಸೂ.	ಶಿವಾನುಭವಸೂತ್ರ (ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ)
ಶೂ. ಸಂ.	ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ
ಶೂ. ಸಂ. (ಮು.)	ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ—ಮುದ್ರಿತ (ಗೂಳೂರು ಸಿದ್ಧವೀರ ಣಾರ್ಯನದು)
ಸಿ. ಪು.	ಸಿದ್ಧರಾಮ ಪುರಾಣ
ಸಿಂ. ಪು.	ಸಿಂಗಿರಾಜ ಪುರಾಣ
ಸಿ. ಶಿ.	ಸಿದ್ಧಾಂತ ಶಿಖಾಮಣಿ
ಸೂ. ತ.	ಸೂಕ್ಷ್ಮತಂತ್ರ
Kan. Lit.	Kannada Literature by E. P. Rice
Tel. Lit.	Telugu Literature by Chenchaiya and Bhujanga Rao

ಪೀಠಿಕೆ

I. ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯ ಕರ್ತೃ.—ಚಾಮರಸನು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವನೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಆಧಾರಗಳೂ ಇಪ್ಪಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಾಗಲಿ ಗ್ರಂಥ ಮುಕ್ತಾಯದಲ್ಲಾಗಲಿ ಕವಿ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ತನ್ನ ಹೆಸರು, ಗುರು ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಲವು ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಗತಿಯ ಷಟ್ಪದಿಗಳು ಆರಂಭವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ನಾಲ್ಕು ಕಂದಗಳೂ ಒಂದು ವೃತ್ತವೂ ಇವೆ.[1] ಅವುಗಳಲ್ಲಿ "......ನಿಖಿಳಾಗಮ ನಿಪುಣಂ ಸುನಾಮ ಸೀಮಂ ಚಾಮಂ" ಎಂಬದಾಗಿಯೂ "ನಾನೊರೆವೆನಿಳೆಗೆ ವಸ್ತುಕದಿಂದಂ" ಎಂಬದಾಗಿಯೂ, ಇರುವುದರಿಂದ ಕವಿ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆಂದು ಬೇಕಾದರೆ ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಗಳೆಯಲ್ಲೋ ಷಟ್ಪದಿಗಳಲ್ಲೋ ಬರೆದಿರುವುದಾದರೂ ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿ ಸಂಧಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಂದ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳುಂಟು.[2]

ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯ ಕರ್ತೃ ಚಾಮರಸನೆನ್ನುವುದು ಪ್ರಮಾಣಾಂತರಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.[3] ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದೃಶ್ಯಕವಿ, ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ, ಶಾಂತಲಿಂಗದೇಶಿಕ ಮುಂತಾದವರು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಅನೇಕ ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳು ಪೂರ್ವ ಕವಿಸ್ತವಾವಸರದಲ್ಲಿ ಚಾಮರಸನ ಹೆಸರನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

---

1 ಪರಿಶಿಷ್ಟ I (i) ವನ್ನು ನೋಡಿ. ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಗತಿಗಳವರೆಗೆ ಪ್ರತಿ ಗತಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ಕಂದ ಪದ್ಯವಿದೆ. 2 ಹರೀಶ್ವರನು ಬರೆದಿರುವ ಶರಣ ರಗಳೆ, ಪ್ರಸನ್ನ ಶಂಕರ ಲಿಂಗಾಂಕಿತ ಕೆಲವು ರಗಳೆಗಳು, ಸಾನಂದ ಪುರಾಣದ ಕೆಲವು ಸಂಧಿಗಳು, ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯ. 3 ಪ್ರೌ. ಕಾ. ಸಂಧಿ 21, ಪದ್ಯಗಳು 30–31; ರಾ. ಕಾ. ಸಂಧಿ 14, ಪದ್ಯ 2; ಗು. ರಾ. ಚಾ. ಸಂಧಿ 13, ಪದ್ಯ 33; ಭೈ. ಕಾ. ಕ. ರ. ಸಂಪುಟ I, ಪುಟ 79–80.

ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನ್ನು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಪಿಡುಪರ್ತಿ ಸೋಮನಾಥನೂ[4] ಪಿಡುಪರ್ತಿ ಬಸವಕವಿಯೂ[5] ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಭುಲಿಂಗ ಲೀಲೆಯನ್ನು ಚಾಮರಸ ಬರೆದನೆಂದೂ, ಅದನ್ನು ತಾವು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದೆವೆಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪ್ರಬಲವಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನ್ನು ಚಾಮರಸ ಬರೆದನೆಂದು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಬಹುದು.

II. **ಚಾಮರಸನ ಕಾಲ.**—ಚಾಮರಸನ ಕಾಲವನ್ನು [6]ಡಾ॥ ಕಿಟ್ಟೆಲ್ ಅವರು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ. ಶ. 1460 ಎಂದೂ, [7]ರಾ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತು ಇ. ಪಿ. ರೈಸ್ ಅವರು ಕ್ರಿ.ಶ. ಸುಮಾರು 1430 ಎಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. [8]ಪಂಡಿತ ಸುಬ್ರಾಯಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಕನ್ನಡ ಭಾರತ ಕರ್ತನ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತ ಚಾಮರಸನು ಹರೀಶ್ವರ ಮತ್ತು ರಾಘವಾಂಕರ ಸಮಕಾಲೀನನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಹರೀಶ್ವರ ಮತ್ತು ರಾಘವಾಂಕರ ಕಾಲವನ್ನು [9]ರಾ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತು [10]ಇ. ಪಿ. ರೈಸ್ ಅವರು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ. ಶ. 1165 ಎಂಬದಾಗಿಯೂ, [11]ಡಾ॥ ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಅವರು ಕ್ರಿ. ಶ. ಹದಿಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧವೆಂಬದಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಕವಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥ ಮುಕ್ತಾಯ ಮಾಡಿದ ಕಾಲವನ್ನು ಹೇಳದೆ ಇರುವುದು ಈ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅವಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಎರಡು ಕಥೆಗಳು ಈ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಗಳೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಈ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು[12]ಚಾಮರಸ ಮತ್ತು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದು; ಎರಡನೆಯದು [13]ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ರಾಘವಾಂಕರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದು. ಮೊದಲನೆಯ ಕಥೆಯಿಂದ ಚಾಮರಸನ ತಂಗಿಯನ್ನು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನಿಗೆ

---

4 ಪ್ರ. ಲೀ. ತೆ. (ಪಿ. ಸೋ.) ಪುಟ 166. 5 ಪ್ರ. ಲೀ. ತೆ. (ಪಿ. ಬ.) ಪುಟ 91. 6 ಡಾ॥ ಕಿಟ್ಟೆಲ್ ಅವರ ನಿಘಂಟು, ಪೀಠಿಕೆ ಪುಟ xi. 7 ಕವಿ. ಚ. ಸಂಪುಟ II, ಪುಟ 59. Kan. Lit. ಪುಟ 68. 8 ಪ್ರ. ಕ. ಸಂಪುಟ IV, ದೀಪಾವಳಿಯ ಸಂಚಿಕೆ, ಪುಟಗಳು 5–16. 9 ಕವಿ. ಚ. ಸಂಪುಟ I, ಪುಟ 168. 10 Kan. Lit. ಪುಟ 55. 11 ಕ. ಕ. ಬೀ. ವಿ. ಪುಟ 166; 12 ಗು. ರಾ. ಚಾ. ಸಂಧಿ 13. 13 ರಾ. ಶಾ. ಸಂಧಿ 14.

ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆಯಾಗಿತ್ತೆಂದೂ, ಗದುಗಿನ ದೊರೆಯಾದ ದೇವರಾಯನು ಭಾರತವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ ಎಂದು ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿದಾಗ ಕುಮಾರ ವ್ಯಾಸನು ಮೊದಲ ಐದು ಪರ್ವಗಳನ್ನೂ ಚಾಮರಸನು ಅದರ ಮುಂದಿನ ಐದು ಪರ್ವಗಳನ್ನೂ ಬರೆದು ಒಪ್ಪಿಸಲು, ಪಂಡಿತರು ಚಾಮರಸನ ಕೃತಿ ಉತ್ತಮವಾದುದೆಂದು ಹೇಳಿದಂತೆಯೂ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಚಿಂತಾ ಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಚಿಂತೆಗೆ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿದು ತನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮಮಾಡಿ ಗಂಡನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದಂತೆಯೂ, ತರುವಾಯ ಚಾಮರಸನು ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನ್ನು ಬರೆದಂತೆಯೂ, ಆ ಪ್ರಭುಲಿಂಗ ಲೀಲೆಯನ್ನು ದೊರೆ ಆನೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಮೆರೆವಣಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಎರಡನೆಯ ಕಥೆಯಿಂದ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಹರಿಹರ ಮತ್ತು ರಾಘವಾಂಕರನ್ನು ಸೋಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಹಂಪೆಗೆ ಹೋದಂತೆಯೂ, ಅಲ್ಲಿ ರಾಘವಾಂಕನ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಕವಿತಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿಂದ ಜಿತನಾಗಿ ರಾಘವಾಂಕನನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಅವನಿಂದ [11]ಹರಿಹರನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೃತಾರ್ಥನಾದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಒಬ್ಬ ಕವಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮನೆಂದು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದಂತ ಕಥೆಗಳು ಇರುವುದುಂಟು. ಅನೇಕವೇಳೆ ಈ ದಂತ ಕಥೆಗಳು ಕವಿಗಳ ಕಾಲ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಚಾಮರಸನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1430 ಸುಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ಮುಂದೆ ಹೇಳಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದ ನಿಶ್ಚಯಿಸುವುದೇ ಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೂರೊಂದು ವಿರಕ್ತರು ಇದ್ದರೆಂದು ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಚಾಮರಸ, ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯ, ಲಕ್ಕಣ್ಣ ದಂಡೇಶ ಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲ ಈ ನೂರೊಂದು ವಿರಕ್ತರಲ್ಲಿ ಸೇರಿದವರೆಂದು ಗ್ರಂಥಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಚಾಮರಸ

---

11 ರಾಘವಾಂಕನ ಸೋದರಮಾವನೂ ಕವಿಯೂ ಆದ ಹರಿಹರ, ಗುಹಾಸುರನ ಸಂಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಅವತಾರಮಾಡಿದ ಹರಿಹರನಲ್ಲ.

ಮತ್ತು ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಶಾಸನಾಧಾರಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಲಕ್ಕಣ್ಣ ದಂಡೇಶನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಆಧಾರಗಳಿರುವುದರಿಂದಲೂ,[15] ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನಲ್ಲಿ ಅವನು ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಅವುಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದರಿಂದಲೂ, ಸಮಕಾಲೀನನಾದ ಚಾಮರಸನು ಕ್ರಿ. ಶ. 1430ರ ಸುಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

III. ಚಾಮರಸನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ.—ಚಾಮರಸನ ವಿಚಾರವಾಗಿ ನಮಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಗತಿಗಳು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಆತನು ತನ್ನ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು, ಗುರು, ಹುಟ್ಟಿದ ಸ್ಥಳ ಮುಂತಾದುವಾವುದನ್ನೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಕರಸ್ಥಲದ ವೀರಣ್ಣೊಡೆಯ, ನಾಗಿದೇವ ಮುಂತಾದ ವಿರಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳು, ನಾಗಲಿಂಗನ ಕಥೆ, ವಿರಕ್ತರ ಕಾವ್ಯ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಚಾಮರಸನ ವೃತ್ತಾಂತ ಮಾತ್ರ ಆ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.

ಚಾಮರಸನು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಇರುವೆಯಾಗಿದ್ದನೆಂದೂ, ಕಕ್ಕಯ್ಯನ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟನೆಂದೂ [16]ಗುರುರಾಜ ಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆತನ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಹುಟ್ಟಿದ ಸ್ಥಳದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ. ಚಾಮರಸನು ನಾಗಣಪುರದವನೆಂದು [17]ಪ್ರಭುದೇವರ ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆತನು ಗದುಗಿನವನೆಂದು [18]ಗುರುರಾಜ ಚಾರಿತ್ರ, [19]ಚೋರಬಸವ ಚರಿತ್ರೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಪ್ರೌಢರಾಯನ ಕಾವ್ಯ, ಭೈರವೇಶ್ವರ ಕಾವ್ಯಕಥಾಸೂತ್ರ ರತ್ನಾಕರಗಳಿಂದ ಆತನು ವಿಜಯನಗರದ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ನೂರೊಂದು ವಿರಕ್ತರಿಗೆ [20]ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳೆಂಬವರು ಷಟ್ಸ್ಥಲ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶ ಮಾಡಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ ಈ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಚಾಮರಸನಿಗೆ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ರಾಘವಾಂಕರ ಕಾವ್ಯ, ಚೋರಬಸವ ಚರಿತ್ರಾದಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ

---

15 ಮುಳಬಾಗಿಲಿನ ಶಾಸನಗಳು ೩, ೯೬; ಕೋಲಾರ 104; ಬೌರಿಂಗಪೇಟೆ 72, 87 ಇತ್ಯಾದಿ. 16 ಸಂಧಿ ೧೩, ಪದ್ಯ ೧೩. 17 ಪ್ರ. ಸಾಂ. ಪುಟ ೨, ಪದ್ಯ ೧೨. 18 ಸಂಧಿ ೧೩, ಪದ್ಯಗಳು ೨೭–೩೩. 19 ಚೋ. ಬ. ಚ. ಸಂಧಿ ೧, ಪದ್ಯಗಳು ೩೧–೩೬. 20 ನಿ. ವಂ. ರ. ಪುಟ ೩೩.

ಉದ್ಭಾನಿಯ ವೀರೇಶನೇ ಲಿಂಗದಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದು ಉಪದೇಶಮಾಡಿ ಗುರುವಾದಂತೆ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ.

ಚಾಮರಸನು ಜನ್ಮತಃ ವೀರಶೈವನೆಂದು ನಾವು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತೇವೆ. ಆತನನ್ನು "ಅನ್ಯಮತ ಕೋಳಾಹಲ," "ವೀರಶೈವಾ ಚಾರಮಾರ್ಗ ಸಾರೋದ್ಧಾರ" ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿಂದ [21]ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಚಾಮರಸನು ಕೆರೆಯ ಪದ್ಮರಸ, ಚತುರ್ಮುಖ ಬೊಮ್ಮರಸಾದಿಗಳಂತೆ ವಾದ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನೆಂದು ಗ್ರಂಥ ಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಮುಕುಂದ ಪೆದ್ದಿ ಮತ್ತು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸರ ಹೆಸರು ಗಳು ಚಾಮರಸನ ಜೀವನ ಕಥಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬರುವುವಾದರೂ ಅವರು ವಾದಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂದಾಗಲಿ, ಚಾಮರಸನು ಅವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ ನೆಂದಾಗಲಿ ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ.[22]

ಚಾಮರಸನು ಲೌಕಿಕದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನೆಂದು ಪ್ರೌಢರಾಯನ ಕಾವ್ಯವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನ್ನು ಪಂಥದ ಪ್ರಕಾರ ಚಾಮರಸನು ತಂದಮೇಲೆ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನು ಅದರ ಅರ್ಥವಿವರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆಯೂ, ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನು ಮೆಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಂತೆಯೂ, ಅನಂತರ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನು ಮಂತ್ರಿಪದವಿಯಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾಗಿ [23]ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಚಾಮರಸನಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಂತೆಯೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಉಪಷ್ಟಂಭಕಗಳಾಗಿ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಏನೂ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

---

21 ಗು. ರಾ. ಚಾ. ಸಂಧಿ 13, ಪದ್ಯ 27. 22 ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎಸ್. ಶ್ರೀಕಂಠಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಎಂ.ಎ. ಅವರು ಇಂಡಿಯನ್ ಆಂಟಿಕ್ವರಿ ಸಂಪುಟ LVII (1928), ಪುಟ 79ರಲ್ಲಿ ಚಾಮರಸನ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ "He defeated in linguistic disputations both the Vaishnava Acharaya Mukunda Peddi and the Smartha Poet Kumara Vyasa" ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರಗಳು ನಮಗೆ ಕಂಡುಬಂದಿಲ್ಲ. 23 ಪ್ರೌ. ಕಾ. ಸಂಧಿ ೨೧, ಪದ್ಯ ೩೪. ದಾವಣಗೆರೆಯ 29ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಚಾಮನೃಪಾಲ ಅಥವಾ ಚಾಮ ರಾಜನ ವಿಚಾರವಿದೆ. ಇವನು ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಸಮಕಾಲೀನನಾಗಿಯೂ, ಪ್ರೌಢರಾಯನ ಸಮಸ್ತ ಸೈನ್ಯಾಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಂತೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇವನೇ ಚಾಮರಸನೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಲ್ಲ. ಜಕ್ಕನ್ನ ಎಂಬ ಆಂಧ್ರ ಕವಿಯ ವಿಕ್ರಮಾಂಕ ಚರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನ ಚಾಮನಾಮಾತ್ಯನ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಇವನು, ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿ ಯಾಗಿದ್ದನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಚಾಮನಾಮಾತ್ಯನು ವೀರಶೈವನೆಂದಾಗಲಿ, ಚಾಮರಸನೇ ಆಗಿರುವನೆಂದಾಗಲಿ ಹೇಳುವಷ್ಟು ಆಧಾರಗಳು ವಿಕ್ರಮಾಂಕ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.

IV. ಅಲ್ಲಮನ ವಿಚಾರ.—ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ [24]ಅಲ್ಲಮನ ಚರಿತ್ರೆಯಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಮನಿಗೆ ಪ್ರಭುದೇವರೆಂದೂ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವೆಂದೂ ನಾಮಾಂತರಗಳುಂಟು. ⌈ಅಲ್ಲಮನು ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲ, ಪರಶಿವನ ಅವತಾರ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವರೂಪಿಯೆಂದು ಆತನನ್ನು ಶಿವಶರಣರು ಜೀವಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ವೀರಶೈವೋದ್ಧರಣದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಲೆದೋರಿ, ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರಿಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ನಿಂತು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಜ್ಞಾನಬೋಧೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮಹಾತ್ಮನಾತನು; ಶಿವಶರಣರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ಮೇಧಾವಿಯೂ ವೈರಾಗ್ಯಪರನೂ ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನನೂ ಆದ ಮಹಾತ್ಮನಾತನು. ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ವೀರಶೈವೋದ್ಧಾರದ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿದ ಮಹಾತ್ಮನಾತನು.⌉

ಕ್ರಿ.ಶ. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶೈವ-ವೀರಶೈವಗಳ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರವು ಕರ್ಣಾಟಕ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹುರುಪಿನಿಂದ ನಡೆಯಿತು. ಕಾಶ್ಮೀರ ಪ್ರಾಂತವು ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಂದ ಆಕ್ರಾಂತವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಶೈವ ಪಂಡಿತರು ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲಸಿದ್ದು ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಾರಣ. ತಮಿಳು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪೆರಿಯ ಪುರಾಣದ ರಚನೆಯೂ ಶೈವಭಕ್ತಿ ಪಂಥದ ಪ್ರಚಾರವೂ ಉಂಟಾಗಿ, ಆ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರವಾಹವು ಕರ್ಣಾಟಕ ದೇಶಕ್ಕೂ ಬಂದುದು ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣ. ಆಗ ಕರ್ಣಾಟಕ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಮತೋದ್ಧಾರದ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಮೂರು ಇದ್ದುವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಪಟ್ಟಣ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೊನ್ನಲಾಪುರ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಿಗಾವೆ. ಕಲ್ಯಾಣಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ನಂದೀಶ್ವರಾವತಾರವೆನಿಸಿದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಜಂಗಮಪ್ರಾಣನಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗತತ್ಪರನಾಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರಪತಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಸೊನ್ನಲಾಪುರದಲ್ಲಿ

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎಸ್. ಶ್ರೀಕಂಠಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಇಂಡಿಯನ್ ಆಂಟಿಕ್ವರಿ ಸಂಪುಟ LVII, ಪುಟ 79ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲಾ ಕರ್ತೃ ಚಾಮರಸನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ, "This Chamarasa was evidently the patron of Siddhanna Mantri, who in turn patronised the Telugu poet Jakkanna who wrote Vikramarka Charitramu" ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಸಾಧುವೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. 24 ಶಿವಶರಣನಾದ ಅಲ್ಲಮ್ಮನೆಂಬವನು ಬೇರೆ ಇದ್ದಾನೆ. ಇವನ ವಿಚಾರ ಶಿ. ಕ. ಸಾ. ಕಥೆ ೬೭ರಲ್ಲಿದೆ.

ಮೃಡಮೂರ್ತಿಯೆಂದೆನಿಸಿದ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪನಾಡ ಪುರುಷ ನಾಗಿ ಕರ್ಮಯೋಗತತ್ಪರನಾಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರಪತಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಬಳ್ಳಿಗಾವೆ ಬನವಸೆ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಪರಶಿವಮೂರ್ತಿಯೆನಿಸಿದ ಅಲ್ಲಮನು ನಿರಂಜನ ಲಿಂಗವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಯೋಗತತ್ಪರನಾಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರಪತಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಈ ಮೂವರು ಮಹಾತ್ಮರು ಹೀಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅವರವರ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳೂ ಮಹಿಮೋನ್ನತಿಯೂ ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದುವು. ಕರ್ಮ ಭಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನಗಳು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣ ದಲ್ಲಿ ಏಕತ್ರ ಸೇರಿ ವೀರಶೈವಮತೋದ್ಧಾರದ ಕಾರ್ಯವು ಅಲ್ಲಿಂದ ನೆರವೇರುವುದೇ ಉತ್ತಮವೆಂದು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಆಲೋಚಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆತನು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಶಿವಾನುಭವಗೋಷ್ಠಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದನು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮೂವರು ಮಹಾತ್ಮರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನೂ ಬಸವೇಶ್ವರನೂ ಇನ್ನೂ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವಾದರೋ,— ಆತನ ವಚನಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ— ಮೊದಲಿನಲ್ಲೇ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿ ಜಿತಕಾಮನಾಗಿ ವೈರಾಗ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಗೋಚರಿ ಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಜೀವವು ಪಕ್ವಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದ ಮೆಟ್ಟಲುಗಳು ನಮಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪಸಿದ್ಧಿ ಮಹತ್ತಾಗಿ ಇದ್ದಿತು. ಆದುದ ರಿಂದ ಸಾಧನೆಯೆಲ್ಲವೂ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಕ್ಷಿಪ್ರದಲ್ಲಿ ಆತನು ಜ್ಞಾನದ ಖನಿಯಾದನು. "ನಾನೆಂಬಹಂಕಾರದಲ್ಲಿ ನಾನುಂಡೆನಾದರೆ ಎನಗದೇ ಭಂಗ. ಸ್ತುತಿ ನಿಂದೆಗೆ ನೊಂದೆನಾದೊಡೆ ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ದೂರ"[25] ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಾಗುವಂತೆ "ನಾನು" ಎಂಬ ಅಹಂಭಾವವನ್ನು ಜಯಿಸಿದವನಾದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಭುಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು. ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮವೆಂಬುದು ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಸಹಜ ಲಕ್ಷಣವಾಯಿತು. ಆತನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಸ್ಥಲ ಮಾಹೇಶ್ವರಸ್ಥಲಗಳ ಮನೋಭಾವವು ಅದೃಶ್ಯ ವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಸಾಧನೆಯ ಹೋರಾಟಗಳಾಗಲಿ, ಜಂಗಮ

25 ವ. ಶಾ. ಸಾ. ಪುಟ ೧೩೫.

ಲಿಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯದ ತೊಡಕುಗಳಾಗಲಿ, ದಾಸೋಹದ ಪ್ರಕಟನೆಗಳಾಗಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಭುವು ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಹೊರಗಡೆ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದುದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಮನುಷ್ಯರ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳೂ ಹೆಚ್ಚುಕಡಮೆಗಳೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆತನು ಮನುಷ್ಯರ ಆಚಾರ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಚಾರ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಯಾವ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಜನಿತವಾಗಿವೆ? ಆ ಬುದ್ಧಿಯ ಗುಣಾವಗುಣಗಳೇನು? ಎಂಬದಾಗಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಶೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಏಕೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಷಟ್ಸ್ಥಲ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ಪ್ರಶಾಂತನಾಗಿ ಅಂತರ್ಗತವಾದ ಚಿದಂಶವನ್ನು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಸರ್ವದರಲ್ಲಿಯೂ ಶಿವಕಳೆಯಿದ್ದು ಸರ್ವವೂ ಶಿವಪ್ರಸಾದವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದುದರಿಂದ ಅಭೇದ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಅದ್ವೈತಭಾವವೂ ಆತನಲ್ಲಿ ರೂಢಮೂಲವಾಗಿದ್ದುವು.

ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ ಭಾವಲಿಂಗಗಳ ಏಕತ್ವಾನುಸಂಧಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮವನ್ನು ಐಕ್ಯಮಾಡಿದ್ದ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಯಾವ ಋಷಿಗಳು, ಸಾಧಕರು, ಸಿದ್ಧರು ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕರ್ಮದ ಕೋಟಲೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಕ್ರಿಯಾರಹಿತನಾಗಿದ್ದ ಅಲ್ಲಮನು ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಜರೆಯುವುದಿರಲಿ, ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಕರ್ಮದ್ವಯದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಿರೆಂದೂ ಲಿಂಗದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ "ಸಿರ್ವಯಲಾಗಿ" ಹೋಗಿರೆಂದೂ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ದೀಕ್ಷಾಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲವು ಕರ್ಮಪರಂಪರೆಗಳಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದರೂ ಜೀವನು ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ಕರ್ಮರಹಿತನಾಗಿ ಐಕ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಪಡೆಯಬಹುದೆನ್ನುವುದು ಪ್ರಭುವಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಲು ಸಾಧನೆ ಬೇಕೆಂಬುದೂ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಆ ಸಾಧನೆಗೆ ಕರ್ಮದೊಂದಿಗೆ ಜ್ಞಾನವು ಬೇಕೆಂಬುದೂ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ವೀರಶೈವವು ಕ್ರಿಯಾಜ್ಞಾನಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿವೆ

ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಭುವು ಲೋಕಸಂಚಾರಮಾಡಿದನು. ಜ್ಞಾನರಹಿತರಾಗಿ ಕೇವಲ ಬಾಹ್ಯಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನರಾಗಿ ಕರ್ಮ ಪಾಷಂಡಿಗಳೆನಿಸಿದ ಅನೇಕರಿಗೆ— ಒಳಗೆ ನೋಡಿರೋ, ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮವೆಂಬುದು ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ, ಭವಿಯೆಂಬುದು ಬೇರೆ, ಪ್ರಸಾದ ವೆಂಬುದು ಬೇರೆ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಯ ಪರಿಯೇ ಬೇರೆ— ಎಂದು ಅಡಿಗಡಿಗೆ ತಿದ್ದಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು.

ಪ್ರಭುವು ಬಹಳ ವೈರಾಗ್ಯಪರನಾದರೂ ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಮೂಲಾಹಂಕಾರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕೆಲವು ಮಾನವ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಈ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮ ಶಾಂತಿಮೂರ್ತಿಯಾದ ಆತನ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡುವುದು. ಬಸವೇಶ್ವರ, ಚನ್ನಬಸವ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧರಾಮರಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಯಿತ್ತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಸುಗುಣಗಳಿಂದ ಆತನನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ಶಿಷ್ಯನಂತೆಯೂ, ಚನ್ನಬಸವನನ್ನು ಪುತ್ರನಂತೆಯೂ, ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಮಿತ್ರನಂತೆಯೂ ಆದರಿಸಿ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತ ತಾನು ಜ್ಞಾನಿಯಾದರೂ ಅವರೊಡನೆ ಬಹಳ ಬಳಕೆಯಿಂದಿದ್ದು ಅವರ ಗುಣಗಳನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಶ್ಲಾಘಿಸುತ್ತ, ಅವಗುಣಗಳನ್ನು ನಲ್ನುಡಿಗಳಿಂದ ತಿದ್ದುತ್ತ, ತತ್ತ್ವೋಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಶಿವಶರಣರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪ್ರಭುವಿನ ಮೂರ್ತಿಮಹತ್ವವು ಅಪೂರ್ವ ವಾದುದು. ವೀರಶೈವದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಆತನು ಅದ್ವಿತೀಯ ಪುರುಷ ನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆತನ ದೃಷ್ಟಿ ನಮ್ಮ ಹೃದಯಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಗುಪ್ತವಾದ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನೂ ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಆತನ ಶಕ್ತಿ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಸಂಧಿಸಿ ನಮ್ಮ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿ ಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿ ಕೂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಆತನ ವಚನಗಳನ್ನೂ ಬೋಧೆಯನ್ನೂ ಓದಿದವರು ಆ ಪ್ರಭುವಿನ ಮೂರ್ತಿಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯರು. ಆತನು ವೀರಶೈವಮಾರ್ಗೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದವನಾದರೂ, ಮತಾಭಿ ಮಾನದ ಸಂಕುಚಿತ ಹೃದಯವು ಆತನದಲ್ಲ. ಸತ್ಯದ ಬೆಳಕನ್ನು ಕಂಡ ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ಹೃದಯವು ವಿಶ್ವವಿಸ್ತಾರವುಳ್ಳದ್ದು. ಆತನ ಮೂರ್ತಿ ಆತ್ಮ

ಸಾಕ್ಷಿಯು ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದಾದ್ದರಿಂದ ಹೃದಯಗುಹಾನಿವಾಸ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಾರ್ಥ ಪ್ರತಿಪಾದಿತನಾಗಿ ಗುಹೇಶ್ವರ ನಾಮಾಂಕಿತನಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ಇರುವಂತೆ, ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಇರುವಂತೆ ಆತನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.

V. **ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯ ಕಥಾ ಸಾರಾಂಶ.**—ಮೇಲೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ ಅದ್ಭುತ ಮೂರ್ತಿ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳ ಮಹಾತ್ಮನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಚಾಮರಸನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನ್ನು ಓದಿದವರು ಚಾಮರಸನು ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಭಾಸಂಪತ್ತಿಯುಳ್ಳವನೆಂದೂ, ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬಹಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿದ್ದಾನೆಂದೂ ಹೇಳಬಲ್ಲರು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಗುರು ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನ್ನು ವಂದನೆಮಾಡಿ ಬಸವ, ಚನ್ನಬಸವ, ಮಡಿವಳ ಮಾಚಯ್ಯ ಮುಂತಾದ ಅವತಾರ ಪುರುಷರ ಹರಕೆಯನ್ನು ಬಯಸಿ "ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸಲ್ಲಲಿತ ಸನ್ಮಾರ್ಗವನು ನಾನೆಲ್ಲರರಿವಂದದಲಿ ಪೇಳುವೆನುಚಿತ ವಚನದಲಿ" ಎಂದು ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಚಾಮರಸನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು "ಸತ್ತವರ ಕಥೆಯಲ್ಲ, ಜನನದ ಕುತ್ತದಲಿ ಕುದಿಕುದಿದು ಕರ್ಮದ ಕತ್ತಲೆಗೆ ಸಿಲುಕುವರ ಸೀಮೆಯ ಹೊಲಬು ತಾನಲ್ಲ, ಹೊತ್ತು ಹೋಗದೆ ಪುಂಡರಾಲಿಪ ಮತ್ತ ನುತಿಗಳ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲ"[26] ಜೀವನನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯಮಾಡಿಸಿದ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಬಲ್ಲ ದಿವ್ಯ ಶರಣರ ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಾಂತಸಾರ ಸರ್ವಸ್ವ ಎಂದು ಚಾಮರಸನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಅವ್ಯಕ್ತನಾಗಿದ್ದ ಪರವಸ್ತುವಿಂದ ಹೇಗೆ ಆದಿ ರುದ್ರನ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಯಿತೆನ್ನುವುದನ್ನು ಆಗಮೋಕ್ತರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಆದಿ ರುದ್ರನ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ರಜತಾಚಲವನ್ನು ಕವಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಾಸ್ಥಾನ ವರ್ಣನೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

---

26 ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುಕಡಮೆ ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಪದ್ಯಗಳು ಬರುತ್ತವೆ.

[27]ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ "ಪರಕಲಿಸಿ ದಂತಚ್ಛವಿಯ ಜೇನಿಂಗಳನು ಸುರಿವ ಕರ ಚೆಲುವ ಬಾಯ್ದೆರೆಯ ಪರಮೇಶ್ವರಿ" ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು "ಶಿವನೆ, ನಿನ್ನೊಡ್ಡೋಲಗದೊಳೊಪ್ಪುವ ಮಹಾ ಘನ ಮಹಿಮರೆಲ್ಲರು ಭವಕೆ ಬಾರದೆ ನಿತ್ಯಸುಖದಿಂದಿಪ್ಪರೋ ಮೇಣು ಇವರಿಗೆಯು ನೆಲೆಯಿಲ್ಲವೊ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಆಗ ಶಿವನು ನಾಮರೂಪ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಗೆಲಬಲ್ಲವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಿತ್ಯಸುಖವೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಶರೀರದಿಂದ ಜನಿಸಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳುವನು. ಹಾಗಾದರೆ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಗುರುವಾರು? ಎಂದು ಕೇಳಲು ಈಶ್ವರನು, ನಿರಹಂಕಾರ ಮತ್ತು ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಅಲ್ಲಮನೇ ಆ ಗುರುವೆಂದೂ, ಆತನು ಅನುಪಮನೆಂದೂ ಗುಣ ಪ್ರಶಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡುವನು. ಆಗ ಪಾರ್ವತಿ ಅಲ್ಲಮನನ್ನು ತಾನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಜತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಾಗಿ ಶಪಥಮಾಡಿ ತನ್ನ ತಾಮಸಗುಣದ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಮಾಯೆಯನ್ನು[28] ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಿಯಮಿಸುವಳು.

ಬೆಳುವಲ ನಾಡಿನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಬನವಸೆಯಲ್ಲಿ ಮಮಕಾರ ನೃಪನಿಗೂ ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿಯಾದ ಮೋಹಿನೀದೇವಿಗೂ ಮಾಯೆ ಮಗಳಾಗಿ ಜನಿಸಿದಳು. ಮಾಯೆ ಜನಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ "ಮುತ್ತು ನರೆತಿಹ ಜೀವ ಜಾಳರಿಗೆತ್ತಿ ಕಾಮಗ್ರಹ ವಿಕಾರತೆ ಮುತ್ತಿ ಮುರುಟಿಸುತಿರ್ದುದು;" ಸಮಾಧಿಗತರಾಗಿ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ತಬಿದಿರು ಬೆಳದಿದ್ದವರಿಗೂ ಚಿತ್ತಸಂಚಲವಾಯಿತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಪಲ್ಲಟವಾಗಿ ಕಾಮ ಮೋಹಗಳು ಜನಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಏನು ಕಾರಣವೋ! ಈ ಮಾಯೆ ಎತ್ತಣಿಂದ ಬಂದುದೋ! ಎಂದು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿರಲು ದುರ್ವಾಸ ಮಹರ್ಷಿ ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೀ ಪರಮೇಶ್ವರರಿಗಾದ

27 ಈ ಪೀಠಿಕಾ ಪ್ರಕರಣದ ಕಥೆ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಿದೆ. ಪರಿಶಿಷ್ಟ I (ii) ಭಾಗವನ್ನು ನೋಡಿ. 28 ಪಾರ್ವತಿ ಷೋಡಶಕಲೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಒಂದು ರೂಪವನ್ನು ಸೃಜಿಸಿ ಅದರ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಮುಗ್ಧಳಾದಂತೆಯೂ ಭೂಮಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಮನನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಾ, ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತೆಯೂ ಪ್ರ. ಸಾಂ. ಸಂಧಿ ೧, ಪದ್ಯಗಳು ೮೧–೮೩ರಲ್ಲಿದೆ.

ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನೂ, ಪಾರ್ವತಿಯ ಶಪಥವನ್ನೂ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಯೆಯ ಜನನವಾಗಿರುವುದನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ನಾಮ ಸ್ಮರಣವು ಮಾಯಾ ಮೋಹಗಳನ್ನಡಗಿಸುವುದೆಂದು ಉಪದೇಶಮಾಡಿ ತೆರಳುವನು.[29]

ಮಾಯಾದೇವಿ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಳಾಗಿ, ಸಕಲ ಕಲಾ ಸಂಪನ್ನೆಯಾಗಿ ರೂಪ ಯೌವನ ಶೋಭಾ ಭೂಷಿತಳಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರಲು ಆಕೆಗೆ ತಕ್ಕ ಪತಿ ಯಾರೆಂದು ಮಮಕಾರನು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಕುಲಗುರುವಾದ ಅಹಂಕಾರಾಚಾರ್ಯನು ಬಂದು ಆಕೆಗೆ ಪರಶಿವನೇ ಪತಿಯಲ್ಲದೆ ಮಾನವರಾರೂ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಸುವನು: ಅನಂತರ ಈಶ್ವರ ನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಯಾದೇವಿಗೆ ಮಾಡಿ ಹೊರಟುಹೋಗುವನು. ಮಾಯೆ ಬನವಸೆಯ ಮಧುಕೇಶ್ವರಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಿತ್ಯವೂ ಪೂಜೆಮಾಡುತ್ತಿರುವಳು. ಹೀಗೆ ಮಾಯೆ ಮಧುಕೇ ಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರಲು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು "ಸ್ವರೂಪ ಸನಾಮವನು ಮರೆಮಾಡಿ" ಹದಿನಾರು ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ವಿಟನ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ, "ಬೆನ್ನೊಳು ಮೆರೆವ ಮದ್ದಳೆ ಸಹಿತ" ಮಧುಕೇ ಶ್ವರಾಲಯದ ಮುಂದೆ ಸುಳಿದನು. ಹೊರಗಡೆ ನಿಂತು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯ ವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮದ್ದಳೆಯನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಿರಲು ಲಾಸ್ಯಸೇವಾಸಕ್ತಳಾಗಿ ರಂಗಮಂಟಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾಯಾದೇವಿ "ಕಾರ ಮುಗಿಲಿನ ಗರ್ಜನೆಯ ಕಿವಿಯಾರೆ ಕೇಳಿದ ಸೋಗೆಯಂತಿರೆ ಹಾರವಿಸುತಲಿ" ಆ ಅಲ್ಲಮನನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಕರೆಯಿಸಿದಳು. ಆತನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ "ಚಿತ್ರಜನಳವಿಯಲಿ ಬೆಂಬಿದ್ದು ಮೌನದೊಳಿರ್ದಳಾ ಮಾಯೆ." ಆಕೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಸಖಿಯರು ಅಲ್ಲಮನನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ".ಆವ ದೇಶದ ಪುರುಷನೈ, ನಿನಗಾವ ಪೆಸರೈ, ನೀನು ನೆಲೆಗೊಂಡಾವ ಠಾವಿನಲಿಪ್ಪೆಯೈ" ಎಂದು ಸಂಭಾವಿಸುತ ವಿನಯದಿಂದ ಕೇಳಿದರು. ಅಲ್ಲಮನು ನಸುನಗುತ

---

29 ಪ್ರಭುದೇವರ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಕಥೆ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿರುವ ಕ್ರಮಕ್ಕೂ, ಪ್ರಭುಲಿಂಗ ಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿರುವ ಕ್ರಮಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ಮುಖ್ಯ ಭಾಗವನ್ನು ಕೆಲವು ಕಡೆ ತೋರಿಸಲಾಗುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ದುರ್ವಾಸ ಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಋಷಿಗಳು ಹಿಂದೆ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಕಾಮಬಾಧೆಯಾಗಿತ್ತೆ? ಎಂದು ಕೇಳಿದಂತೆಯೂ, ದುರ್ವಾಸ ಮಹರ್ಷಿ ದಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತಿ ಲೀಲೆಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದಂತೆಯೂ ಪ್ರ. ಪು. ಸಂಧಿ ೪ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

" ದೇಶವೆಮ್ಮದು ಹೇಳುವಡೆ ಪರದೇಶ, ಬಿರುದಿನ ಬಿಂಕಕಾಜಿರ ವಾಸಿಗರ ನಲ್ಲೆನಿಸುವಲ್ಲಮನೆಂಬ ಪೆಸರೆನಗೆ; ಲೇಸು ಮಾಡುವ ಠಾವುಗಳಲಭಿಲಾಷೆ ಯಿಲ್ಲದೆ ಹೊದ್ದುವೆವು, ಸುಖವಾಸಿಗಳು ನಾವು" ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು. ಸಖಿಯರು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು " ಒಳ್ಳಿತಾಯಿತು ಕಾರ್ಯ, ನೀನಿನ್ನಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಹ ಬುದ್ಧಿಯ ಸಲ್ಲವಿಡು; ಸುಖದಿಂದಲೆ ಮ್ಮೊಡತಿಯ ಸಮೀಪದಲಿ ಬಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾವಸ್ತುಗಳೊಳೆಮ್ಮಲ್ಲರೋಪಾದಿ ಯಲಿ ಮನಬಂದಲ್ಲಿ ನೀನಿಹುದು" ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಬಳಿಕ ಮಾಯಾ ದೇವಿ ಅಲ್ಲಮನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ತಂದೆಗೆ ತೋರಿಸಿ ಆತನ ಅನುಮತಿಯಿಂದ ನಾಟ್ಯಾಚಾರ್ಯನನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿಕೊಂಡಳು.

ಅಲ್ಲಮನಿಗೆ ಅಂತಃಪುರದ ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಬಿಡಾರವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಮನು ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ " ಭರತ ವಿದ್ಯಾದ್ಯಖಿಳ ಕಳೆಗಳ ಪರಿಚರಿಯ ನೆವದಿಂದ ಮಾಯಾ ತರುಣಿ ಮನದೊಳು ಸೊಗಸಿ ಮಾತಾಡಿಸುವ ಳಲ್ಲಮನ". ಮಾಯೆ ವಿರಹದಿಂದ ದಿನ ದಿನಕ್ಕೆ ಕೃಶಳಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ ಅಲ್ಲಮನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಾತರವನ್ನೂ ಸಖಿಯರು ನೋಡಿ "ಒಡತಿ ನಿನ್ನಯ ಬಗೆಯ ಬಯಕೆಯ ನಾಚದೆಮ್ಮೊಡನೆ ನುಡಿದೆಯಾದಡೆ" ಅಲ್ಲಮನನ್ನು ತಂದು ಸೇರಿಸುವ ಉಪಾಯಮಾಡುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಮಾಯಾದೇವಿ " ಕನ್ಯಾಭಾವ ಭಂಗಿಯ ಮನದ ನಾಚಿಕೆ ಯೊಂದು, ನೆಟ್ಟನೆ ಜನಪತಿಯ ಮಗಳೆಂಬ ಹೆಕ್ಕಳ ಹೆಮ್ಮೆ ತಾನೆರಡು, ತನಗೆ ಸಮಸಂಪ್ರಾಪ್ತನಲ್ಲದ ಮನುಜಗಳುಪಿದೆನೆಂಬ ಮಱವೆಯ ಘನತೆ ಮೂಱು" ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ನಾಚಿ ಮೌನವಾಗಿರಲು ಸಖಿಯರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೆ ಆಲೋಚಿಸಿ ನಿಶ್ಚಯಾಂಶವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು.[30] ಬಳಿಕ ಮಧುಮಾಸಿ[31] ಎಂಬ ಸಖಿ ಅಲ್ಲಮನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಮಾಯಾದೇವಿ ಆತನ ನೆಪದಿಂದ ವಿರಹ ಸಂತಪ್ತಳಾಗಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಆ ರಾತ್ರಿ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಸಂಧಿಸುವ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡುವಳು. ಆ ರಾತ್ರಿ

---

30 ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಕಳೆ ಎಂಬ ಸಖಿ ಕುಂತಿ ಕರ್ಣನನ್ನು ಪಡೆದ ಕಥೆಯನ್ನೂ, ದ್ರೌಪದಿಯ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ, ದೇವೇಂದ್ರ ಅಹಲ್ಯೆಯರ ಪ್ರಣಯವನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರ. ಪು. ಸಂಧಿ ೫, ಪದ್ಯಗಳು ೪೦–೪೫ರಲ್ಲಿದೆ. 31 ಸಕಳೆ ಬಂದಂತೆ ಪ್ರ. ಪು. ದಲ್ಲಿದೆ.

ಅಲ್ಲಮನೂ ಮಾಯೆಯೂ ಸೇರುವರು. ಆದರೆ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾದ ಅಲ್ಲಮನು ತನಗೆ ವಶನಾಗದೆ ನಿರ್ದೇಹಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಮಾಯೆ ಶೋಕಾಶ್ಚರ್ಯಭರಿತಳಾಗುವಳು. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಸಖಿಯರು ಬಂದು ನೋಡುವಾಗ ಮಾಯೆಯೊಬ್ಬಳೇ ಇರುವಳು. ಈ ವರ್ತಮಾನ ಮೋಹಿನೀದೇವಿಗೆ ತಿಳಿದು ಆಕೆ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮಗಳ ಅವಿವೇಕಕ್ಕೂ ದುರ್ನೀತಿಗೂ ಬಹಳವಾಗಿ ನಿಂದಿಸುವಳು. ಕಡೆಗೆ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸಖಿಯರಲ್ಲಿ ಸಕಳೆಯನ್ನು ಕುರಿತು "ಸಕಳೆ! ಬುದ್ಧಿಯ ಬಲ್ಲೆ, ನೀನೇತಕೆ ವಿಚಾರಿಸದಾದೆ" ಎಂದು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಲು ಆ ಸಕಳೆ ಚಾರ್ವಾಕವಾದವನ್ನು ತಲೆ ಮೆಟ್ಟುವಂತೆ "ಮನುಜದೇಹವಪೂರ್ವವದಱೊಳು ಜನಪತಿಯ ಸುತೆಯಹುದಪೂರ್ವತೆ, ಇನಿತಱೊಳು ಪಟುವಾಗಿ ಸಕಲ ಸುಖಂಗಳನು ತಿಳಿದು ಅನುಭವಿಸುವದಪೂರ್ವ, ಅದಱಂ ಮನಸುಬಂದಂತಿರಲಿ, ಮಾಯಾಂಗನೆಗದೇತಕೆ ಕಾಹು ಕಟ್ಟಳೆ?" ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಳು. ಮೋಹಿನೀದೇವಿ ಮಗಳ ಮೇಲಿನ ವ್ಯಾಮೋಹದಿಂದಲೂ ಸಕಳೆಯ ಜಾಣ್ಣುಡಿಯಿಂದಲೂ ಸೋತು ಸಮ್ಮತಿಸಿ "ಅರಸನಱಿಯದ ತೆಱದಲಿದನಾಚರಿಸುವುದು" ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಬಂದ ಅಪಾಯದಿಂದ ಪಾರಾದೆವೆಂದು ಸಖಿಯರು ಸಂತೋಷಿಸಿ ಮಾಯೆಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುವರು. ಅನಂತರ ಸಕಳೆ ಅಲ್ಲಮನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ಇನ್ನು ನೀನು ಇಲ್ಲಿರಬೇಡ, ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗು—ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಶಿವತತ್ವಪರವಾಗಿದ್ದ ಅಲ್ಲಮನ ಉತ್ತರವನ್ನು ಸಕಳೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ— ಒಳ್ಳೆಯದು, ಈಗೇನು, ಋಣಸಂಬಂಧವಿದ್ದರೆ ಮಾಯೆ ನಿನಗೆ ಪುನಃ ದೊರೆಯುವಳು—ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಬರುವಳು.

ಮಾಯಾದೇವಿ ಅಲ್ಲಮನ ವಿರಹತಾಪದಿಂದ ಬೆಂಡಾಗಿ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿರಲು[32] ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿ ವಿಮಲೆ ಎಂಬವಳನ್ನು ಕರೆದು— ನೀನು ಹೋಗಿ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸು, ತಾನು ಭೂಮಿಗೆ ಹೋದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮರೆತಿರುವಳು ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ವಿಮಲೆ

32 ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನು, ಭೂಮಿಗೆ ಹೋದ ನಿನ್ನ ಮಾಯೆ ಏನುಮಾಡಿದಳು? ಎಂದು ಹಾಸ್ಯಮಾಡಿ ಕೇಳಿದ ಹಾಗೂ ಆಗ ವಿಮಲೆಯನ್ನು ಪಾರ್ವತಿ ಭೂಮಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ಹಾಗೂ ಪ್ರ. ಸಾಂ. ಸಂಧಿ ೫, ಪದ್ಯಗಳು ೧೩–೧೬ರಲ್ಲಿವೆ.

ಅಪರಂತೆ ಬನವಸೆಗೆ ಬಂದು ಮಾಯೆಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಳು; ಮಾಯೆಗೆ ಹಿಂದಿನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ, ಅಲ್ಲಮನು ಯಾರೆಂಬುದನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದಳು.[33] ಅದಕ್ಕೆ ಮಾಯಾದೇವಿ "ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಬವನು ತಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪರಬೊಮ್ಮ ಎಂದು ಹೇಳುವರೆಲ್ಲರು, ಇವನೇ ಸಂದ ಮದ್ದಳೆಯಲ್ಲಮನು, ಬಿಡು, ಹೊಂದದೌ, ನೀ ಹೇಳುವುದು ಹುಸಿ" ಎಂದು ವಿಮಳೆಗೆನ್ನಲು ಆಕೆ ಮತ್ತೆ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ "ವಿಷಯದ ವಿಕಳತನವನು ಬಿಟ್ಟು, ಸಲೆ ಸಾತ್ವಿಕದ ಬುದ್ಧಿಯಲೀಕ್ಷಿಸು" ಅಲ್ಲಮನ ನಿಜಸ್ವರೂಪ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದಳು. ಹಾಗಾದರೆ ಮಧುಕೇಶ್ವರಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ ನಡೆ, ಅಲ್ಲಮನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವನು, ದೇವನಹುದೋ ಅಲ್ಲವೋ ನೀನು ಸೂಚಿಸು, ಆಮೇಲೆ ನನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಾನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಮಾಯೆ ಹೇಳಿ ವಿಮಳೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ವಿಮಳೆ ಕಣ್ಣುಸನ್ನೆಯಿಂದ ದೇವನಹುದೆಂದು ಸೂಚಿಸಲು ಮಾಯೆ ಅದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದಳು. ಕೂಡಲೆ ಆಕೆಯ ಲಾಸ್ಯಗೀಸ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಕೊನೆಗಂಡು "ನಟ ನಾಟಕನ ಸಿಕ್ಕಿಸುವ ಬಗೆಯಲಿ ಮಾಟ ಮುಕರಿಸಿ ಕಾಣಲಾಯಿತು." ಆಗ ಅಲ್ಲಮನು ಆಕೆಯ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ "ಸದಮಲ ಸ್ವಸ್ವರೂಪವ ಕಾಕರಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವುದನುಚಿತವೆನುತ" ಮದ್ದಳೆಯನ್ನು ಬಿಸಾಡಿ ನಗುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಂದ ತೆರಳಿದನು. ಮಾಯಾದೇವಿ ಶೋಕಸಂತಪ್ತಳಾಗಿ ದೈನ್ಯದಿಂದ ವಿಮಳೆಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಆಗ ವಿಮಲೆ "ಬಾಲೆ? ಹಂಬಲಿಸಿದಡೆ ಫಲವೇನು?

---

[33] (a) ವಿಮಳೆ ಅಲ್ಲಮನ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಮಮಕಾರನು ನೊಂದು ಕೇಳಿ ಮಗಳಮೇಲೆ ಕೋಪಗೊಂಡಂತೆಯೂ, ಅವನನ್ನು ವಿಮಳೆ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದಂತೆಯೂ ಪ್ರ. ದೇ. ಕೋ. ಪದಗಳು ೧೭೮–೧೮೨ರಲ್ಲಿದೆ. (b) ಅಲ್ಲಮನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳಾದ ಸುಜ್ಞಾನಿ ನಿರಹಂಕಾರರು ಯಾರು ಎಂಬುದು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಈ ಸುಜ್ಞಾನಿ ನಿರಹಂಕಾರರು ಸದ್ಬ್ರಹ್ಮಣೋತ್ತಮ ದಂಪತಿಗಳೆಂದು ಶಿ. ಚಿಂ. ಸಂಧಿ ೨೯, ಪದ್ಯ ೪೧ರಲ್ಲಿದೆ. ಅವರು "ಸಂತೋಷದಿಂದೆ ರಾಜ್ಯಾದಿ ವೈಭವದೊಳುಂ ಸಂತತಂ ಸುಖಸಂಕಥಾವಿನೋದ" ದಲ್ಲಿದ್ದರೆಂದು ಪ್ರ. ಪು. ಸಂಧಿ ೩, ಪದ್ಯ ೪೫ರಲ್ಲಿದೆ. ಮುರಿರಾಜವಟ್ಟೇಶನ ಪ್ರ. ಸ. ತಾ. ೪ನೆಯ ಪದದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮನು ದೊರೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಹರಿಹರನ ಪ್ರ. ದೇ. ರಗಳೆಯಲ್ಲಾದರೋ ಸುಜ್ಞಾನಿ ನಿರಹಂಕಾರ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೇ ಇಲ್ಲ. "ನಾಗವಾಸಾಧಿಪತಿಯಪ್ಪ ಸಲ್ಲಲಿತ ನಾಯಕಗೆ" (ನೃತ್ಯಶಾಲೆಯ ಯಜಮಾನ) ಅಲ್ಲಮ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಏಳು ತಡೆದಿರದಲ್ಲಮನನೀರೇಳು ಲೋಕವಲಜಿಸಿ ನೋಡುವೆವು'' ಎಂದು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟಳು. ರಾಜಕುಮಾರಿ ಒಬ್ಬ ಮದ್ದಳೆಯವನ ಹಿಂದೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದು ಹೊರಟುಹೋದಳೆಂದು ಊರಿನವರೆಲ್ಲ ಆಡುತ್ತ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು. ಈ ವರ್ತಮಾನ ಮಮಕಾರ ಮೋಹಿನೀದೇವಿಯರಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಮಗಳ ಅವಿವೇಕಕ್ಕೆ ದುಃಖಪಟ್ಟು ಆಕೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಟರು.

ಮಾಯೆ ವಿಮಲೆ ಮತ್ತು ಸಖಿಯರು ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಕಲ್ಲುಮುಳ್ಳುಗಳ ದಾರಿಯನ್ನು ನಡೆದು, ಬಿಸಿಲು ಸುಂಟುರುಗಾಳಿ ಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಳಲಿ ಬೆಂಡಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾಯೆಯನ್ನು ಕಂಡ ತಪಸ್ವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಂತೆ ಕಚ್ಚಟ ವಿಭೂತಿಯ ಬುಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಆತುರದಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು "ಎದ್ದೋಡಿದರು ಹುಲಿ ಗಂಡ ಹುಲ್ಲೆಗಳಂತೆ ದೆಸೆ ದೆಸೆಗೆ." ಅಲ್ಲಮನು ಋಷಿಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗೂ ಮಾಯೆಯ ಕಷ್ಟಕ್ಕೂ ಮರುಗಿದವನಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಮಾಯೆಯ ಕೆಳದಿಯರು ಆತನನ್ನು ಮುತ್ತಿ ಕೊಂಡು "ಲೇಸು ಮಾಡಿದೆಯಯ್ಯ, ಮಾಯೆಯನೀಸುದಿನ ಮನವೊಲಿಸಿ ಕಡೆಯಲಿ ಘಾಸಿಮಾಡುವುದುಚಿತವೇ ನಿನಗೆ?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಆಗ ಅಲ್ಲಮನು "ಆರು ಮೊದಲಲಿ ಬಯಸ ಹೇಳಿದರು? ಆರು ಕಾಣುತ ಕರೆಸ ಹೇಳಿದರು? ಆರು ತನ್ನನು ಬಳಿಕ ಉದಾಸಿನ ಮಾಡ ಹೇಳಿದರು? ನಾರಿಯರಿಗಿದು ಸಹಜ ಸಂಚಲ ಕಾರಣಿಕತನ; ತನ್ನ ತಾನೇ ದೂರಿಸಿ ದಡಾನೇನ ಮಾಡುವೆ?'' ಎಂದು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟನು. ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲಮನಿಗೂ ಸಖಿಯರಿಗೂ ಮಾತುಗಳಾಗುತ್ತ ತನ್ನದೇನೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳು ತ್ತಿರಲು ಮಾಯೆ ಕೋಪ ದುಃಖಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರೇಮದ ಭರವಸೆಯಿಂದಲೂ "ಅಹುದೈ ಧೂರ್ತ! ನೀ ಗತಿಯೆಂದು ನಂಬಿದಡೊಳ್ಳಿತಾಯಿತು, ಬಳಿಕ ಮತ್ತೇನು? ಸಂದ ಸಟೆ ಕುತ್ಸಿತ ಕುಮಂತ್ರದ ಬಂದಿಕಾಜನು ಚಾಟು ಚಪಳಿಗನೆಂದು ನಾ ಮುನ್ನಱಿಯೆ'' ಎಂದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಮನು ಈ ಕೆಟ್ಟ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನಲ್ಲಿರುವುವೋ? ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವುವೋ ಎನ್ನುವುವನ್ನು ಹರಿಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಸಾಧಕರನ್ನೂ ಕೇಳೋಣ ಎಂದನು. ಮಾಯೆ

"ಹರಿಯುನೆದೆಯನು ಮೆಟ್ಟಿದೆನು, ಶಂಕರನನರ್ಧಾಂಗದೊಳು ನೆಟ್ಟನೆ ಹರಿಸುಟಿಗೆಯಾಡಿದೆನು, ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಾಯ ಮುದ್ರಿಸಿದೆ, ಸುರನರೋರಗ ರೆಂಬ ಮಱಿವೆಯ ಮರುಳು ತಂಡವನೆನ್ನ ತೊತ್ತಿರ ಶರಣುವೊಗಿಸಿದೆ ಏನ ಕೇಳುವೆ? ಜಿನುಗುಮತಿಗಳ, ಸಿದ್ಧ ಸಾಧಕ ಮುನಿಗಳೆಂಬವದಿರುಗಳನು ನಾ ಮುನಿದು ಕಚ್ಚಟ ಕಂಥೆ ಬತ್ತಲೆ ಬೋಳು ಜಡೆ ಲೋಚು, ಅನಶನವ್ರತ ನಾರು ಬೇರೆಂಬನಿತಱಿಲಿ ದಂಡಿಸುವೆ ನಾ, ಕಾನನದ ಮರುಳರನು ಏನ ಕೇಳುವೆ" ಎಂದು ತನ್ನ ಪ್ರತಾಪವನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು. "ಹರಿ ಹರ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳನೆಲ್ಲರನು ನಿನ್ನಾಧೀನವೃತ್ತಿಯಲಿರಿಸಿ ಮಿಗೆ ಱೋಡಾಡಿ ಕಾಡಿದೆನೆಂದು ನೀ ನುಡಿದೆ. ಮರುಳೆ! ನಿನ್ನದಾರು ನಾನಾ ಪರಿಯಲಾಡಿಸು ವವರು? ನೀನಿದ ಪರಿಕಿಸದೆ ಗರ್ವದಲಿ ನುಡಿವರೆ?" ಎಂದು ಅಲ್ಲಮನು ಕೇಳಲು, "ಆರನಾರಾಡಿಸುವರೆಂಬುದನಾರು ಬಲ್ಲರು, ಸಾಕು, ಬಱಿಯ ವಿಚಾರವಂತಿರಲಿ, ಎನ್ನೊಡನೆ ಬಱಿ ಮಾತನಾಡಿದಡೆ ಸಾರಲಱಿವವೆ ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ಮನೋರಥಂಗಳು? ನಿನ್ನ ಧೂರ್ತ ವಿಕಾರವೆಲ್ಲವ ಬಿಟ್ಟು ಕೃಪೆಮಾಡು" ಎಂದು ಬೇಡಿದಳು. ನಿನ್ನ ಕೋರಿಕೆ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ ಹಿಂದಿರುಗು, ಎಂದು ಅಲ್ಲಮನು ಮಾಯೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲು, ವಿಮಳೆ ತಾನಾದರೂ ತನ್ನ ಚಮತ್ಕಾರದಿಂದ ಅಲ್ಲಮನನ್ನು ಮಾಯೆಗೆ ಅಧೀನಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಆಕೆ ಹೇಳಿದುದಕ್ಕೆಲ್ಲ[34] ಅಲ್ಲಮನು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಕೊಟ್ಟು "ಕಡಲ ನೀರುಗಳೆಲ್ಲವಮೃತದ ಮಡುಗಳಾದಡೆಯಹವು, ಸುರಗಿರಿ ಕುಡಿವರಿದು ಹಬ್ಬಿದಡೆ ಹಬ್ಬುವುದವನಿಮಂಡಲವ, ಗಿಡುಗಳೆಲ್ಲವು ಕಲ್ಪತರುವಾದಡೆಯಹವು ಎತ್ತಾನು ಕಾಲಕೆ, ಮಡದಿ ಮಾಯೆಗೆ ಪರಮ ತತ್ವಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಅದೃಶ್ಯನಾದನು.

ತಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನವು ವಿಫಲವಾಯಿತೆಂದು ಮಾಯೆಯೂ ವಿಮಲೆಯೂ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರಲು ಮಮಕಾರ ಮೋಹಿನೀದೇವಿಯರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಆಗ ಮಾಯೆಯ ಜನ್ಮಕಾರಣವನ್ನು ವಿಮಲೆ ಅವರಿಗೆ

---

34 ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಮಳೆ ಅಲ್ಲಮನಿಗೆ ಪುಷ್ಪಿಣಿ ಮೋಹಿನಿ ನಾಚಿ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಈಶ್ವರನು ಒಲಿಯಲಿಲ್ಲವೆ? ಎಂಬದಾಗಿ ಕಥೆಗಳನ್ನೂ, ಮತ್ಸ್ಯಗಂಧಿ ಪರಾಶರರ ವೃತ್ತಾಂತ ವನ್ನೂ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪ್ರ. ಪು. ದಲ್ಲಿದೆ.

ತಿಳಿಸಿ, ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ಪಾರ್ವತಿ ತನ್ನ ಪೈಜೆ ವ್ಯರ್ಥವಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಥೆಪಡುತ್ತಿರಲು ಶಿವನು,—ಹೀಗಾಗುವುದೆಂದು ಮೊದಲೇ ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದೆ, ನೀನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಮೀರಿಹೋದುದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಸಾತ್ವಿಕಾಂಶವನ್ನು ಭೂಮಿಗೆ ಕಳುಹಿಸು. ಅಲ್ಲಮನ ಅನುಗ್ರಹ ದೊರೆತು ಶಿವತತ್ತ್ವೋಪದೇಶವಾಗುವುದು— ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಪಾರ್ವತಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ತನ್ನ ಸತ್ವಗುಣ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಭೂಮಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದಳು. ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೆ ಈಶ್ವರನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರ ಬಸವಾದಿಗಳ ಅವತಾರವೂ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಾಗುವುದು.[35]

ಉಡುತಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಳ ಮತ್ತು ಸುಮತಿಯರಿಗೆ ಪಾರ್ವತಿಯ ಸಾತ್ವಿಕಾಂಶವು ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕನಾಗಿ ಜನಿಸುವುದು. ಆಕೆ ಶಿವಭಕ್ತಿಯೇ ರೂಪುಗೊಂಡಂತೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದಳು. ಯೌವನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಒಂದು ದಿನ ಆ ಊರ ದೊರೆಯಾದ ಕೌಶಿಕನು ವೈಹಾಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತ ಸಹಜ ಸೌಂದರ್ಯವತಿಯಾದ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಆಕೆಯ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲ ಮುಂದೆ ನೋಡಿ "ಕಾಮಾತುರದಿ ನಿಗೆ ಕಂಗೆಟ್ಟು ಕಳವಳಿಸಿದನು ನಿಮಿಷದಲಿ." ಆಕೆ ಯಾರೆನ್ನುವುದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ತಿಳಿದು ಆಕೆಯನ್ನು ವರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಅರಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿದನು. "ಎಳೆದು ತರಿಸಿದಡವಳ ಮನಸಿಗೆ ಮುಳಿಸು, ಮೇಲಪಕೀರ್ತಿ, ಕೆಲಬರ ಕಳುಹಿ ತಿಳುಹುವೆನು" ಎನ್ನುತ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿಯರನ್ನು[36] ಅಲ್ಲಿಗೆ

---

[35] ಬಸವಣ್ಣನವರು ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕ ಮುಂತಾದವರ ಜನ್ಮ ಕಾರಣಗಳು ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳನ್ನು ಪರಿಶಿಷ್ಟ I (iii) ರಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದು. [36] ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದಂತೆ ಮ. ದೇ. ಪು. ಮತ್ತು ಪ್ರ. ಪು. ಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಮ. ದೇ. ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಂದರ್ಭ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಮೊದಲು ಮಂತ್ರಿಗಳು ವಸಂತಕನನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವರು. ವಸಂತಕನು ಬಂದು ದೊರೆಯ ಸಿರಿಹಾನಸ್ತೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ಅವನು ಬಹು ಕೋಪಿ, ಅತಿ ನಿಷ್ಠುರನು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಹೆದರಿ ದೊರೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗು ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಆಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸದೆ ಕೋಪಗೊಳ್ಳುವಳು. ಆಮೇಲೆ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಬಂದು ದೊರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಂತೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ, ಬದುಕಿರಬೇಕಾದರೆ ಮಗಳನ್ನು ದೊರೆಗೆ ಕೊಡಿ — ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ನಡುಗಿ "ಸೊಪ್ಪಾದ ಮಾವಿನಲ್ಲಿ

ಅಟ್ಟಿದನು. ಅವರು ಬಂದು ಕೇಳಲು ನಿರ್ಮಳನು "ನೃಪಕುಲದವಗೆ ಕೊಡೆವು" ಎಂದನು. ಆಗ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿಯರು "ಅರಸಗಿದಿರೇ ನೀವು, ಸುಮ್ಮನೆ ಸರಸದಿಂದಲಿ ಕೊಡುವುದೊಳ್ಳಿತು, ವಿರಸವಾದರೆ ನೀವು ಮಾಡುವುದೇನು ಭೂಪತಿಯ? ಮರುಳುತನಗಳು ಸಾಕು" ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ನಯಭಯಗಳಿಂದ ಹೇಳಿದರೂ ಒಪ್ಪದೆ—ನಮ್ಮ ಮಗಳನ್ನೇ ಕೇಳಿ, ಆಕೆ ಒಪ್ಪಿದರೆ ಕೊಡೋಣವಂತೆ—ಎಂದು ನಿರ್ಮಳನು ಹೇಳಿದನು. ಹೆಗ್ಗಡಿತಿಯರು ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಆಗ ಆಕೆ ಒಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಆಲೋಚನೆಮಾಡಿ ದೊರೆಯನ್ನೆ ಮನೆಗೆ ಕರೆಸಿಕೊಂಡಳು. ದೊರೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬಂದು "ಲಲನೆ ಕೇಳೌ, ನಿನ್ನ ಬಯಕೆಯ ಸಲಿಸುವೆನು ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಬಳಿಕಾನೊಲಿಸಿಕೊಂಬೆನು" ಎಂದು ನಾನಾ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದನು. ಆಕೆ—ಸರಿ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನ ಅಂತಃಪುರವನ್ನು ಸೇರಿದಳು.[37] ಆ ದಿವಸ ರಾತ್ರಿ ದೊರೆಯಾದ ಕೌಶಿಕನು ಪ್ರಣಯವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಆಡಲಾರಂಭಿಸಲು ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕನು — ನನ್ನ ಮನದಿಷ್ಟವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದಾಗಿ ಮಾತುಕೊಟ್ಟಿರುವೆಯಲ್ಲ, ನೀನು ಶಿವಭಕ್ತನಾಗಬೇಕು, ನೀನು ಭವಿಯಾಗಿರ್ದಡೆ ಒಲ್ಲೆನು — ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ದೊರೆಯ ಸುಮ್ಮಾನವೆಲ್ಲ ದುಮ್ಮಾನಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿತು. "ನಮಗೆ ಶಿವಭಕ್ತಿಯನು ಮಾಡುವ ಸಮಯವಳವಡದು" ಎಂದನು. "ನಮಗೆ ನಿಮ್ಮಯ ಸಂಗವಳವಡದು" ಎಂದು ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕನು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟು ದೊರೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ವಸ್ತ್ರಭೂಷಣಾದ್ಯಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಿಟ್ಟು ವಿರಕ್ತಳಾಗಿ ನಿರ್ವಾಣಳಾಗಿ ಹೊರಟುಬಂದಳು. ದೊರೆ ಆಕೆಯ ವರ್ತನೆಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು ಏನು ಮಾಡಲೂ ತೋರದೆ, ಹೋದರೆ ಹೋಗಲಿ ಎಂದು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟನು. ನಿರ್ಮಳ ಮತ್ತು ಸುಮತಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಇದಿರುಗೊಂಡು — ಇಷ್ಟು

ಕಣ್ಣೀರ್ಗಳಂ ತಳೆದು। ಎಲೆ ಮಗಳೆ, ಮಗಳೆ ನಿನ್ನಯ ದೂಸಜ್ಜಂದಮಗೆ। ನೆಲಸಿತ್ತು ದುರ್ಮರಣವೇನೆಂಬೆ ವೃದ್ಧರಿಗೆ। ಹೊಸತು ನಿನ್ನಯ ಭಕ್ತಿ ತಾನೆಮಗೆ ಸಂಕಟಂ। ವಸುಧೆಯೊಳು ಭವಿಯೊಳಗೆ ಬಾಳರೇನುತ್ತಟಂ" ಎಂದು ಅತ್ತು ಕಾರಿಕಾಲಮ್ಮೆ ಹೇರೂರ ಹೆಂಗೂಸು ಮುಂತಾದವರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಹೇಳುವರು. ಮ. ದೇ. ರ. ಸ್ಥಲ ೩ ಮ. ದೇ. ಪು. ದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. 37 ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕ ಮತ್ತು ಕೌಶಿಕ ಇವರಿಗೆ ವಿವಾಹವಾಯಿತೇ? ಎಂಬದನ್ನು ಚಾಮರಸನು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಾಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲ. ಪರಿಶಿಷ್ಟ I (iv) ನೋಡಿ.

ಸಣ್ಣ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಇದೇನು ವಿರಕ್ತಿಯಮ್ಮ! ಇದೇನು ವೇಷ! ಬೇಡ— ಎಂದು ಎಷ್ಟೋ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಆಕೆ ಒಪ್ಪದೆ "ಶಿವಗರ್ಪಿಸಿದ ತನುವಿಂದು ಮೊದಲಾಗಿ, ಎನ್ನ ಹಂಬಲನಿಂದು ಕಳೆವುದು ನೀವು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಗುರುದೇವನನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ಇತ್ತ "ಲಿಂಗ ನಿಜವನು ಬಯಸಿ ಭಕ್ತಗಣಂಗಳಿರುತಿರಲು" ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು ಅವರನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು "ಕಾರಣ ಕಾಯದಲಿ ಸುಳಿದ." ಹೀಗೆ ಬರುತಿರಲು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ "ಕಟ್ಟಿದಿರಿನಲಿ ಚೆಲುವಾಗಿ ತಳಿತ ಕೆಂದಾವರೆಯ ನೈದಿಲುಗೊಳನ ನಾನಾ ಪರಿಯ ಹೂಗಿಡುಗಳ ಲತಾ ಮಂಟಪದ ತೋಟವ ಕಂಡನಲ್ಲಮನು." ಅದರ ಯಜಮಾನನಾದ ಗೊಗ್ಗಯ್ಯನೆಂಬ ಭಕ್ತನು ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಕಾಯಕ ಮಾಡಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಅಂತಹ ಸೇವೆಯೇ ಸಾಲದೆಂದೂ, ಅದರಿಂದ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ ಜ್ಞಾನ ವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ಬೋಧಿಸಿ, ಸಮಾಧಿಸ್ಥನಾಗಿದ್ದ [38]ಅನಿಮಿಷಯ್ಯನೆಂಬ ಶಿವಯೋಗಿಯ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು. ಆಗ ಅನಿಮಿಷಯ್ಯನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಲಿಂಗವು ಅಲ್ಲಮನ ಕೈಸೇರಿತು. ಆ ಲಿಂಗ ದೊಡನೆ ಆ ಶಿವಯೋಗಿಯ ಪ್ರಾಣಕಳೆಯೂ ಬಂದು ಸೇರಿತು. ಅವು ಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಗೊಗ್ಗಯ್ಯನು ಅಲ್ಲಮನನ್ನು ಮಹಾಪುರುಷ ನೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿ ಆತನಿಂದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡನು.

ಅಲ್ಲಮನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕನೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತೆಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆಕೆ ತನ್ನ [39]ಸೋದರನಾದ ಅಜಗಣ್ಣನು

[38] ಅನಿಮಿಷಯ್ಯನು ಚಾಳುಕ್ಯಾನ್ವಯದ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ಚೂಡೇಶ ಮತ್ತು ಮುಹರ್ಲೀಖಿಗೆ ಜನಿಸಿದ ಮಗನೆಂದು ಸಿಂ. ಪ್ರ. ಮತ್ತು ಚೆ. ಬ. ಪ್ರ. ಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

[39] ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ ಅಜಗಣ್ಣನ ತಂಗಿಯೋ ಅಕ್ಕನೋ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಚಾಮರಸನು ಬರೆದಿರುವಂತೆಯೇ ತಮಿಳು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. "ಒಡನೆ ಹುಟ್ಟಿದವನು" ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ತೆಲುಗು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಭುಲಿಂಗ ಲೀಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಜಗಣ್ಣನು ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕನ ತಮ್ಮನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಶ್ರೀಯುತ ಸಿದ್ಧರಾಮಪ್ಪ ಪಾವಟೆ ಅವರು ಅಜಗಣ್ಣನು ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕನ ಅಣ್ಣನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. (ಜಯಕರ್ನಾಟಕ, ವರ್ಷ 3, ಸಂ. 11, ಪುಟ 778.) ಅವರು ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ ಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕನು ಹೇಳುವ "ಅಜಗಣ್ಣನ ಬೆನ್ನಬಳಿಯವಳು ನಾನಯ್ಯ" ಶೂ. ಸಂ. (ಮು.) ಪುಟ 24 ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿ ಕಂಡಂತೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿರಬಹುದು.

ಲಿಂಗೈಕ್ಯನಾದುದಕ್ಕೆ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಲ್ಲಮನನ್ನು ಕಂಡು ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ ಎದ್ದು "ಸಲೆ ಸತ್ಕರಿಸಿ ವಂದಿಸಿ ತನ್ನ ಚಿಂತೆಯ ಪರಿಹರಿಸುವಂತಪ್ಪನೊಬ್ಬ ಮಹಾತ್ಮ ನೀನೆನಗೆ ದೊರಕಿದೆಯೆಲಾ, ಎನ್ನ ಪುಣ್ಯಕೆ ಸರಿಯುದಾರು" ಎಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನುಡಿದಳು.[40] ಅಲ್ಲಮನು ಮನಕರಗಿದವನಾಗಿ "ತಾಯೆ! ಭಕ್ತರಿಗುಂಟೆ ಚಿಂತೆಗಳಾಯಸಂಗಳು .... ಬಱಿದೆಗೆ ಹಲವ ಹಂಬಲಿಸಿ ಬಾಯ ಬಿಡಲಹುದೇ ವೃಥಾ ನಿಃಕಾಯದಜಗಣ್ಣಂಗೆ, ಮರುಳೇ ಮಾಯೆ ಮೋಹವಿದೇತಕೌ ಮುಕ್ತಾಯಿ!" ಎಂದು ಸಂತೈಸಿ — ಅಜಗಣ್ಣನು ಗುಹೇಶ್ವರಲಿಂಗದ ಶರಣನು, ಮೊದಲು ಇದ್ದು ಆಮೇಲೆ ಹೋದವನಲ್ಲ, ಆತನು ನಿತ್ಯನು — ಎಂದು ತಿಳಿವನ್ನು ನೀಡಿದನು. ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ "ದೇವ! ನಿಮ್ಮವರುಗಳ ಪರಿಯನು ನೀವೆ ಬಲ್ಲಿರಿ, ಹಾವಿನಡಿಯನು ಹಾವುಗಳು ನೆಱೆ ಬಲ್ಲುವಲ್ಲದೆ ನಮಗೆ ಗೋಚರವೆ?" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮುಂದೆ ನನಗೆ ಗತಿಯೇನು?— ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. "ಅಕ್ಕ ಕೇಳೌ, ನಿನ್ನ ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಬಯಕೆಯ ನೀನು ಬಯಸಿದೆ, ಮಿಕ್ಕ ಭವಭಾರಿಗಳು ಬಲ್ಲರೆ ಲಿಂಗಮಾರ್ಗವನು?" ಎಂದು ಅಲ್ಲಮನು ಆಕೆಯನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಆಕೆಗೆ ವೀರಶೈವೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ಮುಂದೆ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಸೊನ್ನಲಾಪುರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ, ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದೇವಾಲಯ ಮತ್ತು ಕೆರೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಯೋಗಿವರ್ಯನಾದ ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೂ ನಿಷ್ಕಾಮ ಬುದ್ಧಿ ಜನಿಸಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ಎಂದು ಪ್ರಭು ವ್ಯಥೆಗೊಂಡು ಕೆರೆಯ ಕಾಮಗಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗುಡ್ಡರನ್ನು ಕೆಣಕಿ, ಅವರ ಗುರುವಾದ ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದನು. ಅವರು ಕಲ್ಲುಗುಂಡುಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲಮನನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಯತ್ನಿಸಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗದೆ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ದೂರು ಹೇಳಿದರು. ತನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದ ದುರಾತ್ಮನನ್ನು ಭಸ್ಮಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಕೋಪೋದ್ರೇಕದಿಂದ ಎದ್ದುಬರಲು ಅಲ್ಲಮನು ನಗುತ್ತ "ಲೇಸು ಲೇಸೈ! ಸಿದ್ಧರಾಮನ ವಾಸಿ ಸಂಸಾರಿಗಳಿಗಿಂದಲಿ ಸಾಸಿರಕೆ ವೆಗ್ಗಳಿಸಿತಲಾ! ಸುಡು ಸುಡು

---

[40] ಅಜಗಣ್ಣ ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕರ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಪರಿಶಿಷ್ಟ I (v) ರಲ್ಲಿ ನೋಡಿ.

ಯತಿತ್ತನನು. ಈಸು ಕೋಪಾಟೋಪ ರೋಷಾವೇಶವೇತಕೆ ಯೋಗಿ ಯಾದ ನಿರಾಸೆವಂತಂಗೆ?" ಎಂದನು. "ಸಾಕು ಸಾಕು, ಮಹೇಂದ್ರ ಜಾಲವ ನೀ ಕಲಿತು ಬಂದೆಮ್ಮ ಮಂದಿಯ ಕಾಕುತನದಲಿ ಕಾಡಿಪಾ ಮಗ್ಗಿನ್ನು ನಮ್ಮೊಡನೆ ನೂಕಲರಿಯದು ನಿನಗೆ" ಎಂದು ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಉದ್ರೇಕದಿಂದ ಹೇಳಿದನು.

ಅಲ್ಲಮ.—"ಭಾಪುರೆ! ಮಝು! ಸ್ತುತು! ನೀನಹುದು! ಈ ಪರಿಯ ಲಿರಬೇಕು ಮನದಾಳಾಪದಂಗವಣೆಗಳು ಮಿಗೆ ಮಾಯಾ ಪ್ರಪಂಚಿನಲಿ. ಕೋಪ ನಿಮ್ಮಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಕಳಾಪದಲಿ ಶಾಶ್ವತವಲಾ! ನಿರ್ಲೇಪ ಗೀಪರಿಯುಚಿತವೇ ರಾಮಯ್ಯ?"

ಸಿದ್ಧರಾಮ.—"ಕೆಣಕದಿರು ನೀ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳೆಣಿಕೆ ನಿನಗೇಕೆ ....ಎನ್ನ ಜರೆದರೆ ಹಣೆಯ ಕಣ್ಣಿನ ಕಿಡಿಯ ಕೆದರುವೆನು."

ಅಲ್ಲಮ.—"ಚಾಗು ಚಾಗುರೆ! ನೊಸಲ ಕಣ್ಣಿನ ಬೇಗೆಯಲಿ ಮುನ್ನೆನಿತ ಕೊಂದೆಯೊ! ಯೋಗಿಯಹುದೈ ನೀನು ಹಿಂಸಾ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮದಲಿ! ರಾಗದಿಂದುರಿವೇಳುತಿಹ ಭವರೋಗಿ, ನಿನ್ನೊಳು ಮಾತ ನಾಡಲಿಕಾಗದೆಮಗೆ."

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಕೋಪದಿಂದ ನೊಸಲ ಕಣ್ಣನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ಊರೆಲ್ಲ ಸುಟ್ಟುಹೋಗುತಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಮನಿಗೆ ಯಾವುದೊಂದು ಬಾಧೆಯೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಬಿಟ್ಟ ಉರಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಮನು ತನ್ನ ಅಂಗಾಲಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡನು. ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಯಿತು. ಬಂದಿರುವವನು ತನ್ನ ಆರಾಧ್ಯ ದೇವನೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ವಹ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದುಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಮನ ಚರಣವಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅಪರಾಧಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನು ಬೇಡಿದನು. ಸರ್ವ ಜೀವದಯಾಪ್ರದಾಯಕನಾದ ಅಲ್ಲಮನು "ಮನದೊಳಗೆ ನಸು ನಗುತಲೀ ಮೂರ್ಖನ ಗುಣಂಗಳನೇನ ಮಾಡುವೆ" ಎನ್ನುತ "ತನುಜ! ಸಾಕೇಳೇಳು, ಖಾತಿಯ ನೆನಹು ನಮ್ಮೊಳಗಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಎತ್ತಿ ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧರಾಮನು—ದೇವ! ನೀನು ಹೀಗೆ ಬಡಜಂಗಮ ವೇಷದಿಂದ ಬಂದರೆ ನಮಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು, ಮೋಸ ಹೋದೆವು—

ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಅಲ್ಲಮನು ಹಿರಿಯರು ಕಿರಿಯರು ಎಂಬ ಭೇದಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಸರ್ವ ಸಮತಾಭಾವವಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳುಹಿ, ಖ್ಯಾತಿ ಪೂಜಾ ಲಾಭದಿಚ್ಛೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲೆಂದು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದನು. ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು "ಶಬುದಾಗಮಂಗಳ ಶಿಕ್ಷೆ ನಿನಗಿನ್ನೇಗುವುವು ಸಂಸ್ಕಾರಿ ನೀನೈ" ಎಂದು ಹೊಗಳಿ "ಕಾಯಕರಣದ ಸಂದು ಸಂಬಂಧವನು ಸೂಚಿಸಿ, ಜೀವಪರಮರನೊಂದುಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಭಕ್ತಿಯ ಹೊಂದಿಕೆಯನುಪದೇಶ ಮಾಡಿದನು."

ತರುವಾಯ ಅಲ್ಲಮನು ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು.[41] ಈಶ್ವರನ ಸಗುಣ ಮತ್ತು ನಿರ್ಗುಣ ಮೂರ್ತಿಗಳಂತೆ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಮರು ಬಾಗಿಲ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಹಡಪದ ಅಪ್ಪಣ್ಣನು ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಮಾಚಾರ ಮುಟ್ಟಿಸಿದನು. ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಪೂಜಾಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಎದ್ದು ಹೋಗಲಾರದೆ— ಒಳಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅಪ್ಪಣ್ಣನು ಬಂದು ಕರೆದನು. ಅಲ್ಲಮನು ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಬಂದಿರುವವನು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವೆಂದು ಮಡಿವಳ ಮಾಚಯ್ಯ ಮತ್ತು ಚೆನ್ನಬಸವರು ಎಚ್ಚರಿಸಲು ಬಸವೇಶ್ವರನು "ಚಿಂತಾಶರನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ" ಶಿವಗಣ ಸಹಿತ ಎದ್ದು ಬಂದು ಅಲ್ಲಮನ ಚರಣದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದನು. "ನಾನು ಮಜವೆಯ ಮರುಳು ಸಂತತ ನೀನೆಯಜೀವಿನ ತಿರುಳು, ತಿಳಿವಡೆ ನಾನು ರಂಜಕನು, ಅಖಿಳ ರಜೀಯಲು ನೀ ನಿರಂಜನನು. ನಾನು ಭಾವಿಸೆ ಪಶು, ವಿಚಾರಿಸೆ ನೀನು ಪಶುಪತಿ. ಎನ್ನ ತಪ್ಪನು ನೀನೆ ತಿದ್ದುವುದು" ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಬೇಡಿದನು.[42] ಚೆನ್ನಬಸವ ಮಡಿವಳಯ್ಯ ಮತ್ತು

---

[41] ಇದು ಸಿದ್ಧರಾಮ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಮನು ಬಂದು ಉಪದೇಶಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಕೆರೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿ ಹೊಂದಿದಂತೆ ರಾಘವಾಂಕನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಬಸವ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮನು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪ್ರಸ್ತಾವವಿದೆ. ಆದರೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಕರೆತಂದಂತೆ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಚೆನ್ನಬಸವ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆತಂದಂತೆಯೂ ಚೆನ್ನಬಸವನಿಂದ ದೀಕ್ಷೆ ಕೊಡಿಸಿದಂತೆಯೂ ಹೇಳಿದೆ.

[42] ಲಿಂಗರಹಿತನಾದ ಸಿದ್ಧರಾಮನೊಡನೆ ಬಂದು ನಿಂತದ್ದರಿಂದ ಲಿಂಗರಹಿತನನ್ನು ನೋಡುವುದು ಹೇಗೆಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ತಡಮಾಡಿದೆ ಎಂದು ಬಸವೇಶ್ವರನು ಹೇಳಿದಂತೆಯೂ, ಹಾಗಾದರೆ ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಣ ಮಾಡಿಸಿರೆಂದು ಹೇಳಿ ಚೆನ್ನಬಸವನಿಂದ ದೀಕ್ಷೆ

ಶಿವಭಕ್ತರು ಅವನ ಪರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರಲು ಅಲ್ಲಮನು ನಗುತ್ತ "ನೋಡಿದೈ ರಾಮಯ್ಯ! ಭಕ್ತರು ಮಾಡುವುದು ತಾನೊಂದು, ಮಿಗೆ ಮಾತಾಡುವುದು ಬೇರೊಂದು; ಜಂಗಮವೊಲಿದು ನಡೆತರಲು ಪಾಡನೇ ಪರುಠವಿಸಿ ನುಡಿವ ಸಘಾಡಿಕೆಯನೊಡ್ಡೈಸಿ, ತಮ್ಮಯ ಬೋಡಿಗಳ ತಾವರಿಯರು" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆದರೆ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಭಕ್ತರನ್ನು ಸಲಹಬೇಕೆಂದು ಬಂದಮೇಲೆ ಅವರ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆಗಳನ್ನೇಕೆ ಎಣಿಸಬೇಕು? ಕ್ಷಮಿಸು ಎಂದು ತಾನೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಆಗ ಬಸವ ಚೆನ್ನಬಸವಾದಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಧೈರ್ಯ ಬಂದು "ಮುನ್ನ ನಿರುಪಾಧಿಯಲಿ ಕರುಣಿಸಿ, ನಿನ್ನ ಲೀಲೆಯಲೊಲಿದು ನೀ ಬಂದಿನ್ನುಪಾಧಿಯನರಸುವುದು ಮರಿಯಾದೆಯಲ್ಲ" ಎಂದು ಕುಯುಕ್ತಿಯನ್ನಾಡಲು ಅಲ್ಲಮನು ನಕ್ಕು "ನಡವಳಿಗಳೇನಾದಡಾಗಲಿ, ನುಡಿವಳಿಯಲತಿ ಜಾಣರಾದಿರಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿ— ಒಳಕ್ಕೆ ನಡೆಯಿರಿ "ಶಿವಲಿಂಗ ಭಕ್ತಿಯ ಬೆಡಗನೇಕಾಂತದಲಿ ನಿಮಗೊಡಬಡಿಸಿ ಹೇಳುವೆನು" ಎಂದು ಒಳಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ನಡೆದನು.

ಬಸವೇಶ್ವರನ ಮಹಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಗುಪ್ತಭಕ್ತಿಯನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮರುಳಶಂಕರದೇವನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಮನು ಹೊಗಳಿ ಆತನಿಗೆ ಐಕ್ಯಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಬಳಿಕ ಬಸವೇಶ್ವರಾದಿಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗಮಾರ್ಗಾಚರಣೆಯನ್ನು ಸರಸವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿ ಅದು ಪ್ರಾಣಲಿಂಗದ ನಿಧಿಯನರಿವ ಅಂಜನವೆಂದು ತಿಳಿಯಹೇಳಿದನು. ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲಮನು ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಬೋಧೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ [43]ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕನು ಆ ಸಭೆಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಮನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಆ ಅಲ್ಪವಯಸ್ಸಿಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು

ಕೊಡಿಸಿದಂತೆಯೂ, ಪ್ರ. ದೇ. ಸ. ತಾ. ಪುಟ 11, ಪದ 17ರಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಪ್ರ. ದೇ. ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೆ ಸೊನ್ನಲಾಪುರದಲ್ಲಿಯೇ ಅನುಗಿದೇವಯ್ಯನು ಲಿಂಗಧಾರಣ ಮಾಡಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಕೆಲವು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಬಸವನಿಂದ ಲಿಂಗಧಾರಣವಾದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

[43] ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನಿಗೆ ೧೨ ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ಆಗಿತ್ತೆಂದು ಕೆಲವು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. (ಶೂ. ಸಂ. ಪುಟ ೩೩೬, ಮುದ್ರಿತ ಪುಸ್ತಕ.) ಆಕೆಯ ಕಥೆ, ಮ. ದೇ. ರಗಳೆ, ಮ. ದೇ. ಪುರಾಣ, ಶೂ. ಸಂ. ಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವುದಾದರೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಕೆಲವಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿಲ್ಲ.

ವಿರಕ್ತಿ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಬಸವ ಚೆನ್ನಬಸವಾದಿಗಳು ನೋಡಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದರು. ಆಕೆ ಶರೀರಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಿರುವುದನ್ನೂ ಜ್ಞಾನದ ಖನಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನೂ ಅಲ್ಲಮನು ತಿಳಿದು ಆಕೆಗೆ ಐಕ್ಯವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಶ್ರೀಗಿರಿಯ ಕದಳೀವನಕ್ಕೆ ಹೋಗೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕನು ಶಿವಶರಣರಿಗೆಲ್ಲ ಶರಣಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ಅಲ್ಲಮನು ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಾಚರಣೆಯನ್ನು ಬಸವೇಶ್ವರಾದಿಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿ ಬಾಹ್ಯ ಪೂಜಾಡಂಬರಗಳಿಂದ ಈಶ್ವರನು ತುಷ್ಟನಾಗುವುದಿಲ್ಲ ವೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಬಳಿಕ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗೋಪಾಸನೆಗೆ ಸಾಧನೆ ಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಿ, ನಾನು ಪುನಃ ಬಂದು "ಮೇಲಣ ನೆನಹಿನುಪ ದೇಶವನು ಮಾಡುವೆನು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವರನ್ನು ಹರಸಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟನು.

ಅಲ್ಲಮನು ದೇಶಾಂತರಗಳನ್ನು ತಿರುಗುತ್ತ ಭಕ್ತಜನರನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಶ್ರೀಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಗೋರಕ್ಷನೆಂಬ ಸಿದ್ಧನು ತನ್ನ ವಿದ್ಯೆಯ ಸಿದ್ಧಿಯಿಂದ ವಜ್ರದೇಹಿಯಾಗಿ ಅದೇ ಮುಕ್ತಿಯೆಂದು ತಿಳಿದಿರಲು "ಈ ತನು ತಾನೆ ಕಾಲನ ನಿಳಯ, ನೀನಿದ ನಂಬಿ ನುಡಿದಡೆ ಪ್ರಳಯ ನಿನ್ನನು ಬಿಡುವುದೇ ಗೋರಕ್ಷ?" ಎಂದು ಜಜೀದನು. ಆಗ ಗೋರಕ್ಷನು — ಇಗೋ ಹಿಡಿ, ಈ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆದು ನೋಡು. ಒಂದು ರೋಮ ಕತ್ತರಿಸಿದರೂ ನಾನು ಸಿದ್ಧನಲ್ಲ — ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೈಗೆ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಅದರಂತೆ ಅಲ್ಲಮನು ಬಲವಾಗಿ ಹೊಡೆಯಲು ಖಣಿ ಖಟಿಲೆಂದು ವಜ್ರದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಂತೆ ಸದ್ದಾಯಿತೇ ಹೊರತು ಸಿದ್ಧನಿಗೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಬಾಧೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಸಿದ್ಧನು ನಗುತ್ತ — ರೋಗರುಜಿನಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ದುರ್ಮರಣಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಬಾಧೆಯಿಲ್ಲ ದಂತೆ ಶರೀರವನ್ನು ಹೀಗೆ ಬಲಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಮೋಕ್ಷವಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತಾವುದು ಮೋಕ್ಷ? — ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅಲ್ಲಮನು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಗೋರಕ್ಷನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆದು ನೋಡು ತಿಳಿಯುವುದು — ಎಂದನು. ಗೋರಕ್ಷನು ಅಲ್ಲಮನನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಬಯಲನ್ನು

ಹೊಡೆದಂತೆ ಆಯಿತಲ್ಲದೆ ಸದ್ದು ಕೂಡ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಗೋರಕ್ಷನು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಪಟ್ಟು— ಹೀಗೆ ನಿರ್ದೇಹಿಯಾಗುವ ಮರ್ಮವನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಲು "ಬಿಸಿಯ ಹದನನು ತಿಳಿದು ಲೋಹವ ಬೆಸುವವೊಲು ಪರಿಪಾಕ ಭಾವದ ಹಸನನರಿದು" ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಆತನಿಗೆ ವೀರಶೈವೋಪ ದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.[44]

ಅಲ್ಲಮನು ಗೋರಕ್ಷನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ಒಬ್ಬ ಕಿರಾತನು ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಜೀವಹಿಂಸೆಮಾಡುವುದು ಪಾಪವೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ಸನ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿದನು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಜಪ ತಪಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾಷ್ಠವ್ಯಸನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಋಷಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ "ಯಾಗಕೆ ಆತ್ಮಯಾಗವ ನನುರತಿಗೆ ನಿಜರತಿಯ ದೇವಾರ್ಚನೆಗೆ ಹೃದಯವನುಪನಯನಕಾ ನಿಜ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯ ಇನಿತು ಬಾಹ್ಯದ ಕರ್ಮ ಭಕ್ತಿಗಳಿನಿತನಂತರ್ಮಾರ್ಗದಲಿ ಸೂಚನೆಯ ಮಾಡಿದನು." ಹೀಗೆ ಪ್ರಭು ದೇಶಪರ್ಯಟನಮಾಡಿ ಭಕ್ತಾದಿ ಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿದನು.

ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ [45]ಶೂನ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವನ್ನು ಹಾರೈಸುತ್ತಿರಲು, ಪ್ರಭು ತಾನು ವೇಷಾಂತರದಿಂದ ಹೋಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಹುಣ್ಣುಗಳಿದ್ದು ಕೀವು ರಕ್ತ ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವ ದೇಹವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು. ಈ ವಿಕೃತ ವೇಷದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಲ್ಲಮನನ್ನು ಬಸವೇಶ್ವರನು ಗುರುತಿಸಿ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆದು ಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಶೂನ್ಯಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದನು. ಶರಣರೆಲ್ಲರು

---

44 ಗೋರಕ್ಷನಿಗೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧನಿಂದ ಮೊದಲೇ ದೀಕ್ಷೆಯಾಗಿತ್ತೆಂದು ಅ. ಪ್ರ್ಯೆ. ಪುಟ ೧೦೫ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆ ಗೋರಕ್ಷನು ಕೊಲ್ಲಾಪುರದವನೆಂದೂ ಶ್ರೀಪರ್ವತದವನಲ್ಲವೆಂದೂ ನಮಗೆ ತೋರುವುದು. ಪ್ರ. ಪು. ದಲ್ಲಿ "ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಯಾರಾದೊಡಂ ಕುಟಿಲ ಸಿದ್ಧರ ಭಂಜಿಸಿದ ಕಥೆಯಂ। ನೈಮೋಹದಿಂ ಬೆಸಸೆಸಲು" ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಶ್ರೀಪರ್ವತದ ಗೋರಕ್ಷನಿಗೆ ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಗೋರಕ್ಷ ಮತ್ತು ರೇವಣಸಿದ್ಧರ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದಂತೆ, ಸಂಧಿ ೬, ಪದ್ಯಗಳು ೧೨೮–೧೪೬ರಲ್ಲಿದೆ.

45 ಹರಿತವಾದ ಕತ್ತಿಯ ಅಲಗುಗಳಿಂದ ಈ ಶೂನ್ಯಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ, ಪ್ರ. ಪು. ಸಂಧಿ 9, ಪದ್ಯ 8ರಲ್ಲಿದೆ. ಶೂನ್ಯಸಿಂಹಾಸನ ರಚನೆ, ಪ್ರಭು ಅದರಲ್ಲಿ ಕುಳಿತದ್ದು ಈ ಪ್ರಸ್ತಾಪಗಳು ಬ. ಪು. ಮತ್ತು ಚೆ. ಬ. ಪು. ಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಆರತಿಗಳನ್ನೆತ್ತುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಭಕ್ತಿಪಾರವಶ್ಯದಿಂದ ನಿಬ್ಬೆರಗಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಆರೋಗಣೆಗೆ ಸಮಯವಾಯಿತು. ಎಂದಿನಂತೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಮನೆಗೆ ಬರುವ ಜಂಗಮರು ಆರೋಗಣೆಗೆ ಬಂದರು. ಭಕ್ತಿಪಾರವಶ್ಯದಿಂದ ನಿಂತಿದ್ದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಬಂದ ಜಂಗಮರನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವರೆಲ್ಲ ಕುಪಿತರಾಗಿ ಎದ್ದುಹೋದರು. ಆ ಬಳಿಕ ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಆ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿಯಿತು. ಆತನು ನಡೆದ ಅಚಾತುರ್ಯಕ್ಕೆ ವ್ಯಥೆಪಡುತ್ತಿರಲು ಅಲ್ಲಮನು "ನಾವು ಬಡಜಂಗಮವು ಬಂದಡೆ ನೀವು ನಮ್ಮನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸದೆ ಆವ ಕಾರಣ ನೀನು ಚಿಂತಿಸುತಿರ್ದೆ ಬಸವಣ್ಣ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.[46] ಆಗ ಬಸವೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ಹೇಳಲು, ಮೊದಲು ನನ್ನ ಹಸಿವನ್ನು ನೀಗಿಸು, ನಿನ್ನ "ಲಕ್ಷದ ಮೇಲೆ ತೊಂಭತ್ತಾಱು ಸಾವಿರ ಜಂಗಮವು ಸಂತುಷ್ಟಿಪಡುವಂತೆ ತೋಱುವೆನು" ಎಂದು ಪ್ರಭು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು. ಮಾಡುವೆ ನೀಡುವೆ ಎಂಬ ಅಹಂಭಾವದಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಪ್ರಭುವಿನ ಆರೋಗಣೆಗೆ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಂದು ಬಡಿಸ ಹೇಳಿದನು. ಅಲ್ಲಮನು ಊಟಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಒಳಗಿದ್ದ ಪದಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿದುಹೋದವು. ಕಣಜಗಳಿಂದ ಹೊಸಹೊಸದಾಗಿ ದವಸ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಿಸಿ ಅಡಿಗೆಮಾಡಿ ಹಾಕಿದರೂ ಅಲ್ಲಮನ ಹಸಿವು ಅಡಗಲಿಲ್ಲ. ಊರಲ್ಲಿದ್ದ ಭಕ್ತರ ಮನೆಗಳ ಅಡಿಗೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಂದು ಬಡಿಸಿದರೂ ಅಲ್ಲಮನ ಹಸಿವು ಅಡಗಲಿಲ್ಲ. ಆಕಾಶವೇ ಬಾಯ್ದೆರೆದು ಕುಳಿತಂತೆ ಅಲ್ಲಮನು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆಗ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಎದೆ ನಡುಗಿತು. ತನ್ನ ಭಾಷೆಗೆ ಲೋಪ ಬಂದಿತಲ್ಲಾ ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರಲು ಮಡಿವಳಯ್ಯ ಚೆನ್ನಬಸವರು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಓಗರವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸು ಎಂದರು. ಅಲ್ಲಮನು ನಗುತ್ತ "ಹಸಿದು ಬಂದವನಲ್ಲ, ಅರ್ಥದ ಪೆಸೆಗೆ ಬಂದವನಲ್ಲ, ಕಾಮದ ಮುಸೆಗೆ ಮನದಲಿ ನೊಂದು ಬಂದವನಲ್ಲ; ನಾ ನಿನ್ನ ಹಸರಿಸಿದ ದಾಸೋಹತನವನು ಸಸಿನೆ ಮಾಡಲು ಬಂದೆನಲ್ಲದೆ ಅಶನದಾಸೆಗಳೆನ್ನಲುಂಟೆ ಬಸವ?" "ಕನ್ನಡಿಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಕೆ ಇನ್ನೊಂದನ್ಯ ಚೆಲುವಿಕೆಯಾಗಬಲ್ಲುದೆ? ನಿನ್ನ

---

46 ಪ್ರಭುವಿನ ಆರೋಗಣೆ ಬ. ಪು.ದಲ್ಲಿ ಮೊದಲೆ ಬರುತ್ತದೆ (ಸಂಧಿ ೮, ಪದ್ಯಗಳು 13–16).

ಮನದೊಳು ಮಾಟ ಕೂಟದ ಬುದ್ಧಿ ಮಮಕರಿಸಿ, ನನ್ನ ಹಸು ಹುರಿಮುಂಡು ದಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನ ಮನದಲಿ ಮಾಟವಿಲ್ಲದಡೆನ್ನ ತನುವಿಗೆ ಊಟವಿಲ್ಲೈ ಬಸವ" ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ತಿಳಿಯಹೇಳಿ ಕೈತೊಳೆದು ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ—ಹೋಗು, ನಿನ್ನ ಜಂಗಮರನ್ನು ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆದು ತಾ—ಎಂದು ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಜಂಗಮರೆಡೆಗೆ ಬಂದು ಕರೆಯಲು ಅವರು ತಮ್ಮ ತುಂಬಿದ ಹೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನೂ ಮೇಲೇಳುತ್ತಿರುವ ತೇಗುಗಳನ್ನೂ ತೋರಿಸುತ್ತ ಎಂದಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಈ ದಿನ ನಮಗೆ ಊಟವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಯ ಮಹಿಮೆಯೋ, ನಿನ್ನ ಗುರುವಿನ ಮಹಿಮೆಯೋ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದು ಎಂದು ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನೂ ಅಲ್ಲಮನನ್ನೂ ಹೊಗಳಿದರು. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಆಶ್ಚರ್ಯಸಂತೋಷಗಳಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ "ಬಸುಱ ಹೆಂಗಸಿನೂಟ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಶಿಶುವ ದಣಿಸುವವೊಲು, ಜಗಂಗಳ ಬಸುಱೊಳಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ನೀ ದಣಿಯುಣಲು ಜಂಗಮಕೆ ಹಸಿವದೆಲ್ಲಿಯದು? ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಸಂತಸವು, ಸಂತುಷ್ಟತೆಯಲಿದ್ದರು, ಹೊಸತಿದಾದುದು ಲೋಕದೊಳು ಗುರುರಾಯ" ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಮನು "ನಿನ್ನ ಭಾವನೆಯಿದ್ದ ಪರಿಯಲಿ ನಿನ್ನ ಜಂಗಮ ತುಷ್ಟರಾದಡೆ ನನ್ನ ನೇತಕೆ ಱಟ್ಟುಮಾಡಿದೆ ಬಱದೆ ಬಯಲಿಂಗೆ? ನಿನ್ನ ಕತದಿಂದಾದೆನಲ್ಲದೆ ಮುನ್ನ ನಾನೆಂದೆಂಬ ವಾಸನೆ ಎನ್ನಲುಂಟೆ ದಿಟ ವಿಚಾರಿಸೆ ಬಸವ?" ಎಂದು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟನು. ಆಗ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಲಿಂಗ ಸಂತುಷ್ಟವಾದರೆ ಜಂಗಮ ಸಂತುಷ್ಟವಾಗುವುದೆಂಬದನ್ನೂ, ಜಂಗಮ ಸಂತುಷ್ಟವಾದರೆ ಸಚರಾಚರವೆಲ್ಲ ಸಂತುಷ್ಟವಾಗುವುದೆಂಬದನ್ನೂ ಅಲ್ಲಮನ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ತಿಳಿದಂತೆ ಹೇಳಿದನು.[47] ಬಳಿಕ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಬಸವಣ್ಣ ಮುಂತಾದವರಿಗೆ ಮುಂದಿನ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶಮಾಡಿ ಬಸವಣ್ಣನಿಂದ ಲೋಕ

---

47 ನಾಗಲಾಂಬೆ ಅಲ್ಲಮನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಮಹಾಕಾಳ ಮುಂತಾದವರು ಆತನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದಾಗ, ತಾನು ಕೋಪಗೊಂಡದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿ "ಗರಳ ಧರನಾಜ್ಞೆಯಿಂ ವೃಷಭ ಸಹ ನಿಮ್ಮ ಕಂಡು ಧನ್ಯಳಾದೆನಿನ್ನು" ಎಂದು ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿ, "ನಾನು ಅವಿಶ್ವಾಸಿ, ನನಗೆ ಕೃಪೆಯಾಗು, ದುರ್ಗುಣಗಳುಂ ಬಾರದಂತೆ ನಡೆಸಯ್ಯ" ಎಂದು ಕೈ ಮುಗಿದಂತೆಯೂ ಪ್ರ. ಪು. ಸಂಧಿ ೯, ಪದ್ಯ ೮೩–೮೭ರಲ್ಲಿದೆ (ನಾಗಲಾಂಬೆ ಪಾರ್ವತಿಯ ಅವತಾರ).

ಉದ್ಧಾರವಾಯಿತೆಂದೂ, ಬಸವಣ್ಣನಿಂದ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮವಾಯಿ ತೆಂದೂ ಹೊಗಳಿ ಪರಮಪದವಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ತೆರಳಿದನು.[48] ಬಸವ ಚೆನ್ನಬಸವಾದಿಗಳು ಅಚಲ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಹರುಷದಲಿದ್ದರು.

ಹೀಗೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಾದುದನೆಲ್ಲ ಪಾರ್ವತಿ ಈಶ್ವರನಿಂದ ತಿಳಿದು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು, "ದೇವ! ನೀನೆಂದಂತೆ ಘನಮಹಿಮಾವಲಂಬನು ತಪ್ಪದೈ ಪ್ರಭುದೇವ" ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ನಿತ್ಯನಾಗಿರುವ ನೆಂಬ ಧ್ವನಿಯನ್ನು "ಸಂತಸದಲಿರುತಿರ್ದನೆಲ್ಲರ ಹೃದಯಕಮಲದಲಿ" ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿ, "......ಸಮಸ್ತ ಜಾತಿಯ ಜಾಲವನು ಸರ್ವರನು ಕರುಣಿಸಿ ಪಾಲಿಸುತಲಿರುತಿರ್ದನೆಮ್ಮಯ ಗುರುಗುಹೇಶ್ವರನು", "......ಸಚರಾಚರರಿಗನುದಿನ ಕರುಣದಿಂದಲಿ ವರದನಾಗಲಿ ಗುರು ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗ ಲೀಲೆಯಲಿ" ಎಂಬದಾಗಿಯೂ ಚಾಮರಸನು ಮಂಗಳ ವನ್ನು ಹೇಳಿ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನ್ನು ಉಪಸಂಹಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

VI. ಅಲ್ಲಮನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವ ಮಾರ್ಪಾಟು.— ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾಯಾವಿಲಾಸವೂ ಅದರ ಅಪಜಯವೂ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಇದು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಲವಾದ ಕಾರಣವಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಭುವಿನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ಬರೆದವನು ಈಗ ನಮಗೆ ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಹರೀಶ್ವರನು. ಹರೀಶ್ವರನು ಬರೆದಿರುವ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಯನು ಕಾಮ ವಶನಾಗಿದ್ದಾನೆ.[49] ಈಶ್ವರನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬರುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸುರಕಾಂತೆ ಯೊರ್ವಳನ್ನು ನೋಡಿ ಮನವಳುಕಲು, ಈಶ್ವರನು ಅದನ್ನು ತಿಳಿದು ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಭೂಮಿಗೆ ಹೋಗಿ "ಕಾವಂಗೆ ವಶವಾಗಿ ಸಕಲ ಸುಖಮಂ ಮುಟ್ಟಿ" ಆಮೇಲೆ ಬರುವುದೆಂದು ಹೇಳಲು, ಬಲಿಪುರದಲ್ಲಿ (ಬಳ್ಳಿಗಾವೆ) ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಜನಿಸುವರು. ಆಕೆ ಕಾಮಲತೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವಳು. ಆತನು

48 ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಲಿಂಗೈಕ್ಯನಾದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಚಾಮರಸನು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಆತನು ಬಯಲಾದ ಸ್ಥಳ ಶ್ರೀಪರ್ವತವೆಂದೂ ತೇರದಾಳವೆಂದೂ ಬಳ್ಳಿಗಾವೆಯೆಂದೂ ತಾಳಗುಂದ ವೆಂದೂ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ. ಪರಿಶಿಷ್ಟ I (vi) ನೋಡಿ.

49 ಪರಿಶಿಷ್ಟ II ನೋಡಿ. ಪ್ರ. ದೇ. ರ.

ಅಲ್ಲಮನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವನು. ಆ ಊರಿನ ಗೋಗ್ಗೇಶ್ವರಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಕಾಮಲತೆಯೂ ಅಲ್ಲಮನೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಧಿಸಿ ಮೂರ್ಛೆ ಹೋಗುವರು. ಅನಂತರ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಕಾಮಲತೆಯ ಮನೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲು ಮೂರ್ಛೆಯಿಂದೆದ್ದು "ಹರುಷದ ಶರಧಿಯೊಳ್ಮುಳುಗಿ" ಹಲವು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಸುಖವಾಗಿರುವರು. ಬಳಿಕ ಕಾಮಲತೆ ಜ್ವರ ಗ್ರಸ್ತಳಾಗಿ ಸತ್ತುಹೋಗುವಳು. ಆಕೆಯ ವಿರಹದಿಂದ ನೊಂದು ಬೆಂದು ಕಡೆಗೆ ಅಲ್ಲಮನು ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

ಕಾಮಲತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಮೇಲಿನ ಕಥಾ ಭಾಗವು ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಹಲವರಿಗೆ ರುಚಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಭುದೇವರ ಟೀಕಿನ ವಚನ ಗಳಲ್ಲಿ "ಪ್ರಭುದೇವರ ಪಿಂಡ ಸಂಭವವಾದ ಗದ್ಯ" ಎಂಬ ಭಾಗವು ಪಿಂಡ ಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಬರುತ್ತದೆ.[50] ಈ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಮಲತೆಯ ವೃತ್ತಾಂತವು ಹರೀಶ್ವರನ ಪ್ರಭುದೇವರ ರಗಳೆಯ ಸರಣಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಗದ್ಯ ಭಾಗವು ಕೆಲವು ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ಚರಿತ್ರೆ "ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ" ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ ಎನ್ನುವುದು ನಮಗೆ ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಐದು ಸಂಕಲನ ಗ್ರಂಥಗಳಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ಶಿವಗಣಪ್ರಸಾದಿ ಮಹದೇವಯ್ಯ ಬರೆದದ್ದು;[51] ಎರಡನೆಯದು ಕೆಂಚವೀರಣ್ಣೊಡೆಯ ಬರೆದದ್ದು;[52] ಮೂರನೆಯದು ಕೆಂಚವೀರಣ್ಣೊಡೆಯ, ಕಲ್ಲೇಶ್ವರದೇವ ಮುಂತಾದ ಶರಣರು ಸೇರಿ ಬರೆದದ್ದು;[53] ನಾಲ್ಕನೆಯದು ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಯತಿ ಬರೆದದ್ದು;[54] ಐದನೆಯದು ಗೂಳೂರು ಸಿದ್ಧವೀರಣಾರ್ಯ ಬರೆದದ್ದು;[55] ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಗ್ರಂಥ ನಮಗೆ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ.

---

50 ಪ್ರ. ದೇ. ಪ. ಪುಟ ೨–೩. 51 ಧಾರವಾಡದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬಿ. ಎಂ. ಪುರಾಣೀಕರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಿದೆ. 52 ಇದು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಬಿದ್ದಿಲ್ಲ. 53 ಇದು ಮೈಸೂರು ಓರಿಯಂಟಲ್ ಲೈಬ್ರರಿಯಲ್ಲಿದೆ. K. A. 105. 54 ಇದು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಡಿ. ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್, ಎಂ.ಎ. ಅವರಲ್ಲಿರುವುದು. ಮತ್ತು ಶಿವಯೋಗ ಮಂದಿರ ಬಾದಾಮಿ–ಇವರ ಪುಸ್ತಕಭಂಡಾರದಲ್ಲಿರುವುದು. 55 ರಾವ್ ಸಾಹೇಬ್ ಪಿ. ಜಿ. ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರು ಮುದ್ರಿಸಿರುವರು.

ಮೊದಲನೆಯ ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಮಲತಾ ವೃತ್ತಾಂತವು ಪ್ರಭುದೇವರ ರಗಳೆಯ ಕಥಾಸರಣಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮತ್ತು ಐದನೆಯ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಮಲತಾ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದಲ್ಲದೆ,[56] ಬಸವ ಚೆನ್ನಬಸವ ಅಲ್ಲಮರ ಜನನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ "ಇಂತೀ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಮೂರು ಆ ನಿಷ್ಕಲ ಪರಶಿವಲಿಂಗ ತಾನೆ. ಆ ಪರಶಿವಲಿಂಗವು ಜಗದ್ಧಿತಾರ್ಥವಾಗಿ ಮೂರಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದರೆ ಇದೇನು ಕಾರಣ ಮರ್ತ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದರೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಶಾಪದಿಂದ ಬಂದರೆಂದು ಆವನಾನೊಬ್ಬ ನುಡಿವುತಿದ್ದಾನು. ಅವನು ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ಕೋಟಿ ನರಕದಲ್ಲಿ ರವಿ ಶಶಿವುಳ್ಳನ್ನಬರ ನರಕವನನುಭವಿಸುತ್ತಿರ್ಪನು" ಎಂದು ಎಚ್ಚರಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.[57]

ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಪ್ರೌಢರಾಯನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯ ರಚನೆಗೆ ಕಾರಣವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದೆಯಷ್ಟೆ.[58] ಮುಕುಂದಪೆದ್ದಿ ಮುಂತಾದವರು ಭಾರತವನ್ನು ಮೆರೆವಣಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿದಮೇಲೆ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯ ಮುಂತಾದವರು "ನೂರೊಂದುಸ್ಥಲ" (ಏಕೋತ್ತರಸ್ಥಲ) ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಮೆರೆವಣಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಮುಕುಂದಪೆದ್ದಿ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು ನಿನ್ನೆಯ ರಾತ್ರಿ ಆದ ಮೆರೆವಣಿಗೆ "ಸತ್ತವರ ಪೂಸಗೆಯೋ ಹೆತ್ತ ಸೌರಂಭವೊ" ಎಂದು ಹಾಸ್ಯವಾಡಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನು — ನಿಮ್ಮ ಭಾರತದ ಕಥೆ ಸತ್ತವರ ಕಥೆ, ನಮ್ಮ ಶರಣರ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ "ಮುಕ್ತಿಯೆಂಬುವ ಶಿಶುವನ್ನು ಭಕ್ತ್ಯಂಗನೆಯು ಪೆತ್ತಳು" ಎಂದು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟನು. ಬಳಿಕ ಮುಕುಂದಪೆದ್ದಿ ಶರಣರ ವಚನಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕುಚೋದ್ಯಮಾಡಿ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾಳದೇವಿ ಸೀತಾದೇವಿ

---

56 ಮುಂದೆ ಹೇಳಿರುವ ಮುಖ್ಯವಾದ ವಚನವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ; "ಅವಳ ನೋಟವೆನ್ನ ಮರ್ತ್ಯಕ್ಕೆ ತಂದುದಯ್ಯಾ, ಅವಳ ಕೂಟದ ಸವಿಯು ಮಗಡಿಸಿ ಕಾಡಿತ್ತಯ್ಯಾ, ಅವಳ ಬೇಟದ ಬೆರಹುರದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಪುರ ಹಾಳಾದುದ ಕಂಡೆನು. ಉರಿಯು ಮೇಲೆ ಉರಿಯೆರಗಿದಡೆ ತಂಪು ಮಾಡಿತ್ತ ಕಂಡೆನು. ಕರಿಯು ಜೇನಿನ ಕಸ್ತುರಿಯು ಮೃಗ ನುಂಗಿದರೆ ಹಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಮೋಲೆಗಳೆದುದ ಕಂಡೆನು. ಕಾರಿರುಳ ಕೋಟೆಯು ಕರಿಯು ಕಾಳಗದ ಗೆಲಿದು ಹೂಳಿರ್ದ ನಿಧಾನವ ಕಂಡೆನು ಕಾಣಾ ಗುಹೇಶ್ವರಾ." 57 ಶೂ. ಸಂ. (ಮು.) ಪುಟ ೨, ಡಿ. ಎಲ್. ನ. ರವರ ಪ್ರತಿ, ಹಾಳೆ ೨.

58 ಪ್ರೌ. ಕಾ. ಸಂಧಿ ೧, ಪದ್ಯಗಳು ೩೯–೫೧.

ಎಂಬ ಮೇಳದ ಹೆಣ್ಣುಗಳಿಂದ ವಚನವನ್ನು ಹೇಳಿಸಿ ಅವರು ಹೇಳಿದ [59] "ಕೋಣನ ಕೊಂಬಿನ ಮೇಲೆ ಏಳುನೂರು ಬಗರಿಗೆ. . . . . ." ಎಂಬ ಪ್ರಭುವಿನ ವಚನಕ್ಕೆ ತಾನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ "ಬನವಸಿಯ ಪುರವ ನಾಳ್ವ ಮಧುಕಾರರಾಯನೋಲಗದಿ ಮದ್ದಳೆಯ ಅಲ್ಲಮನೆಂಬವಂ ಕಾಮಲತೆಯೆಂಬ ನೃತ್ಯದಾ ರಮಣಿಗವ ಸೋಲಿರಲ್ಕವಳಳಿಯೆ ಭ್ರಾಂತಿಯಲಿ ಪೇಳ್ದೊಗಟು ಪದ್ಯ" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನು ಶಿವ ಶಿವಾ! ಎಂದು ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡನು. ಕಿವಿಗಳನ್ನೇಕೆ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡೆ ಎಂದು ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನು ಕೇಳಲು—ನಿರ್ಮಾಯನಿಗೆ ಮಾಯಾಮೋಹಗಳೆಂಬ ಅಬದ್ಧವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾಯಿತಲ್ಲಾ ಎಂದು ಮುಚ್ಚಿದೆನು —ಎಂದು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟನು. ಆಮೇಲೆ ಆ ವಚನಕ್ಕೆ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನು ಹದಿನೆಂಟು ಮತದವರು ತಲೆದೂಗುವಂತೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿದನು. ಈ ವಚನದ ಅರ್ಥ ಹೇಗಾದರೂ ಇರಲಿ, ಕಾಮಲತೆಯ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ನಾಲ್ಕನೆಯದಾಗಿ [60]ಭೈರವೇಶ್ವರ ಕಾವ್ಯ ಕಥಾಸೂತ್ರ ರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ಲಂಬಿಸಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಶಾಂತಲಿಂಗ ದೇಶಿಕನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮುಕುಂದಪೆದ್ದಿ ವಚನಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿದಮೇಲೆ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನು ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡನಷ್ಟೆ. ಆಗ ಮುಕುಂದಪೆದ್ದಿ ತಾನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ "ನಾನೆಂದಡೆ ದ್ರೋಹವೆಂದಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಹಂಪೆಯ ಹರಿಯಣ್ಣ ಪಂಡಿತರ ರಗಳೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿದೆ" ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು. ಆಗ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನು "ಶಿಲೆಯ ಕಂಥೆಯ ತೊಟ್ಟ ರುದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆಯೂ, ಶೈವಮತದ ಕವಿಗಳಿಗೆಯೂ, [61]ಹರಿಯಜೇಂದ್ರಾದಿ ಮನು

---

59 "ಕೋಣನ ಕೋಡಿನ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಏಳುನೂರೆಪ್ಪತ್ತು ಸೇದಿಯ ಬಾವಿ, ಬಾವಿಯೊಳಗೊಂದ ಬಗರಿಗೆ, ಬಗರಿಗೆಯೊಳಗೊಬ್ಬ ಸೂಳೆ ನೋಡಯ್ಯ. ಆ ಸೂಳೆಯ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಏಳುನೂರೆಪ್ಪತ್ತಾನೆಸೇರಿತ್ತ ಕಂಡೆ ಗುಹೇಶ್ವರಾ" ಎಂದು ಸಂಪೂರ್ಣ ವಚನ. ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಟೀಕೆ ಪ್ರ. ದೇ. ವ. ಪುಟ 29ರಲ್ಲಿದೆ.

60 ಮೈ. ಓ. ಲೈ. B. 101, ಸಂಪುಟ ೧, ಪುಟಗಳು ೭೯–೮೦. 61 ಹರೀಶ್ವರನು (ಹರಿಹರ ಕವಿ) ಮೊದಲು ಶೈವನಾಗಿದ್ದು ಆಮೇಲೆ ವೀರಶೈವವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ಕೆಲವು ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ವೀ. ಮ. ಪು. ಕಾಂಡ ೮, ಸಂಧಿ ೮,

ಮುನಿಗಳಿಗೆಯೂ ವೀರಶೈವ ಪ್ರಮಥರ ಮಹತ್ವ ತಿಳಿಯದು" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆ ಮಾತಿಗೆ ವೃಂದಾಚಾರ್ಯನು, "ನಮ್ಮ ಭಾರತವಂ ಸತ್ತವರ ಕಥೆಯೆಂದಿರಿ, ಹಂಪೆಯ ಹರೀಶ್ವರನ ಪದ್ಯವು ಅಬದ್ಧವೆಂದಿರಿ, ಸತ್ತವರಲ್ಲದೆ ನಿತ್ಯರಾದವರ ಕಥೆಯನು ವೀರಶೈವರು ಮಾಡಿದ ನಿಮ್ಮ ಗಣಂಗಳ ಕಥೆಯನು ತಂದರೆ" ದೊರೆ ಕೊಡುವ ಪಾರಿತೋಷಕವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು ಎಂದು ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದನು. ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿರುವ ಗ್ರಂಥಾಧಾರಗಳಿಂದ ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಕಾಮಲತೆಯ ವೃತ್ತಾಂತವು ತಿಳಿದಿತ್ತೆನ್ನುವುದೂ, ಆ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದಿವೆಯೆನ್ನುವುದೂ, ಈ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಚಾಮರಸನ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ ಮುಖ್ಯಭಾಗವನ್ನು ವಹಿಸಿದೆಯೆನ್ನುವುದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ.

ಚಾಮರಸನ ಸಮಕಾಲಿಕನಾದ ಲಕ್ಕಣ್ಣ ದಂಡೇಶನು ಕೂಡ ನಿರ್ಮಾಯನು ಮಾಯಾಧೀನನಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಪಂಥವನ್ನೇ ಸಾಧಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. [62]ಶಿವತತ್ವ ಚಿಂತಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಯನ ಕಥಾಭಾಗವು ಹೀಗಿದೆ:—ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನು ನಂದೀಶ್ವರನನ್ನು ಕುರಿತು "ನಿನಗೆ ಆನು ಸರಿಯೆ ಪರಮ ಸ್ವತಂತ್ರ" ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಹೊಗಳಲು, ನಿರ್ಮಾಯನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತ "ನಿನಗಧಿಕರಿಲ್ಲೆಂಬ ಬಿರುದೆಂದು ಪೋದುದು" ಎಂದು ಈಶ್ವರನನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಆಗ ಪಾರ್ವತಿ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿ ತನ್ನ ಪತಿ ಹೇಳಿದುದು ಸರಿಯೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ "ಅನುಪಮಾತರ್ಕ್ಯ ಮಹಿಮಂಗೆ ತಾನಾಧಾರವೆನಿಪ ವೃಷಭನ ಮಹತ್ವಕ್ಕೆ ಸರಿದೊರೆಯೆ" ಎಂದು ಪೋಟಿಮಾಡಿದಳು. ಬಳಿಕ "ನಿನಗೆ ನಿರ್ಮಾಯನೆಂದೆಂಬ ಬಿರುದೇಕೆ, ಬಲ್ಲಿದತನದ ಮಾತನಾಡಬೇಡ, ಸಲ್ಲದ ಬಿರುದ ತೊಡರಿಕೊಂಡರಿಯದವರೊಡನೆ ನುಡಿವ ಮಾತಿಲ್ಲಿ ಬೇಡ, ಎಲ್ಲರ ಗುಣಂಗಳಂ ಬಲ್ಲೆ, ತೋಱಿಂದರಿಲ್ಲಿಯೆ ತೋಱಿ

ಪದ್ಯ ೩೪ರಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸೂಚನೆಯಿರುವಂತೆಯೂ ತೋರುತ್ತದೆ. (ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ "ಕ್ಷೀಣ ಹಂಪೆಯು" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಕೆಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಎದುರಿಗೆ ಸಿಲ್ಲುವಂತೆ ಕಾಣುವುದು.) "ಕ್ಷೀಣ ಹಂಪೆಯು ಹರೀಶನೆ ಶೈವವುಳಿದು ಕಟ್ಟಾಣಿ ವರ ವೀರಶೈವವನುದ್ಧರಿಸಿದ ...."

62 ಶಿ. ಚಿಂ. ಸಂಧಿ ೨೯, ಪದ್ಯಗಳು ೩೪–೪೧.

ಮಾಯೆಯ ಕಾಲ ತೊಡರೆನಿಸಿಸದಿರೆನು” ಎಂದು ಪಾರ್ವತಿ “ಘೋಷಿಸಲು”, ನಿರ್ಮಾಯನು “ತರಣಿ ತೇಜಂಗೆಟ್ಟಡಂ ಚಂದ್ರನತ್ಯುಷ್ಣಕರನಾದಡಂ” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಶಪಥಮಾಡಿ “ಎನ್ನ ಮನವು ತಿರುಗದೆಂದು ಮಾಯೆ ಗೊಳಗಾಗಿ, ಎನ್ನ ಸುಸ್ಥಿರತರ ಮನೋಲಯ ಸಮಾಧಿನಿಷ್ಠೆಯೊಳು ನಿಂದಿರು ತಿಪ್ಪುದು” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಪಾರ್ವತಿ ಮಾಯಾಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನೆನೆದು ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಲು ಈಶ್ವರನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮೋಹನದ ಜೊಮ್ಮು ಮುಸುಕಿತು. ಆಗ ನಿರ್ಮಾಯನು “ಈಶತ್ವವನೆಯ್ದಿ ನೋಡುತಿರೆ.... ಪರಶಿವಂ ನಿರ್ಮಾಯನಿಂಗಿತಕೆ ನಸುನಗುತ ಕರೆದ ಮಾಯಾವಿಲಾಸದ ನೋಟ ನಿನಗಾಯ್ತು ಧರೆಯೊಳವತರಿಸಿ ಮಾಯೆಯ ಗೆಲಿದು ಭಕ್ತರಿಗೆ ತತ್ತ್ವೋಪದೇಶವಿತ್ತು” ವೀರಶೈವವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಜ್ಞಾ, ಸುಜ್ಞಾನಿ ನಿರಹಂಕಾರರು ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತ ನಿನ್ನನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸು ತ್ತಿದ್ದಾರೆ— ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಪಾರ್ವತಿಗೂ ನಿರ್ಮಾಯನಿಗೂ ಆಗುವ ವಾಗ್ವಾದ, ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಪಂಥ, ಆಮೇಲೆ ನಿರ್ಮಾಯನು ಅಲ್ಲಮ ನಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸುವುದು— ಇವುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಭೃಂಗೀಶ್ವರನ ಪರಿಹಾಸ ಕಥೆಗಳು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಕಡೆಗೆ ಭೃಂಗಿಯ ಕಥೆ ನಿರ್ಮಾಯನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋಗಿ, ಕಾಮಲತೆಯ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಅಬದ್ಧವೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿರ ಬಹುದು.

ಶಿವತತ್ತ್ವ ಚಿಂತಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡವ್ವೆಯ ಚರಿತ್ರೆ[63] ಹೇಳಿದೆ. ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಭೃಂಗೀಶ್ವರನು ಶಿವನ ವಾಮಭಾಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು “ಬಲ ವರಲು”, “ಗಿರಿಜೆ ಮುಳಿದೆದ್ದೆಲೆಲೆ ಭೃಂಗಿ ಪರಿಹಾಸವೆಯನ್ನೊಡನೆ ನೀನಮ್ಮ ಹಂಗಿಗನಲ್ಲೈ” ಎಂದಳು. ಆಗ ಭೃಂಗಿ ತಾನು ಪ್ರಕೃತಿ ಬದ್ಧನಲ್ಲನೆಂದು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ— “ರಸ ರುಧಿರ ಮಾಂಸಗಳೆಂಬ ಕೊಗ್ಗೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದು ಕಾಮಾಧೀನನಾಗಿರುವ, ಮಾಯೆಯ ಕಾಲ

---

63 ಶಿ. ಚಿಂ. ಸಂಧಿ ೩೫, ಪದ್ಯಗಳು ೧–೩ (ಈ ಪರವಾನಿ ಗುಡ್ಡವ್ವೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ “ಶಿವಾನುಭವ”ದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ).

ತೊಡರಪ್ಪ ಜೀವನೆಂದು ತಿಳಿದೆಯಾ? ನಿನ್ನ ಅಂಶವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೋ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಬಿಸುಟು ಕೇವಲ ಜ್ಯೋತಿಯಾಗಿ ನಿಂತನು. ಬಳಿಕ ಈಶ್ವರನು ಭೃಂಗಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾತನಾಡಿ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಕೆ ಗುಡ್ಡವ್ವೆಯಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದಳು.

ಈ ಭೃಂಗೀಶನ ಕಥೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯೂ ಇವೆ. ಒಂದು ದಿನ ಭೃಂಗೀಶನು ಸಭೆಗೆ ಬಂದು ಒಂದೇ ಕೈಯನ್ನೆತ್ತಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದನು.[64] ಆಗ ಪಾರ್ವತಿ ಕುಪಿತಳಾಗಿ— ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಏಕೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಲಿಲ್ಲ?— ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಪರಮೇಶ್ವರನ ಎಡಭಾಗವು ಪ್ರಕೃತಿರೂಪಾದ ಪರಮೇಶ್ವರಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ವಂದನಾರ್ಹವಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಭಾಗಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಭೃಂಗಿ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟನು. ಆಕೆ— ಹರಿಹರ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳೂ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಧೀನರಲ್ಲವೆ? ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಅರ್ಧ ಭಾಗವೇ ತಾನಾಗಿರುವಾಗ ತನಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯಿಲ್ಲವೆ? ಪಂಚಭೂತಮಯವಾದ ದೇಹವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿಲ್ಲುವುದು ತಾನೇ ಹೇಗೆ? ಎಂದು ತನ್ನ ಹೆಚ್ಚುಳಿಕೆಯನ್ನು ಆಡಿದಳು. ಆಗ ಭೃಂಗಿ ಮಜ್ಜೆ ಮಾಂಸಯುತವಾದ ದೇಹವನ್ನು ತತ್ಕ್ಷಣ ಬಿಸುಡಲು ಈಶ್ವರನು ಅವನು ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಮೂರನೆಯ ಕಾಲನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

[65]ಕರ್ನಲ್ ಮೆಕೆನ್ಸಿಯವರು ಭೈರವಾಂಕನ ಕಥಾಗರ್ಭಸೂತ್ರ ರತ್ನಾಕರದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದುದೆಂದು ಹೇಳುವ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯ ಕಥಾಸಾರಾಂಶದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಹಾಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿದವನು ಚಂಡೇಶನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಕಡೆಗೆ ಆ ಚಂಡೇಶನು ಭೃಂಗಿಯೆಂಬ ನಾಮಾಂತರವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ. ಪಾರ್ವತಿ— ಈ ಭೃಂಗಿಯನ್ನು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ

---

64 ಭೃಂಗೀಶನ ಪರವಾಗಿ ಕೆಲವು ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸ್ತೋತ್ರ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪಾ. ಸೋ. ಪು. ಸಂಧಿ ೪, ಪದ್ಯ ೧೨೨; ಸಂಧಿ ೯, ಪದ್ಯ ೧೩೫; ಕೈವಲ್ಯ ಪದ್ಧತಿ, ನೀತಿಕ್ರಿಯಾಚರ್ಯಸ್ಥಳ ೧೧ನೆಯ ಹಾಡು ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

65 ಮ. ಓ. ಲೈ. (vi. b.), ಪುಟಗಳು ೩೧೬—೩೧೭. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬಿಳಿಯಂಗಡಿಯವರು ಗ. ಪ್ರ. ಲೀ. ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದಕ್ಕೂ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. (ಆದರೆ ನಾವು ನೋಡಿದ ಭೈರವೇಶ್ವರ ಕಾವ್ಯ ಕಥಾ ಸೂತ್ರ ರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ ಮ್ಯ. ಓ. ಲೈ. B. 101 – ಈ ಕಥೆ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾವ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿದೆಯೋ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.)

ಕಳುಹಿಸು, ಇವನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ—ಎಂದು ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು. ಅದರಂತೆ ಭೃಂಗಿ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಈ ಕಥೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಮರ್ಶಿಸಿದರೆ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಲಕ್ಕಣ್ಣ ದಂಡೇಶ, ಚಾಮರಸ, ಅಪ್ಪಕ್ಕಕವಿ ಮುಂತಾದವರು ಒಂದು ರೀತಿ ತಿದ್ದುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಾಮವಶನಾಗಿದ್ದರೂ ವೈರಾಗ್ಯಪರನಾದಮೇಲೆ ಆತನ ಜೀವನದ ಮಹತ್ವವು ಅನುಪಮವಾಗಿರುವುದೆಂದೂ, ಕಾಮಲತೆಯ ವೃತ್ತಾಂತದಿಂದ ಪ್ರಭುವಿನ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕುಂದುಕ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಗ್ರಹಿಸಿ ಹರೀಶ್ವರನ ಪ್ರಭುದೇವರ ರಗಳೆಯ ಕಥಾಸರಣಿಯನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿರುವ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

VII. ಚಾಮರಸನ ಕವಿತೆಯ ವಿಮರ್ಶೆ.—ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಾಮರಸನು ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವನೆಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ರೀತಿ ಅಪೂರ್ವವಾಗಿಯೂ ಅನುಪಮವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದೇ ಈ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನ ದೊರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

(i) ಕಥಾಗರ್ಭ–ಕಥೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ; (ii) ಪಾತ್ರಗಳ ಗುಣಗ್ರಹಣ–ನಿರೂಪಣೆ; (iii) ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು; (iv) ವರ್ಣನೆಗಳು ಮತ್ತು ಶೈಲಿ; ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನ್ನು ನಾವು ವಿಮರ್ಶಿಸಬಹುದು.

(i) ಕಥಾಗರ್ಭ–ಕಥೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ.—ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಅಂಗಗಳೆನಿಸುವ ಜಲಕ್ರೀಡೆ ಚಂದ್ರಿಕಾ ವಿಹಾರಾದಿಗಳ, ವಸಂತಾದಿ ಷಡೃತುಗಳ, ಅಸಂಬದ್ಧ ವರ್ಣನೆಗಳಾವುವೂ ಇಲ್ಲ.[66] ಮಹಾತ್ಮರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕಾವ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬರೆಯ

[66] ಪ್ರ. ಪ್ರ. ದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ವನ ಜಲಕೇಳೀ ವರ್ಣನೆಗಳೂ, ಚಂದ್ರಿಕಾ ವಿಹಾರ ವರ್ಣನೆಯೂ 4ನೆಯ ಸಂಧಿ ಪದ್ಯಗಳು 106–149 ರಲ್ಲಿವೆ.

ಬೇಕೆಂಬುವಕ್ಕೆ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ ವೀರಶೈವ ಪುರಾಣವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿತವಾದರೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಸವ ಚೆನ್ನಬಸವ ಪುರಾಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆ ಪುರಾತನರ ಮತ್ತು ಇತರ ಶಿವಶರಣರ ಉಪಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇರಿ ಮೂಲಕಥೆಯನ್ನು ಮುಳುಗಿಸಿಲ್ಲ.[67] ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಉಪಕಥೆಗಳು ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಅಲ್ಲಮನಿಗೆ ಯಾವ ಸಾಧಕರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಸಂಬಂಧವುಂಟಾಯಿತೋ ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಬಹಳ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ಮೂರನೆಯದಾಗಿ, ಪಾದೋದಕ ಪ್ರಸಾದ ರುದ್ರಾಕ್ಷ ಮುಂತಾದ ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳ ಮಹತ್ವ ನಿರೂಪಣವು ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬರುವುದುಂಟು. ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಯಾವವೂ ಇಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಲಿಂಗದ ವಿಚಾರವನ್ನೂ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗದ ವಿಚಾರವನ್ನೂ ಅಲ್ಲಮನು ತಿಳಿಸುವುದಾದರೂ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕಗಳ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಗಳ ಜಟಿಲ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಂಭಾಷಣಾ ರೂಪದ ಸರಳ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸರಸವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕವಿಗೆ ತನ್ನ ಕಥಾನಾಯಕನಾದ ಅಲ್ಲಮನ ಮಹತ್ವದ ಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿರುವುದೇ ಈ ಬಾಹ್ಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಳ್ಳಿ ಉಪಯುಕ್ತ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ.

(ii) ಪಾತ್ರಗಳ ಗುಣಗ್ರಹಣ–ನಿರೂಪಣೆ.— ಚಾಮರಸನು ಆಯಾ ಪಾತ್ರಗಳ ಗುಣ ಶೀಲಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಿರೂಪಣೆಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲಮನ ವಿಚಾರವು ಬಹಳ ತೊಡಕುಳ್ಳದ್ದು. ಪರಮಜ್ಞಾನಿಯೂ, ವೈರಾಗ್ಯಮೂರ್ತಿಯೂ, ಶಾಂತಿಯುತನೂ ಆದ ಅಲ್ಲಮನು ಮೂಲಾಹಂಕಾರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಬೇಕಾದಾಗ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯನಾಗುತ್ತ, ಬೇಕಾದಾಗ ಬಹಿರ್ಮುಖನಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಕಡೆಗೆ ದಯಾದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತ ಮನುಷ್ಯರ ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನೂ ಸಾಧಕರ ಕಷ್ಟಸಂಕಟಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದು ಯುಕ್ತವಾದ

---

67 ಪ್ರ. ಪು. ದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಉಪಕಥೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದೆ. [ಲೀಲೆಗೂ ಪುರಾಣಕ್ಕೂ ಲಕ್ಷಣ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳುಂಟು.]

ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತಿದ್ದಲು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಮನು ನಿರ್ಲೇಪ ನಾದರೂ ನಿಷ್ಕರುಣಿಯಲ್ಲ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಹಾತ್ಮರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೂ ಅವರ ವೈರಾಗ್ಯದ ಮಹಿಮೆಯಲ್ಲಿ ದಯಾರಸ ಭಂಡಾರವು ತುಂಬಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕನ ದುಃಖನಿವಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಚಾಮರಸನು ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ ಜ್ಞಾನಿಯೇ ಆಗಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಳು. ಲೌಕಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಿಂದ ತಾನು ಮುಕ್ತಳಾಗಬಹುದೆಂದು ನಂಬಿದ್ದಳು. ಅಜಗಣ್ಣನ ವಿಯೋಗವು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಎದುರು ನಿಂತು ಆಕೆಯ ಧೈರ್ಯ ಸ್ಥೈರ್ಯಗಳನ್ನು ಬುಡಮಟ್ಟ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿತು. ಸಹೋದರನ ಮರಣದಿಂದ ಆಕೆಯ ಕರುಳು ಬೆಂದುಹೋಯಿತು. ಆಕೆಯ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಕಟ್ಟಡವು ಕುಸಿದುಬಿತ್ತು. ಈ ಸಹೋದರನ ಮರಣವೂ ವಿಯೋಗ ಸಂಕಟವೂ ಸತ್ಯವೆ? ಅಸತ್ಯವೆ? ಕ್ಷಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೇದಾಂತವು ದೊಡ್ಡ ಬೂಟಾಟಿಕೆಯಾಗಿ, ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮೋಸವಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ಅಲ್ಲಮನು ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಆಕೆಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಸಂದೇಹಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟು ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಿ ಸಾಧನೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪುನಃ ಹತ್ತಿಸಿದನು.

ಅಲ್ಲಮನು ನಿಷ್ಕಪಟಿಗಳಾದ ಸಾಧಕರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರವೂ ಸರಸವೂ ಆದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಮನು ಪರಮ ಶಾಂತಿಮೂರ್ತಿ. ಯಾರು ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ ಯಾರು ಏನನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ಶಾಂತಿ ಚ್ಯುತನಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನೀಚೋಚ್ಚ ಭಾವಗಳಿಗೆ ಎಡೆಗುಡದಂತೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದೂ ಉಚಿತವಾಗಿ ಹೊಗಳುವುದೂ ಆತನ ಬೋಧನಮಾರ್ಗದ ಹೆಗ್ಗುರುತು. ಅಲ್ಲಮನು ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ತಿದ್ದುವಾಗಲೂ, ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ಸಂಧಿಸಿ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವಾಗಲೂ, ಚಾಮರಸನು ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಅಲ್ಲಮನಲ್ಲಿ ಸಂಕುಚಿತ ದೃಷ್ಟಿಯಾಗಲಿ ವೀರಶೈವವೆಂಬ ಒಂದು

ದುರಭಿಮಾನವಾಗಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. "ಕಾಮವ ಸುಟ್ಟು ಹೋಮವನುರುಹಿ, ತ್ರಿಪುರಸಂಹಾರದ ಕೀಲನರಿಯಬಲ್ಲರೆ, ಯೋಗಿಯಾದಡೇನು? ಭೋಗಿಯಾದಡೇನು? ಶೈವನಾದಡೇನು? ಸನ್ಯಾಸಿಯಾದಡೇನು? ಅಶನವ ತೊರೆದಾತ, ವ್ಯಸನವ ಮರೆದಾತ, ಗುಹೇಶ್ವರಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಅವರ ಹಿರಿಯರೆಂಬೆನು"[68] ಎಂದು ಹೇಳಬಲ್ಲ ಅಲ್ಲಮನು "ಸಮಸ್ತ ಜಾತಿಯ ಜಾಲವನು ಸರ್ವರನು ಕರುಣಿಸಿ ಪಾಲಿಸುತಲಿರುತಿರ್ದನು" ಎಂಬದಾಗಿ ಸಹಜ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಾಮರಸನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

(iii) ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು.—ಚಾಮರಸನು ಒಳ್ಳೆಯ ಕವಿಯೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯ ಕಥಾ ಸರಣಿಯೂ, ಪಾತ್ರಗಳ ಗುಣ ಶೀಲಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿರುವುದೂ ಹೇಗೆ ನಿದರ್ಶನಗಳಾಗಿವೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅವನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಂದಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳೂ ಸಮಯೋಚಿತವಾಗಿ ಮಾಡಿರುವ ವರ್ಣನೆಗಳೂ ನಿದರ್ಶನಗಳಾಗಿವೆ. ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ ಲಿಂಗಭಕ್ತರಿಗಾಗಿ ಲಿಂಗಮಾರ್ಗೋಪದೇಶಮಾಡುವ ಕಾವ್ಯ. ಆದುದರಿಂದ ಚಾಮರಸನ ಶಕ್ತಿಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಥಾ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಲ್ಲ; ಮಾನವ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಆಧಿಪತ್ಯಮಾಡುವ ಕೋಪ, ಹಠ, ವೈರ ಮುಂತಾದ ಕ್ಷಾತ್ರರಸಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನವಿಲ್ಲ; ವೀರಾಲಾಪಗಳಿಗೆ ಎಡೆಗುಡುವ ಯುದ್ಧ ಪ್ರಸಕ್ತಿಗಳಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವುದು ವೈರಾಗ್ಯಮೂರ್ತಿಯ ಶಾಂತಿಜೀವನದ ಚಿತ್ರ; ಧ್ಯೇಯವು ಶಿವತತ್ವ ಸಾಧನೆ; ಆಲಾಪಗಳೆಲ್ಲ ತಪೋವನದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಸಲ್ಲಾಪ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಗ್ರಂಥವನ್ನೆಲ್ಲ ಶುಷ್ಕ ವೇದಾಂತೋಪದೇಶವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡದೆ ಮನುಜ ಸಹಜವಾದ ಸ್ಥಾಯಿಭಾವ ರಸ ವಿಶೇಷಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಬಹುದೋ, ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಚಾಮರಸನು ಅವುಗಳನ್ನು ತಂದು ರಸಕಾವ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಉಚಿತ ವರ್ಣನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕವಿಯ ಉದಾತ್ತ ಧ್ಯೇಯದ, ಗಂಭೀರ ಸ್ವಭಾವದ ಮಿತವಚನದ ಶುದ್ಧ ಚಾರಿತ್ರವು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿ ನಮಗೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ.

---

68 ಪ್ರ. ದೇ. ವ. ಪುಟ ೧೬೫.

ಮೋಹಿನೀದೇವಿ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದುದನ್ನೂ, ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಮೋಹಿನೀದೇವಿಯನ್ನೂ ನೂರಾರು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿ ತಮ್ಮ ಚಮತ್ಕಾರದಿಂದ ನಮ್ಮ ತಲೆಯನ್ನು ಚಿಟ್ಟುಹಿಡಿಸುವ ಕವಿಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಮನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆಯುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ವರ್ಣನೆಗಳು ಅನುಚಿತವೆಂದು ಚಾಮರಸನು ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮಾಯಾದೇವಿಯ ಸಖಿಯರು ಅಲ್ಲಮನೊಡನೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ಮಾಡುವಾಗಲೂ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೆ ಸಮಾಗಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಾಗಲೂ ಚಾಮರಸನು ಬಹಳ ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತೆಲುಗು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲಾ ಕರ್ತರು ಮಾಯಾದೇವಿಯನ್ನು ಗಣಿಕೆಯಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿ, ವಿಟನಿಗೆ ಆಕೆಯ ಪರಿಚಯಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಮರುಳು ಮಾಡಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಬೆಳಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮಾಯಾದೇವಿ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಮರು ಸೇರುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಕೇವಲ ಶೃಂಗಾರದ್ದು. ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿ ಮಾಡಿದ ಶಪಥಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತೀಕಾರವು ಶೃಂಗಾರ ಸನ್ನಿವೇಶದಿಂದಲೆ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಾಯಾವಿಲಾಸ ವಿಡಂಬನಕ್ಕೆ ಇದನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾಯಿತು. ಯಾವ ಮಾಯೆಯ ಜನನಕಾಲದಲ್ಲಿಯೆ ಸಿದ್ಧಸಾಧಕರ ಚಿತ್ತಗಳು ಚಂಚಲವಾಗಿ ಅವರು ವ್ಯಥಿತರಾದರೋ, ಯಾವ ಮಾಯೆ ಯೌವನದ ವಸಂತದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಲಂಕಾರ ಭೂಷಿತಳಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಸುಳಿದರೆ ಸಚರಾಚರವೆಲ್ಲ ಪಾದನಖ ಕಾಂತಿಗೆ ಶರಣು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಿತೋ, ಯಾವ ಮಾಯೆ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣುಗಳನ್ನು ತೊತ್ತಳ ತುಳಿದು ರುದ್ರಗಣ ಪ್ರಮಥಗಣಂಗಳ ಮರುಳುಮಾಡಿ, ನೊಸಲ ಕಣ್ಣ ಪಂಚಮುಖದವರಿಗೆ ಅರ್ಧಾಂಗಿನಿಯಾಯಿತೋ, ಆ ಮಾಯೆ ಲಾಸ್ಯನಿರತಳಾಗಿ ಭಾವಭಂಗಿಗಳ ಚಮತ್ಕಾರ ವೈಖರಿಗಳ ಜಾಲವನ್ನು ಬೀಸಿದರೆ ಸೋಲದವರಾರು! ಅಂತಹ ಮಾಯೆಗೂ ಸೋಲದೆ ಮಾಯಾ ಕೋಳಾಹಳನಾಗಿರ್ದನೆಂದು ಅಲ್ಲಮನನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಶೃಂಗಾರ ಸನ್ನಿವೇಶವು ಇದ್ದಲ್ಲದೆ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಶೃಂಗಾರವು ನಾಯಕ ನಾಯಿಕೆಯರ ಸಮಾಗಮದಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುವ ಶೃಂಗಾರವಲ್ಲವೆಂದೂ ಯೋಗಿಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಸಮಾಧಿ

ಸಾಧಕನಾದ ಅವತಾರ ಪುರುಷನ ಮಾಯಾ ತಿರಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುವ ಶೃಂಗಾರವೆಂದೂ ಚಾಮರಸನು ಗ್ರಹಿಸಿ ಅದರಂತೆ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಅಲ್ಲಮನು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತಾಗ, ಬಸವೇಶ್ವರನು ತಿಳಿವಳಿಕೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಶರಣಾಗತನಾಗಿ ಅಪರಾಧ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡಾಗ, ಚಾಮರಸನು ಪ್ರಭುವಿನ ಮಹತ್ವಕ್ಕೂ ಗೌರವಕ್ಕೂ ಕುಂದುಕ ಬಾರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಬಸವೇಶ್ವರನ ಭಕ್ತಿ ಸಾಧನೆಯನ್ನೂ ನಿಷ್ಕಾಪಟ್ಯವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು, ಇರುವ ಕೆಲವು ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹಾರಮಾಡಲು ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಬಂದ ಗುರುದೇವನು ಯಾರ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ನೋಯಿಸದೆ ತಪ್ಪನ್ನು ತಿಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಮುಂದೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ತತ್ವೋಪದೇಶಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರೇಮರಸದ ಪೀಠಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ವಿಷಮಯಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಅಮೃತಮಯವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ನೆನ್ನುವುದನ್ನು "ನಡೆವಳಿಗಳೇನಾದಡಾಗಲಿ ನುಡಿವಳಿಗಳಲಿ ಅತಿಜಾಣರಾದಿರಿ" ಎಂಬ ಅಲ್ಲಮನ ಮಂದಹಾಸಭರಿತ ಉಪದೇಶ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಾಮರಸನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದೇ ಪ್ರಕರಣವು ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಭುದೇವರ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬೇಜಾರು ಹಿಡಿಸುವಷ್ಟು, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಎಂತಹ ನಿಷ್ಕರುಣಿಯಾದ ಚಲವಾದಿ ಎಂದು ನಾವು ಅನ್ನುವಷ್ಟು ಲಂಬವಾಗಿ ತಿರಸ್ಕಾರನಿಂದಾಭರಿತವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

ಅಲ್ಲಮನ ಆರೋಗಣೆಯಾದನಂತರ ಸಚರಾಚರವೆಲ್ಲ ತೃಪ್ತಿ ಪಟ್ಟಿತು ಎಂಬದನ್ನು ಚಾಮರಸನು ಭಾವಗರ್ಭಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಪ್ರಭುವಿನ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಕುಂದುಕ ಬರದಂತೆ ಕಥೆಯನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಎಳಂದೂರು ಹರೀಶ್ವರನು ಬರೆಯುವಾಗ ಒಂದು ಕಪ್ಪೆಯ ಒಡಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾದವಿರುವುದನ್ನು "ಬಿಜ್ಜಳ ತರ್ಕೈಸಲು" ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕಪ್ಪೆಯ ಒಡಲನ್ನು ಸೀಳಿ ಪ್ರಸಾದ ತೋರಿಸಿದ್ದನ್ನೂ, ಹರಳಯ್ಯ ಮಧುವಯ್ಯಗಳ ಸಂಘಟನೆಯನ್ನೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ [69]ಸಿಂಗಿರಾಜನೆಂಬ

---

69 ಬಸವಲಿಂಗ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು 'ಸಿಂಗಿ ರಾಜ ವಿಜಯಂ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದ (ಸಿಂಗಿರಾಜ ಪುರಾಣದ ಗದ್ಯಾನುವಾದ) ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾವಮಾಡಿ, ಸಿಂಗಿರಾಜನು

ವೈಷ್ಣವ ಸಾಮಂತನು ಬಸವ ಭಕ್ತನಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದ್ದನ್ನೂ ಜಗದೇವಾದಿಗಳಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನು ಹತನಾದುದನ್ನೂ, ಕಡೆಯಲ್ಲಾದ ಯುದ್ಧಗಳ ಅವಾಂತರಗಳನ್ನೂ ಬರೆದು, ಇದೇನು ಪ್ರಭುದೇವರ ಪುರಾಣವೋ ಬಸವ ಪುರಾಣವೋ ಎಂಬ ಶಂಕೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

(iv) ಶೈಲಿ ಮತ್ತು ವರ್ಣನೆಗಳು.—ಚಾಮರಸನು ಪಂಡಿತ ಪ್ರಿಯಗಳಾದ ಶ್ಲೇಷೆ ವಿರೋಧಾಭಾಸಾದಿ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಉಪ ಯೋಗಿಸಿಲ್ಲ; ಹಾಗೆಯೆ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರಗಳ ಗೊಂದಲವನ್ನೂ ತಂದು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಅವನು ಊರು ಉದ್ಯಾನಗಳನ್ನಾಗಲಿ ನಾಡು ಕಾಡು ಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಬಹಳ ಮಿತವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿ ಮುಗಿಸು ತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀಗಿರಿಯ ಉನ್ನತ ಶಿಖರಗಳನ್ನೂ ನಿಮ್ನ ಕಂದರಗಳನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸಬೇಕಾದಾಗ "ಏಱೆ ನೋಡಲು ಸತ್ಯಲೋಕಕೆ ಹಾರಿಸುವ ಗಿರಿ ಶಿಖರಗಳು ಮಿಗೆ ಮಿಾಱೆ ಹೊಕ್ಕಡೆ ಸಪ್ತಪಾತಾಳದ ಸಘಾಡಿಕೆಯ ತೋಱೆಸುವ ಬಿಂಕದ ಬಿಲಂಗಳು" ಎಂದು ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡಿದರೆ ಸೂರ್ಯೋದಯ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಗಳ ವರ್ಣನೆಗಳು ಕೂಡ ಇಲ್ಲ; ವಸಂತಾದಿ ಷಡೃತುಗಳ ವರ್ಣನೆ ಮೊದಲೇ ಇಲ್ಲ. ಚಾಮರಸನು ಈ ಕಾವ್ಯಾಂಗಗಳ ಕಡೆಗೆ ತೋರಿಸಿರುವ ಔದಾಸೀನ್ಯವಾದರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯ ವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಯೋಚಿತವಾದ ಉಪಮಾನ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಮತ್ತು ರೂಪಕಗಳ ಮೂಲಕ ಕವಿ ಭಾವವ್ಯಂಜನ ಮಾಡಿಸಿ ದ್ದಾನೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಬಹುದು: "ತಮುವ ತರಣಿಯನೊಂದುಗೂಡುವೆನೆಂಬ ಭಾವಭ್ರಮಿತ ಬುದ್ಧಿಯಲಿ" ತಾಮಸಾಂಗದ ಮಾಯೆಯನ್ನೂ ಸದ್ರೂಪ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವನ್ನೂ ಸಖಿಯರು ತಂದು ಸೇರಿಸಿದರು. "ಹಱೆಗಲನು ಜೋಕೈಸಿಕೊಳುತಲಿ ತೊಱೆಯ

ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಮಕಾಲೀನನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಯುತ ಮಂಜಪ್ಪ ಹರ್ಡೇಕರ್ ಮತ್ತು ಸಿಂದಗಿ ಸಿದ್ದಪ್ಪನವರು, ಬಸವಲಿಂಗ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಸಿಂಗಿರಾಜನು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಮಕಾಲೀನನೆಂದೂ, ಸಿಂಗಿರಾಜ ಪುರಾಣವೇ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಿಚಾರವಲ್ಲಿ ಆದಿ ಕಾವ್ಯ ವೆಂದೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನಾವು ಬೇರೆ ರೀತಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತೇವೆ.

ದಾಂಟುವರಂತೆ", "ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ಮಿಗೆ ಮೊಲೆವಾಲೆ ಜೀವನವಾದಡೆಯು ಎಱೆವಾಲನೆಱೆವುತ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಅಶನವುಣಕಲಿಸಿ ಬಾಲಕರ ಪಟು ಮಾಡಬಲ್ಲ ಸಕೀಲಕದವೊಲು" ಇಷ್ಟಲಿಂಗಮಾರ್ಗಾಚರಣೆಯಿಂದ ಶಿವ ತತ್ವ ಸಾಧನೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬದನ್ನು ಕವಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕಾಲು ಕೈ ಕಣ್ಣು ಮೊದಲಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗಲೆ ಪಾರಮಾರ್ಥವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂಬುದಕ್ಕೆ "ಹಾಲು ಹಯನುಳ್ಳಲ್ಲಿ ಹೇಳದೆ ಕೇಳದೇ ಹಬ್ಬ ವನು ಸವಿವುದು, ಗಾಳಿ ಬೀಸುವ ದಿನದಲೇ ತೂಱುವುದು ಹೊಟ್ಟುಗಳ; ಕಾಲು ಕೈಕಣ್ಣುಗಳು ತನುವಿಹ ಕಾಲದಲಿ ಕಾಲನ ನಿವಾರಿಸಿ ಮೇಲುಗತಿ ಯಱಿಸುವನೆ ಜಾಣನು" ಎಂದು ಸುಲಭವಾದ ಮತ್ತು ಸೊಗಸಾದ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳನ್ನು ಚಾಮರಸನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. "ಬಿಸಿಯ ಹದನನು ತಿಳಿದು ಲೋಹವ ಬೆಸುವವೊಲು ಪರಿಪಾಕಭಾವದ ಹಸನನಱಿದು" ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಗೋರಕ್ಷನಿಗೆ ಉಪದೇಶವಿತ್ತನೆಂದು ಚಾಮರಸನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. "ಬಸುಱ ಹೆಂಗಸಿನೂಟ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಶಿಶುವ ದಣಿಸುವ ವೊಲು ಜಗಂಗಳ ಬಸುಱೊಳಡಗಿಸಿಕೊಂಡ", ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಉಂಡು ತೃಪ್ತಿಪಟ್ಟಾಗ ಸಚರಾಚರವೆಲ್ಲ ತೃಪ್ತಿಯನೆಯ್ದಿದುವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉಪಮಾದ್ಯಲಂಕಾರಗಳು ಸಹಜವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಯಾಸವಿಲ್ಲದೆಯೂ ಆಯಾ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡೂ ಬಂದು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಕಳೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿವೆ.

ಕಥಾ ಭಾಗವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ದೃಶ್ಯ ಕಾವ್ಯದ ಫಲ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಕವಿ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು ಸರಸವಾದ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳ ಮೂಲಕವೂ ವಿಕಾಸಹೊಂದುವ ಪಾತ್ರ ಗುಣಗಳ ಮೂಲಕವೂ ರಂಜನೆಮಾಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಭಾಷೆ ಸರಳವಾದುದು; ಪದ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಮಾತನಾಡಿದಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕಥಾಸಾರಾಂಶದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆಯೇ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಪದ್ಯಗಳ ಶೈಲಿ ಮತ್ತು ಭಾಷೆ ಇವುಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಈ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಮುಗಿಸಬಹುದು.

ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯ ಅನೇಕ ಪದ್ಯಗಳು ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಓಡುತ್ತವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಾದರೋ ಭಾಮಿನೀ ಷಟ್ಪದಿಯ ಶೈಲಿ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತವೆ. ಭಾರತದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಒಂದು ಬಿಗಿ ಕಟ್ಟು, ಗಂಡು ದನಿ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬಸವಪುರಾಣಾದಿ ಪದ್ಯಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಲಾಲಿತ್ಯವೂ ಮನೋಹರತ್ವವೂ ಇಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆಯೆಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವ ಭಾಷೆ ನಡುಗನ್ನಡ. ಚಾಮರಸನ ಕಾಲಕ್ಕೆ 'ಱ'ಕಾರವು ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಱಕಾರವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವುದಾದರೂ ಪ್ರಾಸಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ಱ ಮತ್ತು ರ ಕಾರಗಳು ಮಿಶ್ರವಾಗಿ ಬರುವುದುಂಟು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಷಟ್ಪದೀ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ರೇಫೆಯ ಒತ್ತಿನ ಹಿಂದೆ ಬರುವ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಸಮಯೋಚಿತವಾಗಿ ಲಘು ಅಥವಾ ಗುರುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಅಸಾಧುಪ್ರಯೋಗವೆಂದು ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣಕಾರನು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವನು. ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಚಾಮರಸನು ಕೆಲವು ವಿಲಕ್ಷಣ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಕ್ರೀ ಎಂಬುದನ್ನು ಕ್ರಿಯೆ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆತನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಶರಿರ (ಪದ್ಯ ೨೬೨), ಉದಾಸಿನ(ಪದ್ಯ ೧೫೯), ಸರ್ವ ತಪ್ಪೆನುತ (ಪದ್ಯ ೪೦೯) ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಆತನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. "ಅಱಿಯಲಱಿಯದೆ," "ಅಱಿವುದಱಿವುಗಳ" ಎಂಬ ಪದದ್ವಂದ್ವಗಳೂ "ಚಾಗು! ಪೂತುರೆ! ಮಝು! ಭಾಪು!" ಎಂಬ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯ ಮಾತುಗಳೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತವೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯದಾಗಿ ಸಂಧಿ ಮಾಡುವಾಗ ಕೆಲವುಕಡೆ 'ಯ' ಕಾರಾಗಮಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ 'ವ' ಕಾರಾಗಮವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡು ವಿಧವಾದ ಆಗಮ ಪ್ರಯೋಗಗಳೂ ಆಗ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದಿರಬಹುದು.

VIII. ವೀರಶೈವ ತತ್ವ.—ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ ಕವಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲ. ವೇದಾಂತದ ಸಾರವಾಗಿಯೂ ಅನುಭಾವಿಗಳಿಗೆ ಅಮೃತಪ್ರಾಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದೆಂದು ಅವನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಗ್ರಹಿಕೆಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಆ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳ ಪರಿಚಯವು ಆವಶ್ಯಕ.[70]

ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದ್ದ ಪರವಸ್ತು ಸ್ವಲೀಲೆಯಿಂದ ಸೇವ್ಯ ಸೇವಕ ಭಾವದಿಂದ ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಅಂಗ ಎಂಬ ಎರಡಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಎರಡಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಪರವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿದ್ದ ಶಕ್ತಿ ಎರಡಾಗಿ ಒಂದು ಭಾಗ ಲಿಂಗವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗ ಅಂಗವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿತು. ಅಂಗವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಭಾಗವು ಭಕ್ತಿಯೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಶಕ್ತಿ ಸಮೇತವಾದ ಲಿಂಗವು ಭಾವ, ಪ್ರಾಣ ಮತ್ತು ಇಷ್ಟ ಲಿಂಗಗಳೆಂದು ಮೂರಾಯಿತು. ಭಾವಲಿಂಗವು ಮಹಾಲಿಂಗ ಪ್ರಸಾದ ಲಿಂಗಗಳೆಂದೂ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವು ಜಂಗಮಲಿಂಗ ಶಿವಲಿಂಗಗಳೆಂದೂ, ಇಷ್ಟ ಲಿಂಗವು ಗುರುಲಿಂಗ ಆಚಾರಲಿಂಗಗಳೆಂದೂ, ಪುನಃ ವಿಂಗಡವಾಗಿ ಆರು ಲಿಂಗಗಳಾದುವು. ಆಯಾ ಲಿಂಗಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಆರಾಗಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡವು. ಹೀಗೆ ಲಿಂಗಗಳು ಆರಾದ್ದರಿಂದ ಅಂಗವು ಕೂಡ ಮೊದಲು ಯೋಗಾಂಗ ಭೋಗಾಂಗ ಮತ್ತು ತ್ಯಾಗಾಂಗ ಎಂದಾಗಿ ಕಡೆಗೆ ಐಕ್ಯಶರಣ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿ ಪ್ರಸಾದಿ, ಮಹೇಶಭಕ್ತ ಎಂದು ಆರು ಅಂಗಸ್ಥಲಗಳಾಗಿ ತದನುಗುಣವಾದ ಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದು.

"ಅಂಗ" ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡ ಶುದ್ಧ ಜೀವನಿಗೆ ಪಂಚಭೂತಗಳ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪಂಚೀಕರಣದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಸ್ಥೂಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತ್ತು ಕಾರಣ ಶರೀರಗಳು ಉಂಟಾದುವು. ನ್ಯೂನೀಭಾವದಿಂದ ಕಿಂಚಿದ್‌ಜ್ಞತೆ, ಕಿಂಚಿತ್

---

70 ಷಟ್ಸ್ಥಲದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಹೆಚ್ಚು ವಿವರಣೆಗಳಿಗೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿ, ಶಿವಾದ್ವೈತಮಂಜರಿ, ಶಿವಾನುಭವಸೂತ್ರ, ಷಟ್ಸ್ಥಲ ಪ್ರದೀಪಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನೋಡತಕ್ಕದ್ದು.

ಕರ್ತವ್ಯತೆ, ಮುಂತಾದ ಗುಣಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ಶಿವಪ್ರಕಾಶವೇ ಅಂಗವಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಡುವುದಲ್ಲದೆ, ತಾನು ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ದೇಹಾಭಿಮಾನವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಜನನ ಮರಣಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು. ಹೀಗೆ ಜನನ ಮರಣಗಳುಂಟಾಗುತ್ತಿರಲು ಸಂಚಿತ, ಆಗಾಮಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾರಬ್ಧಗಳೆಂಬ ಕರ್ಮತ್ರಯಗಳು ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳಿಗೆ ಎಳೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿರುವುವು. ಶಿವಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತಭಾವವುಂಟಾಗಿ, ನಾನು ಯಾರು? ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೆ? ಈ ಕಷ್ಟ ಸಂಕಟಗಳು ನನಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣಗಳೇನು? ಇವುಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗುವ ಬಗೆಯೆಂತು? ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳುಂಟಾಗುವುವು. ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಗುರುವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಲು, ಗುರು "ನೀನು ಈಶ್ವರಾಂಶವೇ ಆಗಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವೆನು" ಎಂದು ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಿ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡುವನು. ಹೀಗೆ [71]ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ಜೀವನಿಗೆ ಮಲತ್ರಯಗಳೂ ಕರ್ಮತ್ರಯಗಳೂ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹೋಗುವುವು. ಆದುದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಜನ್ಮಗಳುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕರ್ಮತ್ರಯ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಅಂಗ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡ ಶುದ್ಧ ಜೀವನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಲಿಂಗದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿಕೊಂಡು ಲಿಂಗೈಕ್ಯನಾಗುವ ವಿದ್ಯೆಯೆ ಷಟ್ಸ್ಥಲವಿದ್ಯೆ. ಗುರು ದೀಕ್ಷೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹಸ್ತವನ್ನು ಶಿಷ್ಯನ ಮಸ್ತಕದ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ನಿಷ್ಕಲಲಿಂಗ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಶಿಷ್ಯನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ನೇತ್ರಗಳಿಗೆ ತಂದು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವನ್ನಾಗಿ ಕರಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು. "ಪರವಸ್ತುರೂಪವಾದ ಲಿಂಗವಿದು, ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣದಂತೆ ತಿಳಿ— ಇದನ್ನು ಎಂದಿಗೂ

---

71 "ದೀಯತೇ ಚ ಶಿವಜ್ಞಾನಂ ಕ್ಷೀಯತೇ ಪಾಶಬಂಧನಂ ॥ ೧೧ ॥
ಯಸ್ಮಾದತಸ್ಸಮಾಖ್ಯಾತಾ ದೀಕ್ಷೇತೀಯಂ ವಿಚಕ್ಷಣೈಃ ।"
ಎಂದು ಸಿ.ಶಿ. ಆರನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. "ದೀಯತೇ ಯೇನ ವಿಜ್ಞಾನಂ" ಎಂದು ವಿ. ಧ. ಶಿ. ಮ. ಪುಟ ೯೫ರಲ್ಲಿದೆ." "ದೀಯತೇ ಲಿಂಗಸಂಬಂಧಃ ಕ್ಷೀಯತೇ ಚ ಮಲತ್ರಯಂ" ಎಂದು ಶಿ. ಭ. ಸು. ದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. "ದೀಯತೇ ಲಿಂಗಸಂಬಂಧಃ ಕ್ಷೀಯತೇ ಕರ್ಮಸಂಚಯಃ" ಎಂದು ಸೂ. ತ. ಅಷ್ಟಮ ಪಟಲದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಅಗಲದಿರು" ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯನ್ನುಪ ದೇಶಿಸುವನು.

ಹೀಗೆ ಗುರು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವನ್ನು ದೇಹದಮೇಲೆ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಪೂಜಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಅಷ್ಟ ವಿಧಾರ್ಚನೆ ಷೋಡಶೋಪಚಾರಗಳನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಈಶ್ವರನು ಭಕ್ತರ ಅನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ, ಗುರು, ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಜಂಗಮ ರೂಪ ಗಳನ್ನು ತಾಳಿರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತನು ಅಭೇದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕು. ಗುರುವನ್ನು ತನುವಿಂದ ಓಲೈಸಬೇಕು. ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಧನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದ ಸಹಾಯದಿಂದ ತನು ಮನ ಧನದ ಮೇಲಿನ ಆಸೆಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬರುವವನು ಭಕ್ತನು.

ಮೇಲಿನ ಭಕ್ತಿಯೇ ದೃಢಪಟ್ಟು ನಿಷ್ಠೆಯಾಗಿ ಎಂತಹ ತೊಂದರೆಗಳು ಬಂದರೂ ವ್ರತ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗದೆ ಧೈರ್ಯ ಸ್ಥೈರ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆದಾತನು ಮಹೇಶನು.[72] ಈತನು ಪರಧನ ಪರಸ್ತ್ರೀ ವಿಮುಖನಾಗಿ ವ್ರತಾಚರಣೆ ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಾರ್ಪಣಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವನು. ಸರ್ವವನ್ನೂ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತ ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗಿಯಾಗಿರುವನು. ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮಾರ್ಪಿತವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಭುಜಿಸುವನು.

ಈ ಭಕ್ತ ಮತ್ತು ಮಹೇಶಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ದೇಹವನ್ನೂ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಿ ಮುಂದೆ ಆಗಬೇಕಾದ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ ಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದನೆಗೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಬೇಕು. ಪ್ರಸಾದಿಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಶಾಂತಿ ಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು. ಭಕ್ತ ಮತ್ತು ಮಹೇಶಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ವೀರಶ್ರದ್ಧೆ ಆಡಂಬರಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ಕಡಮೆಯಾಗುತ್ತ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಸ್ಥತೆಗೆ ಬರುವುದು. ಆಹಾರಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ

---

72 ಸಹಜ ದಾನದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಪಡೆದವನೂ, ಶಿವನಲ್ಲಿಯೇ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಪಡೆದವನೂ ಮಹೇಶ ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ, ಪರಶಿವನೇ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಸ್ವರೂಪನೆಂದು ಅನುಷ್ಠಿಸು ವವನೇ ಮಹೇಶನೆಂದೂ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ (ಶಿ. ತ. ಮಂ. ಪುಟ ೧೨೪೯, ೧೨೩೮–೪೦ ನೋಡಿ.)

ಮೊದಲು ಲಿಂಗಕ್ಕರ್ಪಿಸಿ ಪ್ರಸಾದರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾದಿ[73] ಸ್ವೀಕರಿಸುವನು. ಈ ಲಿಂಗವು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಲಿಂಗ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಆಯಾ ಇಂದ್ರಿಯ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿರುವ ಚೈತನ್ಯಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ಆಚಾರಾದಿ ಲಿಂಗಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ರೂಪ ರಸ ಗಂಧಾದಿಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಇಂದ್ರಿಯದ ಮೂಲಕ ಆಯಾ ಇಂದ್ರಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಲಿಂಗಕ್ಕರ್ಪಿಸಿ ಪ್ರಸಾದವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಅರ್ಪಣಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತ ಪ್ರಸಾದಿ ಮುಂದು ವರಿಯುವನು. ಕಡೆಗೆ ತನಗುಂಟಾದ ಸಂತೋಷ ವ್ಯಥೆಗಳೂ ಕಷ್ಟ ಸಂಕಟಗಳೂ, ಸುಖ ದುಃಖಗಳೂ ಪ್ರಸಾದರೂಪವಾಗಿಯೇ ಆತನಿಗೆ ಗೋಚರಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುವ ಕರ್ತೃ ಲಿಂಗದೇವನೇ ಆಗಿರುವ ನೆಂದೂ, ಬೇಕು ಬೇಡೆಂಬುದು ಏನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ತಿಳಿಯುವುದು.

ಭಕ್ತ, ಮಹೇಶ ಮತ್ತು ಪ್ರಸಾದಿಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ಭೃತ್ಯ ಸ್ವರೂಪವಿದ್ದು ದ್ವೈತಭಾವ ಬಲಿದಿರುತ್ತದೆ; ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಸ್ಥಲದಿಂದ ಕರ್ತೃಸ್ವರೂಪ ವನ್ನು ಪಡೆದು ಅದ್ವೈತಕ್ಕೆ ಏರುವುದಾಗಿದೆ. ಮೊದಲಿನ ಮೂರು ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿದ್ದು ಜ್ಞಾನವು ಗೌಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ; ಮುಂದಿನ ಮೂರು ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿದ್ದು ಕರ್ಮವು ಗೌಣವಾಗಿರು ತ್ತದೆ. ಇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲ ಲಿಂಗಸ್ಥಾನಗಳೆಂದು ತಿಳಿದಮೇಲೆ ತಾನು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಲಿಂಗ ಕಾರ್ಯಗಳಾಗಿಯೂ, ಕರಣಾದಿಗಳೆಲ್ಲ ಲಿಂಗ ಕರಣಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುವುವೆಂಬ ಭಾವವು ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಗೆ ಮೂಡುವುದು. ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಆಚಾರಾದಿ ಲಿಂಗಗಳಿರುವುದರಿಂದ ತಾನು ಸರ್ವಾಂಗ ಲಿಂಗಿಯೆಂದು ಗ್ರಹಿಕೆಯಾಗಿ ಅಂತರ್ಲಿಂಗಾನುಸಂಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಣ ಲಿಂಗಿ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗುವನು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಆಧಾರ ಸ್ವಾಧಿಷ್ಠಾನಾದಿ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿರುವ ಷಟ್ಚಕ್ರಗಳೂ ಷಡ್ಲಿಂಗಗಳೂ ಅನುಭವ ವೇದ್ಯವಾಗಿ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವೂ ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವೂ ಉಳ್ಳವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಗುರು ಸೇರಿಸಿದ ಕಳೆ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿರುವುದೆಂದು ಸ್ಫುರಿಸಿ ಹೊರಗಿನ ಕುರುಹು ಗೌಣವಾಗಿ ಅಂತರ್ಲಿಂಗಪೂಜೆಯೇ ಬಲಿಯುವುದು.

---

73 ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳನ್ನೂ, ಪಂಚಾಚಾರಗಳನ್ನೂ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವವನು ಪ್ರಸಾದಿ ಎಂದು ಶಂಕರ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದೆ. (ಶಿ. ತ. ಮಂ. ಪುಟ ೧೨೩೮–೪೦ ನೋಡಿ.)

ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಗಲಲು ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಮೋಹಪಟ್ಟು ಶರಣ ಸತಿ ಲಿಂಗ ಪತಿ ಎಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಕ್ರೀಡಿಸುವವನು ಶರಣನು. ನಿಕಟವಾದ ಲಿಂಗಸಂಬಂಧದಿಂದ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ ಸರ್ವ ಶಕ್ತಿತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಲಿಂಗದ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಡೆದು ಶರಣನು ಇಹಲೋಕ ಪರಲೋಕಗಳನ್ನು ಒಂದಾಗಿ ಮಾಡಬಲ್ಲನು. ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎತ್ತೆತ್ತಲೂ ಲಿಂಗ ಕಳೆಯನ್ನೇ ಕಾಣುವವನಾದ್ದರಿಂದ ಅಹಿಂಸಾಪರನೂ ಪರಮಶಾಂತಮೂರ್ತಿಯೂ ಆಗುವನು. ಸ್ವಸ್ವರೂಪ ಜ್ಞಾನಿಯಾದುದರಿಂದ ಪೂಜೆ ಪುರಸ್ಕಾರ ನಿಯಮ ಆಚಾರ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಮೀರಿದವನೂ ಆಗುವನು. ಶರಣನು ಹಮ್ಮು ಬಿಮ್ಮುಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಕೋಪ ತಾಪಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಸರ್ವ ಸಮತಾಭಾವದಿಂದ ಕೂಡಿ, ಭವಿ ಭಕ್ತ ಎಂಬ ಭೇದಭಾವಗಳಿಲ್ಲದೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಶರಣನಾದವನು ಸತಿಭಾವವಡಗಿ ಲಿಂಗ ಕಳೆಯೇ ತಾನಾಗಿ, ನೀರು ನೀರು ಬೆರೆಸಿದಂತೆ, ಜ್ಯೋತಿ ಜ್ಯೋತಿಯ ಕೂಡಿದಂತೆ ಪರವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯನಾಗುವುದೇ ಐಕ್ಯಸ್ಥಲ. ಇದೇ ಪರಮಪದವಿ, ಇದೇ ನಿರಾಕುಳ ನಿಶ್ಚಿಂತ ನಿರಾಮಯವಾದ ಮುಕ್ತಿ. ಈ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನು ದೇಹದಿಂದ ಬೇಕಾದಾಗ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದಬಲ್ಲನು. ಆದರೆ ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ದೇಹೋಪಾಧಿ ತಾನಾಗಿ ಹೋಗುವತನಕ ಗುರುವಾಗಿ ಚರಿಸುತ್ತಿರುವನು.

IX. **ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥ.**—ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಷಟ್ಸ್ಥಲ ಮತ್ತು ಏಕೋತ್ತರ ಶತಸ್ಥಲಗಳ ಮರ್ಮವನ್ನು ಚಾಮರಸನು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವೇದಾಂತದ ಗೂಢಾರ್ಥವು ಸುಲಭವಾಗಿ ರುಚಿಸುವಂತೆ ಅದನ್ನು ತಕ್ಕ ಪಾತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ರಸಭರಿತವಾದ ಕಥಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ ಒಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ Pilgrim's Progress ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಕವಿ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತವನ್ನು ಹೇಳುವವನಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ "ಶಕ್ತಿ ಸಮೇತ ಶಂಕರನೊಸೆದು ಕುಳ್ಳಿತು ಮೆಱೆವುತಿರ್ದನು ದಿವ್ಯ ತೇಜದಲಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಶಕ್ತಿ

ಭಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದರೂ, ಸಾಮರಸ್ಯ ಸಾಧನವಾದ ಭಕ್ತಿಯೇ ಹೆಚ್ಚೆನ್ನುವುದನ್ನು ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಅದು ಹೇಗೆ ಹೆಚ್ಚೆನ್ನುವುದನ್ನು ಮುಂದೆ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮಮಕಾರ, ಮೋಹಿನೀದೇವಿ, ಮಾಯೆ, ಅಹಂಕಾರಾಚಾರ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ನೋಡುವಾಗಲೇ ಇವರ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲೆಂಬುದು ಸ್ಫುಟವಾಗುತ್ತದೆ. ತ್ಯಾಗಾಂಗ, ಭೋಗಾಂಗ, ಯೋಗಾಂಗಗಳ ಸಾಧನೆಗೆ ಮಾಯಾಮೋಹಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಹಮ್ಮು ಬಿಮ್ಮುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕು. "ಹೆಣ್ಣಿಂಗೆ ಗಂಡು ರೂಪಾಗಿ ಕಾಡಿತ್ತು ಮಾಯೆ, ಗಂಡಿಂಗೆ ಹೆಣ್ಣುರೂಪಾಗಿ ಕಾಡಿತ್ತು ಮಾಯೆ"—ಆದುದರಿಂದ ಸಾಧನೆಗೆ ತವಕಪಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೆಣ್ಣಾಗಲಿ ಗಂಡಾಗಲಿ ಈ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕು.

ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಸುಜ್ಞಾನಿ ಮತ್ತು ನಿರಹಂಕಾರರಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಅಲ್ಲಮನೆಂದು ಹೆಸರು. [74]ಅಲ್ಲಮ ಎಂಬುದು ನಿರ್ಮಾಯ ನೆಂಬುದರ ಕನ್ನಡವೆಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಯಾರು ಜ್ಞಾನಿಗಳೋ ಅವರು ನಿರಹಂಭಾವದಿಂದಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಜ್ಞಾನವೂ ನಿರಹಂಭಾವವೂ ಇರುವ ಕಡೆ ನಿರ್ಮಾಯವಿರುವುದು ಸಹಜ. "ಬಗೆಯೆ ನಿರಹಂಕಾರ ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮೇಳವನೊಲ್ಲದಾ ಪ್ರಭುವಗಲಿ ತಾನಿರಬಲ್ಲನೆ ಬೇಕಾದಡೀ ಹದನ, ನಿಗಮದಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರದಲಿ ಅನುಭಾವಿಗಳ ನುಡಿಯಲಿ ಕೇಳುವುದು, ನಾನಗಲೆ ನಿಮ್ಮುವನೆಂದನಲ್ಲಮ ಜನನಿ ಜನಕರಿಗೆ" ಮಾಯಾರೂಪಿಣಿ ಯಾದ ಶಕ್ತಿ ಜೀವನನ್ನು ಕೆಳಗಡೆಗೆ, ಲೌಕಿಕದ ಕಡೆಗೆ ತಳ್ಳುತ್ತದೆ; ನಿರ್ಮಾಯ ರೂಪಾದ ಭಕ್ತಿ ಜೀವನನ್ನು ಮೇಲುಗಡೆಗೆ ಪರಮನ ಕಡೆಗೆ

---

74 ಹರೀಶ್ವರನು ಪ್ರ. ರ. ಯಲ್ಲಿ "ನಾಮಕರಣಂ ಜಗಕ್ಕಲ್ಲಮ್ಯನೆಂದಾಗ । ಭೂಮಿ ಯೊಳು ನಿರ್ಮಾಯನೆಂಬ ಪೆಸರಂತಾಗೆ॥" ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. "ನೇತಿ, ನೇತಿ" ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದರ್ಥವನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ. ಸಂ. ಪ್ರ. ಲೀಲಾಕಾರರನು, ಪ್ರ. ಪುರಾಣ ಕರ್ತೃ, ಶ್ರೀಯುತ ಸಿದ್ಧರಾಮಪ್ಪ ಪಾವಟೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಯುತ ಬಿಳಿಮಂಗಡಿಯವರು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು "ಅಲ್ಲಮ" ಎನ್ನುವುದು ಸಂಸ್ಕೃತವೆಂದು ಸಮರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಮರ್ಥನೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಮಹಮ್ಮದೀಯರ "ಅಲ್ಲಾ, ಅಲಂಖೀರ್" ಎನ್ನುವುದರಿಂದ, ಅಲ್ಲಮ ಬಂದಿರುವುದೆಂದು ಅರಬ್ಬೀ ಭಾಷೆಗೆ ಗಂಟುಹಾಕುವುದಾದರೂ ಅನುಚಿತವೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಬ. ಭ್ರಾಂ. ಬಿ. ಪುಟಗಳು 117–120, ಬ್ರೌನರ ತೆಲುಗು ನಿಘಂಟು ಪುಟ 45.

ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಿರ್ಮಾಯನಿಂದ ಮಾಯಾ ಪರಾಜಯ ವಾಯಿತು. ಹೀಗೆಯೇ ಸುಮತಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ಮಳರಿಗೆ ಸಾತ್ವಿಕಾಂಶವು ಮಹಾದೇವಿಯಾಗಿ ಜನಿಸುವುದು. ಸಾತ್ವಿಕ ಶಕ್ತಿಯೇ ಭಕ್ತಿಯ ಪುತ್ರಳಿಯಾದುದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯುಂಟಾದುದು ಸಹಜವೇ ಆಗಿದೆ. ಸುಮತಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ಮಳ ಸಾತ್ವಿಕದ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು.

ಜೀವನು ಸಂಸಾರವು ಹೇಯವೆಂದು ಬಗೆದು ಸಾಧನ ಚತುಷ್ಟಯ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಮುಕ್ತಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತಂದೆತಾಯಿ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮುಕ್ತಿಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಗುರುವನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಕೊಂಡು ಆಕೆ ಹೊರಟಳು. ತರುವಾಯ ಗೊಗ್ಗಯ್ಯನ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಿ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಸೇವೆ, ಆ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಒಂದು ಕಾಯಕ, ಸರಳ ಜೀವನ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಇವು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಆವಶ್ಯಕವಾದರೂ ಬಾಹ್ಯ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಕಾಲಕಳೆದರೆ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲೆಂದೂ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗಿ ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ದೊರೆಯಬೇಕೆಂದೂ ಕವಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಮುಂದೆ ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕನ ಪ್ರಕರಣವಿದೆ. ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದು ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ತೊಳಲಿ ಬಾಹ್ಯ ಗುರು ಕಣ್ಮರೆಯಾದ್ದರಿಂದ ವಿಕಳಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಳು. ಗುರು ಹೊರಗಡೆಯಿಲ್ಲ, ಒಳಗಡೆಯೇ ಇದ್ದಾನೆ; ಪರಶಿವನು ತನ್ನ ವಿನೋದಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಶಿಷ್ಯನಾದ, ತಾನೇ ಗುರುವಾದ, ತಾನೇ ಮಂತ್ರವಾದ; ಆದುದರಿಂದ ಅಭಿನ್ನಭಾವದಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ನಿನಗೆ ನೀನೇ ಗುರುವಲ್ಲದೆ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿ ಪ್ರಭು ಆಕೆಯನ್ನು ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಯೋಗ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ ಜ್ಞಾನಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ಕರ್ಮ ಮುಕ್ತನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕುರುಹುವಿಡಿದು ಕುರುಹುಗೆಡಬೇಕೆಂಬ ತತ್ವವನ್ನೂ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯದ ಮೂಲಕ ನಿಷ್ಕರ್ಮಿಯಾಗುವ ವೀರಶೈವಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ಕವಿ ಅಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಕರ್ಮಶೃಂಖಲದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಆತನು ಸ್ಥಾವರಲಿಂಗಕ್ಕೆ

ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಆತ್ಮಲಿಂಗವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಭು ಮಾಡಿದನು. ಇದು ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಕರ್ಮಯೋಗಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನಯೋಗವು ಸೇರಿಕೊಂಡಾಗ ಉಂಟಾಯಿತು. ವೀರಶೈವದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾ ಜ್ಞಾನಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಇರುವ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವು ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಸರ್ವಾಂಗ ಲಿಂಗಿಯಾಗಿ ಕರ್ಮರಹಿತನಾಗುವ ಮರ್ಮವೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಈ ಕರ್ಮಜ್ಞಾನಗಳೆರಡೂ ಭಕ್ತಿಯೋಗ ಸಾಧಕನಾದ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದುವು. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ನಿರ್ಲೇಪ ಭಕ್ತಿಯೆಂಬುದು ಆತನಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿರಲಿಲ್ಲ. 'ಮಾಡುವೆ, ನೀಡುವೆ' ಎಂಬ ಹಮ್ಮನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಸ್ತುತಿ ನಿಂದೆಗಳಿಗೆ ಹಿಗ್ಗದಂತೆ ಕುಗ್ಗದಂತೆ ನೋಡಿ ಲಿಂಗೈಕ್ಯನಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಭು ಮಾಡಿದನು. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಶೂನ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಅಲ್ಲಮನನ್ನು ಮೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿ ಮೆೃಮರೆತಿದ್ದು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಅದು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ನಡೆಯಿತು. ಮೂಲಾಧಾರದಲ್ಲಿರುವ ಕುಂಡಲಿನಿಯನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಸುಷುಮ್ನಾ ನಾಳದಲ್ಲಿರುವ ಷಟ್ಚಕ್ರಗಳ ಷಡ್ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಒಂದರಲ್ಲೊಂದು ಐಕ್ಯಮಾಡಿಸಿ ಕಡೆಗೆ ಶೂನ್ಯ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಪರಶಿವನೊಬ್ಬನೇ ಇರುವಂತೆ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಬಸವೇಶ್ವರನು ಸಾಧಿಸಿದನು.

ಹೀಗೆ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಷಟ್ಸ್ಥಲಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವುವಲ್ಲದೆ "ಹಿಡಿದ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಷಡುಸ್ಥಲಗಳು" ಕೈಗೂಡುವುವೆಂಬುದನ್ನು ಗೊಗ್ಗಯ್ಯ, ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ ಮುಂತಾದವರ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಐಕ್ಯಪದವಿ ದೊರೆತುದರ ಮೂಲಕ ಚಾಮರಸನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕಡೆಗೆ ಷಟ್ಸ್ಥಲ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನಾದವನು ಮುಂದೆ ಗುರುವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಲೋಕೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವುದನ್ನೂ ಅಲ್ಲಮನ ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂಗಸ್ಥಲ, ಲಿಂಗಸ್ಥಲಗಳ ಮರ್ಮಗಳು ಅಡಕವಾಗಿರುವುವೆಂದೂ, ಷಟ್ಸ್ಥಲ ಏಕೋತ್ತರ ಶತಸ್ಥಳಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿರುವುವೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

X. ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯ ಭಾಷಾಂತರಗಳು.—ಸಂಸ್ಕೃತಾದಿ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತಿತವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಇವೆ. ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳು ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗಿವೆಯೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾದರೆ, ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಬಹಳ ಕಡಮೆಯೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಆದರೆ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತ, ತೆಲುಗು, ತಮಿಳು ಮತ್ತು ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಪರಿವರ್ತನ ಹೊಂದಿರುವುದು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಒಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯ. ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಗಳಿವೆ. ಒಂದನ್ನು ಪಿಡುಪರ್ತಿ ಸೋಮನಾಥನು ದ್ವಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಪಾಲನಾರ್ಯ ಪುತ್ರನಾದ ಪಿಡುಪರ್ತಿ ಬಸವಕವಿ ಚಂಪೂ ಕಾವ್ಯವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ತಿರುವಣ್ಣಾಮಲೆಯ ಶಿವಪ್ರಕಾಶ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನ್ನು ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನ್ನು ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆಯಾದ ಇಮ್ಮಡಿ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನು ತೆಲುಗು ಮತ್ತು ತಮಿಳು ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಪರಿವರ್ತನ ಮಾಡಿಸಿದನೆಂದು ಇ. ಪಿ. ರೈಸ್ ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.[75] ಪಿಡುಪರ್ತಿ ಸೋಮನಾಥ ಕವಿ ಮತ್ತು ಪಾಲನಾರ್ಯ ಪುತ್ರ ಬಸವಕವಿ ಇವರ ಕಾಲವು[76] ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೫೨೦ ಆಗುವುದರಿಂದಲೂ, ಶಿವಪ್ರಕಾಶ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಕಾಲವು[77] ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೬೫೦ ಆಗುವುದರಿಂದಲೂ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೪೧೯–೧೪೪೬ರಲ್ಲಿದ್ದ ಇಮ್ಮಡಿ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ತೆಲುಗು ಮತ್ತು ತಮಿಳು ಕವಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕನಾಗಿದ್ದನೆನ್ನುವುದು ಅಸಂಭವನೀಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ ಭವಿಷ್ಯತ್ಪುರಾಣಾಂತರ್ಗತವಾದುದೆಂದು ಅದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ನಾವು ನೋಡಿದ ಭವಿಷ್ಯತ್ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯ ಕಥೆ ಇಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣ ಕರ್ತೃವಾದ ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಪಂಡಿತನು ಬರೆದನೆಂದು

---

75 Kan. Lit. ಪುಟ 68. 76 Tel. Lit. ಪುಟ 52, 77. 77 ತಮಿಳು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ ಪುಟ 207, ಪದ್ಯ 23ರಲ್ಲಿ ಅದು ರಚಿತವಾದ ಕಾಲವನ್ನು ಶಾ. ಶ. ೧೫೭೪ ಎಂದು ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಪಂಡಿತ ಶ್ರೀ ಗುರುಸಿದ್ಧ ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಉಜ್ಜಯಿನೀ ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.[78] ಆದರೆ ಪಿಡುಪರ್ತಿ ಸೋಮನಾಥನ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಭುಲಿಂಗ ಲೀಲೆಗೂ ಬಹಳ ಸಾಮ್ಯವಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಮಾಸಪದ ಪುಂಜಗಳೂ ಪದ್ಯಗಳೂ ಸಮಾನವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಒಂದು ವೇಳೆ ಈ ಸೋಮನಾಥನೇ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಬರೆದಿರಬಹುದೇ ಎಂಬ ಅನುಮಾನವು ನಮಗೆ ತಲೆದೋರುತ್ತದೆ. ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಸರಿ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಬ್ರಹ್ಮದಾಸ ಎಂಬವನು 'ಲೀಲಾವಿಶ್ವಂಭರ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮದಾಸನ ಕಾಲ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಯಾಗಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.

XI. ಭಾಷಾಂತರಗಳ ವಿಮರ್ಶೆ.— ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕು ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಪರಿವರ್ತನ ಹೊಂದಿರುವುದಾದರೂ, ಚಾಮರಸನು ಹೇಳಿದ ಕಥೆಯನ್ನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಆ ಕವಿಗಳು ಅನುಸರಿಸಿರುವುದಾದರೂ, ಆ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಒತ್ತದೆ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯೊಡನೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ದೀರ್ಘ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಲೇಖನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದು ಅನುಚಿತ ಮತ್ತು ಅಪ್ರಕೃತ. ಆದರೆ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ತಮಿಳು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಗ್ರಂಥ ದಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾವ್ಯಗುಣವಿದೆ. ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾದ ವರ್ಣನೆಗಳೂ ಹೃದಯಂಗಮವಾದ ಉಪಮಾನಗಳೂ ತಮಿಳು ಗ್ರಂಥದ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿವೆ. ತೆಲುಗು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಭುಲಿಂಗ ಲೀಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ಮೂರ್ತಿಮಹತ್ವವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತ ವಾಗಿಲ್ಲ. ಆ ಗ್ರಂಥಕಾರರಿಗೆ ಪ್ರಭುವಿನ ಮೂರ್ತಿಸ್ವರೂಪವೇ ಗ್ರಹಿಕೆ ಯಾಗಿಲ್ಲ. ಮಾಯೆ ತನ್ನ ಪ್ರತಾಪವನ್ನು ಆಡಿದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ "ಮನ ವಿನಿಯಲ್ಲಮು ಯಾಗ್ರಹಂ ಜೆಂತ", "ಅನಿನ ಯಲ್ಲಮುಪ್ರಭುಂಡಾಗ್ರ ಹಂಬುನ ನಿಟ್ಲನಿಯೆ", "ಪ್ರಭುಃ ಸಾಗ್ರಹ ಏವಮೂಚೇ" ಎಂಬ

78 ಬ. ಧ್ವಾಂ. ದಿ., ಪುಟಗಳು 18, 131–2.

ತೆಲುಗು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಶಾಂತಚಿತ್ತನೂ ಹಸನ್ಮುಖಿಯೂ ಆದ ಅಲ್ಲಮನನ್ನು ಚಾಮರಸನು ಸೊಗಸಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. 'ಆಗ್ರಹ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಆರೋಪಿಸಿ ಅವನು ಬರೆದಿಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕನಿಗೆ ಅಜಗಣ್ಣನ ವಿಯೋಗ ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದಮೇಲೆ ಪ್ರಭುವಿನ ವಾತ್ಸಲ್ಯಗರ್ಭಿತವಾದ ಕರುಣರಸ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ಚಾಮರಸನು ಸೊಗಸಾಗಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ. "ಎನಗಿನ್ನು ಗತಿಮತಿಯಾವುದೆಂದೆನುತಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಯಿ ಬಿನ್ನೈಸಿದಳು ಭಕ್ತಿಯಲಿ." ಆಗತಾನೆ ಕಣ್ಣೀರು ಆರಿ ಶಾಂತಿ ನೆಲಸುತ್ತಿದ್ದ ಮುಕ್ತಾಯಿಗೆ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು "ಅಕ್ಕ ಕೇಳಾ ನಿನ್ನ ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಬಯಕೆಯ ನೀನು ಬಯಸಿದೆ, ಮಿಕ್ಕ ಭವಭಾರಿಗಳು ಬಲ್ಲರೆ ಲಿಂಗ ಮಾರ್ಗವನು" ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ ಚಾಮರಸನು ಚಿತ್ರಿಸಿ ಮುಂದೆ ಮಾಡುವ ಉಪದೇಶಕ್ಕೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಒಲಿಸಿಕೊಂಡ ನೆನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಭುವಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ದೊಡ್ಡ ಗುಣವನ್ನು ಅರಿಯದೆ ತೆಲುಗು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಕಾರರು ಆ ಮಾತು ಗಳನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟದ್ದಾರೆ. ಇದರಂತೆ ಇನ್ನೂ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು.

ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಚಾಮರಸನು ಹಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೊಗಸಾದ ಉಪಮಾನಗಳನ್ನೂ ರೂಪಕಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅವುಗಳು ತೆಲುಗು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿವೆ: "ಉದಕದಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಸುಣ್ಣಕಲ್ಲಂತಾಗಿ ಕುದಿವುತ", "ಸಿದ್ಧರಾಮ ಶಶಾಂಕನೆಂಬ ಮಹಾಮನೋಹರನು ಉದ್ಧರಿಸ ಹುಟ್ಟಿದನು ಯೋಗಸಮೃದ್ಧಿಯನು", "ಮಲಯಜದ ಮರಗಾಳಿ ಸೋಂಕಿನಲುಳಿದ ಮರ ಪರಿಮಳಿಸುವಂತಿರೆ", "ದೇವ ನಿಮ್ಮವರುಗಳ ಪರಿಯನು ನೀವೆ ಬಲ್ಲಿರಿ, ಹಾವಿನಡಿಯನು ಹಾವುಗಳು ನೆಱೆ ಬಲ್ಲುವಲ್ಲದೆ ನಮಗೆ ಗೋಚರವೆ", "ನೂಲ ಸಂಕಲೆಗಡಿದು ಕನಕದ ಕೋಳವನು ಕಾಲಿಂಗೆ ಕೀಲಿಪ ಕಾಳುಮತಿಯವನಂತೆ"—ಎಂದು ಮುಂತಾದುವೆಲ್ಲ ಆ ಗ್ರಂಥ ಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಚಾಮರಸನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಭಾಷಾಂತರಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದ್ದಾದರೆ ಕನ್ನಡ ಕವಿಯ ಕೀರ್ತಿ ಹೆಚ್ಚುವುದಾಗಿವೆಯೆ ಹೊರತು ಕಡಮೆಯಾಗುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ತಮಿಳು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ ಕೆಲವು ವರ್ಣನಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ[79] ಉತ್ತಮವಾಗಿರುವುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಕಥಾಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಚಾಮರಸನು ತೋರಿಸಿರುವ ಸಾರಸ್ಯ, ಪಾತ್ರಗುಣನಿರೂಪಣದಲ್ಲಿ ತಂದಿರುವ ಒಂದು ಸೊಗಸು ತಮಿಳು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಶಿವಪ್ರಕಾಶ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವರ್ಗದ ಕವಿಗಳೆನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಗೆ ಬೇರೊಂದು ರೀತಿ ಒಂದು ಹೊಸದಾದ ಕಳೆ ಬಂದಿರುವುದಾದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ.

XII. ಉಪಸಂಹಾರ.—ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉತ್ತಮವಾದ ಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರೌಢವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಇತರರು ರಚಿಸಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಯೋಗಿಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಒಬ್ಬ ಅವತಾರ ಪುರುಷನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ ಆತನ ಬೋಧೆಗಳನ್ನೂ ಸರಸವಾಗಿ ಕಾವ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿಡುವುದು ಹೇಗೆಂಬುದನ್ನು ಚಾಮರಸನು ತೋರಿಸಿರುವಂತೆ ಇತರ ವೀರಶೈವ ಪುರಾಣ ಕವಿಗಳು ತೋರಿಸಿಲ್ಲ. ಉದಾತ್ತ ನೀತಿ ಧ್ಯೇಯವು ಉತ್ತಮ ರಸಕಾವ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ನಾವು ಹೇಳಬಹುದಾದರೆ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ ಅಂತಹ ಉತ್ತಮ ರಸಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆ, ಮತ್ತು ಅದರ ಸ್ಥಾನವು ಬಹಳ ಉನ್ನತವಾಗಿಯೂ ಇದೆ.

ಎಂ. ಆರ್. ಶ್ರೀ.

[79] ಮಾಯೆ ಕಾಡನ್ನು ಹೊಕ್ಕಾಗ, ಕಾಡಿನ ವರ್ಣನೆ, ಇತ್ಯಾದಿ. ದುರ್ವಾಸ ಮಹರ್ಷಿಗೆ ಋಷಿಗಳು ಬಿನ್ನೈಸುವಾಗ ಚಿತ್ರದ ದೀಪದಂತೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಗಾಳಿಗೊಡ್ಡಿದ ದೀಪದಂತೆ ಏಕೆ ಚಂಚಲವಾಯಿತು—ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಒಳ್ಳೆಯ ಉಪಮಾನಗಳು ತಮಿಳು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

[ತಮಿಳು ಸ್ಫುಲಿಂಗಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಿವರಣೆ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಮಿತ್ರರಾದ ಶ್ರೀಯುತ ಸಿ. ಎಂ. ಸೋಮಸುಂದರಂ ಶೆಟ್ಟಿ, ಎಂ.ಎ., ಎಲ್ ಟಿ. ಅವರು ನನಗೆ ಉಪಕಾರಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. [illegible] ಸೋಮನಾಥನ ಸ್ಫುಲಿಂಗಗಳೆಯನ್ನು ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಕಾಕಿನಾಡದ ಶ್ರೀಯುತ ಭಂಡಾರು ತಮ್ಮಯ್ಯನವರು ಉಪಕಾರಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆಂಧ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಮ್ಯಾನೇಜರ್ ಶ್ರೀಯುತ ಕೊಟ್ಟಪಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯರಾವ್ ಅವರು ತೆಲುಗಿನ ಸ್ಫುಲಿಂಗಗಳೆಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕವೂ ಇತರವಿಧಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಈ ಮಹನೀಯರಿಗೆಲ್ಲ ಬಹಳ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಮದ್ರಾಸಿನ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರಿನ ಓರಿಯಂಟಲ್ ಲೈಬ್ರರಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶಕೊಟ್ಟ ಆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ ನಾನು ಬಹಳ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.]

ಎಂ. ಆರ್. ಶ್ರೀ.

ಪರಿಶಿಷ್ಟ I

(i)

ಕಂ॥ ಶ್ರೀ ಗುರು ಗುಹೇಶ ಶರಣಂ ।
ರಾಗ ದ್ವೇಷಾದಿ ವಿರಹಿತಾಂತಃಕರಣಂ ।
ಯೋಗ ಮಹಾಚರಣಂ ನಿಮಿ ।
ಭಾಗಮ ನಿತ್ಯಂ ಸನಾಮ ಸೀಮಂ ಚಾಮಂ ॥

ಕಂ॥ ಶ್ರೀ ಗುರು ಗುಹೇಶ್ವರನ ದಿ ।
ವ್ಯಾಗಮ ಲೀಲೆಯಲಿ ಸಂದ ಗತಿಗಳ ಮೊದಲೊಳ್ ।
ಕೈಗೆಯ್ದ ಸೂಚಿತಾರ್ಥದ ।
ಭಾಗೆಯ ನಾ ನೊಡಿಪೆ ನಿಳಿಗೆ ವಸ್ತುಕದಿಂದಂ ॥

ಮ॥ ವಿನುತ ಶ್ರೀ ಪ್ರಭುಲಿಂಗ ಲೀಲೆಯೆನಲುಂ ಮೋಕ್ಷ ಲಿಂಗ
ಲೀಲಾಬ್ಧಿಯುಂ ।
ದಿನಲುಂ ಭಾವಿಸುವಂದು ಲೀಲೆಯೆನಲುಂ ಬಲ್ಲಗೆ
ತತ್ತ್ರೈವಿಧ ॥
ಸ್ವನಮೋಕಾರ್ಥತೆಯಿಂದು ಲಾಲಿಸಿ ಮಹೋತ್ಸಾಹಂಗಳಂ
ತಾಳ್ದು ಸ ।
ಜ್ಜನಮೆಲ್ಲಂ ಸುಖಿಸುತ್ತಮಿರ್ಕೆ ಮಹಿಮಾ ಚಂದ್ರಾರ್ಕ
ತಾರಂಬರಂ ॥

ಕಂ॥ ಪ್ರಭು ಲಿಂಗ ಲೀಲೆಗೊಪ್ಪಂ ।
ಶುಭವಿಸ್ತ್ರೈದು ಗತಿಗಳಂತಾ ಗತಿಯೊಳ್ ।
ಪ್ರಭು ಲಿಂಗ ಲೀಲೆ ಗಗನ ।
ಪ್ರಭೆ ಕಿಱು ಗನ್ನಡಿಯೊಳೆಸೆವ ತೆಱದಿಂದೆಸೆಗುಂ ॥

ಕಂ ॥ ಮೊದಲ ಗತಿಯೊಳ್ ಪುರಾತರ ।
ಪದ ಪದ್ಮ ಸ್ತುತಿ ಸಮುಸ್ತ ಶಕ್ತ್ಯ (?) ದಿಶಾ ॥
ಸ್ಪದ ದೇವತ ಭಾಷಾವಳಿ ।
ಮುದದಿಂ ಪ್ರಭು ಲಿಂಗ ಲೀಲೆಯೊಳ್ ಪ್ರಕಟಿಸುಗುಂ ॥

(ii) ಪೀಠಿಕಾ ಪ್ರಕರಣದ ಕಥೆ

1. ನಿರ್ಮಾಯನೆಂಬ ಗಣಾಧಿಪನು ಈಶ್ವರಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತ ಸುರಕನ್ಯೆಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ಮೋಹದಿಂದೀಕ್ಷಿಸಲು ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಭೂಮಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸುಖಪಟ್ಟು ಬನ್ನಿರೆಂದು ಈಶ್ವರನು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದಂತೆಯೂ, ಅದರಂತೆ ಅಲ್ಲಮನ ಅವತಾರವಾದಂತೆಯೂ ಹರೀಶ್ವರನು ಪ್ರ. ದೇ. ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರ ಸಂಭಾಷಣೆ ಇಲ್ಲ.

2. ಈಶ್ವರಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದಂತೆ ಅಲ್ಲಮನೂ ಬರಲು ಈಶ್ವರನೆದ್ದು ತನ್ನ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಆತನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಮರ್ಯಾದೆಮಾಡಿದಂತೆಯೂ ಆತನು ಹೊರಟುಹೋದಮೇಲೆ ಪಾರ್ವತಿ ವಿಸ್ಮಿತಳಾಗಿ "ಈಗ ಬಂದವನಾರು? ನೀನು ಕೂಡ ಎದ್ದು ಮರ್ಯಾದೆಮಾಡಿದೆಯಲ್ಲ!" ಎಂದು ಕೇಳಿದಂತೆಯೂ, ಆಗ ಈಶ್ವರನು ಅಲ್ಲಮನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದಂತೆಯೂ, ಅನಂತರ ಪಾರ್ವತಿ ಪೈಜೆಯನ್ನು ನುಡಿದಂತೆಯೂ ತೆ. ಪ್ರ. ಲೀ. ಗಳಲ್ಲಿದೆ.

3. ಈಶ್ವರಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪರಮೇಶ್ವರನು ನಂದೀಶ್ವರನನ್ನು ಕುರಿತು "ನಿನಗೆಯಾನು ಸರಿಯೆ, ಪರಮ ಸ್ವತಂತ್ರ" ಎಂದು ಹೊಗಳಲು "ನಿರ್ಮಾಯನಿರವೆಯಾಕ್ಷೇಪಿಸುತ ನಿನಗಧಿಕರಿಲ್ಲೆಂಬ ಬಿರುದೆಂದು ಪೋದುದು" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಆಗ ಪಾರ್ವತಿ ತಾನು ಬಾಯಿಹಾಕಿ ಈಶ್ವರನು ಹೇಳಿದ್ದು ಸರಿಯೆಂದು ವಾದಿಸ ತೊಡಗಿದಳು. "ನಿನಗೆ ನಿರ್ಮಾಯನೆಂಬ ಬಿರುದೇಕೆ, ಎಲ್ಲರ ಗುಣಂಗಳಂ ಬಲ್ಲೆ. ತೋಱಿಂವರಿಲ್ಲಿಯೆ ತೋಱುವೆನು" ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಪಾರ್ವತಿ ಹಂಗಿಸಲು, ನಿರ್ಮಾಯನು ತಾನು ಮಾಯಾವಶನಾಗುವುದಿಲ್ಲೆಂದು ಶಪಥಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಪಾರ್ವತಿ ಎದುರಿಗೆ ನಿಲ್ಲಲು ಆಸ್ಥಾನವಲ್ಲಿ

ಮೋಹದ ಜೊಮ್ಮು ಉಂಟಾಯಿತು. ನಿರ್ಮಾಯನು "ಈಶತ್ವವನೆಯ್ದಿ ನೋಡುತಿರೆ" ಈಶ್ವರನು ನಕ್ಕು "ಕರದ ಮಾಯಾ ವಿಲಾಸದ ನೋಟ ನಿನಗಾಯ್ತು" ಆದ್ದರಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಗೆದ್ದು ಬಾ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸುವನು—ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಶಿ. ಚಿಂ.ಯಲ್ಲಿದೆ.

4. ಈಶ್ವರನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರಿಗೆ ಸಂಭಾಷಣೆಯಾಗುವುದು. ಈಶ್ವರನು ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕಾಮ ಸಕಾಮ ಎಂದು ಇರುವುದಾಗಿಯೂ, ನಾಮ ರೂಪ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು ಕಾಮ ವರ್ಜಿತರಾದರೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದೆಂಬದಾಗಿಯೂ ಹೇಳುವನು. ಆಗ ಪಾರ್ವತಿ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ನಾನೇ ಆವರಿಸಿರುವೆನು; ನನ್ನ ಮಗನಾದ ಕಾಮನು ಅಜೇಯನು. ಇನ್ನು ನಮ್ಮ ಆಜ್ಞೋಲ್ಲಂಘನೆ ಮಾಡಿ ನಿಷ್ಕಾಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುವವರು ಯಾರು? ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿರಲು ಈಶ್ವರನು ಅದನ್ನು ತಿಳಿದು ಅಲ್ಲಮನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದಂತೆಯೂ ಅಲ್ಲಮನು ಸಭೆಗೆ ಬಂದಂತೆಯೂ ಸಂ. ಪ್ರ. ಲೀ. ಯಲ್ಲಿದೆ. ಮುಂದೆ ಕಥೆ ತೆ.ಪ್ರ.ಲೀ. ಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಇದೆ.

5. ಈಶ್ವರನ ಸಭೆಗೆ ಅಲ್ಲಮನು ಬರಲು ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರು "ಭ್ರಾಂತ ಮಾಯಾ ಕೋಳಾಹಳ" ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಹೊಗಳುವರು. ಆಗ ಪಾರ್ವತಿ— ಪ್ರಭುವಿನಲ್ಲಿ ಈ ಗುಣಗಳಿವೆಯೆ? ಎಂದು ಈಶ್ವರನನ್ನು ಕೇಳುವಳು. ಆತನು ಇವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪ್ರಭುವನ್ನು ತಾನೂ ಹೊಗಳುವನು. ಆಗ ಪಾರ್ವತಿ ಕೋಪಗೊಂಡು— ಹಿಂದೆ ಭೃಂಗೀಶನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯಕನಾದೆ; ಈಗಲೂ ಹೀಗೆ ಹೊಗಳುತ್ತೀಯೆ. ಈ ಪ್ರಭುವನ್ನು ಭೂಮಿಗೆ ಕಳುಹಿಸು. ಇವನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನಾದರೂ ನಾನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ— ಎಂದು ಹೇಳುವಳು. ಈಶ್ವರನು ರಂಭಾಶುಕರ ಕಥೆಯನ್ನು ಆಕೆಗೆ ಹೇಳಿ, ಹಾಗೆಯೇ ನಿನಗೆ ಸೋಲಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿಸುವನು. ಆಕೆ ಕೇಳದೆ ಹಠಮಾಡುವಳು. ಆಗ ಈಶ್ವರನು ನಿನ್ನಂಶವಾದ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಭೂಮಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪ್ರಭುವಿನ ಕೊರಳಿಗೆ ಹೂಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಅವನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುವನು — ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಪ್ರ. ಪುರಾಣದಲ್ಲಿದೆ.

6. ತಮಿಳು ಪ್ರ. ಲೀ. ಯಲ್ಲಿ ಚಾಮರಸನ ಕನ್ನಡ ಪ್ರ. ಲೀ. ಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆಯೆ ಇದೆ.

7. ಈಶ್ವರನ ಸಭೆಗೆ ಅಲ್ಲಮನು ಬರಲು ಚಂಡೇಶನು ಆತನನ್ನು "ಮಾಯಾ ಕೋಳಾಹಲ ಮಾಯಾ ಮದ ಮರ್ದನ" ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಹೊಗಳುವನು. ಆಗ ಮಾಯೆ ಕೋಪಗೊಂಡು ತನ್ನ ಪ್ರತಾಪವನ್ನು ಆಡುವಳು. ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಹೆಚ್ಚು ಎಂದು ಪಾರ್ವತಿ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಕೇಳುವಳು. ಆಗ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಅಲ್ಲಮನೇ ಹೆಚ್ಚು ಎನ್ನಲು, ಮುಂದೆ ಪಾರ್ವತಿಯ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಆದಂತೆ ಪ್ರ. ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿದೆ.

8. ಭೃಂಗೀಶ್ವರನು ಒಂದೇ ಕೈಯೆತ್ತಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಾಗ ತನಗೇಕೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಪಾರ್ವತಿ ಕೇಳಿದಳು. ಪ್ರಕೃತ್ಯಂಶವಾದ್ದರಿಂದ ವಂದನಾರ್ಹವಲ್ಲವೆಂದು ಭೃಂಗಿ ಉತ್ತರಕೊಡಲು, ಪಾರ್ವತಿ ಕೋಪಗೊಳ್ಳುವಳು. ಇವನನ್ನು ಭೂಮಿಗೆ ಕಳುಹಿಸು, ಇವನು ಮಾಯಾಧೀನನಾಗುವಂತೆ ನಾನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ— ಎಂದು ಪಾರ್ವತಿ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು, ಈಶ್ವರನು ಒಪ್ಪಿ ಕಳುಹಿಸಿದಂತೆ ಕರ್ನಲ್ ಮೆಕೆನ್ಸಿಯವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವ ಪ್ರ. ಲೀಲೆಯ ಕಥೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದನ್ನು ಅವರು ಭೈರವಾಂಕನ ಕಾವ್ಯ ಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

(iii)

1. **ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕ.**— ಈಶ್ವರನು ಮಾಯೆಯನ್ನು ಕರೆದು ಉಡುತಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಹದೇವಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟೆಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ ಪ್ರ. ಪು. ದಲ್ಲಿದೆ. [ನಗರದ ಸೀಮೆ ಬಳ್ಳಿಗಾವೆಯ ಹತ್ತಿರ ಉಡುಗಣೆ ಅಥವಾ ಉಡುತಡಿ ಎಂಬ ಊರು (ನಿ. ವಂ. ರ.) ನಿಜಾಮರ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಗಾವ್ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮ ಉಡುತಡಿಯಿರಬಹುದೆಂದು ಕೆಲವರ ಮತ.]

ಮಹದೇವಿ ಎಂಬ ಪಾರ್ವತಿಯ ಸಖಿ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನಾದ ಗುಪ್ತಗಣನಾಥನನ್ನು 'ಭವಿ' ಎಂದು ಬೈದಂತೆಯೂ, ಆಗ ಪಾರ್ವತಿ— ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಭವಿಯೆಂದು ಬೈದಿರುತ್ತೀಯೆ. ನೀನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲವತರಿಸಿ ಭವಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗು ಹೋಗು— ಎಂದು

ಹೇಳಿದಂತೆಯೂ, ಅದರಂತೆ ಮಹದೇವಿ ಉಡುತಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕ ನಾಗಿ ಶಿವಭಕ್ತ ಶಿವಭಕ್ತೆಯರಿಗೆ ಜನಿಸಿದಂತೆಯೂ ಹರೀಶ್ವರನ ಮ. ದೇ. ರ. ಯಲ್ಲಿದೆ.

ಮ. ದೇ. ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಶಾಪ ವೃತ್ತಾಂತವಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಓಲಗಕ್ಕೆ ಗುಪ್ತಗಣನಾಥನು ಬರಲು ಬಂದ ಕೆಲಸವೇನೆಂದು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದು, ಮಾಯಾದೇವಿಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಸಾತ್ವಿಕಾಂಶ ವಾದ ರುದ್ರಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಪಾರ್ವತಿಯು ಭೂಮಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುವಳು.

2. **ಬಸವಣ್ಣನವರು.**— ಪಾರ್ವತಿ ನಾಗಲಾಂಬೆಯಾಗಿ ಅವತರಿಸಲು ಹೋಗುವಾಗ "ವೃಷಭರಾಜನಂ ಕಳುಹು ನನ್ನೊಡನೆನ್ನಲು, ಸ್ಮರ ವೈರಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತೀಕೆ ಹಿಡಿದುದ ಬಿಡಳು" ಎಂದೆನುತ ವೃಷಭೇಶ್ವರನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುವನ್ನು ನಾಗಲಾಂಬೆಗೆ ತೋರಿಸೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟನು — ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಪ್ರ. ಪುರಾಣದಲ್ಲಿದೆ. ಬಸವ ಪುರಾಣ, ಬಸವರಾಜದೇವರ ರಗಳೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಿದೆ.

3. **ಬಿಜ್ಜಳ.**— ತ್ರಿದಂಡಿ ಎಂಬ ದ್ವಾರಪಾಲಕನು ವೃಷಭೇಂದ್ರನನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡಿದಂತೆಯೂ, ಆಗ ದೇವೇಂದ್ರನು ನಂದೀಶ್ವರನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದಂತೆಯೂ, ಈಶ್ವರನು ತ್ರಿದಂಡಿಯ ಮೇಲೆ ಕೋಪಗೊಂಡು ಬಿಜ್ಜಳನಾಗುವಂತೆ ಭೂಮಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದಂತೆಯೂ ಪ್ರ. ಪುರಾಣದಲ್ಲಿದೆ.

ಅನಿಮಿಷಯ್ಯನಿಗೆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಮೇಲೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ವಿರಹಿತ ನಾಗಿ ಬಂದ ನಂದೀಶ್ವರನನ್ನು ಕೈಲಾಸದ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಪಾಲಕರು ತಡೆದುಬಿಟ್ಟರು. ಆಗ ಈಶ್ವರನು ಬಂದು ಸರ್ವಾಂಗಲಿಂಗಿಯಾದ ನಂದೀಶ್ವರನನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ತಡೆದಿರಿ? ಎಂದು ಕೋಪಗೊಂಡು ಅವರನ್ನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟರೆಂದು ಹೇಳಿದಂತೆಯೂ ಅವರು ಬಿಜ್ಜಳ ಕರ್ಣದೇವ ರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಂತೆಯೂ ಸಿಂ. ರಾ. ಪುರಾಣದಲ್ಲಿದೆ.

4. **ಸಿದ್ಧರಾಮ.**— ಈಶ್ವರನ ಸಭೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಗಂಧರ್ವರಿಬ್ಬರು ಭೃಂಗಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಕ್ಕರು. ಆಗ ಭೃಂಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯದಂಪತಿಗಳಾಗಿ ಜನಿಸಿರೆಂದು ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಆಗ

ಗಂಧರ್ವರು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟು ವಿಶಾಪವನ್ನು ಕೇಳಲು ನಿಮ್ಮ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಿವಯೋಗಿ ಜನಿಸುವನು, ಆಗ ವಿಶಾಪವೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆ ಗಂಧರ್ವರು ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಡಲು ತನ್ನ ನಿಜರೂಪು ಅವರ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಈಶ್ವರನು ಅಭಯವನ್ನಿತ್ತು ಕಳುಹಿದನು.

ಈ ಗಂಧರ್ವರೇ ಮುದ್ದವ್ವ ಮುದ್ದುಗೌಡರಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಅವರು ಮುದುಕರಾದ ತರುವಾಯ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಅವರಿಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು.

[ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಜನನವನ್ನು ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಚಾಮಲದೇವಿಗೂ, ಮುದ್ದುಗೌಡ ಮುದ್ದವ್ವೆಯರಿಗೂ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಸಿ. ರಾ. ಪು., ರೇ. ಸಿ. ರ., ರೇ. ಸಿ. ಪು., ರೇ. ಸಾಂ., ಪಾ. ಸೋ. ಪು. ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾನ್ ಸಿರಸಿ ಗುರುಶಾಂತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡಿರುವ ರೇಣುಕ ವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಸ್ತಾವವಿಲ್ಲ. ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತ ರೇಣುಕ ವಿಜಯ — ಸಿದ್ಧನಾಥ ಶಿವಾಚಾರ್ಯ ರಚಿತವಾದದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಭಾಗವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈಶಾನ್ಯ ಶಿವಗುರು ಸಂಸ್ಕೃತ ದಲ್ಲಿ ರೇಣುಕ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿಯೂ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹರೀಶ್ವರನು ರೇವಣಸಿದ್ಧ ರಗಳೆಯನ್ನು ಬರೆ ದಂತೆಯೂ ಅವುಗಳೆರಡನ್ನೂ ಅನುಸರಿಸಿ ತಾನು ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಂತೆಯೂ ಬೊಮ್ಮರಸನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಸೋಸಲೆ ರೇವಣಾರ್ಯನು ಶಿವಾಧಿಕ್ಯಮಣಿ ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ ಈಶಾನ ಗುರು ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಚಾರಿತ್ರ ಎಂದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. (ಕವಿ ಚ. II, ಪುಟ 366.) ಆದುದರಿಂದ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಜನನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ ಭಾಗವಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. (ಈ ರೇಣುಕ ಚರಿತ್ರೆ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ.)]

(iv) ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕನ ಮದುವೆಯ ವಿಚಾರ

1. ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕನು ಕೌಶಿಕನನ್ನು ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಂಡ ಳೆಂದೂ, ಗಂಡಹೆಂಡಿರಂತೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರು ಕೆಲಕಾಲ

ಸುಖವಾಗಿದ್ದರೆಂದೂ, ಮೂರು ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಕೌಶಿಕನು ಮಾಡಿದಮೇಲೆ ಆಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದಂತೆಯೂ ಹರೀಶ್ವರನು ಮ. ದೇ. ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಮದುವೆಯ ವರ್ಣನೆ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸ್ಥಲ ೧೧೦ನೆಯ ಪಂಕ್ತಿಯವರೆಗೆ ಇದೆ.

2. ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕ ಕೌಶಿಕನನ್ನು ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಂಡಳೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಕೆಂಚ ವೀರಣ್ಣೊಡೆಯಾದಿಗಳು ರಚಿಸಿರುವ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. (K. A. 105, ಮೈ. ಓ. ಲೈ. ಪುಟ ೧೯೨ ಹಿಂಭಾಗ.)

3. ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಾನೇ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮ. ದೇ. ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಮದುವೆಯ ವರ್ಣನೆ ೨ನೆಯ ಸ್ಥಲದ ಪೂರ್ತಿ ಇದೆ. ಕೌಶಿಕನು ಮೂರು ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಮೇಲೆ ಆಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಳು.

4. ತೆಲುಗು ಮತ್ತು ತಮಿಳು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವೆಂಬರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

5. ಚ. ಬ. ಪುರಾಣ, ಪಾ. ಸೋ. ಪುರಾಣ ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

6. ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅರಮನೆಗೆ ಹೊರಡಲು,—

"ಶಿವನಿಷ್ಠಾಂ ಗರಿಷ್ಠಾಂ ತಾಂ ಸಕಲಜ್ಞಾಂ ನಿಜಾತ್ಮಜಾಂ ।
ವಿಜ್ಞಾಯ ಪಿತರೌ ತೂಷ್ಣೀಂ ಬಭೂವತುರನಿಂದಿತೌ ॥"

ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಟೀಕಾಕಾರನು ತಮ್ಮ ಮಗಳು ಶಿವಭಕ್ತಿಯುಕ್ತಳೂ ಸಾರಾಸಾರ ವಿಚಾರಪರಳೂ ಆದುದರಿಂದ ಅನಿಂದಿತವಾದ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲೆಂಬ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿದ್ದರು ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಶ್ರೀಯುತ ಬಿಳಿ ಅಂಗಡಿಯವರೂ ಗದ್ಯಾತ್ಮಕ ಪ್ರ. ಲೀ. ಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

7. ಅಮರಾರ್ಯ ಹಿರೇಮಠ ಅವರು ಬರೆದಿರುವ ಪ್ರಭುವಿಜಯ ಚರಿತ್ರ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ:— ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕನು ಅರಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿ ಶಿವಭಕ್ತನಾಗೆಂದು ದೊರೆಗೆ ಹೇಳಲು ಅವನು

ಒಪ್ಪದೇ ಹೋಗುವನು. ಬಳಿಕ ತನ್ನ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಹಿಡಿಯಹೋಗಲು, ಆಕೆ "ಏಹ್ಯೇಹಿ ಅಗ್ನೇ" ಎಂದು ಶಪಿಸಿ ಅವನ ಮುಖವನ್ನು ಸುಡುವಳು. (ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವೆಲ್ಲಿರುವುದೋ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದು.)

(v) ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ ಅಜಗಣ್ಣರ ವೃತ್ತಾಂತ

ಅಜಗಣ್ಣನು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಹುತ್ತದಿಂದ ನಾಗರ ಹಾವೊಂದು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹೆಡೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಹೆಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ರತ್ನದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಆಹಾರವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನೂ, ತರುವಾಯ ಹೆಡೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹುತ್ತದೊಳಗೆ ಹೊರಟುಹೋದದ್ದನ್ನೂ ನೋಡಿದನು. ಆಗ ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಲಿಂಗವನ್ನು ಹೆಡೆಯ ರತ್ನದಂತೆ ಗುಪ್ತವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟು ಲಿಂಗವನ್ನು ನುಂಗಿಬಿಟ್ಟನೆಂದು ವೀ. ಮ. ಪು. ೭ನೆಯ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಅಜಗಣ್ಣನು ಹುಡುಗನಾಗಿದ್ದಾಗ ಜೊತೆಯ ಬಾಲಕರು "ಅಜಗಣ್ಣ! ನಿನ್ನ ಲಿಂಗವನ್ನು ಕೊಡು ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇವೆ" ಎಂದು ಕೇಳಿದಂತೆಯೂ, ಆ ಬಾಲಕರು ಲಿಂಗವನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವರೋ ಎಂದು ಹೆದರಿ ಅದನ್ನು ನುಂಗಿಬಿಟ್ಟಂತೆಯೂ ಶೂ. ಸಂ. (K. A. 105) ಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಅಜಗಣ್ಣನಿಗೆ ಯೌವನ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಸೋದರಮಾವನು ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆಮಾಡಿದನು. ಅಳಿಯನನ್ನು ತನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ ಅಜಗಣ್ಣನನ್ನು ಕುರಿತು ನಿನ್ನ ಐಕ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಬಗೆಯೆಂತು ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಆಗ ಅಜಗಣ್ಣನು — ನೀನು ಕಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಮೊಸರು ಕಲ್ಲಾದಾಗ ನಾನು ಲಿಂಗೈಕ್ಯನಾದೆನೆಂದು ತಿಳಿ — ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಅಜಗಣ್ಣನು ಗುಪ್ತ ಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಆತನ ಹೆಂಡತಿ ತಿಳಿಯದೆ ಶಿವಭಕ್ತನಲ್ಲದವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದೆನಲ್ಲ ಎಂದು ದುಃಖಪಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಅಜಗಣ್ಣನು ಹುಚ್ಚನೆಂದು ಮನೆಯವರು ತಿಳಿದು ಮೂಟೆಗಳನ್ನು ಹೊರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ದಿನ ಗೋಧಿಯ ಮೂಟೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ತಲೆ ಬಾಗಿಲುವಾಡಕ್ಕೆ ತಗುಲಲು ಒಡನೆಯೆ ಷಡಕ್ಷರ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಅಜಗಣ್ಣನು ಐಕ್ಯನಾದನು. ಆತನು ಹೇಳಿದ ಕುರುಹಿಂದ ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಪ್ರಲಾಪಿ ಸುವಳು. ಈ ಕಥೆ ಖಂಡವಾಗಿಯೋ ಅಖಂಡವಾಗಿಯೋ ಪ್ರ. ದೇ. ಪದ, ಪ್ರ. ದೇ. ನ. ತಾ., ಗು. ರಾ. ಚಾ., ಪಾ. ಸೋ. ಪು. ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಗು. ರಾ. ಚಾ. ದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಕುರುಹು ಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದೆ: "ನಾರಿ ನೀನುಟ್ಟ ಸೀರೆಯ ನಿರಿ ಕಳೆದಪುದು, ತೋರ ಮುಡಿಗೆಟ್ಟು ಬಿಚ್ಚುವುದು, ಕಡೆವುತಿರ್ಪ ಮೊಸರು ತಾಂ ಕಲ್ಲಪ್ಪುದು."

(vi) ಪ್ರಭು ಬಯಲಾದ ಸ್ಥಳ

1. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಕಡೆಗೆ ಶ್ರೀಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಕದಳೀ ವನದಲ್ಲಿ ಬಯಲಾದಂತೆ ಪ್ರ. ರ., ಸಿ. ಪು., ಮ. ದೇ. ಪು., ಶೂ. ಸಂ. ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

2. ಈ ಬಯಲಾದ ಸ್ಥಳವು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟು ಷಿಕಾರಿಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕು ಬಳ್ಳಿಗಾವೆಯೆಂದೂ, ಅಲ್ಲಿರುವ ವಿರಕ್ತಮಠದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭು ದೇವರ ಗದ್ದುಗೆ ಇರುವುದಾಗಿ ಜನರು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆಂದೂ ಮೈಸೂರು ಗೆಜಟಿಯರ್, ಸಂಪುಟ ೫, ಪುಟ ೧೨೮೩ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

3. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಗೆಜಟಿಯರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟು ಷಿಕಾರಿಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕು ತಾಳಗುಂದದಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತಮಠವೊಂದಿರುವುದೆಂದೂ, ಪ್ರಭುದೇವರು ಬಳ್ಳಿಗಾವೆಯಲ್ಲಿ ಬಯಲಾಗದೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಯಲಾದರೆಂದೂ, ಅವರ ಗದ್ದುಗೆ ಮಠದಲ್ಲಿರುವುದೆಂದೂ ಜನರು ಹೇಳುವುದಾಗಿ ಸಂಪುಟ ೫, ಪುಟ ೧೩೮೫ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

4. ಸಾಂಗಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ತೇರದಾಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವರ ಗದ್ದುಗೆ ಇರುವುದಾಗಿಯೂ, ಅದೇ ಆತನ ಐಕ್ಯದ ಸ್ಥಲವಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ಶ್ರೀಯುತ ಧಾರ್ವಾಡದ ಬಿ. ಎಂ. ಪುರಾಣೀಕರು ಶ್ರೀ ಪ್ರಭುದೇವರ

ಸ್ತೋತ್ರ ಸಂಗ್ರಹದ ಅವತರಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ನಿರಂಜನ ವಂಶ ರತ್ನಾಕರದ ಆಧಾರವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

[ಆದರೆ ಇವರು ನಿ. ವಂ. ರ. ದಿಂದ ಆಧಾರವಾಗಿ ಉದ್ಧರಿಸಿರುವ ಭಾಗವು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದಲ್ಲ. ಅದು ಬಸವ ಪ್ರಭುಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದು. ಈ ಬಸವ ಪ್ರಭುಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮೂಲ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿಂದ ೧೨ನೆಯ ಪಟ್ಟದವರೆಂದು ನಿ. ವಂ. ರ. ಪುಟ ೨೧ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬಸವಪ್ರಭು ಚರಿತ್ರೆಗೂ ಚಾಮರಸಾದಿಗಳು ಹೇಳಿರುವ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಚರಿತ್ರೆಗೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ಗ್ರಂಥ ಪರಿಶೀಲನದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಅದೇ ನಿ. ವಂ. ರ. ದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ವಿಚಾರವಾಗಿ (ಪುಟಗಳು ೪–೫) ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ: "ಆಮೇಲೆ ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಪ್ರಭುಸ್ವಾಮಿಗಳು ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿ....ಕದಳಿಯ ಬನದೊಳಗಿರುವ ಮಠದಲ್ಲಿ ರಕ್ತಾಕ್ಷಿನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಪುಷ್ಯ ಶುದ್ಧ ಪಾಡ್ಯಮಿ ಸೋಮವಾರ ಉದಯ ೨೫ ಗಳಿಗೆಗೆ ತಮ್ಮ ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಯಲಾದರು. ಇವರು ಬಯಲಾದ ಮಠವು ಶ್ರೀಶೈಲ ಕದಳೀ ಬನದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು. ಪಾತಾಳ ಗಂಗೆಯ ತಟಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ನೋಡಿದರೆ ಈಗ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುವೆಂದು ಹೋದರೆ ದಾರಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ."

ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಎಂಟನೆಯ ಪಟ್ಟದ ಜ್ಞಾನಾನಂದಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಶೂನ್ಯಸಿಂಹಾಸನವೇರಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶೂನ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಒಂದು ಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದಂತೆ ನಿ. ವಂ. ರ. ಪುಟ ೧೯ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ೧೨ನೆಯ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದ ತೇರದಾಳದಲ್ಲಿ ಬಯಲಾದ ಬಸವಪ್ರಭು ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮೂಲ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಆಗುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.]

ಪರಿಶಿಷ್ಟ II

ಪ್ರಭುದೇವರ ರಗಳೆ

ಕಂ॥ ಶ್ರೀ ವಿವಿಧ ಶರಣ ಹೃತ್ಕಮ।
ಳಾವಾಸಂ ಸಕಳ ದೇವ ಸೇವ್ಯಂ ಮೆಱೆದಂ ॥
ನೀಲ ಗ್ರೀವಂ ಅಲ್ಲಮ।
ದೇವನನೊಲವಿಂದೆ ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಂ ॥

ಶ್ರೀಗಣ ನಿಕಾಯದಿಂದೊಪ್ಪೆ ಕೈಲಾಸದೊಳ್
ಭೋಗನಿಧಿ ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನೊಪ್ಪದೊಳ್
ಹರುಷದಿಂದೋಲಗಂ ಗೊಟ್ಟು ಕುಳ್ಳಿರೆ ಬಂದು
ಶರಣರೊಳಗೊರ್ಬ ನಿರ್ಮಾಯನೆಂಬಂ ಸಂದು
ಸುರ ಸತಿಯರೊಳಗೊರ್ಬಳಂ ನೋಡಲಳುಪಿಂದೆ
ಹರನವರನೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಂ ದಯಾಪರದಿಂದೆ
ನೀವಿರ್ವರುಂ ಪೋಗಿ ವಸುಮತಿಯೊಳಗೆ ಪುಟ್ಟಿ
ಕಾವಂಗೆ ವಶವಾಗಿ ಸಕಲ ಸುಖಮುಂ ಮುಟ್ಟಿ
ಹರುಷದಿಂದಿರ್ಬರುಂ ಬಪ್ಪುದೆಂದೊಸೆದಿತ್ತ
ಹರನ ಬೆಸದಿಂದಿರ್ವರುಂ ನಲಿದು ಬರಲಿತ್ತ

ನರ ಲೋಕದೊಳಗೆ ಭೂಮಿಗೆ ತೊಡವಿದೆಂದೆನಿಪ
ಶರಣ ಸಂಕುಳಕೆ ಚೇತೋತ್ಸಾಹವೆಂದೆನಿಪ
ಸೂತ್ರಿಸಿದ ಹೊಸ ಸೋಮ ಸೂರ್ಯ ವೀಧಿಗಳೆಸೆವ
ನೇತ್ರತ್ರಯನ ಚಾರು ಭವನದಿಂದಂ ಮೆಱೆವ
ಹರನ ಪ್ರಸಾದ ಪಾದೋದಕದೊಳೇ ಬಾಳ್ವ
ಪುರಹರನ ಕರುಣದಿಂದಂ ಸಂಪದವನಾಳ್ವ
ಶಿವನ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೆ ಸಫಲವೆಂದೆನಿಪ
ಭವನೊಲಿದು ನೆಲಸಿಪ್ಪ ಸೆಜ್ಜೆ ತಾನೆಂದೆನಿಪ

ಬಳ್ಳಿಗಾವೆಯೆನಿಪ್ಪ ಪುರವರಂ ರಂಜಿಪುದು
ಪಲ್ಲವಿಪ ಶರಣ ಸಂಕುಳದಿಂ ವಿರಾಜಿಪುದು
ಅಲ್ಲಿರ್ಪ ನಾಗ ವಾಸಕ್ಕೆಯಧಿಪತಿಯಪ್ಪ
ಸಲ್ಲಲಿತ ನಾಯಕನ ಸತಿಯ ಬಸುಱೊಳು ಬಪ್ಪ
ನೆವದಿಂದ ನಿರ್ಮಾಯನಿರ್ದ್ದನಾ ಬಸುಱೊಳಗೆ

ನವ ಯೌವನೆಯ ಗರ್ಭದೊಳಗುದಿಸಿ ತೊಳತೊಳಗೆ
ಹೊಱಗೆ ಸಾಱಿದುದವಯವಂ ಗರ್ಭಚಿಹ್ನಮಂ
ತುಱುಗಿದುದು ಲಾವಣ್ಯವೊಪ್ಪವಿಡಿದಂಗಮಂ
ನಡೆ ಮೆಲುಪಿನೊಳ್ ನೆರೆಯೆ ತೊಡೆ ಥಾಳದೊಳ್ ಪೊರೆಯೆ
ನಡು ಬಟ್ಟನಾಗಿ ನಿಲೆ ಕುಡಿ ಕಪ್ಪನಾಳೆ ಮೊಲೆ
ಪೊಕ್ಕುಳುಣ್ಮುತ್ತಮಿರೆ ಮಿಕ್ಕು ಕೀಳ್ಪೊಡೆಯಲರೆ
ಅಕ್ಕಜಂ ಕೊರ್ವಿ ಜಘನಂ ನಡೆಯ ಬೀಗುತಿರೆ
ತ್ರಿವಳಿ ಬಸುಱಿಂ ಪಾಱೆ ಪೊಸ ಬಾಸೆ ಮೆಯ್ದೋಱೆ
ಅವಯವಂ ಚೆಲ್ವಾಗೆ ಬಾಹು ಯುಗ ದಳವೇಱೆ
ಮೊಗವಲರ್ದು ಬೆಳ್ಪಾಗೆ ಮಿಗೆ ಮಾತು ತೆಳ್ಪಾಗೆ
ಬಗಸೆ ಗಣ್ ಬಿಳುಪಾಗೆ ಕದಪು ಮಿಗೆ ನಯವಾಗೆ
ನವ ಮಾಸವಾದುದಾಕೆಗೆ ಚೆಲುವು ಮಿಗಿಲಾಗೆ
ನವ ಕುಮಾರಕನುದಯವಾಗಲುದ್ಯತನಾಗೆ
ಅನುವಾಗೆ ಶುಭ ದಿನ ಮುಹೂರ್ತಂಗಳೈತಂದು
ಜನಿಯಿಸುವ ಸಮಯಮಂ ಪಾರುತ್ತಮಿರಲಂದು
ವಾಸವ ದಿಶಾಂತರದೊಳರ್ಕನುದಯಿಸುವಂತೆ
ಭಾಸುರದ ಪಾಲ್ಗಡಲೊಳಿಂದು ಜನಿಯಿಸುವಂತೆ
ವಸುಧೆಯೊಳು ಸುರ ಕುಜದ ಸಸಿ ಪುಟ್ಟುವಂದದಿಂ
ಶಿಶುವೆನಿಸಿ ಪುಟ್ಟಿದಂ ನಿರ್ಮಾಯನೊಪ್ಪದಿಂ
ಆಗಳನುರಾಗದಿಂದುಮೆ ಶಿವರ್ ಪರಸುತಿರೆ
ನಾಗವಾಸಾಧಿಪತಿಯಕ್ಕಜಂ ನಲಿಯುತಿರೆ
ಮಂಗಳವೆ ರೂಪುಗೊಂಡಂದದಿಂ ಶಿಶು ಮೆಱೆಯೆ

ಲಿಂಗದಂಘ್ರಿಯೊಳೆ ನೋಟಂ ಮುಟ್ಟೆ ಕಣ್ದೆಱೆಯೆ
ಅಭಯ ರೂಪಿಂಗೆಸೆಯೆ ಜಾತ ಕರ್ಮಂ ಮಾಡೆ
ಶುಭಲಗ್ನವೆಂದಾ ಮುಹೂರ್ತಿಕರ್ ಕೊಂಡಾಡೆ
ಗೊಗ್ಗೇಶ್ವರ ಪ್ರಸಾದದ ಬೆಣ್ಣೆಯಂ ತಂದು
ಹಿಗ್ಗುತ್ತಲಿಕ್ಕಿದರ್ ಜನನಿ ಜನಕರದಂದು
ನಾಮಕರಣಂ ಜಗಕ್ಕಲ್ಲಯ್ಯನೆಂದಾಗೆ
ಭೂಮಿಗದು ನಿರ್ಮಾಯನೆಂಬ ಪೆಸರಂತಾಗೆ
ತೊಟ್ಟಿಲೊಳ್ ಕೈಗಳೊಳ್ ಹೃತ್ಕಮಲದೊಳ್ ಬೆಳೆದು
ದಟ್ಟಡಿಯಿಡುತ್ತೆ ಪರಿದಾಡುತ್ತೆ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆದು
ಬೆಳೆದನಾತಂ ಶಿವ ಪದಕ್ಕೆ ಪೊಸ ತೊಡವೆನಿಸಿ
ಬೆಳೆದನಾತಂ ಭಕ್ತಿ ವಾರಿಧಿಗೆ ವಿಧುವೆನಿಸಿ

ಇಂತು ಬೆಳೆಯಲು ಬೆಳೆದುದಾತನೊಡನೆಯೆ ವಿದ್ಯೆ
ಸಂತತಂ ಸೊಗಯಿಪ ಮೃದಂಗದ ಮಹಾ ವಿದ್ಯೆ
ಆ ವಿದ್ಯೆಯೊಡನೆ ಜವ್ವನವೆಸೆದು ಬೆಳೆವುತಿರೆ
ಕಾವಂಗೆ ಸಿಂಗರದ ಹುರುಡು ಹುಟ್ಟುತ್ತಮಿರೆ
ನನೆಗಣೆಯ ಬಿಲ್ಲ ಹಂಗಿಲ್ಲದಂಗಜನೆನಿಪ
ವನಿತೆಯರ ಮನವನಿಳ್ಕುಳಿಗೊಳ್ವನಿವನೆನಿಪ
ಹರೆಯದೊಳ್ಗಿರಿಜೇಶನಂ ಕೇಳಿಸಲ್ಕೆಂದು
ಹರುಷದಿಂ ಗೊಗ್ಗೇಶ್ವರಾಲಯಕ್ಕೈತಂದು
ಒಡನೆಯೆ ಮೃದಂಗಮುಮನಿತ್ತರದೊಳಂ ನಿಲಿಸಿ
ನಡುವೆ ಸಿಂಗರಿಸಿ ರಂಗಂ ಬೊಕ್ಕು ಮೇಳೈಸಿ
ಅತಿ ರಸಾಮೃತ ಕಾಂತಿಯುತ ಸುಖಾಸ್ಪದಮೆಂಬ
ನುತ ಗತಿ ನವೀನ ಗತಿ ಸರಸ ಗತಿಯಿಂತೆಂಬ
ನುಣ್ಗತಿ ಸು ಗಂಭೀರ ಗತಿ ಸಾಂದ್ರ ಗತಿಯೆಂಬ
ಜಾಣ್ಗತಿ ಮಧುರ ಗತಿ ಮನೋಹರ ಗತಿಗಳೆಂಬ
ಸುಗತಿ ಸರ್ವಂಗೆ ಕರ್ಣಾಭರಣಮಾಗುತಿರೆ
ಬಗೆಗೆ ಪರಮಾನಂದ ರಸದ ತೆರೆಯಾಗುತಿರೆ

ನಂದಿ ಮಾಕಾಳರಂ ಮುಱಿವುತಿರೆ ಶಂಕರಂ
ಸಂದ ಮುರಜದ ಗತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚುತಿರಲೀಶ್ವರಂ

ಇಂತು ಕೇಳಿಸುತಮಿರಲಲ್ಲಮಂ ನಲಿದಿತ್ತ
ಕಂತು ಹರ ವರದಿಂದ ಸುರ ಕಾಂತೆಯಂದಿತ್ತ
ಆ ಪುರದ ಧನದತ್ತನಬಲೆಯುದರದಿ ಪುಟ್ಟ
ರೂಪಿನೊಳು ರತಿ ಸರಸ್ವತಿಗುಪ್ಪರಂ ಗಟ್ಟಿ
ಪೆಸರೆಸೆವ ಕಾಮಲತೆಯೆಂದೆಂಬ ನಾಮದಿಂ
ದೊಸೆದು ಸೌಭಾಗ್ಯಲತೆ ಕುಡಿಯಿಡಲ್ ಪ್ರೇಮದಿಂ
ಶಶಿ ಕಿರಣದಂತೆ ಬೆಳೆದಳ್ ಬೆಳೆದಳಮ್ಮಮ್ಮ
ಕುಸುಮ ಶರದಂತೆ ನೆಱಿದಳ್ ನೆಱಿದಳಮ್ಮಮ್ಮ
ರತಿ ಗಿತಿಯ ರಂಭೆ ಗಿಂಭೆಯ ಮಾತು ಬೇಡಿಲ್ಲಿ
ಮತಿ ಗಿತಿಗೆ ಪೊಗಳ್ವ ಗಿಗಳ್ವಾಸೆಗಳ್ ಪುಗವಿಲ್ಲಿ
ಈ ತೆಱದೊಳೆಸೆವ ಸೊಬಗಿನ ರೂಪನೊಳಕೊಂಡು
ಭೂತೇಶ ವಂದನೆಗೆ ನೇಮವಂ ಕೈಕೊಂಡು
ಮದನ ಶರವಿಕ್ಷು ಧನುವಿಂದೆ ಪೊಱಮಡುವಂತೆ
ಪದೆದು ಸುವಿಟರ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಪೊಱಮಡುವಂತೆ
ಶಿವನ ಭವನಕ್ಕೆ ಪೊಱಮಟ್ಟಳಾ ಕಾಮಲತೆ
ಭವ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ರಾಜಿಸುವ ಲಾವಣ್ಯಲತೆ
ಇಕ್ಕೆಲದೊಳಬಲೆಯರ ಮುಸುಕು ಮಸಗುತ್ತಲಿರೆ
ಪಕ್ಕದೊಳ್ ನಡೆವ ಸತಿಯರು ಸಂದಣಿಸುತಮಿರೆ
ಮುಸುಕಿನೊಳು ಸಿಲುಕಿ ನಿಲುವ[ರ್ ಭ್ರಮಿಸಿಯ]ಲ್ಲಲ್ಲಿ
ನಸು ನೋಟದೊಳ್ ಸೋಲ್ವ ನವ ಯುವರ್ ಕೆಲರಲ್ಲಿ
ನೇವುರದ ನುಣ್ದನಿಯೊಳೆಳವುತಿರ್ಪರ್ ಕೆಲರು
ಭಾವಕದ ನಡೆಯೊಳಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ನಿಲುವರ್ ಕೆಲರು

ಇಂತು ವಿಟರಂ ಗೋರಿಗೊಳಿಸುತ್ತೆ ನಡೆತಂದು
ಸಂತಸಂ ಮಿಗೆ ಶಂಭುವಿನ ನಿಳಯಕೆಯ್ತಂದು

ಒಳಪೊಕ್ಕು ಶಿವಲಿಂಗವಂ ದರುಶನಂ ಮಾಡಿ
ಬಳಸಿ ಕೈಯೆತ್ತಿ ಪೊಡಮಡುತಕ್ಕಱಿಂ ನೋಡಿ
ತಿರುಗಿ ಬರುತಿರಲಮಮ ರಂಗಮಂಟಪದಲ್ಲಿ
ಹರವರಿಯ ಮುರಜ ಗತಿಗಳು ಪೊಣ್ಮುತ್ತಿರಲಲ್ಲಿ
ಪಾದರಿಯ ಪೂದುಱುಂಬಿನ ಪೊಸಬನೊಪ್ಪಿದಂ
ಕೇದಗೆಯ ಮಿಸುಪೆಸಳ ಕಿಱುಮಿಂಡನೊಪ್ಪಿದಂ
ಕತ್ತುರಿಯ ತಿಲಕದ ಕುಮಾರನಿಂತೊಪ್ಪಿದಂ
ಮುತ್ತಿನೇಕಾವಳಿಯ ಮುಗ್ಧನಿಂತೊಪ್ಪಿದಂ
ಹೊಳೆವ ಬೆಳತಿಗೆ ಗಣ್ಗಳೆಳೆಯನೊಪ್ಪುತ್ತಿರಲು
ತೊಳಪ ಕರ್ಣಾಭರಣದರಸನೊಪ್ಪುತ್ತಿರಲು
ಸವಿಗೊಡುವ ಸುಗತಿಗಳ ಸೊಬಗನೊಪ್ಪುತ್ತಿರಲು
ಭವನನೋಲೈಸುತಂ ಹರುಷದಿಂದಿರುತಿರಲು
ನಿಂದಂತೆ ನಿಂದಳಲ್ಲಮನ ನಿಲವಂ ಕಂಡು
ಸಂದಳಾ ಪೊಸ ರೂಪು ರೇಖೆಗೆ ಮನಂಗೊಂಡು
ನೋಡುತಿರೆ ಬಾರಿಸುತ ಕೆಲಬಲಕೆ ಸಾರುತ್ತೆ
ನೋಡಿ ಭೋಂಕೆನಲಲ್ಲಮುಂ ತಿರುಗಿ ಕಾಣುತ್ತೆ
ಹರಹರ ಮಱೆದನಲ್ಲಿ ಸುಗತಿಯುಂ ಮುರಜಮುಂ
ಹರಹರ ಮಱೆದನಲ್ಲಿ ಶಿವನುಮುಂ ತನ್ನುಮುಂ
ಕಂಟಕಿತವಾದವೆರಡುಂ ದೃಷ್ಟಿ ಮೈದೋಱೆ
ಗಂಟಿಕ್ಕಿದವು ನೋಟವೆಯ್ದೆ ಕಾಮುಂ ಮೀಱೆ
ಇಕ್ಕಿದೆರಡುಂ ಕೈಗಳಿಕ್ಕಿದಂದದೊಳಿರಲು
ಪಕ್ಕವಣಿಗರ ಮೇಲೆ ಜೋಲ್ದು ಮೂರ್ಛೆಗೆ ಸಲಲು
ಸಡಲಿಸಿದರೊಯ್ಯನೆ ಮೃದಂಗಮುಮನತ್ತಿತ್ತ
ಒಡಗೊಂಡು ಹೋಗಲುದ್ಯೋಗಮನರಾಗುತ್ತ
ಇರೆ ಕಾಮಲತೆಯ ಸತಿಯರು ನಡನಡಂ ನಡುಗಿ
ಪರಿ ಬೇಱೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯ ಬಾರದೆನುತಂ ಕೊರಗಿ
ತೆಗೆಯ ಬಾರದು ಬಾರದೆಲೆಲೆ ಹರಣದ ಹಱಿವು
ಬಗೆಗಗೋಚರವಿಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳದೆಲೆ ನಿಮ್ಮಱಿವು

ಕೊಂಡು ನಡೆಯಿರ್ಬರುಮನೆಮ್ಮ ಸೆಜ್ಜೆಯ ಮನೆಗೆ
ಕಂಡೆವಿಲ್ಲಿಂತಪ್ಪ ನೇಹಮಂ ಪೊಸತೆಮಗೆ
ಎನುತ ಸಜ್ಜವಳಿ ಜಂತ್ರಂಗಳಂ ತಪ್ಪಂತೆ
ತನತನಗೆ ಬೆರಗಾಗಿ ಗುಜು ಗುಜುಗೊಳುತ್ತಂತೆ
ಸಂದಣಿಸಿ ಕಾಮಲತೆಯುರಮನೆಯೊಳಗೆ ಪೊಕ್ಕು
ತಂದು ಸೆಜ್ಜೆಯ ಮನೆಗೆ ಕೌತುಕಂ ಕೈ ಮಿಕ್ಕು
ಸಿರಿ ಮಂಚದೊಳಗಿರ್ವರುಮನೊಲಿದು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ
ಬೆರಗಿನಿಂದಾ ಮಾನಿನಿಯುರೊಯ್ಯನೋಸರಿಸಿ

* * *

ಕಡೆ ಮೊದಲ್ ನಡುವಿಲ್ಲದೆಳ್ತರದ ಕಾಮಿಗಳು
ತಡವು ತವಕದೊಳದ್ದ ನವ ನವ ಪ್ರೇಮಿಗಳು

* * *

ಮುಟ್ಟಿದ ಸುಖಕ್ಕೆ ಕುರುಳಂ ಬೆರಳನೀವುತಂ
ಕಟ್ಟಕ್ಕಜಿಂದುರವ ಮುಡಹುಮುಮನೀವುತಂ
ತನು ಧನಂ ಮನಮುಮಂ ಕಾಮಲತೆಗೀವುತಂ
ನೆನೆದುದಂ ನೋಡಿತಂ ಕಾಮಲತೆಗೀವುತಂ
ಇಂತು ಪಲವುಂ ಕಾಲ ತೊಲಗದಲುಗದೆ ಇರ್ದು
ಕಂತು ಮದ ಹರಣನಿತ್ತಾಜ್ಞೆ ಹತ್ತಿರೆ ಸಾರ್ದು
ಕಾಮಲತೆಯಂ ಬಂದು ಹತ್ತಿತು ಮಹಾ ಜ್ವರಂ
ಸೋಮ ಕಳೆಯಂ ರಾಹು ಮುತ್ತುವಂತಿರೆ ಕರಂ
ಜ್ವರದ ಪರಿತಾಪದಿಂದವಯವಂ ಸೀಳುತುಂ
ತರುಣಿ ಸೈರಿಸಲಾರದೇಳುತುಂ ಬೀಳುತುಂ
ಈ ವಸುಧೆಯೊಳಗಣ ಸುಖಂ ತನಗೆ ಸಾಕೆಂದು
ದೇವ ಲೋಕಕ್ಕೆ ನಡೆದಳ್ ಕಾಮಲತೆಯಂದು
ಆಗಲಾ ಜನನಿ ಜನಕರ್ ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತಿರಲು
ಸಾಗಿಪ ಸಖೀ ಜನಂ ಹರಣಗಳೆವುತ್ತಿರಲು
ಸಂದ ಬಾಂಧವ ಕುಳಂ ಮಱುಗಿ ಬಾಯ್ಬಿಡುತಿರಲು

ನಿಂದವರ್ ನೆರೆದವರ್ ಕಣ್ಣನೀರಿಡುತಿರಲು
ಆ ರಣರಣಕದೊಳಲ್ಲಮನನೇನೆಂದಪೆಂ
ಸಾರ ಸರ್ವಸ್ವವಱತನನೇನನೆಂದಪೆಂ
ಬರೆದಂತೆ ಕಂಡರಿಸಿದಂತೆ ಕರುವಿಟ್ಟಂತೆ
ಮರುಳಂತೆ ಮಱದಿರ್ದರಂತೆ ಮರವಟ್ಟಂತೆ
ಉರವಣೆಯ ದುಃಖವೊಳಗೇಱ ಬಿಸುಸುಯ್ಯುತುಂ
ಪರಿಪರಿಯ ಶೋಕಾಗ್ನಿಯಿಂದುರಿದು ಬೇವುತುಂ
ಇರ್ದಲ್ಲಮನನೆಲ್ಲರೆಂತಕ್ಕೆ ಸಂತೈಸಿ
ಸಾರ್ದು ಕೈಗೊಟ್ಟು ಮಿಗೆ ನಲ್ಮೆಯಿಂ ಬೋಳೈಸಿ
ತಂದರಾತನನವನ ಜನನಿ ಪಿತರಿದ್ದೆಡೆಗೆ
ಕಂದನಿರವಂ ಕಂಡವರ್ ಮಱುಗಿ ಬೆಱಗಾಗೆ
ನಿಂದಲ್ಲಮಯ್ಯನೊಳಗೊಳಗೆ ಬಳಲ್ದಳಲುತುಂ
ಸಂದ ನೇಹದ ಸದ್ಗುಣಂಗಳಂ ನೆನೆವುತುಂ
ಕಾಮಲತೆಯತ್ತ ಮನಮುಂ ಸುತ್ತಲಲ್ಲಮಂ
ಕಾಮಲತೆ ಕಾಮಲತೆ ಎಂದೆನುತಲಲ್ಲಮಂ
ಮಱುಗಿ ಮನವುಕ್ಕಿ ಖೇದಂಗಳಿಂ ಪರಿತಂದು
ಪುರದ ಹೊಱಗಣ ಕಣಿಗಿಲೆಯ ತೋಟಕೆಯ್ತಂದು

ಕುಳ್ಳಿರ್ದು ಚಿಂತೆಯೊಳಗಾಳುತುಂ ಮುಳುಗುತುಂ
ತಳ್ಳಂಕದಿಂದೆ ನೆಲನಂ ನೋಡಿ ಸುಯ್ಯುವುತುಂ
ತಲೆವಾಗಿ ಕಣ್ಣನೀರ್ಗಱೆಯೆ ಚಿಂತಿಸುತಂದು
ನೆಲನಂ ಬರೆಯೆ ಬರೆವ ಹೆಜ್ಜೆಯೊಳಗಂತೊಂದು
ಮಿನು ಮಿನುಗಿ ಹೊಳೆಹೊಳೆದು ನಸುವೆಳಗು ತೋಱುತುಂ
ತನಗೆ ಕೌತುಕವೇಱೆ ಥಳಥಳಿಸಿ ಮಿಾಱುತುಂ
ಹರಹರ ಶಿವಜ್ಞಾನದಂಕುರಂ ತೋರ್ಪಂತೆ
ಪರಮುಮುಕ್ತ್ಯಂಗನೆಯ ಕುಚದ ಕುಡಿ ತೋರ್ಪಂತೆ
ಹೊನ್ನಕಳಶಂ ತೋಱಲತಿಕೌತುಕಂ ಬಟ್ಟು
ತನ್ನಲಾರ್ಪನಿತನಗೆದಗೆಯಲಾಱದೆ ಬಟ್ಟು

ಪರಿದು ಬಂದಾ ಊರ ನೃಪತಿಗಱುಪಲು ಕೇಳ್ದು
ತ್ವರಿತದಿಂದಿದು ಚಿತ್ರವಿದು ಚಿತ್ರವೆನುತೆದ್ದು
ಪಟ್ಟದಾನೆಯ ಬೆನ್ಗೆವಾಯ್ದು ನಡೆ ತರುತಿರಲು
ಪಟ್ಟಣದ ಹೊಱವೊಳಲನೀಕ್ಷಿಸುತೆ ಬರುತಿರಲು
ಕಳಶವಿದ್ದಾ ಸೀಮೆಗೆಯ್ದು ಬರುತಿರೆ ಗಜಂ
ಚಲಿಸದಡಿಯಿಡದಂಕುಶದಿನೊತ್ತಿ ಭೂಭುಜಂ
ಇದು ಚೋದ್ಯವೆಂದು ಗಜದಿಂದಿೞಿದು ನಡೆತಂದು
ಸದಮುಳನೆನಿಪ್ಪಲ್ಲಮನ ಕೈವಿಡಿದು ಬಂದು
ಕಂಡಿದದ್ಭುತವೆನುತೆ ಪರಿಜನಕೆ ಕೈವೀಸೆ
ಕಂಡುದೆಲ್ಲಗೆಯ ತೊಡಗಿತು ಮಣ್ಣು ಹೊಱಸೂಸೆ
ಕೋಟಿ ಗುದ್ದಲಿಗಳಿಕ್ಕಿದವು ಕೆಲಬಲದಲ್ಲಿ
ನೋಟಕಚ್ಚರಿಯೆನಲ್ಕಗೆಯ ತೊಡಗಿದರಲ್ಲಿ
ಕಳಶ ಕೆಳಗಣ ಸಿಂಹ ಸೂತ್ರಿಕಂ ಮಂಟಪದ
ವಳಯದಿರ್ಕೆಲದ ವೃಷಭಾಂಕಿತ ಶಿವಾಲಯದ
ತುದಿ ಮೊದಲ್ ಕಾಣ ಬರೆ ನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ಬಿಡಿಸಿದರು
ಮುದದಿಂದ ನೃಪತಿ ಸಂತಸಬಡಲ್ ತೀರ್ಚಿದರು
ಆಗಳರಸಂ ಹರುಷದಿಂದೊಲಿದು ಬಲವಂದು
ರಾಗದಿಂ ದೇವಾಲಯದ ಬಾಗಿಲೊಳ್ ನಿಂದು
ಕದವಂ ತೆರೆದು ನೋಡಲಾರ್ಪ ಧೀರರುಮುಂಟೆ
ಹೆಱದಿದಱೊಳಗನಾರಯ್ಯಲಾರ್ಪವರುಂಟೆ
ಎನಲೊರ್ವರುಂ ನುಡಿಯದುಸುರದಿರ್ದುದ ಕಂಡು
ಮನದೊಳಲ್ಲಮನತಿ ವಿರಕ್ತಿಯಂ ಕೈಕೊಂಡು
ಬೆರಳಿಲ್ಲ ಕಿವಿಯಿಲ್ಲ ಮುಡುಹು ಮುಂದಲೆಯಿಲ್ಲ
ಉರವಿಲ್ಲ ಮೂಗಿಲ್ಲ ಸತಿ ಕಾಮಲತೆಯಿಲ್ಲ
ಇನ್ನೇಕೆ ದೇಹದಭಿಲಾಷೆ ಚಿಃ ತೆಗೆಯೆಂದು
ತನ್ನ ಮನದೊಳಗೆ ನಿಶ್ಚೈಸಿ ಭರದಿಂ ಬಂದು
ಬೆಸಸು ಬೆಸಸಾನೆ ಪೊಕ್ಕಪೆನೆಂದು ನುಡಿವುತಿರೆ
ಪೊಸತು ಹೊಸತೆಂದರಸನಂದು ಬೆಱಗಾಗುತಿರೆ

ಪರಿಜನಂ ಪುರಜನಂ ಕರಮುರಿದೆನುತ್ತಮಿರೆ
ಪಿರಿಯರಿರ್ದಲ್ಲಮುಂ ಕಾರಣಿಕನೆನುತಮಿರೆ
ಭಸಿತಮಂ ಮನೆವಾರೆ ಉದ್ಧೂಳಿಸಿಯೆ ಕೊಂಡು
ಶಶಿಧರನೆ ಶರಣೆನುತ ಕಡು ನಿಷ್ಠೆ ಕೈಕೊಂಡು
ನೂಂಕಿ ನಿಮಿರ್ದೊತ್ತುತ್ತವೊಂದು ಕದಹಂ ತೆಱೆದು
ಭೋಂಕನೊಳಗಂ ಪೊಕ್ಕು ನರಲೋಕಮಂ ಮಱೆದು
ಬಗೆ ಬೇಱೆ ಪೊಸತಾಗಿ ಗಳಗಳನೆ ನಡೆತಂದು
ಪುಗುತಂ ಮಹಾಲಿಂಗದಂಘ್ರಿಗೆಱಗುತ್ತಂದು
ಕೆಲನನೀಕ್ಷಿಸಲನಿಮಿಷಯ್ಯಂಗಳೊಪ್ಪಿರಲು
ತೊಲಗದಲುಗದ ಲಿಂಗ ನಿಜ ಸಿದ್ಧನೊಪ್ಪಿರಲು
ಬತ್ತಿಯಿಲ್ಲೆಣ್ಣೆಯಿಲ್ಲದ ದೀಪ್ತಿ ಬೆಳಬೆಳಗೆ
ಸುತ್ತಲುಂ ಶಿವ ಕಳೆಯ ತಂಬೆಳಗು ತೊಳತೊಳಗೆ
ತಿಳಿದ ನಿರ್ಮಳ ತತ್ವದಚ್ಚ ಬೆಳಗಿನೊಳಂದು
ತಳತಳಿಸಿ ನಳನಳಿಸಿ ಬೆಳಗಿ ಬೆಳಗಿನೊಳಂದು
ಕೀಲಿಸಿದ ಪದ್ಮಾಸನಂ ಪುಲಿದೊವಲ್ ತನುವ
ನಾಲಿಂಗಿಸಿದ ಭಸಿತವಮಳ ಸೂತ್ರಂ ಮೆಱೆವ
ಬೆಳಪ ಕಣ್ ಸುಲಿಪಲ್ಲು ಹೊಳೆವ ಮುಖಮಂಡಲಂ
ಇಳಿದ ಜಡೆ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಮಾಲೆ ಫಣಿಕುಂಡಲಂ
ಕಯ್ಯ ಶಿವಲಿಂಗದೊಳೆ ನಟ್ಟ ನೋಟಂ ಮೆಱೆಯೆ
ಮೆಯ್ಯ ಕೋಮಳತೆ ನಳನಳಿಸಿ ನಯಮಂ ಕಱೆಯೆ
ಮಿಗೆ ಬಳ್ಳಿವರಿದ ಕರಪದ ನಖಂ ಲತೆಯಾಗೆ
ಸೊಗಯಿಸುವ ಹಸ್ತರಾಗಂ ಸುಪಲ್ಲವಮಾಗೆ
ಅರಳ್ದ ನಯನದ್ವಯಂ ವಿಕಸಿತ ಕುಸುಮಮಾಗೆ
ಕರತಳದ ಶಿವಲಿಂಗವಮೃತರಸ ಫಲವಾಗೆ
ಕಲ್ಪತರುವಿನ ತೆಱದೊಳಿರ್ದನಾ ಶಿವಯೋಗಿ
ಕಲ್ಪನೆಯ ವಶವಲ್ಲದಪ್ರತಿಮ ಶಿವಯೋಗಿ
ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಜೀವಮಂ ಪಿಡಿದಿರ್ದ ಮಾಳ್ಕೆಯಿಂ
ತಿಣ್ಣವೆನೆ ಲಿಂಗಮಂ ಪಿಡಿದಿರ್ದನೊಲ್ಮೆಯಿಂ

ಇರೆ ಮಹಾಗುರುವನಲ್ಲಮದೇವನೀಕ್ಷಿಸುತೆ
ಹರುಷದಿಂ ಸಾತ್ವಿಕರಸಂ ಮುಟ್ಟೆ ಕಂಪಿಸುತೆ
ಸನ್ನಿಧಿಯ ಗುಣ ಶಿವಜ್ಞಾನಮಂ ಪುಟ್ಟಿಸಲು
ತನ್ನೊಳಗೆ ಶಿವನ ತತ್ವಂ ಘನವನೆಯ್ದಿಸಲು
ಪೊಗಳಲ್ಕೆ ತೊಡಗಿದಂ ಸಿದ್ಧ ಶಿವಯೋಗಿಯಂ
ಮಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಡಗೂಡಿರ್ದ ಭೋಗಿಯಂ
ದೇವ ನಿರ್ಮಳ ನಿತ್ಯ ನಿರುಪಮ ಮಹಾಯೋಗಿ
ದೇವ ನಿರ್ಮಳ ನಿಜಾನಂದಕರ ಶಿವಯೋಗಿ
ಶಿವನನೊಚ್ಚತವಾಗಿ ಕೈಕೊಂಡ ಶಿವಯೋಗಿ
ಭವನ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಸೋಲ್ತು ಕಣ್ಣಿಟ್ಟಚಲ ಯೋಗಿ
ನೋಟದೊಳು ಲಿಂಗಮಂ ಸೆಱೆಗೆಯ್ದ ಶಿವಯೋಗಿ
ಕೂಟದೊಳು ತಣ್ಣ ತನುವಾದ ಬೆಳಗಿನ ಯೋಗಿ
ಮದನನಂ ಮರ್ದಿಸಿಯೆ ಸಂದಿರ್ದಭವ ಯೋಗಿ
ಹೃದಯದೊಳು ಭಕ್ತಿಯಂ ತಳೆದಿರ್ದ ಸ್ಥಿರಯೋಗಿ

ಎಂದು ಪೊಗಳುತ್ತೆ ಕೈಯೆತ್ತಿ ನಿಲಲಲ್ಲಮಂ
ಸಂದ ಶಿವಯೋಗಿ ಹಿಗ್ಗುತ್ತವಱಿದೆಲ್ಲಮಂ
ಮನದೊಳಗೆ ಕಾರಣಿಕನಿವನೆಂದು ನಿಶ್ಚೈಸಿ
ತನಗೆ ತನುವಿನ ತೊಡಕು ಸಾಕೆಂದು ನಿಶ್ಚೈಸಿ
ಘಳಿಲನಲ್ಲಮ ತನ್ನ ಕೈಯೊಡ್ಡಲಾಕ್ಷಣದೆ
ಇಳುಪಿದಂತಾಯ್ತು ಶಿವಲಿಂಗಂ ನಿರೀಕ್ಷಣದೆ
ನೋಟದಿಂದಂಗಯ್ಯಲಿಕ್ಕಿದಂ ಲಿಂಗಮಂ
ಕೂಟದಚ್ಚಳಿಯದಸು ವೆರಸಿ ಶಿವಲಿಂಗಮಂ
ಲಿಂಗದೊಡನೆಯೆ ಬೆರಸಿ ಹೋದುದಾತನ ಜೀವ
ಅಂಗಂ ಮಲಂಗಿದುದು ಭಿತ್ತಿಯಂ ಬಱಿ ಭಾವ
ಆಗಳಲ್ಲಮನವಯವಂ ಲಿಂಗ ಸೋಂಕಿಂದೆ
ರಾಗದಿಂದಂಕುರಿಸಿ ನಳನಳಿಸಿ ಚೆಲ್ವಿಂದೆ

ಪೊಱಮಟ್ಟನಲ್ಲಮಂ ಗೊಗ್ಗೇಶ್ವರಂ ಮೆಚ್ಚಿ

ಬೆಱಗಾಗಿ ನೋಡಲಮ್ಮದೆ ನೃಪಂ ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿ
ಹೋಗುತಿರ್ದಂ ಲಿಂಗವೆತ್ತತ್ತಲೊಯ್ದತ್ತ
ಆಗುತಿರ್ದುದು ಪುರಜನಕ್ಕೆ ಕೌತುಕವಿತ್ತ
ನೋಡಿದೆತ್ತಣ ಕಾಮಲತೆ ಎತ್ತಣಲ್ಲಮಂ
ಕೂಡಿದುದು ಪುಣ್ಯ ಫಲವಿಂತಿವಂಗೆಲ್ಲಮಂ
ಎತ್ತಣದು ಕಳಶವೆತ್ತಣ ಶಿವಾಲಯವಿವಂ
ಎತ್ತಣದು ಶಿವನ ಸುಜ್ಞಾನ ಸುಖದನುಭವಂ
ಇದ್ದಿದ್ದು ಬಲ್ಗರಂ ಹೊಡೆದುದಿವನಂ ನೋಡ
ಪೊರ್ದದಂತಾಯ್ತು ನೆಱೆ ಸಂಸಾರಮಂ ನೋಡ
ಕಾಮಲತೆಗೊಲಿದಿರ್ದನೆಂಬುದದು ಪುಸಿ ನೋಡ
ಪ್ರೇಮವದು ಶಿವ ಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯೆ ದಿಟಂ ನೋಡ
ಅಲ್ಲದಂತಿಂದಿವಂಗೀ ಪದಂ ಸಾರ್ವುದೇ
ಬಲ್ಲಿತೆನಿಸಿದ ಶಿವನ ಭಕ್ತಿಯೊಳ ಸಾರ್ವುದೇ
ಅಂಗೈಯೊಳಮೃತ ಫಲಮಂ ಪಡೆದನಲ್ಲಮಂ
ಲಿಂಗದ ನಿಜವನೊಚ್ಚತಂ ಗೊಂಡನಲ್ಲಮಂ
ದೇಹಾದಿ ಕರಣಮಂ ಮೀಱಿರ್ದನಲ್ಲಮಂ
ಮೋಹವಱಿತುದು ತಾನೆ ತಾನಾದನಲ್ಲಮಂ
ಸಾಧನ ಚತುಷ್ಟಯದ ಹಂಗು ಹೊದ್ದದನಿವಂ
ಬೋಧೆಯಕ್ಕರವಱಿದು ನಿಜವಾದ ನಿಲವಿವಂ
ಕರತಳಾಮಳಕವಾದುದು ತತ್ವವೀತಂಗೆ
ಪರಮ ಶಿವ ಯೋಗಿಗಳ ನಿಜವಾದುದೀತಂಗೆ
ಶಶಿ ರವಿಗಳಂತೆ ಬೆಳಬೆಳಗುತಿರ್ದಂ ನೋಡ
ಉಸುರಲಿಲ್ಲದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಾದಂ ನೋಡ
ಮುಡಿ ಬಿಚ್ಚಿದುದನಱಿಯ ನುಡಿಸುತಿರ್ದುದನಱಿಯ
ಒಡನೆ ಬರ್ಪರನಱಿಯನಡವಿ ವೂರೆಂದಱಿಯ
ನಾಡೆ ಪೊಗಳ್ವರನಱಿಯ ಆಳಿಗೊಂಬರನಱಿಯ
ನಾಡೊಡೆಯನೆಂದಱಿಯನೇಳು ಜಗಮುಮನಱಿಯ
ಆಹ ಪರಮ ಜ್ಞಾನದಱಿವಿನೆಚ್ಚಱಮಱವೆ

ಆಹ ಹುಸಿ ಜಗದಿರಂ ಹುಸಿ ಬೆರಸದಚ್ಚಱಿವೆ
ಎಂದು ಪುರಜನವಿತ್ತ ಕೌತುಕಂ ಬಡುತಮಿರೆ
ಬಂದನಲ್ಲಮನರಣ್ಯಂ ಹೆಚ್ಚಿ ಹಿಗ್ಗುತಿರೆ
ಎಲೆಲೆ ಶಿವಲಿಂಗ ದೃಢ ನೀ ಬಂದನೀ ಬಂದ
ಎಲೆಲೆ ನಿರ್ಮಳ ಸಿದ್ಧ ನೀ ಬಂದನೀ ಬಂದ
ಎಂಬಂತೆ ಕೋಗಿಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕರೆವುತ್ತಮಿರೆ
ಇಂಬಿನಿಂದರಗಿಳಿಗಳಡಿಗಡಿಗೆ ನುಡಿವುತಿರೆ
ನಡೆದುದೇ ಬಟ್ಟೆಯಾದುದು ಶಿವನ ಮದಕರಿಗೆ
ನುಡಿದುದೇ ವೇದವಾದುದು ಲಿಂಗವಂತಂಗೆ
ಮುಟ್ಟಿದ ಮರಂ ಮನುಜರಾಗಿ ನಡೆವವು ಕೆಲವು
ಮೆಟ್ಟಿದ ಪ್ರಾಣಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಲುವವು ಕೆಲವು
ಮರನೊಡನೆ ನೆಳಲಾಗಿ ಬರುತಮಿಪ್ಪವು ನೋಡ
ಗಿರಿ ಕೆಲಕೆ ಸಾರ್ದು ಸೈವಟ್ಟಿಗೊಡುವವು ನೋಡ
ಹುಲಿ ಹುಲ್ಲೆ ಫಣಿ ನಕುಲ ಸಿಂಹವಾನೆಗಳಲ್ಲಿ
ಕುಲ ವೈರಮಂ ಬಿಟ್ಟು ನಿಂದು ನೋಡುವವಲ್ಲಿ
ಇಂತು ನೋಡುತ್ತಮಿರಲಲ್ಲಮಂ ಬರುತಿರಲು
ಕಂತು ಹರನವತಾರವೆಂಬಂತೆ ನಡೆತರಲು
ಕರತಳದ ಸಿಂಹಾಸನದೊಳಿರ್ದ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ
ಚರಿತದಿಂ ವನದೇವತೆಯುರೆಯೆದ್ದು ಮೈಯಿಕ್ಕೆ
ನುತ ಚೂತದೆಳದಳಿರು ಹೀಲಿ ದಳೆವಿಡಿದು ಬರೆ
ಲತೆ ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿಯ ಚಾಮರವನಿಕ್ಕುತಿರೆ
ಶಿವಲಿಂಗ ರಾಜ್ಯ ಸುಖದೊಳಗಿರ್ದನಲ್ಲಮಂ
ಭವನ ಕರುಣಾಲೋಕನದೊಳಿರ್ದನಲ್ಲಮಂ

ಇರುತ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ನೋಟದೊಳೆ ಮಜ್ಜನಕೆಱಿದು
ಅರಳ್ದಕ್ಷಿಯೆಂಬ ಪೂವಿಂದೆ ಪೂಜಿಸಿ ಮುಱಿದು
ನಱುಸುಯ್ಯ ಕಂಪಿಂದೆ ನವ ಧೂಪಮಂ ಕೊಟ್ಟು
ನೆಱಿ ಮನದ ಬೆಳಗಿನಾರತಿಯೆತ್ತಿ ಪ್ರೊಡಮಟ್ಟು

ನಿಟ್ಟೆಯಿಂ ನೇಹಮುಮನಾರೋಗಿಸಲ್ ಕೊಟ್ಟು
ಕಟ್ಟಕ್ಕಜಚಲಿತಾನಂದಮಂ ಮುಂದಿಟ್ಟು
ಸಕಳ ಸುಖಮಂ ಕಣ್ಗಳಿಂದೆ ಕೈಗೂಡುತುಂ
ಸಕಳ ಭೋಗಂಗಳಂ ನೋಟದಿಂ ನೀಡುತುಂ
ತರು ನಿಕಾಯದ ಕೋಟರಂಗಳೊಳಗಲ್ಲಮಂ
ಗಿರಿ ಕುಳದ ಗಹ್ವರಂಗಳೊಳೆಲ್ಲವಲ್ಲಮಂ
ನೆರೆದ ನಿರ್ಝಳಿನ ಪುಳಿನ ಸ್ಥಳದೊಳಲ್ಲಮಂ
ಚಂದ್ರ ಕಾಂತದ ಶಿಲೆಯ ತಂಪಿನೊಳಗಲ್ಲಮಂ
ಇಂದ್ರ ನೀಲದ ಮಣಿ ಶಿಲಾ ತಲದೊಳಲ್ಲಮಂ
ಪರಿಮಳದ ಚಂದನದ ತರುಗಳೊಳಗಲ್ಲಮಂ
ಕುರುವಕದೊಳಂಕುರದ ಕುಟ್ಮಳದೊಳಲ್ಲಮಂ
ಸಂಪಗೆಯ ಬಿರಿಮುಗುಳ ಪೂವಸೆಯೊಳಲ್ಲಮಂ
ಸೊಂಪೆಸೆವ ಕೆಂದಳಿರ ತಾಣದೊಳಗಲ್ಲಮಂ
ಮಾಮರದ ಮಾಧವಿಯ ಮಂಟಪದೊಳಲ್ಲಮಂ
ತಾವರೆಯ ತಣ್ಣೆಳಲ ತಿಳಿಗೊಳದಲಲ್ಲಮಂ
ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮಾಲತಿಯ ಪೊದಱಿನೊಳಗಲ್ಲಮಂ
ನೊಲ್ಲೆ ಇರುವಂತಿಗೆಯ ಮೊತ್ತದೊಳಗಲ್ಲಮಂ
ಪುರದೊಳಗನಂತ ದಿನವಿರುತಿರ್ಪನಲ್ಲಮಂ
ಗಿರಿಯೊಳಗನೇಕ ಮಾಸವನಿಪ್ಪನಲ್ಲಮಂ
ನದಿಯೊಳಗೆ ನೂಱುವರುಷಮನಿಪ್ಪನಲ್ಲಮಂ
ಹೊದಱೊಳಗೆ ಸಿಲುಕಿನಿಂದಿರುತಿರ್ಪನಲ್ಲಮಂ
ಶಿವನ ನೋಳ್ಪಿಂತೆಲ್ಲಮಂ ನೋಳ್ಪನಲ್ಲಮಂ
ಭವನೊಳಗಿರುತ್ತೆಲ್ಲರೊಳಗಿರ್ಪನಲ್ಲಮಂ
ಎಲ್ಲಿರ್ದನಲ್ಲಿಯೆ ವಸಂತಮಾಸಂ ನೋಡ
ಎಲ್ಲಿರ್ದನಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಮುಂ ನೋಡ

ಇಂತು ಶಿವಲಿಂಗವೆಂತಿರಿಸಿದಂದದೊಳಿರುತೆ
ಸಂತತಂ ಶಶಿಧರಂ ಬರಿಸಿದಂದದೆ ಬರುತೆ

ಬರುತೆ ಬಸವಣ್ಣನಂ ಕಂಡು ಮಾತಾಡುತುಂ
ಹರನ ನಿಲವಿನ ಪರಿಯನೊಲುಮೆಯಿಂ ತೋಱುತುಂ
ನಡೆತಂದು ಚೆನ್ನಸೊನ್ನಲಿಗೆಯ ಪುರಕೆ ಬಂದು
ಮೃಡಮೂರ್ತಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನನೊಲಿದು ಸಾರ್ತಂದು
ಕಲಿಯುಗಂ ಪೊಲ್ಲೆಂದು ಬುದ್ಧಿಯಂ ಪೇಳುತಂ
ಸಲೆ ಗುಹೆಗೆ ನಡೆವುದೆಂದೊಲುಮೆಯಂ ತೋಱುತಂ
ಶ್ರೀಪರ್ವತಾಭಿಮುಖನಾದನಲ್ಲಮ ದೇವ
ಆ ಪರ್ವತಂ ಮುಟ್ಟೆ ಬಂದನಲ್ಲಮ ದೇವ
ಅದಱೊಳಗೆ ಕೈಕಾಲ್ಗಳುಳ್ಳ ಸರ್ಪಂಗಳಂ
ಮುದದಿಂದ ಮಾತಾಡುತಿಪ್ಪ ವೃಕ್ಷಂಗಳಂ
ನಡೆವ ಗಿಡುಗಳನಷ್ಟವದನದ ಮೃಗಂಗಳಂ
ಅಡಿಗಡಿಗುರಿವುತಿರ್ಪ ದಿವ್ಯೌಷಧಂಗಳಂ
ಹಾಡುವ ಲತಾವಳಿಗಳಂ ಸುಳಿವ ಕಲ್ಗಳಂ
ನೋಡುವ ಮರಂಗಳಂ ಱಕ್ಕೆಯ ಗಜಂಗಳಂ
ಸೊಗಯಿಸುವ ದನಿಯಿಂದಲೆಸೆವ ಪಲ ಗುಹೆಗಳಂ
ಬಗೆದುದಂ ಕುಡುತಿಪ್ಪ ಚೂತ ವೃಕ್ಷಂಗಳಂ
ಇವು ಮೊದಲನೇಕಾದ್ಭುತಂಗಳಂ ನೋಡುತಂ
ಶಿವ ಶಿವಯೆನುತ್ತ ಕೌತುಕವನುಱೆ ತಾಳುತಂ
ಕದಳೀ ಬನದ ಬಟ್ಟೆಗೊಂಡನಲ್ಲಮ ದೇವ
ಅದಿರದನಿಮಿಷ ಸಿದ್ಧ ಲಿಂಗನಲ್ಲಮ ದೇವ

ಅಲ್ಲಿ ಬರುತಿರೆ ಭೈರವಂ ಕಂಡು ಕೈಮುಗಿದು
ಅಲ್ಲಮಂ ಕಾರಣಿಕನೆಂದು ಮನದೊಳಗಱಿದು
ತೋಱಿದಂ ಶಿವನಲ್ಲಿಗೊಯ್ಪ ಸೈವಟ್ಟೆಯಂ
ಮಿಾಱಿ ಬರುತಿರಲಲ್ಲಮಯ್ಯನತಿ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂ
ಮುಱಿದಿರ್ದ ಹಾವುಗಳ ಬಳ್ಳಿಯಂ ದಾಂಟುತುಂ
ಘುಱಿಘುಱಿಲನಱಿವ ಬಾಳಿಗಳನಲ್ಲಾಡುತುಂ
ನೆರೆದಿರ್ದ ವಿಷ ಕನ್ನಿಕೆಯರುಮಂ ಸೋಂಕುತುಂ

ಹರಿವ ನಂಜಿನ ಗಾಳಿಗೆಳಸಿ ಮೆಯ್ಯೊಡ್ಡುತುಂ
ಉರಿವ ಹಳ್ಳಂಗಳಂ ಹೊಕ್ಕು ನೆಱೆ ದಾಂಟುತುಂ
ಉರವಣಿಪ ಭೂತ ಭೇತಾಳರಂ ನಿಲಿಸುತುಂ
ನಿಂದಲ್ಲಿ ತಪವಿರ್ದ ಹನುಮನಂ ನೋಡುತುಂ
ಬಂದೊಡ್ಡಿದಾಯುಧಂಗಳ ಮೆಟ್ಟಿ ನಡೆವುತುಂ
ಮಾನಿಸರ ಮೋಱೆಯಾನೆಯ ದೇಹದವರ್ಗಳಂ
ನಾನಾ ವಿಧದ ಕಣ್ಣು ಕೈ ಕಾಲ್ಗಳುಳ್ಳರಂ
ಗಾವುದಗಲದ ನೀಳದೊಂದೊಂದಿಱುಂಪೆಯುಂ
ಸಾಪಿಲ್ಲದಿರ್ಪ ಸಿದ್ಧರ ಚೆಲುವು ಮೂರ್ತಿಯುಂ
ನೋಡುತಂ ಹರಿವ ಕೆಂಡದ ತೊಱೆಯ ದಾಂಟುತ್ತೆ
ಕೂಡಲರಳಿರ್ದ ವಿಷಪುಷ್ಪಮಂ ವಾಸಿಸುತೆ
ಪೇಳೆ ಹವಣಿಲ್ಲದದ್ಭುತಮುಮಂ ಕಾಣುತಂ
ಪೇಳಬಾರದ ಭಯಾನಕಮುಮಂ ಕಾಣುತಂ
ಪ್ರಸತೆನುತ್ತಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವಲ್ಲಿ ಬರುತಮಿರೆ
ವಿಷಮಾಕ್ಷನವತಾರವೆಂಬಂತೆ ನಡೆವುತಿರೆ

ಇಂತು ಬರುತಿರೆ ಕಾಣಲಾಯ್ತು ಕೈಲಾಸವದು
ಶಾಂತಾರ್ಕಕೋಟಿ ಕಿರಣಂಗಳಂ ಬೆಳಗುತದು
ಶಶಿಯ ತಾಯ್ಮನೆಯಂತೆ ಇರ್ದುದಾ ರಜತಗಿರಿ
ಪೆಸರ ದೇವರ ಪುಣ್ಯದಂತಿರ್ದುದಭವ ಗಿರಿ
ಆ ಗಿರಿ ಸಾಲ್ಗೊಂಡ ಸುರರ ಸಂದಣಿಯೊಳಗೆ
ನಾಗೇಂದ್ರರಮರೇಂದ್ರ ದೇವತಿಂತಿಣಿಯೊಳಗೆ
ಕಿನ್ನರರ ಖೇಚರರ ಸಿದ್ಧರೊತ್ತೊತ್ತೆಯೊಳು
ಪನ್ನಗರ ಗಂಧರ್ವಕುಲದ ನಡುವಳ್ತಿಯೊಳು
ಹರನೋಲಗದ ಹಿರಿಯ ಬಾಗಿಲ್ಗೆ ನಡೆತಂದು
ಹರಿಯಜಸುರಾವಳಿಯ ಸಂದಣಿಯೊಳಗೆ ನಿಂದು
ಬರುತಿರಲು ದೂರದಿಂದಲ್ಲಮಯ್ಯನ ಕಂಡು
ಹರಸಿತ್ತ ಬಾರಿತ್ತ ಬಾರೆನುತ ಕೈಕೊಂಡು

ಕರೆಯೆ ಲಿಂಗದ ನೋಟವಚ್ಚಳಿಯದೆಯ್ತಂದು
ಹರುಷದಿಂ ಹರ ಸಭಾ ಭವನದ ನಡುವೆ ನಿಂದು
ಮೈಯಿಕ್ಕಲೆಂದಲ್ಲಮುಂ ಕೊಂಕಿ ಬಾಗುತಿರೆ
ಕೈಯ ಲಿಂಗಂ ಸಹಿತವಾಗದೆಂದೆನುತಮಿರೆ
ಹರನ ಚರಣಕ್ಕೆಱಗಿ ಕುಳ್ಳಿರ್ದನಲ್ಲಮುಂ

ಪರಮೇಶ್ವರಂ ಕೌತುಕಂ ಬಡುತ್ತಿಲ್ಲಮುಂ
ಕೇಳ್ದು ನೆಱೆ ಹೋದ ಬಂದಾದ ವೃತ್ತಾಂತಮುಂ
ತಾಳ್ದು ಮನದೊಳಗಕ್ಕಱಿಂದ ಸಂತೋಷಮುಂ
ಮುನ್ನಿನಂದದೊಳು ನಿರ್ವಾಯವೆಸರಂ ಸಲಿಸೆ
ಮನ್ನಿಸುತ್ತಲ್ಲಿ ಗಣ ಪದವಿಯೊಳು ಸ್ಥಿತಿರಿಸೆ
ಶಿವನ ಸಾರೂಪ್ಯದಿಂದೊಪ್ಪಿರ್ದನಲ್ಲಮುಂ
ಭವನ ಸುಪ್ರಭೆಯೊಳಗೆ ಸಂದಿರ್ದನಲ್ಲಮುಂ
ನಿರುಪಾಧಿಕ ಜ್ಯೋತಿಯೊಳಗಿದ್ದನಲ್ಲಮುಂ
ಪರಮ ತತ್ವಾಕಾರನಾಗಿರ್ದನಲ್ಲಮುಂ
ಇಂತು ಭಕ್ತರ ಪುಣ್ಯಲೀಲೆಯಂ ನೋಡುತುಂ
ಸಂತತಂ ನತ ಜನವನೊಲ್ದು ಕೊಂಡಾಡುತುಂ
ಕಾಮ ಕಾನನ ದವಾನಲರೂಪನೊಪ್ಪಿದಂ
ಸೋಮ ಸೂರ್ಯಾಗ್ನಿ ನೇತ್ರ ತ್ರಯನುವೊಪ್ಪಿದಂ
ಗಿರಿಜಾ ಮುಖಾಬ್ಜ ಭಾಸ್ಕರ ರೂಪನೊಪ್ಪಿದಂ
ಗುರು ಮೂರ್ತಿ ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನೊಪ್ಪಿದಂ

ಕಂ॥ ಧರೆ ಬೆಱಗಾಗಲು ಸುರ ಕುಲ ।
ವರಿದರಿದೆನಲಲ್ಲಮಯ್ಯನಂ ಮೆಱೆದ ಮಹೇ ॥
ಶ್ವರನೊಲಿದು ಭಕ್ತಿಯಂ ಸಾ ।
ದರದಿಂದೆನ(ಗೀವುತಿರ್ಕೆ ಹಂಪೆಯ ರಾಯಂ)[1]॥

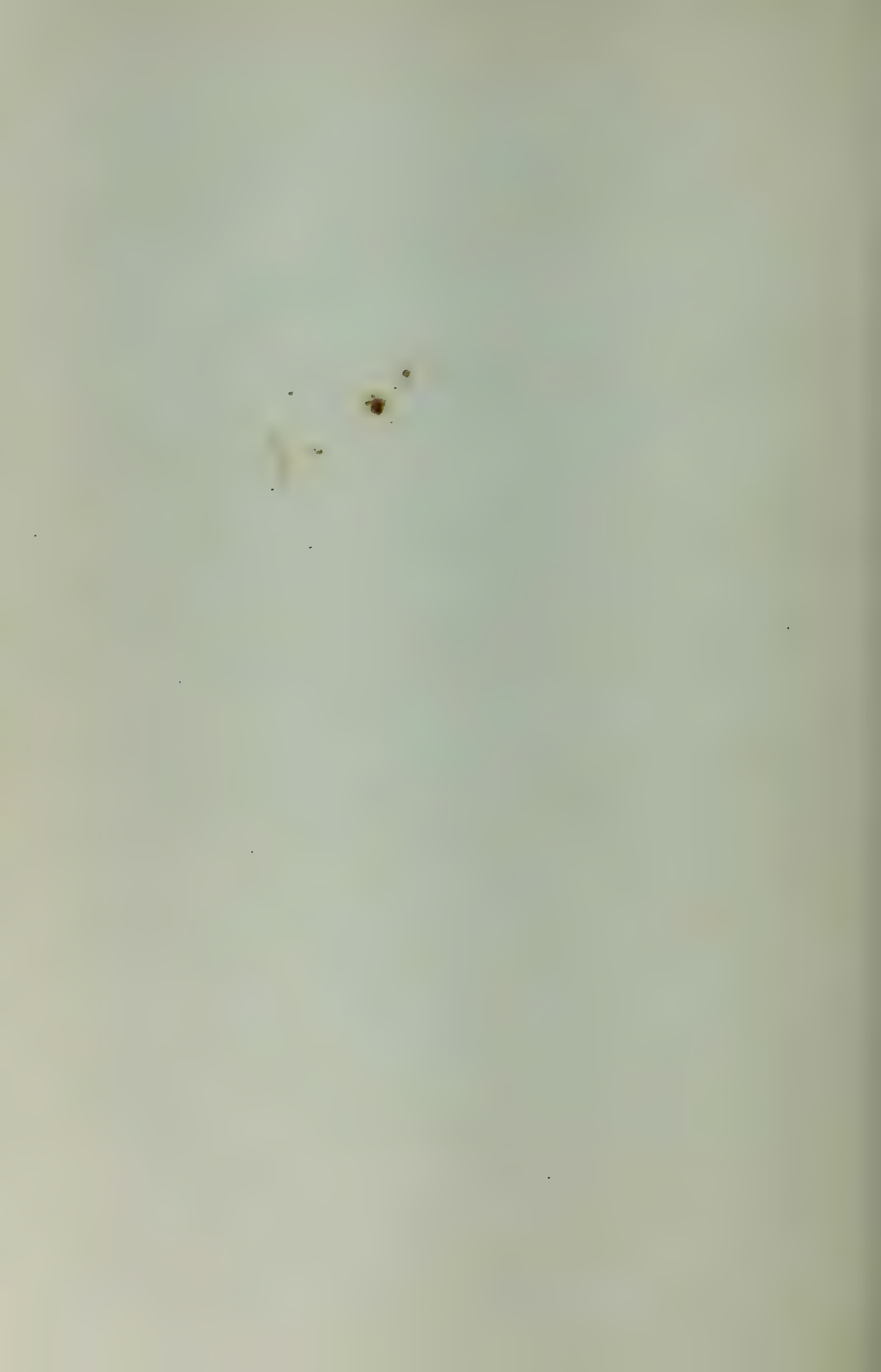
1 ಗಿರ್ಕೆ (ಗೀಗೆ ?) ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಂ.

ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯ ಸಂಗ್ರಹ

ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಪಾಠವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರತಿಗಳ ಆಧಾರ ದಿಂದ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಗಳು; ಒಂದು ಮುದ್ರಿತವಾದ ಅಶುದ್ಧ ಪ್ರತಿ. ಮಡಿಕೇರಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬಿ. ಎನ್. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಗಳು ಕಳುಹಿಸಿದ ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿ ಶುದ್ಧವಾದುದು. ಅದನ್ನೇ ಮೂಲವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೈಸೂರು ಓರಿಯಂಟಲ್ ಲೈಬ್ರೆರಿಯ ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡರ ಪಾಠಾಂತರಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಯುಕ್ತ ವಾದುವುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು, ಮೈಸೂರು ಓರಿಯಂಟಲ್ ಲೈಬ್ರೆರಿ, ಮದ್ರಾಸ್ ಓರಿಯಂಟಲ್ ಲೈಬ್ರೆರಿ ಮತ್ತು ಧಾರವಾಡದ ಲಿಂಗಾಯತ ಎಡ್ಯುಕೇಷನ್ ಅಸೋಸಿ ಯೇಷನ್ ಮುಂತಾದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಇತರ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅನುಮಾನ ಬಂದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಠಾಂತರ ಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಕವಿಯ ಆಶಯವನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಾಧ್ಯವಾದಮಟ್ಟಿಗೂ ಶುದ್ಧವಾದ ಪಾಠವನ್ನೇ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಪಾಠಾಂತರಗಳನ್ನು ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ, ಸಾಮಾನ್ಯರಾದ ಓದುಗರಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ.

ಈ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಉಪಕಾರಮಾಡಿದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬಿ. ಎನ್. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಗಳು, ಧಾರ್ವಾಡದ ಲಿಂಗಾಯತ ಎಡ್ಯುಕೇಷನ್ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ನಿನ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಹಾಲಬಾವಿ ವೀರಭದ್ರಪ್ಪನವರು, ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ಮದ್ರಾಸ್ ಓರಿಯಂಟಲ್ ಲೈಬ್ರೆರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಇವರಿಗೆಲ್ಲ ಕೃತಜ್ಞತಾಪೂರ್ವಕವಾದ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಈ ಮೂಲಕ ಸಮರ್ಪಿಸಿದೆ.

ಎಂ. ಎಸ್. ಬ.

ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯ ಸಂಗ್ರಹ

ಗತಿ ೧

ಪಾರ್ವತಿಯ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ

ಶ್ರೀಮದಮಲ ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿ
ಪ್ರೇಮ ವೇದ ಪುರಾಣ ಶಾಸ್ತ್ರ
ಸ್ತೋಮ ನುತ ನತ ಚಾರು ಚರಣಾಂಭೋಜ ಘನಮಹಿಮ।
ನಾಮ ರೂಪ ಕ್ರಿ ಕಳಾಪ ವಿ
ರಾಮನನುಪಮ ದಿವ್ಯತೇಜೋ
ವ್ಯೋಮ ಮೂರುತಿ ಗುರು ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗ ಶರಣಾರ್ಥಿ ॥ ೧ ॥

ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು ಸಂಪ್ರದಾಯದ
ಸಲ್ಲಲಿತ ಸನ್ಮಾರ್ಗವನು ನಾ
ನೆಲ್ಲರಱಿವಂದದಲಿ ಪೇಳುವೆನುಚಿತವಚನದಲಿ।
ಸೊಲ್ಲಿನೊಳಗಣ ಸೊಂಪನಿಂಪನು
ಬಲ್ಲವರು ಭಾವುಕರು ಭಕ್ತಿಯ
ಬಲ್ಲಿದರು ಲಾಲಿಸುವುದೀ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನು ॥ ೨ ॥

ದೇಗುಲವೆ ಮಾತಾಡುವಂದದೊ
ಳಾಗಿರದೆ ಒಳಗಿರ್ದು ನುಡಿದಡೆ
ಲೋಗರಿಗೆ ಪ್ರತಿಶಬ್ದದಿಂದಾ ಪರಿಯಲೆನ್ನೊಳಗೆ।
ಲಾಗಿಸಿಂದಲಿ ಗುರು ಗುಹೇಶ್ವರ
ನಾಗಳೆನ್ನನು ನುಡಿಸಿದಡೆ ನುಡಿ
ದಾಗುಮಾಡಿಯೆ ಪೇಳ್ದೆನೀ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನು ॥ ೩ ॥

ಬಾಯ ನುಡಿಗಳ ಕೇಳಿ ಕಿವಿಯೊಳ
ಗಾಯೆನುತ ಪರಿಣಮಿಸಿ ಹೋಹ ವಿ
ಡಾಯವಲ್ಲಿದು ತಮ್ಮ ತನು ಮನ ಧನವನೆಲ್ಲವನು ।
ಬೀಯ ಮಾಡಿಯೆ ಲಿಂಗದಲಿ ನಿಜ
ಕಾಯ ನಿಲುವಡೆ ನಿತ್ಯರಪ್ಪಡೆ
ಪಾಯಿಗರು ಲಾಲಿಸುವುದೀ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನು ॥ ೪ ॥

ಸತ್ತವರ ಕಥೆಯಲ್ಲ ಜನನದ
ಕುತ್ತದಲಿ ಕುದಿಕುದಿದು ಕರ್ಮದ
ಕತ್ತಲೆಗೆ ಸಿಲುಕುವರ ಸೀಮೆಯ ಹೊಲಬು ತಾನಲ್ಲ ।
ಹೊತ್ತು ಹೋಗದೆ ಪುಂಡರಾಲಿಪ
ಮತ್ತಮತಿಗಳ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿದು
ಸತ್ಯಶರಣರು ತಿಳಿವುದೀ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನು ॥ ೫ ॥

ಕುಱಿಗಳೋಪಾದಿಯಲಿ ಕಬ್ಬಿನ
ಹೊಱಗಣೆಲೆಯನು ಮೇದಕಟ ಮೆಲು
ಕಿಱಿವುತಲ್ಪ ಸುಖಕ್ಕೆ ಸೋಲದೆ ಕಬ್ಬಿನೊಳು ರಸವ ।
ನೆಱೆ ಸವಿವ ಗಜದಂತೆ ಭಕ್ತಿಯ
ತೆಱನ ತಿಳಿದಾಚರಿಸಬೇಕೆಂ
ದಱಿವವರು ಲಾಲಿಸುವುದೀ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನು ॥ ೬ ॥

ಮಿಸುಪ ಸತ್ವಗುಣ ಪ್ರಭಾವ
ಪ್ರಸರವೇ ರಜತಾದ್ರಿಯೆಂಬೀ
ಹೆಸರುವೆತ್ತು ನವೀನ ವಿಮಲಾಕಾರ ಮೂರ್ತಿಯಲಿ ।
ದೆಸೆದೆಸೆಗೆ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನದ
ಲೆಸೆವುತಿಂತೆಂದು ನಿಗೆ ಬ
ಣ್ಣಿಸಲು ಬಲ್ಲವನಾವನಾ ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತವ ॥ ೭ ॥

ನಿಗಮ ನಿಕರದ ಸುತ್ತುವಳಿಯುದ
ಬಿಗಿದ ಕೋಟೆಯು ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಚಯ
ದಗಳನಾಗಮ ಸಮುದಯಂಗಳ ದಾರವಟ್ಟೆಗಳ ।
ಹಗಲಿರುಳ ಹಂಗಿಲ್ಲದತಿ ಮಹಿ
ಮೆಗಳಿಗಾಸ್ಪದವಾಗಿ ಬಗೆ ಝಗ
ಝಗಿಸುತಿರ್ದುದು ರಮ್ಯವೆನೆ ರಜತಾದ್ರಿ ರಚನೆಯಲಿ ॥ ೮ ॥

ನಿರುತ ನಿಜಸುಖ ದೇವತಾ ಮಂ
ದಿರದ ಚಿತ್ತ ಸ್ಥಿರದ ಬಾಗಿಲ
ಸಿರಿದು ಪರಮಾನಂದದೊಡ್ಡೋಲಗದ ಚಾವಡಿಯು ।
ನೆರೆದು ಶೋಭಿಸುವಷ್ಟ ಮಹದೈ
ಶ್ವರಿಯ ಮೊದಲಾಗಿರ್ದ ನಾನಾ
ಪರಿಯ ಸಂಪದ ಸಂದಣಿಸಿದುದು ಶಿವನ ಭವನದಲಿ ॥ ೯ ॥

ಹೊಳೆವ ಸಮ್ಯಗ್ ಜ್ಞಾನ ಪೀಠ
ಸ್ಥಳದಲತ್ಯಾನಂದ ನಿಜ ನಿ
ಶ್ಚಳ ನಿರಾಕುಳ ನಿರ್ವಿಕಾರ ನಿರಾಳ ನಿಶ್ಚಿಂತ ।
ಬಳಸಬಾರದ ಪಿರಿಯ ಬೊಮ್ಮದ
ಹೊಳಹು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿ ನೆಱೆ ನಿ
ರ್ಮಳತೆವೆತ್ತಾ ರುದ್ರನಿರುತಿರ್ದನು ವಿನೋದದಲಿ ॥ ೧೦ ॥

ಉರಗನಾಭರಣದ ಲಸನ್ಮಣಿ
ವಿರಚಿಸುವ ಭೂಷಣದ ಕಾಯದ
ಪರಮ ಶುದ್ಧ ಸ್ಫಟಿಕ ಕಾಂತಿಯು ದಿವ್ಯ ತನು ರುಚಿಯು ।
ಗಿರಿಸುತೆಯನೀಕ್ಷಿಸುವ ನೋಟದ
ಹರನ ನೋಡುವ ವರ ಕಟಾಕ್ಷದ
ಬೆರಕೆಯುಪ್ಪಿನ ದೇವ ದೇವಿಯರಿರ್ದರೊಲವಿನಲಿ ॥ ೧೧ ॥

ಶಶಿಯ ಶೀತಳದಂತೆ ಕರ್ಪುರ
ದೆಸೆವ ಕಂಪುಗಳಂತೆ ಕನಕದ
ಮಿಸುಪ ಕಾಂತಿಗಳಂತೆ ನವ್ಯ ಸುಧಾಂಶು ರುಚಿಯಂತೆ ।
ಲಸಿತ ಮಿಥುನಾಳಾಪ ಹೊಱಗಾ
ಣಿಸದೆ ಶಕ್ತಿ ಸಮೇತ ಶಂಕರ
ನೊಸೆದು ಕುಳ್ಳಿತು ಮೆಱೆವುತಿರ್ದನು ದಿವ್ಯ ತೇಜದಲಿ ॥ ೧೨ ॥

ಜಡೆಗಳೇ ಬೇರುಗಳು ಗಂಗೆಯು
ಮಡುವೆ ಬೆಳೆನೀರಂಗವೇ ತರು
ತೊಡವೆ ಪರ್ಣಗಳಭಯವರದವೆ ಕುಸುಮ ಸತ್ಫಲವು ।
ಒಡಲನಪ್ಪಿದ ಮಡದಿಯೇ ಬಿಡ
ದಡರಿ ಹಬ್ಬಿದ ಲತೆಯೆನಲ್ಕಾ
ಮೃಡನೆನಿಪ ಮೂಲಾತ್ಮ ವೃಕ್ಷವಹಾ ವಿರಾಜಿಸಿತು ॥ ೧೩ ॥

ಬೆಳಗು ಮಣಿ ಭೂಷಣದಿನತಿ ಮೈ
ವೆಳಗು ಭೂಷಣ ಮೈ ವೆಳಗಿನಿಂ
ಬೆಳಗು ನಖ ನಯನಂಗಳಾಸ್ಥಾನದ ಮಹೋತ್ತಮರ ।
ಬೆಳಗು ಬೆಳೆದಾ ಶಿವನ ಮೂರ್ತಿಯು
ಬೆಳಗಿನೊಳು ಬೆರಸಿದಡೆ ಸಭೆಯದು
ಬೆಳಗುತಿರ್ದುದು ಶುದ್ಧ ಜ್ಯೋತಿರ್ಲೋಕವೆಂಬಂತೆ ॥ ೧೪ ॥

ಇರುತಲೊಂದಾನೊಂದು ದಿನ ವಿ
ಸ್ತರ ವಿನೋದಂಗಳಲಿ ಸಭೆಯೊಳು
ಪರಕಲಸಿ ದಂತಚ್ಛವಿಯ ಬೆಳುದಿಂಗಳನು ಸುರಿವ ।
ಕರ ಚೆಲುವ ಬಾಯ್ದೆಱೆಯ ಪರಮೇ
ಶ್ವರಿ ನಿಜಾಂತಃಕರಣ ಜನಿತ
ಸ್ಫುರಣೆಯನು ಬಿನ್ನೈಸಲುದ್ಯೋಗಿಸಿದಳಭವಂಗೆ ॥ ೧೫ ॥

ಶಿವನೆ ನಿನ್ನೊಡ್ಡೋಲಗದೊಳೊ
ಪ್ಪುವ ಮಹಾ ಘನ ಮಹಿಮರೆಲ್ಲರು
ಭವಕೆ ಬಾರದೆ ನಿತ್ಯ ಸುಖದಿಂದಿಪ್ಪರೋ ಮೇಣು ।
ಇವರಿಗೆಯು ನೆಲೆಯಿಲ್ಲವೋ ಪೇ
ಳಿವರವಸ್ಥೆಯನೆನುತ ಕೇಳಲು
ಶಿವೆಗೆ ತಿಳಿವಂದದಲಿ ಬಳಿಕಾ ಶಂಭುವಿಂತೆಂದ ॥ ೧೬ ॥

ಗಿರಿಜೆ ಅಹುದೌ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯ
ಪರಿಯದೊಳ್ಳಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಯಿತು
ಹರಿ ವಿರಿಂಚಿಗಳಾದಿಯಾದವರಾದಡೆಯು ತುದಿಗೆ ।
ವಿರಚಿಸುತ್ತಿಹ ನಾಮ ರೂಪುಗ
ಳೊರೆದ ತತ್ಕ್ರಿಯೆ ಇದ್ದವಾದಡೆ
ದೊರಕಲರಿಯದು ನಿತ್ಯ ಸುಖವಗಜಾತೆ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೧೭ ॥

ಆಗಲಾದಡೆ ನಾಮ ರೂಪು
ಕ್ರೀಗಳನು ಗೆಲ ಬಲ್ಲ ವಿಮಳೋ
ದ್ಯೋಗವಾವುದು ಕರುಣಿಸದ ನಾನರಿಯ ಬೇಕೆನಲು ।
ನಾಗ ಭೂಷಣ ದುರಿತ ಭೀಷಣ
ರಾಗ ಶೋಷಣ ಭಜಕ ಪೋಷಣ
ನಾಗಳಾ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಕರುಣಿಸಿ ಶಂಭುವಿಂತೆಂದ ॥ ೧೮ ॥

ಭೋಗ ಭೂಮಿಯ ಭೋಗ ತನುವಿನ
ಲಾಗದನುಪಮ ಸಿದ್ಧಿ ಕರ್ಮೋ
ದ್ಯೋಗ ಭೂಮಿಯ ಕರ್ಮ ತನುವಿನಲಲ್ಲದದರಿಂದ ।
ಯೋಗ ಯೋಗ್ಯರು ಯೋಚಿಸುತ ಭೂ
ಭಾಗದೊಳು ಮಾನವ ಶರೀರಿಗ
ಳಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿ ನಿಜವನರಿವರು ಗಿರಿಜೆ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೧೯ ॥

ಗತಿ ೨

ಮಾಯಾ ದೇವಿಯ ಬಾಲ್ಯ

ಚಿತ್ತವಿಸುವುದು ಸಕಲ ಶಿವ ಭ
ಕ್ತೋತ್ತಮರು ಮುಂದಣ ಕಥಾ ಸ
ದ್ವಿತ್ತರವನಮರಾದ್ರಿಗೊಪ್ಪುವ ತೆಂಕ ದಿಕ್ಕಿನಲಿ ।
ಸತ್ಯದಲಿ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯಲಿ ಸ
ದ್ವೃತ್ತಿಯಲಿ ಸಚ್ಚರಿತದಲಿ ಸಂ
ಪತ್ತಿನಲಿ ಸಲೆ ಸೊಗಸಿ ಬೆಳುವಲ ದೇಶ ಮೆಱೆದಿಹುದು ॥ ೨೮ ॥

ಅದಱೊಳವನೀ ಕಾಂತೆಗೊಪ್ಪುವ
ವದನವೋ ಶೃಂಗಾರ ಸಾರದ
ಸದನವೋ ಸೊಬಗಿನ ಸುಮಾನದ ಸುಖದ ನೆಲೆ ವೀಡೊ ।
ಸುದತಿ ರತ್ನಗಳೊಗೆವ ಚೆಲುವಂ
ಬುಧಿಯೊ ಪೇಳೆನೆ ಸಕಲ ಸೌರಂ
ಭದಲಿ ಸೊಗಸಿಹುದಲ್ಲಿ ಬನವಸೆಯೆಂಬ ಪಟ್ಟಣವು ॥ ೨೯ ॥

ಆವ ಕಾಲದಲಾದಡೆಯು ಫಲ
ವೀವುತಿಹ ಪನಸುಗಳು ನೇಱಲು
ಮಾವು ದಾಡಿಮ ತೆಂಗು ನಾರಂಗಾದಿ ತರು ಲತೆಯ ।
ತೀವಿ ಚರಿಸುವ ಶುಕ ಪಿಕ ಭ್ರಮ
ರಾವಳಿಯ ನಾನಾ ವಿಧದ ಶೋ
ಭಾವಹವೆ ತಾನಾದುದಾ ಬನವಸೆಯುಲುದ್ಯಾನ ॥ ೩೦ ॥

ಕೇರಿ ಕೇರಿಯ ತಳಿರಿಡಿದ ಗುಡಿ
ತೋರಣಂಗಳ ಪರಿಮಳಿಸುತಿಹ
ಸಾರಣೆಯ ಕಾರಣೆಯ ಗಂಧೋದಕದ ಚಳೆಯುಗಳ ।
ಸೌರಭದ ಪೂವಲಿಗಳಲಿ ಸಿಂ
ಗಾರಿಸಿದ ಬೀದಿಗಳ ಸೊಬಗಿನ
ಸಾರದಲಿ ಸಮನಿಸಿದುದತಿ ಸೌರಂಭ ಬನವಸೆಯು ॥ ೩೧ ॥

ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾಗಮ ಪುರಾಣವ
ನೋದುವಾ ದನಿಯಿಂದ ಕಳನೊಳು
ಕಾದಿ ಗೆಲಿದತಿ ಬಳರ ಕೈವಾರಿಸುವ ದನಿಯಿಂದ ।
ಬೀದಿ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಗಡ ವಿ
ರೋಧ ಮದ ಗಜ ತತಿಯ ಬೃಂಹಿತ
ನಾದದಲಿ ಕಳಕಳತೆ ವೆತ್ತಿಹುದಾಗಳಾ ಪುರವು ॥ ೩೨ ॥

ನುಡಿದು ಜಾಣರು ಸಕಲ ಶಬ್ದವ
ನಡೆದು ಜಾಣರು ನಿಖಿಳ ರೀತಿಯ
ಕುಡಲು ಜಾಣರು ಕುಂದದಂತಿರಲರ್ಥಿಗರ್ಥವನು ।
ಪೊಡವಿಗಿದು ಪೊಸತೆಂಬ ಜನ ಪದ
ವಿಡಿದು ಕಿಕ್ಕಿಱಿಗಿಱಿವ ಬನವಸೆ
ಗೊಡೆಯನಾಗಿರುತಿರ್ಪನಾ ಮಮುಕಾರ ಭೂಪಾಲ ॥ ೩೩ ॥

ಆರು ಬಣ್ಣಿಸ ಬಲ್ಲರಾ ಮಮು
ಕಾರ ನೃಪನ ಮಹಾ ಪ್ರತಾಪವ
ಶೂರತೆಯ ಸಾಹಸವನಾತನ ಸಕಲ ಗುಣ ಗಣವ ।
ಧಾರಿಣಿಯೊಳಪ್ರತಿಮನಾಗಿ ಉ
ದಾರತೆಯಲಿರುತಿರ್ಪನಾತಗೆ
ನಾರಿಯಾಗಿಹಳೊಬ್ಬ ಮಾನಿನಿ ಮೋಹಿನೀ ದೇವಿ ॥ ೩೪ ॥

ಕುಸುಮ ಬಾಣನೊ ರತಿಯೊ ಮೇಣಾ
ಶಶಿಯೊ ರೋಹಿಣಿ ದೇವಿಯೋ ಮೇ
ಣೆಸೆವ ಸುರಪನೊ ಶಚಿಯೊ ಮೇಣ್ ಪುರುಷೋತ್ತಮನೊ ಸಿರಿಯೊ ।
ಹೆಸರಿಡಲು ಹವಣಿಲ್ಲವೆಂಬೊಂ
ದಸಮ ಸಮ್ಮೇಳದ ಸಗಾಢದ
ಬೆಸುಗೆಯಲಿ ಮಮಕಾರ ನೃಪ ಮೋಹಿನಿಯರೆಸೆದಿಹರು ॥ ೩೫ ॥

ಅವರು ಮಕ್ಕಳ ಬಯಸಿ ಭರದಲಿ
ವಿವಿಧ ಗೌರೀ ವ್ರತವು ಮೊದಲಾ
ದವನು ನಾನಾ ಶಕ್ತಿ ದೇವತೆಯರ ಸಮೂಹವನು ।
ಶಿವ ಪದ ಪ್ರಾಂತವನು ಸಾರದೆ
ಕವಲು ವಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಡ ದೈ
ವವನು ಮಿಗೆ ಮಮಕಾರ ನೃಪ ಮೋಹಿನಿಯರರ್ಚಿಪರು ॥ ೩೬ ॥

ಭಾವಿಸಲು ಮಮಕಾರ ಮೋಹಿನಿ
ದೇವಿಯರ ಬಸಿಱಿನಲಿ ವರ ರಾ
ಜೀವ ಲೋಚನೆ ಚಿತ್ರರಂಜನೆ ಸಕಲ ಸಂಪನ್ನೆ ।
ದೇವ ದಾನವ ಮಾನವರುಗಳ
ಡಾವಣಿಯ ದನ ಮಾಡಿ ಕಟ್ಟುವ
ಭಾವೆ ಮಾಯಾ ದೇವಿ ಹುಟ್ಟಿದಳಖಿಳ ವಿಭವದಲಿ ॥ ೩೭ ॥

ಇತ್ತಲಿಂತೀ ಮಾಯೆ ಹುಟ್ಟಿದ
ಡತ್ತಲಖಿಳ ಬುಧ ವ್ರಜಂಗಳ
ಚಿತ್ತಗಳು ಪಲ್ಲಟಿಸಿ ಆಶಾ ಪಾಶ ವೆಗ್ಗಳಿಸಿ ।
ಮುತ್ತು ನರೆತಿಹ ಜೀವ ಜಾಳರಿ
ಗೆತ್ತಿ ಕಾಮ ಗ್ರಹ ವಿಕಾರತೆ
ಮುತ್ತಿ ಮುರುಟಿಸುತಿರ್ದುದೇನೆಂದೆಂಬೆನಚ್ಚರಿಯ ॥ ೩೮ ॥

ಊರ ತೊಱೆದಡವಿಯೊಳು ಗಂಗಾ
ತೀರದೊಳು ಗಿರಿ ಗಹ್ವರಂಗಳ
ಘೋರ ತರ ಗುಹೆಗಳೊಳು ಜಲ ಪಂಚಾಗ್ನಿ ಮಧ್ಯದೊಳು ।
ಧೀರ ಮುನಿಗಳು ದಿಟ್ಟ ಸಿದ್ಧರು
ದಾರ ಯೋಗೀಶ್ವರರು ಭಯದಲಿ
ಭೋರನೆದೆ ಗುಂದಿದರು ಮಾಯೆಯ ಜನನ ಕಾಲದಲಿ ॥ ೩೯ ॥

ಚಿತ್ತ ಬಿದಿರಿಡಿದಿರ್ದ ತರು ಲತೆ
ಹುತ್ತ ಬೆಳೆದ ಸಮಾಧಿವಂತರ
ಚಿತ್ತ ಸಂಚಲವಾಗಿ ನೆನಹಿನ ನೇಮ ನೆಲೆಗೆಡಲು ।
ಎತ್ತಣಿಂದೀ ಮಾಯೆ ಹುಟ್ಟಿತೆ
ನುತ್ತೆ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿರೆ
ಸತ್ಯನಿಧಿ ದುರ್ವಾಸನಾ ಪ್ರಸ್ತಾವದಲಿ ಸುಳಿದ ॥ ೪೦ ॥

ವಿನಯ ಮಿಗೆ ಬಳಿಕರ್ಘ್ಯ ಪಾದ್ಯಾ
ಸನಗಳಿಂ ಸತ್ಕರಿಸಿ ಮುದದಲಿ
ತನತನಗೆ ಸಾಧಕರು ಸಿದ್ಧರು ವರತಪೋಧನರು ।
ಇನಿತು ಕಾಲದೊಳಿಲ್ಲದೀಗಳು
ಮನಸು ಸಂಚಲವಾದುವೆಮಗೆಂ
ದೆನುತ ಪೇಳಿದರವರುಗಳು ದುರ್ವಾಸ ಮುನಿ ಪತಿಗೆ ॥ ೪೧ ॥

ಹೂಣಿಸಿಯೆ ಹುರಿಗೊಂಡು ನೆಱೆ ಗೀ
ರ್ವಾಣರೆಲ್ಲರ ಮುಂದೆ ಮಿಗೆ ರು
ದ್ರಾಣಿ ತನ್ನಯ ತಾಮಸಾಂಗದ ಮಾಯೆಯನು ಕಳುಹೆ ।
ಮಾಣದಿಳೆಯೊಳು ಜನಿಸಿ ಬಂದಳು
ಕಾಣಿರೇ ಬಳಿಕಲಿ ಸಮಾಧಿ
ತ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆಲ್ಲಿಯದು ತರಹರವೆಂದನಾ ಮುನಿಪ ॥ ೪೨ ॥

ಅಲ್ಲದಿರ್ದಡೆ ನಮಗಿದೆತ್ತಣ
ತಲ್ಲಣವು ಬರಲೇನು ಕಾರಣ
ವಿಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ನಿರೂಪವಿದು ದಿಟವೆನುತ ಮುನಿನಿಕರ ।
ಒಳ್ಳಿತಾಯಿತು ನೀವು ಕೃಪೆಯಿಂ
ದಿಲ್ಲಿಗೆಯ್ತಂದದು ನಿಮಿತ್ತದ
ಲೆಲ್ಲ ಸಂಶಯವಳಿದುದೆಂದರು ಮುನಿಗಳಾತಂಗೆ ॥ ೪೩ ॥

ಮತ್ತೆ ಮಾಣದೆ ಕೇಳಿದರು ಮುನಿ
ಪೋತ್ತಮರು ದುರ್ವಾಸ ಮುನಿಯನು
ಚಿತ್ತವಿಸು ತನ್ಮಾಯೆ ಹುಟ್ಟಿದಳೇನು ಕಾರಣವು ।
ಎತ್ತಣದು ಸಾಂಗತ್ಯ ನಮಗೀ
ಬಿತ್ತರವನಱಿಪೆಂದಡವರಿಗೆ
ತಥ್ಯವನು ವರಮುನಿಗಳಿಗೆ ದುರ್ವಾಸನಿಂತೆಂದ ॥ ೪೪ ॥

ಮಾತು ಮಾತಿನೊಳೋಲಗದಲಗ
ಜಾತೆ ಶಿವನೊಳು ಗೋಷ್ಠಿ ಮಾಡುತ
ಲಾತನನು ನಿಜರೂಪ ಕೇಳಿದಡಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವ ।
ಭೂತಳದೊಳಱಿದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯೆನೆ
ಭೂತನಾಥನು ಬಳಿಕ ಪಾರ್ವತಿ
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಟ್ಟಿದಳು ನಿಜತಾಮಸದ ಮಾಯೆಯನು ॥ ೪೫ ॥

ಇದುವೆ ಕಾರಣ ಮಾಯೆ ತಾ ಹು
ಟ್ಟಿದಳು ಬಳಿಕಿನ್ನಾರಿಗಾದಡೆ
ವಿದಿತವಾಗಿಹುದಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು ಲಿಂಗ ಸಂಗವನು ।
ಹೃದಯದೊಳು ಹುರಿಗೊಳಿಸುವಡೆ ಬಳಿ
ಕದಱ ಮಹಿಮೆಯನೇನ ಹೇಳುವೆ
ಸದಮಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ನಿಜವಹರೆಂದನಾ ಮುನಿಪ ॥ ೪೬ ॥

ಎಂದು ಪೇಳ್ದೆಲ್ಲರಿಗೆ ಮನದ ತ
ಮಂಧವನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಬಳಿಕಾ
ನಂದದಲಿ ದುರ್ವಾಸ ಮುನಿ ಹೋದನು ನಿಜಾಶ್ರಮಕೆ।
ಅಂದು ಮೊದಲಾಗವರುಗಳು ಮನ
ಬಂದ ಪರಿಯಲಿ ಭಕ್ತಿ ಯುಕ್ತಿಗ
ಳಿಂದ ಸಾಧಿಸುತಿರ್ದರೆಮ್ಮಯ ಗುರು ಗುಹೇಶ್ವರನ ॥ ೪೭ ॥

ಮತ್ತೆ ಮುದದಲಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಯ
ಚಿತ್ತದೊಳಗಲ್ಲಮನ ನೆನೆವುತ
ಸುತ್ತ ಸುಳಿಯದೆ ಮುನ್ನಿನಂತಿರ್ದರು ತಪೋಧನರು ।
ಇತ್ತಲೀ ಮಮಕಾರನೆಂಬ ನೃ
ಪೋತ್ತಮನ ಸುಕುಮಾರಿ ಮಿಗೆ ಬೆಳೆ
ವುತ್ತಲಿರ್ದಳು ಘಳಿಗೆ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಸಕಲ ಸುಖದಿಂದ ॥ ೪೮ ॥

ಶಿಶುವ ನೋಡಿದ ಕಣ್ಗೆ ಮಾಯವೆ
ಮುಸುಕುವುದು ಮನ ಮೆಚ್ಚುವುದು ಮೋ
ಹಿಸುವುದೀ ಪರಿ ಜನನಿ ಜನಕಾದ್ಯರುಗಳೆಲ್ಲರಿಗೆ ।
ವಸುಮತೀ ಪತಿ ಬಳಿಕಲತಿ ಸಂ
ತಸದೊಳಾತ್ಮಜೆಗಖಿಳ ವಿಭವದಿ
ಹೆಸರನಿಟ್ಟನು ಮಾಯೆಯೆಂಬ ನವೀನ ನಾಮವನು ॥ ೪೯ ॥

ಹಲಗೆ ಮಾಣಿಕ ದೊಟ್ಟಲಲಿ ಮು
ಗ್ಗುಲಿಸಿ ಮಲಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ ಮಾ
ರ್ಪೊಳೆವ ತನ್ನನೆ ಕಂಡು ನಲಿವುತ ನಗುತ ಕೈ ದುಡುಕಿ।
ಸೆಳೆದು ತೆಗೆದಡೆ ಬಾರದಿರಲಾ
ನೆಳಲನೊದೆವುತ ಕಾಲ ಗೆಜ್ಜೆಗ
ಳುಲುಹನಾಲಿಪ ಮಾಯೆ ಮೆಱೆದಳು ಬಾಲ ಲೀಲೆಯಲಿ ॥ ೫೦ ॥

ಆಡಿಸುವ ದಾದಿಯರ ಸೈಗೆಯ
ಲಾಡಿ ಪರಿದಪ್ಪಪ್ಪೆನುತ್ತಲಿ
ಓಡಿ ಬಂದಮರ್ದಪ್ಪಿ ಮೇಲುದ ಸೆಱಗಿನೊಳಗಡಗಿ ।
ನೋಡುತಲಿ ದಾ ಎನುತ ಕೈ ಮು
ದ್ದಾಡಿ ಮುಂದಲೆ ವಿಡಿದು ಕುಣಿ ಕುಣಿ
ದಾಡಿ ಸೌಖ್ಯವನೀವುತಿರ್ದಳು ಮಾಯೆ ಮೋಹಿನಿಗೆ ॥ ೫೧ ॥

ಒಮ್ಮೆ ಮಮಕಾರಾವನೀಪನ
ನೊಮ್ಮೆ ಮೋಹಿನಿ ದೇವಿಯನು ಮ
ತ್ತೊಮ್ಮೆ ತನ್ನುವನಾಡಿಸುವ ತರುಣಿಯರ ತಂಡವನು ।
ಹೆಮ್ಮೆಗೊಳಿಸುತ ಸುಖ ಮುಖವ ಹೊಱ
ಹೊಮ್ಮಿಸುತ ನೆಱೆ ಬಾಲ ಲೀಲೆಯ
ಸೊಮ್ಮ ಸೂಱೆಯ ಕೊಡುತಲಿರ್ದಳು ಮಾಯೆ ಮೋಹಿನಿಗೆ ॥ ೫೨ ॥

ಬೀಱುತಿರ್ದಳು ಮುದ್ದುತನವನು
ಹೇಱುತಿರ್ದಳು ಸಕಲ ಚೆಲುವನು
ತೋಱುತಿರ್ದಳು ಜಗದ ಜಂಗುಳಿಗಾಡು ಮೊಲನಾಗಿ ।
ಸಾಱುತಿರ್ದಳು ಸಕಲ ಸೊಬಗನು
ಮಿಾಱುತಿರ್ದಳು ದಿನ ದಿನಕೆ ಕಳೆ
ಯೇಱುತಿರ್ದಳು ಮಾಯೆ ವಿವಿಧ ವಿಲಾಸ ವೃತ್ತಿಯಲಿ ॥ ೫೩ ॥

ಹಿಡಿ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡರ್ತಿಯಲಿ ಬೆಂ
ಬಿಡದೆ ಶಿಕ್ಷಾಚಾರ್ಯತನದಲಿ
ಜಡಿದು ಝಂಕಿಸಿ ಮುದ್ದುತನ ಮಿಗೆ ಮಾಯೆ ತನ್ನಂತೆ ।
ನಡೆಯ ಕಲಿಸಿದಳಂಚೆ ವಿಂಡಿಗೆ
ನುಡಿಯ ಕಲಿಸಿದಳರಗಿಳಿಗೆ ಸರ
ವಿಡಲು ಕಲಿಸಿದಳಾಕೆ ತನ್ನರಮನೆಯ ಕೋಗಿಲೆಗೆ ॥ ೫೪ ॥

ಆಕೆ ಕನ್ಯಾಮಾಡದೊಳು ನಾ
ನಾಕುಶಲ ಶಾಸ್ತ್ರವನು ವಿದ್ಯಾ
ನೀಕವನು ಪರಿಚರಿಸಿ ಪರಿಣತೆಯಾಗಿ ಸುಖದಿಂದ ।
ಆ ಕುಮಾರಿತಿ ಇರುತಿರಲು ಬಳಿ
ಕಾ ಕಳಾನಿಧಿ ನೃಪತಿ ಮಾಯೆಗೆ
ಬೇಕೆನುತಲಾಳಾಪಿಸಿದ ಮದುವೆಯನು ಮನದೊಳಗೆ ॥ ೫೫ ॥

ಇರುತಿರಲು ಮಮಕಾರ ಭೂಮಿಾ
ಶ್ವರನ ವಿಮಲಾನ್ವಯಕೆ ನೆಟ್ಟನೆ
ಗುರುವೆನಿಪಹಂಕಾರನೆಂಬಾಚಾರ್ಯನೆಯ್ತಂದು ।
ಅರಸ ಮಾಡುವ ವಂದನೆಯನಾ
ದರಣೆಯನು ಕೈಕೊಳುತ ಕೇಳಿದ
ಕರುಣದಿಂದಲಿ ಭೂಮಿಪನ ಸುಕ್ಷೇಮ ಕುಶಲವನು ॥ ೫೬ ॥

ಕೇಳಿ ಹರುಷಿತನಾದನಾ ಭೂ
ಪಾಲಕನ ಸುಕ್ಷೇಮ ಕುಶಲವ
ನಾಲಿಸುತಲವನಿಪನ ಕೆಲದ ಕುಮಾರಿಯನು ಕಂಡು ।
ಆ ಲತಾಂಗಿಯ ರೂಪು ರೇಖಾ
ಜಾಳವನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ಕೃ
ಪಾಳು ನಿಶ್ಚೈಸಿದನು ಕಾರಣಕನ್ಯೆಯಿವಳೆಂದು ॥ ೫೭ ॥

ಫಲಿತ ಚೂತದ ಮರನ ಸಿರಿ ಕೋ
ಗಿಲೆಗೆ ನೆಟ್ಟನೆ ಹಾಲು ಹಂಸೆಗೆ
ಲಲಿತ ಕುಸುಮದ ಕಂಪು ತುಂಬಿಗೆ ಸವಿಯನೀವಂತೆ ।
ಉಳಿದ ಖಗ ಕಡದುಱುಗಳಿಗೆ ಸುಖ
ವಳವಡುವುದೆ ಸದಾಶಿವಂಗೀ
ಲಲನೆಯಲ್ಲದೆ ನರರಿಗುಚಿತವೆ ಭೂಪ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೫೮ ॥

ಶಿವನೆ ಪತಿಯುಹನೆಂದು ನೀವ್ ಚಿ
ತ್ತವಿಸಿದಿರಿ ಆ ಶಿವನು ದಿಟ ಮಾ
ನವ ಶರೀರಿಗಳಿಗೆ ಸುಸಾಧ್ಯನೆ ದೇವ ಪೇಳೆನಲು ।
ಶಿವನು ಶಿವಭಕ್ತಿಯನು ಸಲೆ ಮಾ
ಡುವರಿಗವರವರಿಚ್ಛೆಯನು ಸಲಿ
ಸುವನು ಸತ್ಯವಿದೆಂದನೊಲಿದಾಚಾರ್ಯ ಶಿಷ್ಯಂಗೆ ॥ ೫೯ ॥

ಎನುತ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಮಾಯಾಂ
ಗನೆಗೆ ಉಪದೇಶವನು ಮಾಡಿದ
ಡನುಕರಿಸಿ ಮಾಡುತ್ತಲಿರ್ದಳು ಭಕ್ತಿಯನು ಬಳಿಕ ।
ಜನಪತಿಯೆ ಸುಖದಿಂದಲಿರಿ ಎಂ
ದೆನುತಹಂಕಾರಾರ್ಯ ಬೀಳ್ಕೊ
ಟ್ಟನುಗತಿಯಲೆಯ್ದಿದನು ತನ್ನಯ ನಿಜ ನಿವಾಸವನು ॥ ೬೦ ॥

ಧರಣಿಪಾಲಕನಿತ್ತ ಸುಖದಿಂ
ದಿರುತಲಿರ್ದನು ಈ ಕುಮಾರಿತಿ
ಹರುಷದಿಂದಲಿ ನಿತ್ಯನೇಮವ ಹಿಡಿದು ಛಲದಿಂದ ।
ಪುರಕೆ ಘಟಿಕಾ ಸ್ಥಾನವೆನಿಸುವ
ಪರಮ ಸಿದ್ಧಿಯನೀವ ಮಧುಕೇ
ಶ್ವರನ ಪೂಜಿಸುತಿರ್ದಳಿನಿಯನ ಬಯಸಿ ಭಕ್ತಿಯಲಿ ॥ ೬೧ ॥

ಅಷ್ಟವಿಧದರ್ಚನೆಗಳಿಂದುಭ
ಯಾಷ್ಟವಿಧದುಪಚಾರದಿಂದಲ
ಭೀಷ್ಟವೆನಿಸುವ ನಿಜಮನೋವಲ್ಲಭನ ಬಯಕೆಯಲಿ ।
ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸುವ ಮಧುಕನಾಥನ
ತುಷ್ಟಿವಡುವಂತರ್ಚಿಸಿದಳೀ
ಸೃಷ್ಟಿಯೊಳು ಸಾಂಗದಲಿ ಮಾಯಾದೇವಿ ಮನವೊಲಿದು ॥ ೬೨ ॥

ಗತಿ ೩

ಅಲ್ಲಮನಲ್ಲಿ ಮಾಯೆಗೆ ಮೋಹ

ಕಾಮಿತಾರ್ಥವನೀಯ ಬೇಹುದು
ಕಾಮಿನಿಗೆ ತಾನವಳು ಕಾಮ
ಪ್ರೇಮ ಭಕ್ತಿಯ ಮಾಡಿದದು ಕಾರಣದಲೆಂದೆನುತ ।
ಆ ಮಹಾ ಮಹಿಮ ಸ್ವರೂಪ ಸ
ನಾಮವನು ಮಱೆಮಾಡಿ ಅಭಿನವ
ಕಾಮ ರೂಪಿನ ಪರಿಯನಲ್ಲಮ ಲಿಂಗ ಧರಿಸಿದನು ॥ ೬೩ ॥

ಕಂಗಳಲಿ ನೆಱೆ ನೋಡಿದಡೆ ಹೆಱ
ಹಿಂಗ ಬಾರದ ಚೆಲುವ ಮುಖದ ಸು
ರಂಗು ಸೂಸುವ ದಂತ ಪಂಕ್ತಿಯ ತೊಳಪ ಕಣ್ಣುಗಳ ।
ಅಂಗವಟ್ಟದ ಸರಳಿಕೆಯ ಹ
ಸ್ತಂಗಳಂಘ್ರಿಯ ಕೋಮಳದ ಸ
ರ್ವಾಂಗ ಭಂಗಿಯ ಸೌಮ್ಯತೆಯ ಧರಿಸಿದನು ಪ್ರಭು ರಾಯ ॥ ೬೪ ॥

ತುಱುಬು ಚಿಮ್ಮುರಿ ಚೆಂದಿ ಕಾಸೆಯ
ಸೆಱಗು ನಸು ಹೊದೆದೊಲ್ಲಿ ಮಿಂಚುವ
ಮಿಱುಪ ಸುಲಿ ಪಲ್ಲಸಿಯ ಸೆಳ್ಳುಗುರುಲಿವ ಹೊಂದೊಡರು ।
ಉಱುವ ಗಂಧದ ಲೇಪ ಬೆನ್ನೊಳು
ಮೆಱೆವ ಮದ್ದಳೆ ಸಹಿತ ಬಂದೀ
ತೆಱನನಲ್ಲಮ ನಟಿಸಿ ನಿಂದನು ವಿಕೃತ ವೇಷದಲಿ ॥ ೬೫ ॥

ನಿಂದು ನಾನಾ ಪರಿಯ ವಹಣಿಗ
ಳಿಂದ ತಾಳ ಸಮೇಳ ಪದ್ಧತಿ
ಯಿಂದಲುಗ್ಘಡಣೆಯ ಘಡಾವಣೆಯಿಂದಲಲ್ಲಮನು ।
ಅಂದು ಮಧುಕೇಶ್ವರನ ಬಾಗಿಲ
ಮುಂದೆ ಬಾರಿಸುತಿರ್ದನೈ ಹಲ
ವಂದದಲಿ ಮದ್ದಳೆಯ ಕೇಳುವರೆಲ್ಲ ಬೆಱಗಾಗೆ ॥ ೬೬ ॥

ಕಾರ ಮುಗಿಲಿನ ಗರ್ಜನೆಯ ಕಿವಿ
ಯಾರೆ ಕೇಳಿದ ಸೋಗೆಯಂತಿರೆ
ಹಾರವಿಸುತಲಿ ಅಲ್ಲಮನ ಮದ್ದಳೆಯ ಧ್ವನಿ ಗೇಳ್ದು ।
ನಾರಿ ಮಾಯಾ ದೇವಿ ನಲಿವುತಿ
ದಾರು ಹೊಱ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ತೂರ್ಯೋ
ದ್ಧಾರವನು ಮಾಡುವರೆನುತ ಕೇಳಿದಳು ಕೆಳದಿಯರ ॥ ೬೭ ॥

ಕೆಳದಿಯರು ತಾವಱಿದು ಬಂದಾ
ಗಳೆ ವಿಚಾರಿಸಿ ಹೇಳಿದಡೆ ಕೋ
ಮಳೆ ಮನೋಮುದದಿಂದ ಕರಸಿಯೆ ಕಂಡಳಲ್ಲಮನ ।
ಮೊಳೆತುವಾ ಕ್ಷಣ ಕಾಮ ಬಾಣದ
ಹಿಳುಕುಗಳು ಹಿರಿದಾಗಿ ಚಿತ್ತಜ
ನಳವಿಯಲಿ ಬೆಂಬಿದ್ದು ಮೌನದೊಳಿರ್ದಳಾ ಮಾಯೆ ॥ ೬೮ ॥

ಆವ ದೇಶದ ಪುರುಷನೈ ನಿನ
ಗಾವ ಹೆಸರೈ ನೀನು ನೆಲೆಗೊಂ
ಡಾವ ಠಾವಿನಲಿಪ್ಪೆಯೈ ಎಂದೆನುತ ವಿನಯದಲಿ ।
ಭಾವೆಯರು ಬಳಿಕಾತನನು ಸಂ
ಭಾವಿಸುತ ಕೇಳಿದಡೆ ಅಲ್ಲಮ
ದೇವನೊಲಿದಾ ಸತಿಯರಿಗೆ ನಸು ನಗುತಲಿಂತೆಂದ ॥ ೬೯ ॥

ದೇಶವೆಮ್ಮದು ಹೇಳುವಡೆ ಪರ
ದೇಶ ಬಿರುದಿನ ಬಿಂಕಕಾಱರ
ವಾಸಿಗರನಲ್ಲೆನಿಸುವಲ್ಲಮನೆಂಬ ಪೆಸರೆನಗೆ ।
ಲೇಸು ಮಾಡುವ ಠಾವುಗಳಲಭಿ
ಲಾಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೊದ್ದುವೆವು ಸುಖ
ವಾಸಿಗಳು ನಾವೆಂದನಲ್ಲಮನೊಲಿದು ಸಖಿಯರಿಗೆ ॥ ೨೦ ॥

ಒಳ್ಳಿತಾಯಿತು ಕಾರ್ಯ ನೀನಿ
ನ್ನಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಹ ಬುದ್ಧಿಯ
ನಲ್ಲ ವಿಡು ಸುಖದಿಂದಲೆಮ್ಮೊಡತಿಯ ಸಮೀಪದಲಿ ।
ಬಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾವಸ್ತುಗಳೊಳೆ
ಮ್ಮೆಲ್ಲರೋಪಾದಿಯಲಿ ಮನ ಬಂ
ದಲ್ಲಿ ನೀನಿಹುದೆಂದರಾ ಕಾಮಿನಿಯರಲ್ಲಮಗೆ ॥ ೨೧ ॥

ಶರಣೆನುತಲಾ ಮಾಯೆ ಮಧುಕೇ
ಶ್ವರನ ಬೀಳ್ಕೊಂಡಾಗಳಾತನ
ಕರೆದು ಕೊಂಡೆಯ್ತಂದು ತಂದೆಯ ಸಮ್ಮುಖವ ಮಾಡಿ ।
ಅರಸನಱಿಕೆಯ ಮಾಡಿ ಮಿಗೆ ಬಳಿ
ಕಿರಿಸಿಕೊಂಡಳು ನಾಗವಾಸದ
ನೆರವಿಗೊಪ್ಪುವ ಬೋವಗಾಱಿಕೆತನದಲಲ್ಲಮನ ॥ ೨೨ ॥

ಹರುಷದಿಂದಲಿ ಕನ್ನೆಮಾಡದ
ಪಿರಿಯ ಚೌಮಾಳಿಗೆಯಲತಿ ವಿ
ಸ್ತರದಲೋಲಗಗೊಟ್ಟು ಕುಳ್ಳಿತು ಸಕಲ ವಿಭವದಲಿ ।
ಭರತ ವಿದ್ಯಾದ್ಯಖಿಳ ಕಳೆಗಳ
ಪರಿಚರಿಯ ನೆವದಿಂದ ಮಾಯಾ
ತರುಣಿ ಮನದೊಳು ಸೊಗಸಿ ಮಾತಾಡಿಸುವಳಲ್ಲಮನ ॥ ೨೩ ॥

ಸುಧೆಯ ಸೋನೆಯ ಸುರಿವುತಿಹ ಕಾ
ಲದಲಿ ತೃಪ್ತಿಯನೆಯ್ದಲಱಿಯದೆ
ಕ್ಷುಧೆಗೆ ಕೃಷಿಗಳ ಮಾಡಿ ಕೋಟಲೆಗೊಂಬ ಮರುಳಂತೆ ।
ಮುದದಲಲ್ಲಮ ಕರುಣಿಸುವ ಕಾ
ಲದಲಿ ನಿತ್ಯವನಱಿಯಲಱಿಯದೆ
ಕುದಿದು ಕೋಟಲೆಗೊಳುತಲಿರ್ದಳು ಮಾಯೆ ಬೇಟದಲಿ ॥ ೭೪ ॥

ಮಡದಿ ಮದನನ ಬಲೆಯ ಬಾಯಲಿ
ತೊಡರಿ ಬಿದ್ದುದನಱಿದರಾಗಳೆ
ಒಡತಿ ನಿನ್ನಯ ಬಗೆಯ ಬಯಕೆಯ ನಾಚದೆಮ್ಮೊಡನೆ ।
ನುಡಿದೆಯಾದಡೆ ಬಳಿಕಲಲ್ಲಮ
ಗೆಡೆಗುಡುವ ಒಂದೆಡೆಯ ಬೀಡಿನ
ಗುಡಿಯನೆನುತಾ ಮಾಯೆಗಿಂತೆಂದರು ವಿದಗ್ಧೆಯರು ॥ ೭೫ ॥

ಎನಲು ಕನ್ಯಾಭಾವ ಭಂಗಿಯ
ಮನದ ನಾಚಿಕೆಯೊಂದು ನೆಟ್ಟನೆ
ಜನಪತಿಯ ಮಗಳೆಂಬ ಹೆಕ್ಕಳ ಹೆಮ್ಮೆ ತಾನೆರಡು ।
ತನಗೆ ಸಮ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತನಲ್ಲದ
ಮನುಜಗಳುಪಿದೆನೆಂಬ ಮಱವೆಯ
ಘನತೆ ಮೂಱುವಕಳುಕಿ ನಾಚುತಲಿರ್ದಳಾ ಮಾಯೆ ॥ ೭೬ ॥

ಈ ಕುಮಾರಿಯ ತಿಳಿವೆವೆಂಬುದ
ದೇಕೆ ಕಾಣಲಿ ಬಂದ ಕಾರ್ಯವ
ನಾ ಕಳಾವಿದನನು ವಿಚಾರಿಸಬೇಕು ನಾವೆನುತ ।
ಆಕೆಯರು ಮದಮಾನಿಯೆಂಬ ವಿ
ವೇಕಿಯನು ಕಳುಹಿದಡೆ ಬಂದಳ
ನೇಕ ಚದುರಿನ ಚಪಳತನದಲಿ ಅಲ್ಲಮನ ಬಳಿಗೆ ॥ ೭೭ ॥

ನಾರಿ ಬಂದುದನಱಿದು ಮೊದಲೇ
ದಾರಿ ದೋಱುವೆ ನಾನೆನುತ ಬೀ
ಡಾರಕಾವಿನ್ನೆಯ್ದ ಬೇಹುದು ನಮ್ಮನಱಿಸಿದಡೆ ।
ನಾರಿ ನೀನೀ ಹದನ ಹೇಳು ಕು
ಮಾರಿಗೆನುತವೆ ನಿಜ ವಿನೋದ ವಿ
ಚಾರದಿಂದಲಿ ನುಡಿದನಾ ಮದಮಾನಿಗಲ್ಲಮನು ॥ ೭೮ ॥

ನಿನಗೆ ಸಾಕಿನ್ನೇಕೆ ಬೀಡಿನ
ಮನೆ ವೃಥಾ ಬೇಱೊಂದು ಸಂಕ
ಲ್ಪನೆಯ ಬಿಡು ನಮ್ಮೊಡತಿಯಾದಡೆ ಮುಟ್ಟ ಮೋಹದಲಿ ।
ನಿನಗೆ ಕೃಪೆಯಾಗಿರ್ದಳೆಮ್ಮರ
ಮನೆಯೊಳಿರು ಸುಖಿಯಾಗಿ ನೀನೆಂ
ದೆನುತ ನಯದಲಿ ನುಡಿದಳಾ ಮದಮಾನಿಯಲ್ಲಮಗೆ ॥ ೭೯ ॥

ನಾವು ಪರದೇಶಿಗಳು ಬಡವರು
ನೀವು ದೊರೆಗಳು ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮಯ.
ದೇವಿ ರಾಜಕುಮಾರಿ ನಾವೇ ಪುರುಷವೇಷಿಗಳು ।
ನೀವು ಸತಿಯರು ನಿಮ್ಮೊಳಿಹುದೆಮ
ಗಾವ ಮರಿಯಾದೆಗಳು ದೂರದ
ಸೇವೆ ತಾನೆಮಗುಚಿತವೆಂದನು ನುಗುತಲಲ್ಲಮನು ॥ ೮೦ ॥

ನಗೆಯ ಮಾತಲ್ಲಣ್ಣ ಮಾಯೆಯ
ಬಗೆಗೆ ನಿನ್ನನು ಸೇವಕಾ ವೃ
ತ್ತಿಗಳೊಳಿಣಿಸುವ ಪರಿಯ ಕಾಣೆನು ನಿನ್ನ ತನ್ನಿಂದ।
ಮಿಗಿಲು ಮಾಡುವ ಪರಿಯಲಿರ್ದಳು
ಹಗಲಿರುಳು ಹಂಬಲಿಸಿ ಕೇಳೈ
ಬೆಗಡುಗೊಳ್ಳದಿರೆನುತ ಬೋಳೈಸಿದಳು ಮದಮಾನಿ ॥ ೮೧ ॥

ಸೇವಕರ ಮೇಲೆಱಕವಿರ್ದಡೆ
ಭಾವೆ ತಪ್ಪೇನೊಡತಿಯಾದವ
ರೋವಿ ಸಲಹುತ ಮೋಹ ಮಾಡುವರವರಿಗದು ಸಹಜ ।
ನಾವು ನಮ್ಮಯ ಸೇವಕಾಂಗದ
ಭಾವದಿಂದಿರ ಬೇಕೆನುತ ನಾ
ನಾ ವಿಧದ ಛಾಳಕತನಂಗಳ ನುಡಿದನಲ್ಲಮನು ॥ ೮೨ ॥

ಸಾಕು ಜಾಣಿನ ಮಾತ ಮಱೆಯಿ
ನ್ನೇಕೆ ನಿನ್ನೊಳು ಮಾಯೆ ಕಾಮೋ
ದ್ರೇಕದಲಿ ನೆಱೆ ನಿನಗೆ ಸೋತಳು ಹಲವು ಮಾತೇನು ।
ಲೋಕದೊಳು ನರ ದನುಜ ದಿವಿಜರ
ನೇಕರನು ಬಗೆಗೊಂಡು ಲೆಕ್ಕಿಸ
ದಾಕೆ ತಾನೇ ಸೋತಳೈ ನಿನಗೆಂದಳಲ್ಲಮಗೆ ॥ ೮೩ ॥

ನೀವೆ ಬಲ್ಲರಿ ನಿಮ್ಮ ಮಾಯಾ
ದೇವಿಯಂತಸ್ಥವನು ಹೊಸಬರು
ನಾವು ಬಲ್ಲೆವೆ ಅಂತು ಕಾರಣ ಮನಸು ಬಂದಂತೆ ।
ನೀವೆ ಮಾಡುವುದೆಮ್ಮ ಕೇಳುವ
ದಾವುದುಂಟೆಂದೆನುತಲಲ್ಲಮ
ದೇವನಾ ಮೃದಮಾನಿಗೆಂದನು ಬಳಿಕ ನಸು ನಗುತ ॥ ೮೪ ॥

ಆವ ಶಕುನವ ತಿದ್ದಿಕೊಂಡೆಲೆ
ಭಾವ ಬಂದೆಯೊ ಅಲ್ಲದಿರ್ದಡ
ದಾವ ಮೋಹನ ವಶ್ಯ ವಿದ್ಯವ ಕಲಿತೆಯೋ ದಿಟಕೆ ।
ದೇವಿಯನು ನೀ ಮರುಳು ಮಾಡಿದೆ
ಜಾವಳಿಗನಲ್ಲೆನುತ ಬಂದಳು
ಭಾವೆ ಬಳಿಕಲ್ಲಮನ ಬಳಿಯಿಂದೊಡತಿಯಿದ್ದೆಡೆಗೆ ॥ ೮೫ ॥

ಅಂದಿನಿರುಳಿನಲಾರುವಱಿಯದ
ಚಂದದಿಂದಲಿ ಬಳಿಕ ಸೆಜ್ಜೆಯ
ಮಂದಿರಕೆ ಸಡಗರಿಸಿ ಮಾಯೆಯನಲ್ಲಮನನೊಲಿದು ।
ತಂದು ಬಿಜಯಂಗೆಯ್ಸಿದರು ಬಳಿ
ಕಿಂದು ಮುಖಿಯರು ತಮವ ತರಣಿಯ
ನೊಂದು ಗೂಡುವೆವೆಂಬ ಭಾವ ಭ್ರಮಿತ ಬುದ್ಧಿಯಲಿ ॥ ೮೬ ॥

ಮಳಿಗೆ ನೆನೆವುದೆ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದ
ಡೊಲೆವುದೇ ಬಲು ಗಿಚ್ಚಿನುರಿಯಿಂ
ದಳಿವುದೇ ನಭವಾ ಪರಿಯ ಬಯಲಿಗನು ತಾನಾಗಿ ।
ಕಳವಳದ ವಿಷಯಗಳ ವೆಸನಗ
ಳೊಳಗೆ ಸಿಕ್ಕುವನಲ್ಲವಾತನ
ಹೊಲಬು ತಾ ಬೇಱೊಂದು ಪರಿ ಏನೆಂಬೆನಲ್ಲಮನ ॥ ೮೭ ॥

ಅಂದು ಬಳಿಕಾ ಹದನನಾಗಳೆ
ತಂದು ನೆರಹಲು ಕೇಳಿ ಭರವಸ
ದಿಂದ ಮೋಹಿನಿ ದೇವಿ ತನ್ನಯ ಮಗಳ ಮಂದಿರಕೆ ।
ಬಂದು ತಾನೇಕಾಂತದಲಿ ನಿಜ
ನಂದನೆಯನಾಪ್ತೆಯರ ಕರೆದಿಂ
ತೆಂದು ನುಡಿದಳು ತಾನು ಕೇಳಿದ ಗುಪ್ತ ವಾರ್ತೆಯನು ॥ ೮೮ ॥

ಮಗಳೆ ನೀ ನಿನಗಲ್ಲದಿರ್ದೊ
ಜೆಗಳ ನೆನೆವರೆ ರಾಜ ಕುಲದಲಿ
ನಗೆಗೆಡೆಯ ಮಾಡುವರೆ ನಿನ್ನಯ ತಂದೆ ಕೇಳಿದಡೆ ।
ಸೊಗಸುವನೆ ಮಿಗೆ ಮುನಿವನಾ ಮಾ
ತುಗಳಿಗಾಸ್ಪದವಹರೆ ಅಕಟಾ
ನೆಗಳಲಹುದೇ ಪುರುಷ ಸಂಗವನೆಂದಳಾ ಜನನಿ ॥ ೮೯ ॥

ತರಳೆ ನೀನಕಟೇನ ಮಾಡುವೆ
ದುರುಳರಿವದಿರು ನಿನ್ನ ತೊತ್ತಿರು
ಮರುಳು ಮಾಡಿದಡೊಲಿದೆಯ್ಯೆಸಲೆ ಎನುತ ನಿಜ ಸುತೆಯ ।
ಕರುಣದಲಿ ಮೋಹದಲುಪೇಕ್ಷೆಯ
ಭರದಲಾಕೆಯುನೇನುವೆನ್ನದೆ
ಮುರಿದು ಮೋಹಿನಿ ದೇವಿ ನೆಱೆ ನೋಡಿದಳು ಕೆಳದಿಯರ ॥ ೯೦ ॥

ಅರಸಿ ನುಡಿದಡೆ ನಾವು ಪ್ರತ್ಯು
ತ್ತರವ ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಬಾರದು
ತರುಣಿ ತಾನಲ್ಲಮನ ಕಾಣುತ ಕಾಮ ತಾಪದಲಿ ।
ಮರುಳುಗೊಂಡಾತಂಗೆ ಮೋಹಿಸಿ
ಹರಣ ಮಾತ್ರವನುಳುಹಿಕೊಂಡಳು
ಹಿರಿದು ಮಾತಿನ್ನೇತಕೆಂದರು ಕೂಡೆ ಕೆಳದಿಯರು ॥ ೯೧ ॥

ಅಕಟ ಮಗಳಿಗಿದಾವ ದೆಸೆಯಣ
ವಿಕಳ ಬಂದುದೊ ಬಱಿದೆ ಬಹು ಸೇ
ವಕರಿರಲು ಸಲೆ ಸಂತವಿಟ್ಟರದೆತ್ತಣಲ್ಲಮನು ।
ಸಕಳೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಬಲ್ಲೆ ನೀನೇ
ತಕೆ ವಿಚಾರಿಸದಾದೆ ಎನುತಾ
ಸಕಳೆಯನು ಮರುಳಾಡುತಿರ್ದಳು ಮೋಹಿನೀ ದೇವಿ ॥ ೯೨ ॥

ಮನುಜ ದೇಹವಪೂರ್ವವದಱೊಳು
ಜನಪತಿಯ ಸುತೆಯಹುದಪೂರ್ವತೆ
ಇನಿತಱೊಳು ಪಟುವಾಗಿ ಸಕಲ ಸುಖಂಗಳನು ತಿಳಿದು ।
ಅನುಭವಿಸುವುದಪೂರ್ವವದಱಿಂ
ಮನಸು ಬಂದಂತಿರಲಿ ಮಾಯಾಂ
ಗನೆಗದೇತಕೆ ಕಾಹು ಕಟ್ಟಳೆ ಎಂದಳಾ ಸಕಳೆ ॥ ೯೩ ॥

ಅಹುದು(ತನುವುಳ್ಳಲ್ಲಿ ಸುಖದಿಂ
ದಿಹುದು)ಬಳಿಕಲಿ)ಬಯಸಿ ಬಾತಡೆ
ಬಹವೆ ಅದು ಕಾರಣದಲಾತ್ಮಜೆ ಮನಸು ಬಂದಂತೆ ।
ಬಹಳ ಭೋಗವ ಕೊಳಲಿ ಎನುತಾ
ಗ್ರಹವನೀಡಾಡಿದಳು ನೀವೇ
ನಹಿತರೇ ಎನುತವರನುಪಚರಿಸಿದಳು ನೃಪ ರಾಣಿ ॥ ೯೪ ॥

ಅರಸನಜ಼್ಞೆಯದ ತೆಱದಲಿದನಾ
ಚರಿಸುವುದು ನೀವೆನುತ ಭಾವಿಸೆ
ಮರುಳರೇ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಬಲ್ಲವರಾರು ಧಾತ್ರಿಯಲಿ ।
ಇರುತಲಿರಿ ನಿಮ್ಮಿಚ್ಛೆ ಬಂದಾ
ಪರಿಯಲೆನುತಾ ರಾಣಿ ತಾ ತ
ನ್ನರಮನೆಗೆ ಹೋದಳು ಕುಮಾರಿಯನೊಲಿದು ಮನ್ನಿಸುತ ॥ ೯೫ ॥

ನೀಱೆ ಕೇಳೌ ನಾವು ಮಾಡಿದ
ದೂಱ ನಮ್ಮಯ ರಾಣಿ ಕೇಳಿದ
ಕಾರಣದಲಿದು ಜಾಱಿತಲ್ಲದೆ ರಾಯ ಕೇಳಿದಡೆ ।
ಗಾಱಹೆವು ನಾವಿನ್ನು ನೀತಿಯ
ಮಿಾಱದಿರಬೇಕಂತು ಕಾರಣ
ಬೇಱೆ ಬೀಡಿನಲಿರಲಿ ಅಲ್ಲಮನೆಂದಳಾ ಸಕಳೆ ॥ ೯೬ ॥

ಕೆಳದಿಯರು ತಮ ತಮಗೆ ಬುದ್ಧಿಯ
ಕಲಿಸುತಿರಲಾ ಮಾಯೆ ಚಿಂತಾ
ಕುಳತೆಯಿಂದಲಿ ಬೆಱಗು ಹೊಡೆದಿರಲಾಗಳೆಯ್ತಂದು ।
ಲಲನೆಗೇತಕೆ ದುಗುಡವಾರು
ಮ್ಮಳಿಕೆಯನು ಮಾಡಿದರು ಹೇಳೆನು
ತೊಲಿದು ಕೇಳಿದನಂದು ಸಕಳೆಯನಲ್ಲಮನು ಬಳಿಕ ॥ ೯೭ ॥

ಅಣ್ಣ ಕೇಳುದಕದಲಿ ಮುಳುಗಿದ
ಸುಣ್ಣಕಲ್ಲಂತಾಗಿ ಕುದಿವುತ
ಬಣ್ಣವಳಿದಳು ಮಾಯೆ ಕಾಣುತ ನಿನ್ನ ಬೇಟದಲಿ ।
ಕಣ್ಣು ಕಾಣದೆ ಕಾಮನೇಱಿನ
ಹುಣ್ಣಿನಲಿ ಹೊರಳಿದಡೆ ಆ ಸ್ಥಿತಿ
ಹಣ್ಣಿ ಹಬ್ಬಿತು ಪುರದೊಳೆಂದಳು ಸಕಳೆಯಲ್ಲಮಗೆ ॥ ೯೮ ॥

ಒಡತಿ ಮುಂತಾದರಮನೆಯುಲಿಹ
ಮಡದಿಯರು ತಾವಱಿದರೊಬ್ಬನೆ
ಪೊಡವಿ ಪಾಲಕನಱಿಯನಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯದಲಿ ।
ತೊಡಗಿತೀ ಪರಿ ರಟ್ಟು ಸಾಕಿ
ನ್ನೆಡೆಯ ಮಾಡ್ಮೆ ನಿನಗೆ ಬೀಡಿನ
ಗುಡಿಯ ಹೊಱಗೊಂದೆಡೆಯಲೆಂದಳು ಸಕಳೆಯಲ್ಲಮಗೆ ॥ ೯೯ ॥

ಮಾಯೆಯಗಲಿದ ಬಳಿಕ ಭಾವಿಸೆ
ಕಾಯವುಂಟೇ ಪ್ರಾಣವಾಗಿಹ
ವಾಯು ನಡೆವುದೆ ಕಾಲು ಕೈ ಕಣ್ಣುಗಳು ಮಿಡುಕುವುವೆ ।
ಬಾಯ ನುಡಿ ವೆವಹಾರ ಬೆಸನಗ
ಳಾಯತವು ಬಳಿಕುಂಟೆ ಮರುಳೇ
ಸಾಯದಂತಿರೆ ಸತ್ತೆ ನಾನಕಟೆಂದನಲ್ಲಮನು ॥ ೧೦೦ ॥

ಎಂದ ಮಾತಿನ ಮಱಿಯ ಬೆಡಗಿನ
ಸಂದಿಯುಲಿ ಶಿವ ಕಾಮ ತತ್ವ
ದ್ವಂದ್ವಮಿಪ್ಪುದನಱಿಯಲಱಿಯದೆ ಈಗಳೇನಾಯ್ತು ।
ಮುಂದೆ ಮಾಯೆಯ ನಿನ್ನ ರಿಣ ಸಂ
ಬಂಧವುಳ್ಳಡೆ ತಾನೆ ಕೂಡಿ
ತ್ತೆಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಜಾಱ ನುಡಿದಳು ಸಕಳೆಯಲ್ಲಮಗೆ ॥ ೧೦೧ ॥

ಆಗಲೆನುತಲಿ ಬಳಿಕ ಪಾತ್ರದ
ಭೋಗದವರೊಳು ಮಧುಕನಾಥಗೆ
ಹೋಗಿ ಮಾಯಾಂಗನೆಯು ಲಾಸ್ಯದ ಕೇಳಿಯೂಳಿಗವ ।
ಜೋಗವಿಸುತಿರುತಿರ್ದ ಭಕ್ತಿಯ
ಭಾಗದಲಿ ತಾನೊಲಿದ ಕಾರಣ
ವಾ ಗರುವನೆಮ್ಮಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು ಲಿಂಗಲೀಲೆಯೊಳು ॥ ೧೦೨ ॥

ಗತಿ ೪

ಅಲ್ಲಮನ ವೃತ್ತಾಂತ

ಧರಣಿ ತಳದೊಳು ನಿಚ್ಚ ಮಧುಕೇ
ಶ್ವರನನಭಿವಂದಿಸುತ ಕಾವಾ
ತುರದಲಲ್ಲಮಗೋತು ಮಾಯಾ ದೇವಿಯಿರುತಿರಲು ।
ಹಿರಿದು ದಿನಗಳು ಹೋದವೆನುತಲಿ
ಗಿರಿಜೆ ಮಾಯೆಯ ಹದನನೀಕ್ಷಿಸಿ
ಕರೆದು ತರಲಿಕೆ ಕಳುಹಿದಳು ಬೆಸನಿತ್ತು ವಿಮಳೆಯನು ॥ ೧೦೩ ॥

ಬಂದು ಭರವಸದಿಂದ ಕನ್ಯೆಯ
ಮಂದಿರವನೊಳಹೊಕ್ಕು ಭೋಂಕನೆ
ಮುಂದೆ ನಿಂದಿರೆ ಕಾಣುತವೆ ಸತ್ಕರಿಸಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ।
ಇಂದುಮುಖಿ ನೀನೆತ್ತಣಿಂದೆ
ಯ್ತಂದೆ ಏತಕೆ ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇ
ನೆಂದು ಮಾಯಾದೇವಿ ಕೇಳಿದಳೊಲಿದು ವಿಮಳೆಯನು ॥ ೧೦೪ ॥

ಕೆಳದಿ ನಿನ್ನನು ನೋಡಲಂಬಿಕೆ
ಕಳುಹಿದಡೆ ರಜತಾದ್ರಿಯಿಂದಾ
ನಿಳಿದು ಬಂದೆನು ವಿಮಳೆಯೆಂಬವಳಾನು ನೀನೀಗ ।
ಇಳೆಯುಲುದಯಿಸಿ ಮಱವೆಯಾದಡೆ
ತಿಳುಹುವೆನು ನಾ ನಿನಗದೆಲ್ಲವ
ನೊಲಿದು ಕಾರಣ ಕಥನವನು ಕೇಳೆಂದಳಾ ವಿಮಳೆ ॥ ೧೦೫ ॥

ಹರನ ನಿಷ್ಕಲ ರೂಪನಲ್ಲಮ
ನಿರವಿನಿಂದಲಿ ತಾನು ತಿಳಿವಾ
ತುರಕೆ ತನ್ನ ಗುಣಸ್ವರೂಪದ ಮಾಯೆ ನಿನ್ನುವನು ।
ಧರೆಗೆ ಕಳುಹಲು ನೀನು ತಡೆದಿರು
ತಿರಲು ನಿನ್ನನು ತಿಳುಹಿ ತರಲಿಕೆ
ಗಿರಿಜೆ ಬಳಿಕಿಂತೆನ್ನ ಕಳುಹಿದಳೆಂದಳಾ ವಿಮಳೆ ॥ ೧೦೬ ॥

ಬಳಿಕ ಮಾಯಾಂಗನೆಯ ಮನಸಿಗೆ
ತಿಳುವು ತಿಣ್ಣನೆ ತಿಟ್ಟವಿಟ್ಟಿತು
ಹೊಳಹು ಹೊಮ್ಮಿತು ತನ್ನ ಪೂರ್ವದ ಕಥನ ಕಾರಣದ ।
ಬೆಳವಿಗೆಗೆ ಬೆದೆಯಾಯ್ತು ನೆನಹಿನ
ನೆಳಲು ಮಿಂಚಿದುದೊಳಗೊಳಗೆ ನಿ
ರ್ಮಳರ ಸಂಗವು ಕಳೆಯದಿಹುದೇ ಮನದ ಮೈಲಿಗೆಯ ॥ ೧೦೭ ॥

ಹರಿ ಹರ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವಾ
ಸುರರು ಜನನಕೆ ಬರಲು ಜಾತಿ
ಸ್ಮರಣೆಯಿಲ್ಲೆನಲಾವು ಸತಿಯರು ನಮ್ಮ ಪಾಡೇನು ।
ಪಿರಿದು ಪೂರ್ವ ಸ್ಥಿತಿಯ ಭಾವಿಸ
ಲರಿದು ನೀನದಱಿಂದಲಲ್ಲಮ
ನಿರವನೆಲ್ಲವ ವಿವರಿಸೆಂದಳು ವಿಮಳೆಗಾ ಮಾಯೆ ॥ ೧೦೮ ॥

ಆದಡಾಲಿಸು ಒಂದು ಬುದ್ಧಿಯ
ಲಾದರಿಸಿ ಕೇಳಭವ ತನ್ನ ವಿ
ನೋದದಿಂದಾ ಗಿರಿಜೆಗಱುಹಿದ ಕಥನ ಕಾರಣವ ।
ಆದಿಯಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತವಾಗಿಯೆ
ಮೇದಿನಿಯಲಿರುತಿರ್ದರಮಲ ಗು
ಣಾಧಿಕರು ಸುಜ್ಞಾನಿ ನಿರಹಂಕಾರರೆಂಬವರು ॥ ೧೦೯ ॥

ಒಳ್ಳಿತಾಗಿಯೆ ಚೆಲುವ ಬನವಸಿ
ಬಳ್ಳಿಗಾವೆಯ ಭಕ್ತಿ ಭಾವುಕ
ರೆಲ್ಲರೊಳಗಭಿವಂದ್ಯನಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ಭಾಗ್ಯದಲಿ ।
ಬಲ್ಲಿದನು ತಾನೆನಿಸಿ ತನಗೊಂ
ದಿಲ್ಲವೆನುತಲಿ ಪುತ್ರ ಕಾಮ್ಯದ
ಭುಲ್ಲವಣೆಯಲಿ ಬಳಿಕ ನಿರಹಂಕಾರನಿಂತೆಂದ ॥ ೧೧೦ ॥

ದಾನವಿಲ್ಲದ ಧನವು ಈಶ
ಧ್ಯಾನವಿಲ್ಲದ ತಪವು ಜೀವ
ಸ್ಥಾನದನುಸಂಧಾನವಿಲ್ಲದ ಯೋಗದಭ್ಯಾಸ ।
ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಸಿದ್ಧಿ ವರ ಸಂ
ತಾನವಿಲ್ಲದ ಬಾಳ್ಕೆಯಲಿ ಫಲ
ವೇನು ದೊರಕುವುದೆನುತ ನಿರಹಂಕಾರ ಚಿಂತಿಸಿದ ॥ ೧೧೧ ॥

ಸತಿ ಸಹಿತ ಸಂಕಲ್ಪ ಸಾಧನ
ಗತಿಯ ಮೇಳಾಪದಲಿ ನೆಱೆ ನಿ
ಶ್ಚಿತವ ಮಾಡಿ ಮನಸ್ಸನೇಕೋಭಾವ ನಿಷ್ಠೆಯಲಿ ।
ಪ್ರತಿಯಿಡುವ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಂಗಳ
ನತಿಗಳೆವ ನಂದನನ ಬಯಕೆಯ
ಮತಿಗಳಲಿ ಸುಜ್ಞಾನಿ ನಿರಹಂಕಾರರೊಪ್ಪಿದರು ॥ ೧೧೨ ॥

ಆ ಸಮಾಧಿಯ ಭಾವದಲಿ ನವ
ಮಾಸ ಪೂರಿತವಾಗಿ ನೆನಹಿನ
ನೇಸಱಿನ ಬಲು ಬಿಸಿಲು ಬೆಳಗಿದುದಂತರಂಗದಲಿ ।
ಲೇಸೆನಿಸಿ ಕಾಣಿಸಿದುದೊಯ್ಯನೆ
ಭಾಸುರ ಶ್ರೀ ಮೂರ್ತಿಯೊಂದು ವಿ
ಳಾಸ ನಿರಹಂಕಾರ ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮನದೊಳಗೆ ॥ ೧೧೩ ॥

ಕಂಡರೇಕೋಭಾವದಲಿ ನಿ
ಷ್ಪಂಡ ಮಹಿಮನನಖಿಳ ಭವ ಭಯ
ಖಂಡನನನಾದ್ಯಂತ ರಹಿತನನಪ್ರಮೇಯನನು ।
ಚಂಡಕರ ಕೋಟಿ ಪ್ರಕಾಶೋ
ದ್ದಂಡ ಮಯನ ಸುಹೃನ್ಮನೋಂಬುಜ
ಮಂಡಿತನನಾ ದಂಪತಿಗಳೊಲಿದಂತರಂಗದಲಿ ॥ ೧೧೪ ॥

ಕರಣಗಳು ಕಾಲಿಡಲು ನೇತ್ರದ
ಬಿರಿಮುಗುಳು ಬಿಚ್ಚಿದವು ನಾಡಿಯ
ಹೊರಳಿ ಹುರಿಗೊಳಿಸಿದವು ಚೇಷ್ಟಿಸಿ ಬಾಹಿರಂಗದಲಿ ।
ಅರಳಿದುದು ಮನದಱಿಕೆ ಭೋಂಕನೆ
ಹೊರೆಯಲಿಹ ಬಾಲಕನ ಕಂಡರು
ಪರಮ ನಿರಹಂಕಾರ ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹರುಷದಲಿ ॥ ೧೧೫ ॥

ಬಿಸಿಲ ಬೇಱಿಟ್ಟಳಿಗಿಳಿದು ಶೋ
ಭಿಸುವ ಸೂರ್ಯನೊ ಹಿಮವನತಿಗಳೆ
ದೆಸೆವ ಚಂದ್ರನೊ ನೆಟ್ಟನಾಶ್ರಿತ ಭಕ್ಷ ಗುಣವಳಿದು ।
ಮಿಸುಪ ವಹ್ನಿಯೊ ಪೇಳೆನಲು ರಂ
ಜಿಸುವ ತೇಜೋಮಯದ ಬಾಲಕ
ನೆಸೆದನಾ ಸುಜ್ಞಾನಿ ನಿರಹಂಕಾರರಿದಿರಿನಲಿ ॥ ೧೧೬ ॥

ಹೊಗಳಿ ಹೋರುವ ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರದ
ಬಗೆಗೆ ಬಾರದ ಹರಿವಿರಿಂಚ್ಯಾ
ದಿಗಳು ಸಾಧಿಸಿ ಕಾಣಲಱಿಯದ ಪರಮ ಮುನಿನಿಕರ ।
ಮೊಗಸಿ ಮಾಡುವ ತಪಕೆ ನಿಲುಕದ
ಸಗುಣ ನಿರ್ಗುಣ ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲದ
ವಿಗಡ ಶಿಶುವನು ಕಂಡರಾ ದಂಪತಿಗಳರ್ತಿಯಲಿ ॥ ೧೧೭ ॥

ಹಾರವಿಸಿ ನಲಿದೆತ್ತಿ ಕಿಂಚಿತು
ಭಾರವಿಲ್ಲದೆ ಕೈಗೆ ಸೋಂಕದೆ
ಸಾರ ತೇಜಃಪುಂಜ ತನು ಶಿಶು ತನ್ನ ಕೈಯೊಳಗೆ ।
ಪೂರವಿಸಿಕೊಂಡಿರಲು ಬಳಿಕಾ
ನಾರಿ ವಿಸ್ಮಯವಾಗಿ ನಿರಹಂ
ಕಾರನನು ಕೇಳಿದಳಿದೇನೆನುತಾತ್ಮಜನ ಪರಿಯ ॥ ೧೧೮ ॥

ಈತನಾರೆಂಬಡೆ ಸದಾ ಸಾ
ಕ್ಷಾತನವನಿ ಜಲಾನಲಾನಿಲ
ಭೂತ ತತ್ವ ವಿದೂರ ಪರಮಾನಂದ ರಸ ಭರಿತ ।
ಜಾತನಲ್ಲ ವಿಚಾರಿಸುವಡೆ ಅ
ಜಾತನಲ್ಲೆಂದೆನುತಲುಪಮಾ
ತೀತನೀ ಶಿಶುವೆಂದ ನಿರಹಂಕಾರ ನಿಜ ಸತಿಗೆ ॥ ೧೧೯ ॥

ಬಲ್ಲಡೀ ಶಿಶುವೇತಱೊಳಗಿಹ
ನಲ್ಲ ಹೊಱಗಿಹನಲ್ಲ ಭಾವಿಸ
ಲಿಲ್ಲದಿರುತಿಹನಲ್ಲವೆನುತಾ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ।
ಎಲ್ಲ ಜಾಡ್ಯದ ಜಂಜಡಂಗಳ
ನಲ್ಲವೆನಿಸುವ ಬಾಲಕಗೆ ಬಳಿ
ಕಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವೆಂದು ಹೆಸರನು ಕೊಟ್ಟರರ್ತಿಯಲಿ ॥ ೧೨೦ ॥

ಗಳಿಗೆ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ನುಡಿಯ ಕಲಿತನು
ಗಳಿಗೆ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ನಡೆಯ ಕಲಿತನು
ಗಳಿಗೆ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಬೆಳೆದನವರ ಮನೋರಥದ ಕೂಡೆ ।
ಗಳಿಗೆ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಬಾಲ ಲೀಲೆಯ
ನಳವಡಿಸಿ ಕೊಂಡಾಡುತಿಹ ಮ
ಕ್ಕಳಲಿ ಮೆಱೆವುತಲಿರ್ದನಲ್ಲಮ ತನ್ನ ಲೀಲೆಯಲಿ ॥ ೧೨೧ ॥

ಆತನೋದದೆ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಸ
ಮೇತವಾತನ ನಾಲಗೆಯ ತುದಿ
ಗಾತು ಬೆಸನನು ಬೇಡುತಿಹವಾತನ ಪದಾಬ್ಜದಲಿ ।
ಓತು ಸತ್ಕ್ರಿಯಾನಿಕರಗಳು ಕ
ಯ್ಯಾತು ನೇಮವ ಹಾರುತಿರ್ಪವು
ಭೂತಳದೊಳಲ್ಲಮನ ಬೆಳವಿಗೆ ಬೆಳಸಿತಚ್ಚರಿಯ ॥ ೧೨ ॥

ರೂಢಿಗಚ್ಚರಿಯಾದ ಬಾಲ
ಕ್ರೀಡೆಗಕ್ಕಜಗೊಂಡು ಕಂಡವ
ರಾಡಿಕೊಳುತಿರೆ ಕಣ್ಣಗಿಸುರಹುದೆಂದು ಮೋಹದಲಿ ।
ನೋಡಿ ತೂಪಿಱಿದಕ್ಕಱಲಿ ಕೊಂ
ಡಾಡಿ ಕರ ಸಂತೋಷದಲಿ ಕೈ
ಗೂಡಿ ಬಣ್ಣಿಸಿ ಜನನಿಜನಕರು ಕರೆದರಲ್ಲಮನ ॥ ೧೩ ॥

ವಿಮಲ ಮುನಿಗಳ ವರ ಸಮಾಧಿಗೆ
ಸಮಯವಿಲ್ಲದ ದೇವ ಬಾರೈ
ದ್ಯುಮಣಿ ಶಿಖಿ ಶಶಿ ಕೋಟಿ ತೇಜೋಮೂರ್ತಿಮಯ ಬಾರೈ ।
ಕಮಲ ಸಂಭವ ವಿಷ್ಣು ಮೊದಲಾ
ದಮರರಱಿವಿಗೆ ನಿಲುಕದಿಹ ನಿರು
ಪಮನೆ ಬಾರೆನುತವರು ಬಣ್ಣಿಸಿ ಕರೆದರಲ್ಲಮನ ॥ ೧೪ ॥

ಹರುಷದಿಂದಲಿ ಜನನಿಜನಕರು
ಕರೆವುತಿರಲಾ ಬಾಲಭಾವದ
ಪರಿಯನಾಗಳೆ ಬಿಸುಟು ಸಾಕಿನ್ನೆನುತ ನಡೆತಂದು ।
ವರಗುರು ಶ್ರೀಮೂರ್ತಿಯಾಗಿಯೆ
ಪರಮ ತತ್ವ ನಿರೂಪಣೆಯ ವಿ
ಸ್ತರಿಸಲುದ್ಯೋಗಿಸಿದನಲ್ಲಮ ತನ್ನ ಲೀಲೆಯಲಿ ॥ ೧೫ ॥

ಕೇಳಿರೇ ನಿಮ್ಮಯ ಸಮಾಧಿಯ
ಕೇಳಿಗೋಸುಗವಾನು ರೂಪಿಸಿ
ಬಾಲಭಾವದ ಸವಿಯ ತೋರಿದೆನಿನ್ನು ಸಾಕೆನಗೆ।
ಲೀಲೆಯಿಂದಾನೆನ್ನ ನಿಜದ ನಿ
ರಾಳ ನಿಶ್ಚಳ ನಿತ್ಯ ಸುಖ ಸ
ಮ್ಮೇಳದಲಿ ನಾನಾಡುತಿಹೆನೆನುತಿರ್ದನಲ್ಲಮನು ॥ ೧೨೬ ॥

ಆವ ತೆಱದಿಂದಾದಡೆಯು ಮ
ತ್ತೀವೆಗೊಲಿದೀ ಪರಿಯಲಾ ಪರ
ದೈವವೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೆ ತೋಱಿಯುಗಲಿದಡೆ।
ನಾವು ನಮ್ಮಯ ಸದ್ಗತಿಯ ಸಂ
ಭಾವಿಸುವೆವೆಂದೆನುತಲಲ್ಲಮ
ದೇವಗೊಲಿದಾ ಜನನಿ ಜನಕರು ನುಡಿದರಭಿಮತವ ॥ ೧೨೭ ॥

ಬಗೆಯೆ ನಿರಹಂಕಾರ ಸುಜ್ಞಾ
ನಿಗಳ ಮೇಳವನೊಲ್ಲದಾ ಪ್ರಭು
ವಗಲಿ ತಾನಿರಬಲ್ಲನೇ ಬೇಕಾದಡೀ ಹದನ।
ನಿಗಮದಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರದಲಿ ಅನುಭಾ
ವಿಗಳ ನುಡಿಯಲಿ ಕೇಳುವುದು ನಾ
ನಗಲೆ ನಿಮ್ಮುವನೆಂದನಲ್ಲಮ ಜನನಿ ಜನಕರಿಗೆ ॥ ೧೨೮ ॥

ಬಳಿಕ ತತ್ವ ವಿವೇಕವೆಲ್ಲವ
ನಳವಡಿಸಿ ಕೊಟ್ಟೈಕ್ಯ ಭಾವ
ಸ್ಥಳವ ಕಾಣಿಸಿ ದೃಷ್ಟದಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣಮಯನೆನಿಸಿ।
ಇಳೆಯೊಳಾ ಸುಜ್ಞಾನಿ ದೇವಿಗೆ
ನಲಿದು ನಿರಹಂಕಾರ ದೇವಗೆ
ತಿಳುಹಿ ನಿತ್ಯವನಿತ್ಯನಲ್ಲಮ ಲಿಂಗಲೀಲೆಯಲಿ ॥ ೧೨೯ ॥

ಅದು ನಿಮಿತ್ತದಲಲ್ಲಮನ ಕರು
ಣದಲಿ ಪಡೆವುದು ಸಚ್ಚಿದಾನಂ
ದದ ನಿರಾಕುಳ ನಿತ್ಯಪದವನು ಗಿರಿಜೆ ಕೇಳೆಂದು ।
ಮುದದಲೀಶ್ವರನೊರೆದನಂದಾ
ನದನು ಕೇಳಿದು ಬಲ್ಲೆನೆಂದಾ
ಹದನ ಮಾಯೆಗೆ ಹೇಳುತಿರ್ದಳು ವಿಮಳೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ॥ ೧೩೦ ॥

ಹರನ ಭಕ್ತಿಯ ಮಾಡಿದಡೆ ಗೋ
ಚರಿಸಿ ತೋಱುವನಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು
ಕರುಣದಿಂದಲಿ ನೀನು ಬಳಿಕಾತನಲಿ ಬಗೆ ಬಂದ ।
ವರ ಮನೋರಥ ಸಿದ್ಧಿಯನು ಪತಿ
ಕರಿಸಿ ಪಡೆವುದು ಕೇಳೆನುತಲಾ
ದರಿಸಿ ಮಾಯೆಗೆ ಹೇಳುತಿರ್ದಳು ವಿಮಳೆ ವಿನಯದಲಿ ॥ ೧೩೧ ॥

ಸುದತಿ ನೀನಱುಹಿಸಿದ ಮುನ್ನವೆ
ಮುದದಲೀಶ್ವರ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲಿ
ಮಧುಕ ನಾಥನ ನಿಚ್ಚ ಪೂಜಿಸುವೆನು ವಿಧಾನದಲಿ ।
ತುದಿಗೆ ನಾನಿನ್ನೇನ ಮಾಡುವೆ
ನದಱಲಾದಡೆ ಕಾಣೆನೇನುವ
ನಿದಕೆ ನಾ ಬೇಸತ್ತೆನೌ ಕೇಳೆಂದಳಾ ಮಾಯೆ ॥ ೧೩೨ ॥

ತರುಣಿ ನಿನಗುಪದೇಶವಿಲ್ಲವೊ
ನಿರುತ ಮಂತ್ರವಿಹೀನವೋ ಮೇಣ್
ಪರಮ ತಂತ್ರ ಕ್ರೀ ಕಳಾಪಗಳೂನವೋ ಬಱಿದೆ ।
ಹರನ ಭಕ್ತಿ ನಿರರ್ಥವೆಂದು
ಚ್ಚರಿಸಬಹುದೇ ಮಾಯೆ ನಿನ್ನಯ
ಮರುಳುತನಗಳ ಮಱೆದು ಕಳೆ ಸಾಕೆಂದಳಾ ವಿಮಳೆ ॥ ೧೩೩ ॥

ಎನಲ್ಲದೆಲ್ಲವ ಕೇಳಿ ತನ್ನಯ
ಮನಕೆ ಸೊಗಸದೆ ಬಳಿಕ ನಾನಿ
ನ್ನಿನಿತು ಕುಶಲದ ಗೊಡವೆಗಾಱೆನು ಬಲ್ಲ ಪರಿಯಿಂದ ।
ನೆನೆದು ನನ್ನಿಚ್ಛೆಯಲಿ ದೇವಾ
ರ್ಚನೆಯ ಮಾಡಿದೆನಿನ್ನು ಸಾಕೆಂ
ದೆನುತ ಬೇಸಱಿಕೆಯಲಿ ನುಡಿದಳು ವಿಮಳೆಗಾ ಮಾಯೆ ॥ ೧೩೪ ॥

ಅಲ್ಲಮನು ತಾನೆಂಬ ಹೆಸರವ
ನಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವಾಗಲಾಪನು
ಭುಲ್ಲವಣೆಯಲಿ ನಿನ್ನ ಜವ್ವನ ಕೊಬ್ಬಿನಲಿ ಮಱೆದು ।
ಪಲ್ಲವಿಸಿ ನೀ ಕಾಮಿಸಿರ್ದಡೆ
ಖುಲ್ಲತನದಲಿ ವಿಕೃತ ವೇಷದ
ಲಲ್ಲಮನೆ ತಾ ಬಂದನೈಸಲೆ ಎಂದಳಾ ವಿಮಳೆ ॥ ೧೩೫ ॥

ಎಂದಡಾನೇನಱಿಯೆನಕಟಾ
ಮಂದಮತಿಯೇ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು
ವೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಬವನು ತಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪರಬೊಮ್ಮ ।
ಎಂದು ಹೇಳುವರೆಲ್ಲರಿವನೇ
ಸಂದ ಮದ್ದಳೆಯಲ್ಲಮನು ಬಿಡು
ಹೊಂದದೌ ನೀ ಹೇಳುವುದು ಹುಸಿಯೆಂದಳಾ ಮಾಯೆ ॥ ೧೩೬ ॥

ಅಕಟ ಮರುಳೇ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು
ಸಕಲರಿಗೆ ಸಾಕಾರವಹ ಸಾ
ಧಕರ ನಿರ್ಮಳ ಮತಿಗೆ ನಿರ್ಗುಣ ರೂಪನಾಗಿಹನು ।
ಪ್ರಕಟಿಸುವೆ ನೀ ನಿನ್ನ ವಿಷಯದ
ವಿಕಳತನವನು ಬಿಟ್ಟು ಸಲೆ ಸಾ
ತ್ವಿಕದ ಬುದ್ಧಿಯಲೀಕ್ಷಿಸೆಂದಳು ಮಾಯೆಗಾ ವಿಮಳೆ ॥ ೧೩೭ ॥

ಆದಡಾನದನಱಿಯೆನೌ ಬೇ
ಕಾದಡಾ ಮದ್ದಳಿಗನನು ದಿಟ
ಭೇದಿಸಲು ನೀ ಬಲ್ಲೆಯಾದಡೆ ತೋಱಿಸುವೆನವನ ।
ವಾದವೇತಕೆ ನಿನ್ನ ಮನಸಿಗೆ
ವೇದಿಸುವೆ ದಿಟದಲ್ಲಮನೆ ಅವ
ನಾದನಾದಡೆ ಬಳಿಕ ನೋಡುವೆನೆಂದಳಾ ಮಾಯೆ ॥ ೧೩೮ ॥

ಎನುತ ವಿಮಳೆಯು ಕೂಡಿಕೊಳುತಾ
ವನಿತೆ ನಿತ್ಯಸ್ಥಿತಿಯು ದೇವಾ
ರ್ಚನೆಗೆ ದೇವಾಲಯಕೆ ಬಂದಳು ಸಕಲ ವಿಭವದಲಿ ।
ಮನವೊಲಿದು ಮಧುಕೇಶ್ವರನ ವಂ
ದನೆಯನೆಲ್ಲವ ಮಾಡಿ ಮಾಯಾಂ
ಗನೆ ವಿರಾಜಿಸಿ ಬಂದು ನಿಂದಳು ನೃತ್ಯರಂಗದಲಿ ॥ ೧೩೯ ॥

ಗತಿ ೫

ಮಾಯೆಯ ತಿರಸ್ಕಾರ

ಹೂಡಿ ಹಣ್ಣಿದ ಜಗದ ಜಂತ್ರವ
ನಾಡಿಸುವ ಮಾಯಾಂಗನೆಯ ತಾ
ನಾಡಿಸುವೆನೆಂಬುದನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದಲಿ ತೋರ್ಪಂತೆ।
ಆಡಿಸುವ ಮದ್ದಳೆಯ ಜೋಕೆಯ
ಜೋಡಿಸುತಲಲ್ಲಮನು ಪಾತ್ರವ
ನಾಡುವವಳಾ ಮಾಯೆ ಲೋಕವ ಮರುಳು ಮಾಡುತಲಿ ॥ ೧೪೦ ॥

ಲಲಿತ ನಿರ್ಮಳ ಚಂದ್ರಕಾಂತದ
ಶಿಲೆಯ ಹತ್ತಿರೆ ಲತೆಯ ದಾವಾ
ನಳನು ಕೊಳಲಾ ಜ್ವಾಲೆಯಾ ಶಿಲೆಯೊಳಗೆ ತೋರ್ಪಂತೆ।
ತಿಳಿಯಲಱಿಯದ ಜನಕೆ ಮಾಯೆಯ
ತಳಿತ ಕಾಮ ಜ್ವಾಲೆಯಲ್ಲಮ
ನೊಳಗೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದುದಾತನೆ ಕಾಮಿಯೆಂಬಂತೆ ॥ ೧೪೧ ॥

ಈತನೇ ದಿಟದಲ್ಲಮನೊ ಮೇ
ಣೀತ ಮದ್ದಳೆಯಲ್ಲಮನೊ ನಾ
ನೀ ತರುಣಿಗೀತನನು ತೋಱಿಸಿ ತಿಳಿಯ ಬೇಕೆನುತ।
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲಿ ತನ್ನ ಮನದೊಂ
ದಾತುರತೆಯನು ಸೈರಿಸುತ ಬಳಿ
ಕೋತು ಮಿಗೆ ತನ್ನೊಳಗೆ ತಾಸಿಂತೆಂದಳಾ ಮಾಯೆ ॥ ೧೪೨ ॥

ಸಂದಣಿಸುತಿಟ್ಟಣಿಸಿ ನೆರೆದಿಹ
ಮಂದಿಯಲಿ ನಾನಿವನನನುಚಿತ
ದಿಂದಲಿವಳಿಗೆ ನುಡಿದು ತೋಱುವುದೆಗ್ಗತನವೆನುತ ।
ಅಂದು ವಿಮಳೆಗೆ ಜಾತಿ ಜಾಣಿಕೆ
ಯಿಂದಲಭಿನವ ಪಾಡು ನೋಟಗ
ಳಿಂದ ಬಳಿಕಲ್ಲಮನ ತೋಱಿಸುತಿರ್ದಳಾ ಮಾಯೆ ॥ ೧೪೩ ॥

ಆಕೆ ಕಡೆಗಣ್ಣಿನಲಿ ತೋಱಿದ
ಡೀಕೆ ನಡುಗಣ್ಣಿನಲಿ ನೋಡುತ
ಲಾ ಕಳಾವಿದನಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವಾತನಿಂಗಿತವ ।
ಲೋಕದೊಳಗಿಂತಪ್ಪ ಮಾನವ
ರಾಕೃತಿಯ ನಾ ಕಾಣೆನೆನುತಾ
ಲೋಕಿಸಿದಳನಿಮಿಷತೆಯಿಂದಾ ವಿಮಳೆಯಲ್ಲಮನ ॥ ೧೪೪ ॥

ಕಂಗಳಲಿ ಮಾತುಗಳು ತಿಳಿವಡೆ
ಕಂಗಳಲಿ ಮಾಟಗಳು ಬಗೆವಡೆ
ಕಂಗಳಲಿ ಸಮ್ಮೋಹಗಳು ಕಂಗಳಲಿ ನೇಹಗಳು ।
ಕಂಗಳಲಿ ಸರ್ವ ಪ್ರಪಂಚಗ
ಳಂಗನೆಯರಿಗೆ ಸಹಜವೆಂದೆನೆ
ಕಂಗಳಿಂದಾ ವಿಮಳೆ ಸೂಚಿಸಲಱಿದಳಾ ಮಾಯೆ ॥ ೧೪೫ ॥

ಬಳಿಕಲೊಯ್ಯನೆ ಬಱಿಯ ಬೇಟದ
ಬಳಕೆ ಬಳಲಿತು ತನ್ನ ಪ್ರೈಜೆಯ
ನೆಳಲು ನೆಲಸಿತು ಹೇವ ಹೆಚ್ಚಿತು ಕಾಂಕ್ಷೆ ಕವಲಾಯ್ತು ।
ತಿಳಿವು ತೀವಿತು ಲಾಸ್ಯ ಲೀಲೆಯ
ಚಳತೆ ಖಂಡಿಸಿ ಹಿಂಗಿ ಹೋಯಿತು
ಹೊಳೆದುದಲ್ಲಮನಳಬಳವನಱಿವಾಸೆ ಮಾಯೆಯಲಿ ॥ ೧೪೬ ॥

ಮುರಿದುದಾ ಮನವದಱ ಸಂಗಡ
ಮುರಿದುದಾ ನಸು ನೋಟವಾಗಳೆ
ಮುರಿದುದಾ ಮುಖ ಮುತ್ತಿನೋಲೆಯ ಬೆಳಗ ಪಸರಿಸುತ ।
ತಿರುಗಿ ತೀವಿತು ಲಾಸ್ಯ ಮಧುಕೇ
ಶ್ವರನ ಸಮ್ಮುಖದಿಂದಲೊಯ್ಯನೆ
ಸರಿಸಗೊಂಡುದು ಮತ್ತೆ ಮಾಯೆಯ ಮಾಟವಲ್ಲಮನ ॥ ೧೪೭ ॥

ನೋಟವೆಸೆದುದು ಮುನ್ನ ಮುಟ್ಟಿದ
ಬೇಟವಲ್ಲದೆ ಬೇಱೆ ಬುದ್ಧಿಯ
ಕೂಟದಿಂದ ಲತಾಂಗ ಲಂಬಿಸಿತಾತನ ಸ್ಥಿತಿಯ ।
ನಾಟಿ ನಲಿದುದು ಚಿತ್ರವೀ ನಟ
ನಾಟಕನ ಸಿಕ್ಕಿಸುವ ಬಗೆಯಲಿ
ಮಾಟ ಮಕರಿಸಿ ಕಾಣಲಾಯಿತು ಮತ್ತೆ ಮಾಯೆಯಲಿ ॥ ೧೪೮ ॥

ಈಕೆಯಂದವನಱಿದು ನಾವಿ
ನ್ನೇಕೆ ಸದಮಲ(ಸ್ವಸ್ವರೂಪವ
ಕಾಕರಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವುದನುಚಿತ)ವೆನುತ ತನ್ನೊಳಗೆ ।
ಸಾಕೆನುತ ನಟ್ಟುವಿಗತನವನು
ನೂಕುತಲಿ ಮದ್ದಳೆಯ ತಾನೊಡೆ
ಹಾಯ್ಕಿ ನಗುತಲಿ ಹೋದನಲ್ಲಮನಖಿಳ ಜಗವಱಿಯೆ ॥ ೧೪೯ ॥

ಹೊಸತಿದೇನಿದ್ದಿದ್ದು ಸುಮ್ಮನೆ
ಗಸಣಿಯಿಲ್ಲದಿದೇಕೆ ಅಲ್ಲಮ
ಬಿಸುಟು ಹೋದನು ಮದ್ದಳೆಯನೆಂದೆನುತಲಕ್ಷಿರ್ದ ।
ಶಶಿಮುಖಿಯರಾ ಮೇಳದವರಾ
ಮುಸುಱಿ ನೋಡುವ ನೋಟಕರು ಕಾ
ಣಿಸದ ಕಾರ್‍ಯಕೆ ಬೆಱಗುಗೊಂಡರು ಕೂಡೆ ತಮತಮಗೆ ॥ ೧೫೦ ॥

ಬಾಲೆ ಹಂಬಲಿಸಿದಡೆ ಫಲವೇ
ನೇಳು ತಡೆದಿರದಲ್ಲಮನನೀ
ರೇಳು ಲೋಕದಲರಸಿ ನೋಡುವೆವೆನುತಲಾ ವಿಮಳೆ ।
ಹೇಳಿದಡೆ ಅಹುದೆನುತ ಚಿತ್ತವ
ತಾಳಿ ತರಹರಗೊಂಡು ಬಳಿಕಲಿ
ಕಾಲು ನಡೆಯಲಿ ಮಾಯೆ ನಡೆದಳು ಕೆಳದಿಯರು ಸಹಿತ ॥ ೧೫೧ ॥

ಹೋಗುತಿರ್ದಳು ಹೊಲಬು ಕೇಳುತ
ಬೇಗ ಬೇಗದಲಲ್ಲಮನನಾ
ವಾಗ ಕಾಬೆನೊ ಎಂಬ ಮನದಾತುರದ ತವಕದಲಿ ।
ಆಗಲಡವಿಯ ಬಿದ್ದು ನೆಱೆ ಭೂ
ಭಾಗದಲಿ ವನಚರಿಯರೆಂಬವೊ
ಲಾಗಿ ಮಾಯಾದೇವಿ ವಿಮಳೆ ಸಮಸ್ತ ಸಖಿ ನಿಕರ ॥ ೧೫೨ ॥

ಬಿಸಿಲು ಸುಂಟುರು ಗಾಳಿ ದೆಸೆಗಳ
ಮುಸುಕುತಿಹ ಕೆಂದೂಳು ಕಾಳ್ಕಿ
ಚ್ಚೆಸೆವ ನಟ್ಟಡವಿಯಲಿ ನಡೆದೆಯ್ತರುತ ಕಾಲೊಡೆದು ।
ಬಸವಳಿದು ಬೀಳುತ್ತಲೇಳುತ
ಹಸಿವು ತೃಷೆ ಬಳಲಿಕೆಗಳಲಿ ದೂ
ಪಿಸುತ ಬಂದಳು ಮಾಯೆ ತಾನಲ್ಲಮನನರಸುತಲಿ ॥ ೧೫೩ ॥

ಸೂಡುತಲಿ ಬಿಡು ಜಡೆಗಳನು ಕೈ
ಗೂಡುತಲಿ ಕಡವಸವ ಭೂತಿಯ
ಗೂಡ ಸಂವರಿಸುತ್ತ ಲಾಕುಳ ಯೋಗವಟ್ಟಗೆಯ ।
ಜೋಡಿಸುತ ಜಪ ತಪ ಸಮಾಧಿಯ
ಮಾಡುವವರಾ ಮಾಯೆ ಬರಲೆ
ದ್ದೋಡಿದರು ಹುಲಿಗಂಡ ಹುಲ್ಲೆಗಳಂತೆ ದೆಸೆದೆಸೆಗೆ ॥ ೧೫೪ ॥

ಕರುಣಿಗಳ ಬಲ್ಲಹನು ಬೋಳೆಯ
ರರಸ ಭಜಕರ ಬಂಧುವೆನಿಸುವ
ಪರಮ ಪಾವನನಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು ತಾನೆ ತನ್ನೊಳಗೆ ।
ವರ ತಪೋಧನರಂಜಿಕೆಯುನಾ
ತರುಣಿಯರ ಬಳಲಿಕೆಯ ನಾನೇ
ಪರಿಹರಿಸಬೇಕೆನುತಲಾಕ್ಷಣ ಸುಳುಹು ದೋಱಿದನು ॥ ೧೫೫ ॥

ನಿಲಿಸಿ ಭಯ ಬೇಡೆಂದು ತಾಪಸ
ಕುಳವನಭಯವ ಕೊಟ್ಟು ಕರುಣದ
ಬಳಕೆಯಲಿ ತಾನವರಿಗೊಬ್ಬ ತಪಸ್ವಿಯಂದದಲಿ ।
ನಲಿದು ಹರಿತಹ ಮಾಯೆಯನು ಮೂ
ದಲಿಸಿ ಮುಱಿದೋಡಿಸುವೆನೆನುತಲಿ
ಸುಳುಹು ದೋಱಿವನಾಕೆಗಲ್ಲಮ ಮುನ್ನಿನಂದದಲಿ ॥ ೧೫೬ ॥

ತೃಷೆಗಳಱತವು ಕಾಣುತಲಿ ಕಡು
ಹಸುಗಳಡಗಿದವಡವಿಯಲಿ ಕಂ
ಪಿಸುತ ಮುಗ್ಗುತ ಕೆಡೆವುತಲಿ ಮಿಗೆ ಬಂದ ಬಳಲಿಕೆಯ ।
ಮುಸಕ ಮಾದುದು ವಿಶ್ರಮಿಸಿದರು
ಶಶಿಮುಖಿಯರೆಯ್ತಂದು ಕಾಣುತ
ಮುಸುಱಿ ಮುತ್ತಿದರಲ್ಲಮನ ಶ್ರೀ ಪಾದ ಪಂಕಜವ ॥ ೧೫೭ ॥

ಲೇಸು ಮಾಡಿದೆಯಯ್ಯ ಮಾಯೆಯ
ನೀಸು ದಿನ ಮನವೊಲಿಸಿ ಕಡೆಯಲಿ
ಘಾಸಿಮಾಡುವುದುಚಿತವೇ ನಿನಗೆನುತ ಕೆಳದಿಯರು ।
ಆ ಸದಾನಂದೈಕ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ವಿ
ಳಾಸಿಯಲ್ಲಮ ಲಿಂಗನಿದಿರಲಿ
ಸೂಸಿದರು ತಮ್ಮೊಡತಿಯಾಸಱು ಬೇಸಱಿಲ್ಲವನು ॥ ೧೫೮ ॥

ಆರು ಮೊದಲಲಿ ಬಯಸ ಹೇಳಿದ
ರಾರು ಕಾಣುತ ಕರೆಸ ಹೇಳಿದ
ರಾರು ತನ್ನನು ಬಳಿಕುದಾಸಿನ ಮಾಡ ಹೇಳಿದರು ।
ನಾರಿಯರಿಗಿದು ಸಹಜ ಸಂಚಲ
ಕಾರಣಿಕತನ ತನ್ನ ತಾನೇ
ದೂರಿಸಿದಡಾನೇನ ಮಾಡುವೆನೆಂದನಲ್ಲಮನು ॥ ೧೫೯ ॥

ಎಂದ ಮಾತನು ಕೇಳಿ ಕಡು ಖತಿ
ಯಿಂದಲಹುದೈ ಧೂರ್ತ ನೀ ಗತಿ
ಯೆಂದು ನಂಬಿದಡೊಳ್ಳಿತಾಯಿತು ಬಳಿಕ ಮಾತೇನು ।
ಸಂದ ಸಟೆ ಕುತ್ಸಿತ ಕುಮಂತ್ರದ
ಬಂದಿಕಾಱನು ಚಾಟು ಚಪಳಿಗ
ನೆಂದು ನಾ ಮುನ್ನಱಿಯೆನೆಂದಳು ಮಾಯೆಯಲ್ಲಮನ ॥ ೧೬೦ ॥

ಕುಟಿಲ ಕುತ್ಸಿತ ಧೂರ್ತ ದುರ್ಜನ
ಅಟಮುಟಿಗತನ ಕಪಟ ಕಳವಳ
ಸಟೆ ವಿಕಾರಗಳಲ್ಲಮನವೋ ತಿಳಿಯೆ ಮಾಯೆಯವೋ ।
ದಿಟಕೆ ಬಲ್ಲ ವಿರಿಂಚಿ ಹರಿ ಸುರ
ಕಟಕ ವರ ಮುನಿ ಸಿದ್ಧ ಸಾಧಕ
ಪಟುಗಳೆಲ್ಲರ ಕೇಳಿ ನೋಡೆನುತಿರ್ದನಲ್ಲಮನು ॥ ೧೬೧ ॥

ಒಳ್ಳಿಯವರೈ ನೀನು ಕೋಱಿದ
ರೆಲ್ಲರೆನ್ನಾಧೀನ ಪಕ್ಷದ
ಬಲ್ಲಿದರು ಕೇಳವರುಗಳ ಬಲ್ಲವಿಕೆಗಳ ಕೇಡ ।
ಎಲ್ಲವನು ಹೇಳುವೆನು ನಿನ್ನಯ
ಸೊಲ್ಲ ಸೋಲಿಸಿ ಸಿಕ್ಕಿಸುವೆನೆನು
ತಲ್ಲಿ ಮಾಯೆ ನಿಜ ಪ್ರತಾಪವನಾಡ ತೊಡಗಿದಳು ॥ ೧೬೨ ॥

ಹರಿಯನೆದೆಯನು ಮೆಟ್ಟಿದೆನು ಶಂ
ಕರನನರ್ಧಾಂಗದೊಳು ನೆಟ್ಟನೆ
ಹರಿಸುಟಗೆಯಾಡಿದೆನು ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಾಯ ಮುದ್ರಿಸಿದೆ ।
ಸುರ ನರೋರಗರೆಂಬ ಮಱವೆಯ
ಮರುಳ ತಂಡವನೆನ್ನ ತೊತ್ತಿರ
ಶರಣು ವೊಗಿಸಿದೆನೇನ ಕೇಳುವೆ ಎಂದಳಾ ಮಾಯೆ ॥ ೧೬೩ ॥

ಜಿನುಗು ಮತಿಗಳ ಸಿದ್ಧ ಸಾಧಕ
ಮುನಿಗಳೆಂಬವದಿರುಗಳನು ನಾ
ಮುನಿದು ಕಚ್ಚುಟ ಕಂಥೆ ಬತ್ತಲೆ ಬೋಳು ಜಡೆ ಲೋಚು ।
ಅನಶನವ್ರತ ನಾರು ಬೇರೆಂ
ಬನಿತಱಲಿ ದಂಡಿಸುವೆನಾ ಕಾ
ನನದ ಮರುಳರನೇನ ಕೇಳುವೆ ಎಂದಳಾ ಮಾಯೆ ॥ ೧೬೪ ॥

ಹರಿ ಹರ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳನೆ
ಲ್ಲರನು ನಿನ್ನಾಧೀನ ವೃತ್ತಿಯ
ಲಿರಿಸಿ ಮಿಗೆ ಱೋಡಾಡಿ ಕಾಡಿದೆನೆಂದು ನೀ ನುಡಿದೆ ।
ಮರುಳೆ ನಿನ್ನನದಾರು ನಾನಾ
ಪರಿಯಲಾಡಿಸುವವರು ನೀನದ
ಪರಿಕಿಸದೆ ಗರ್ವದಲಿ ನುಡಿವರೆ ಮಾಯೆ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೧೬೫ ॥

ಆರನಾರಾಡಿಸುವರೆಂಬುದ
ನಾರು ಬಲ್ಲರು ಸಾಕು ಬಱಯ ವಿ
ಚಾರವಂತಿರಲೆನ್ನೊಡನೆ ಬಱ ಮಾತನಾಡಿದಡೆ ।
ಸಾರಲಱವವೆ ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ಮ
ನೋರಥಂಗಳು ನಿನ್ನ ಧೂರ್ತ ವಿ
ಕಾರವೆಲ್ಲವ ಬಿಟ್ಟು ಕೃಪೆ ಮಾಡೆಂದಳಾ ಮಾಯೆ ॥ ೧೬೬ ॥

ಭಾಷೆ ಸಲ್ಲದೆ ಹೋಯಿತೆನ್ನಯ
ವಾಸಿ ವರ್ಧಿಸಿ ಬತ್ತುತಿದೆ ಕೈ
ಲಾಸದವರಿದ ಕೇಳಿ ನಗುವಂತಾಯಿತೇ ನನಗೆ ।
ಈಸು ಧಾವತಿಯಿಂದ ನಾ ಕಡು
ಘಾಸಿಯಾದೆನು, ಬೆಂದ ಹುಣ್ಣನು
ಕೀಸುವರೆ ಕಂಬಿಯಲಿ, ಕೇಳಕಟೆಂದಳಾ ಮಾಯೆ ॥ ೧೬೭ ॥

ತರಳೆ ತನ್ನಯ ಹೊನ್ನು ಸಲ್ಲದೆ
ತಿರುಗಿ ಬಂದಡೆ ಅಕ್ಕಸಾಲೆಯ
ದುರುಳತನದಲಿ ಬಯ್ಯಲಹುದೇ ನೀನು ಮತಿಗೆಟ್ಟು ।
ಹರನನರ್ಚಿಸುವಂಗ ಭೇದಾಂ
ತರವನಱಿಯದೆ ಸಟೆಯ ಭಕ್ತಿಯ
ಭರದಲೇತಕೆ ಫಲವ ಬಯಸುವೆ ಮಾಯೆ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೧೬೮ ॥

ಬೆಱಗು ಹೊಡೆದಿರೆ ನೈದಿಲೆಗೆ ನೇ
ಸಱನ ನೆಮ್ಮುಗೆಯಾದ ತೆಱನಲಿ
ಮುಱಿವಡೆದ ಮಾಯಾಂಗನೆಯ ಮುಖಭಂಗವನು ಕಂಡು ।
ಮಱುಗುತಿರ್ದರು ಕೂಡೆ ಕೆಳದಿಯ
ರುಱುಬಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಮಾಱು ಮಾತಿಗೆ
ಹಱಿವನೆಣಿಸುತ ವಿಮಳೆ ಬಳಿಕಿಂತೆಂದಳಲ್ಲಮನ ॥ ೧೬೯ ॥

ಶರಣಜನ ರಕ್ಷಾಮಣಿಯೆ ಕಿಂ
ಕರ ಚಕೋರ ಸುಧಾಕರನೆ ಭಾ
ಸುರ ದಯಾಂಭೋನಿಧಿಯೆ ನೀನೀ ಸ್ತ್ರೀಯ ತನು ಮನವ ।
ಒರೆದು ನೋಡಿದಡಲ್ಲಿ ಭಾವಿಸೆ
ಹುರುಳು ಬಳಿಕೇನುಂಟು ನಿನ್ನಯ
ಕರುಣವಾಕೆಯ ಹರಣವೆಂದಳು ವಿಮಳೆ ವಿನಯದಲಿ ॥ ೧೭೦ ॥

ಬಾಲೆ ನೀರಿಗೆ ಹೆಪ್ಪನೆಱೆದಡೆ
ಹಾಲಿನಂತಿರೆ ಹೆತ್ತು ಭುಂಜಿಸಿ
ಬಾಳಿದವರಾರುಂಟು ಭಾವಿಸಲಾ ಪ್ರಕಾರದಲಿ ।
ಕಾಳು ಮತಿಗಳಿಗೆನಿತು ಬುದ್ಧಿಯ
ಹೇಳಿದಡೆ ಫಲವೇನು ಸಾಕೀ
ಖೂಳೆಗಾನಿನ್ನೇನ ಮಾಡುವೆ ವಿಮಳೆ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೧೬೧ ॥

ಕೀಳು ಕಬ್ಬುನವೆಣ್ಣ ಕೋಪಿಸಿ
ಕಾಲಲೊದೆದಡೆ ಮೇಣು ಕರುಣಿಸಿ
ತೋಳಲಪ್ಪಿದಡೇನು ಪರುಷದ ಗಂಡನದಱಂತೆ ।
ಬಾಲೆಗೆಂತಾದಡೆಯು ನಿನ್ನ ಸ
ಮೇಳ ಘಟಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಮಾಯೆಯ
ಪಾಲಿಸಲು ಬೇಕೆನುತ ನುಡಿದಳು ವಿಮಳೆಯಲ್ಲಮಗೆ ॥ ೧೬೨ ॥

ವನಿತೆ ನಿನ್ನಯ ಮಾತಹುದು ಕ
ಬ್ಬುನವದಾದಡೆ ಪರುಷ ಮುಟ್ಟಲು
ಕನಕವಹುದಲ್ಲದೆ ವೃಥಾ ಹಳೆಹಂಚು ಹೊನ್ನಹುದೆ ।
ಮನಸು ಸಂಚಲವಾದ ಮಾಯಾಂ
ಗನೆಯದೇನನು ಮುಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದ
ಡಿನಿತು ನಿಶ್ಚಲವಾಗಲಱಿಯದು ವಿಮಳೆ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೧೬೩ ॥

ದೇವ ತಪ್ಪಿದಡೇನು ನೀನು ಕೃ
ಪಾವಲೋಕನದಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ
ದೇವಿಯರ ಹೂಣಿಕೆಯ ಸಲಿಸಿದಡೇನು ಕುಂದಹುದೆ ।
ದೇವತನಕೂಣೆಯವೆ ಬಱಿಯ ವೃ
ಥಾ ವಿಳಾಸದ ಮಾತ ಬೀಱದೆ
ಕಾವುದೈ ಕರುಣದಲಿ ಮಾಯೆಯನೆಂದಳಾ ವಿಮಳೆ ॥ ೧೬೪ ॥

ಒಂದು ಬೀಜವ ಬಿತ್ತಿ ಮೇಣ್ ಮ
ತ್ತೊಂದು ಫಲವನು ಬಯಸಿ ಬಾತಡೆ
ಬಂದುದಹುದೇ ತನಗೆ ದಿಟವೀ ಮಾಯೆ ಮರುಳಾಗಿ ।
ಮುಂದುಗಾಣದೆ ತಾಮಸದ ಮದ
ದಿಂದ ಸಂಚಲ ಭಕ್ತಿ ಭರದಲಿ
ಬಂದುದುಂಟೇ ಸತ್ಫಲಂಗಳು ವಿಮಳೆ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೧೭೫ ॥

ಆದಡೆಲೆ ಘನ ಮಹಿಮ ನಿನ್ನಯ
ಪಾದಗಳನೆಂತಾದಡೆಯು ಸಂ
ಪಾದಿಸಿದ ಬಳಿಕಿನ್ನು ನಿನ್ನಯ ಕರುಣವಿದ್ದಂತೆ ।
ಕಾದು ರಕ್ಷಿಸು ಮನಸು ಬಂದೋ
ಪಾದಿಯಲಿ ಎಂದೆನುತ ಮಧುರಾ
ಮೋದವಚನವ ಸುರಿವುತಿರ್ದಳು ವಿಮಳೆಯಲ್ಲಮಗೆ ॥ ೧೭೬ ॥

ವಿಮಳೆ ವಿಮಳೆಯೆನಿಪ್ಪ ಹೆಸರನು
ಕಮಲಸಂಭವ ನಿನಗೆ ಸಲಿಸಿದ
ನಮಲ ಮತಿ ನೀನಹುದು ಜಾಗುರೆ ಎನುತ ಪರಿಣಮಿಸಿ ।
ಕ್ರಮದಲಿನ್ನಾದಡೆಯು ಮಿಗೆ ವಿ
ಶ್ರಮಿಸಿಸಲು ಬೇಕೆನುತ ಬಳಿಕ
ಲ್ಲಮನು ಮಿಗೆ ವಿನಯದಲಿ ಮಾಯಾದೇವಿಗಿಂತೆಂದ ॥ ೧೭೭ ॥

ಕಾಮವೆತ್ತಲು ಪರಮ ತತ್ವದ
ಸೀಮೆಯೆತ್ತಲು ತಿಮಿರವೆತ್ತಲು
ತಾಮರಸ ಸಖನೆತ್ತ ಮೇಣಜ್ಞಾವೆತ್ತ ಮಜ್ಞವೆತ್ತ ।
ಭ್ರಾಮಕದ ನುಡಿ ಸಾಕು ನೀನೆ
ತ್ತಾ ಮಹಾ ಘನವೆತ್ತ ಮರುಳೇ
ಕ್ಷೇಮದಲಿ ನೀ ಬಂದ ಬಟ್ಟೆಯಲಬಳೆ ಹೋಗೆಂದ ॥ ೧೭೮ ॥

ಕಡಲ ನೀರುಗಳೆಲ್ಲವಮೃತದ
ಮಡುಗಳಾದಡೆಯಹವು ಸುರಗಿರಿ
ಕುಡಿವರಿದು ಹಬ್ಬಿದಡೆ ಹಬ್ಬುವುದವನಿಮಂಡಲವ ।
ಗಿಡುಗಳೆಲ್ಲವು ಕಲ್ಪತರುವಾ
ದಡೆಯಹವು ಎತ್ತಾನುಕಾಲಕೆ
ಮಡದಿ ಮಾಯೆಗೆ ಪರಮ ತತ್ವಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲೆಂದ ॥ ೧೭೯ ॥

ಜಾಱಿದನು ಬಳಿಕಾತನೀಕೆಗೆ
ಹೇಱಿದುದು ಕಡು ದುಗುಡ ಸಖಿಯರು
ನೀಱೆಯನು ಸಂತೈಸಿದರು ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದಲಿ ।
ಗಾಱು ದೂಱಿನ ಮಾಯೆ ಗೀಯೆಗೆ
ತೋಱಿಸುವನೇ ತನ್ನ ನಿಜವನು
ಮೀಱಿ ಮಿಾಸಲನಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು ಗುರು ಗುಹೇಶ್ವರನು ॥ ೧೮೦ ॥

ಮಗಳು ಮದ್ದಳೆಯವನ ಬೆನ್ನಲಿ
ಜಗುಳಿಹೋದುದ ಕೇಳಿ ಹರಿತಂ
ದಗಣಿತವ್ಯಾಮೋಹದಲಿ ಮಾಯಾಂಗನೆಯ ಕಂಡು ।
ನಗೆಗೆಡೆಯ ಮಾಡಿದೆಯೆಲಾ ದೇ
ಸಿಗನ ಸಂಗವ ಮಾಡಿ ಕೆಡಿಸಿದೆ
ಮಗಳೆ ಎನುತಲಿ ಮಱುಗಿದನು ಮಮಕಾರ ಭೂಪಾಲ ॥ ೧೮೧ ॥

ಬೇಡಬೇಡೆಂದಾದಿ ಕಾಲದೊ
ಳಾಡಿ ತೋಱಿನೆ ಮಗಳೆ ಕಡೆಯಲಿ
ಕೇಡು ಬಹುದಿದಱಿಂದಲೆಂದಾನೇಸನೊದಱಿದಡೆ ।
ಕೇಡುಗೊಳಿಸಿಯೆ ತುದಿಯಲಡವಿಯ
ಕೂಡಿದಾ ನೀನೆನುತ ಖತಿಯಲಿ
ಮೂಡಿ ಮುಳುಗುತ ಮಿಡುಕುತಿರ್ದಳು ಮೋಹಿನೀದೇವಿ ॥ ೧೮೨ ॥

ಉಮೆಯ ನೇಮವ ಕೊಂಡು ತಾನ
ಲ್ಲಮನ ಸಾಧಿಸಲೆಂದು ಬಂದಳು
ನಿಮಗೆ ಹೇಳುವೆ ನಾನು ಚಿಂತಿಸ ಬೇಡ ನೀವಿದಕೆ।
ದ್ಯುಮಣಿಯಲ್ಲಮ ಸಿಕ್ಕದಾದನು
ತಮದ ಮಾಯೆಗೆ ಅದಱ ಚಿಂತಾ
ಭ್ರಮೆಯುಲಡವಿಗೆ ಬಂದಳೆಂದಳು ವಿಮಳೆಯರಸಂಗೆ ॥ ೧೮೩ ॥

ಕಾರಣವ ಕೈಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮ ಕು
ಮಾರಿಯಾದೆನು ಬಂದ ನಮ್ಮಯ
ಕಾರಿಯವು ಕೈಗೂಡದಾಯಿತೆನುತ್ತ ಪೆತ್ತರಿಗೆ।
ಹಾರಬೇಡಿನ್ನೆಮ್ಮನೆನುತಲಿ
ಘೋರನೆದ್ದಾ ಮಾಯೆ ವಿಮಳಾ
ನಾರಿ ಸಹಿತವೆ ಹೋಗುತಿರ್ದಳು ರಜತ ಪರ್ವತಕೆ ॥ ೧೮೪ ॥

ಗತಿ ೬

ಬಸವಾದಿಗಳ ಅವತಾರ

ವಿಮಳೆ ಸಹಿತವೆ ಹೋಗಿ ತನಗ
ಲ್ಲಮನು ಸಿಕ್ಕದೆ ಹೋದ ಕಾರ್ಯ
ಕ್ರಮವನಾಗಳೆ ಮಾಯೆ ಹೇಳಿದಳತ್ತ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ।
ಉಮೆಯದೆಲ್ಲವ ಕೇಳಿ ಚಿಂತಾ
ಭ್ರಮೆಯಲಿರುತಿರಲಱಿದು ಬಂದಾ
ರಮಣಿಯನು ಸಂತೈಸಿ ನುಡಿದನು ನಗುತ ಶಶಿಮೌಳಿ ॥ ೧೮೫ ॥

ಸಿಡಿಲು ವಕ್ಕಿಯ ಪಕ್ಕವನು ಕಿ
ತ್ತಡಬಳದ ಬಾಣಸವ ಮಾಡುವ
ಕಡು ಗಲಿಗಳಾರುಂಟು ಕಾಳೋರಗನ ನಿದ್ರೆಯನು ।
ಕೆಡಿಸಿ ಬದುಕುವ ಕೀಲಣದ ಗಾ
ರುಡಿಗರಾರುಂಟಿನ್ನ ತತ್ವದ
ತೊಡಕು ದುರ್ಘಟ ಚಿಂತೆಯೇತಕೆ ಗಿರಿಜೆ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೧೮೬ ॥

ಎಲೆ ಸದಾಶಿವ ನಿನ್ನೊಳಾದಡೆ
ಚಲಕೆ ನಾನಂಜುವೆನು ನಿನ್ನಯ
ಬಲುಹಿಗಾನಿದಿರಲ್ಲ ನಿನ್ನಯ ಕರುಣವಿದ್ದಂತೆ ।
ಸಲಹಿ ನಿನ್ನ ನಿಜಸ್ವರೂಪದ
ನಿಲವನಱುಹಿಸಿ ಎನ್ನ ಸಲುಗೆಯ
ಸಲಿಸಬೇಕೆಂದಗಜೆ ನುಡಿದಳು ಮತ್ತೆ ಪಶುಪತಿಗೆ ॥ ೧೮೭ ॥

ಆ ನುಡಿಯ ಕೇಳುತ್ತ ಕರುಣಾಂ
ಭೋನಿಧಾನನು ಮೆಚ್ಚಿ ಆದಡೆ
ನೀನು ಮುನ್ನಲಿ ನಿನ್ನ ತಾಮಸ ಗುಣದ ಮಾಯೆಯನು।
ಏನು ಕಾರ‍ಣ ಕಳುಹಿ ಭಾಷೆಗೆ
ಹೀನವನು ನೀ ಹಡೆದೆ ನಾವಿದ
ಕೇನ ಮಾಡಲಿ ಬೇಕು ಬೆಸನನು ಗಿರಿಜೆ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೧೮೮ ॥

ಆವ ಪರಿಯಿಂದಱಿವೆನಾದಡೆ
ದೇವ ನಿನ್ನ ನಿಜಸ್ವರೂಪದ
ಭಾವವನು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿ ತಿಳಿವಂತೆನಗೆ ಕೃಪೆ ಮಾಡಿ।
ಕಾವುದೆನೆ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ದೇವರ
ದೇವನೀಕೆಯನಿನ್ನು ಕರುಣಿಸಿ
ಪಾವನವ ಮಾಡುವೆನು ನಾನೆನುತಭವನಿಂತೆಂದ ॥ ೧೮೯ ॥

ನಿನ್ನ ನಿರ್ಮಳ ಸಾತ್ವಿಕದ ಸಂ
ಪನ್ನ ಕಳೆಯನು ಕಳುಹಿ ಧರೆಯೊಳು
ಚೆನ್ನೆಯಾಗಿರೆ ಜನಿಸಿ ನೆಱೆ ನಿಷ್ಕಾಮ ಭಕ್ತಿಯಲಿ।
ಮುನ್ನಲಿರುತಿರಲಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು
ತನ್ನ ತಾನೇ ನಿಜವ ತೋಱುವ
ನಿನ್ನು ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ ದಿಟವಿದು ಗಿರಿಜೆ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೧೯೦ ॥

ಬಳಿಕ ಸಂತೋಷದಲಿ ತನ್ನಯ
ಸಲುಗೆ ಬಿನ್ನಹವೆಂಬ ಬೀಜದ
ಬೆಳೆಗೆ ಹದವಳೆ ಹಣ್ಣಿ ಹಸರಿಸಿತೆನುತ ಹರುಷದಲಿ।
ನಲಿದು ನಗುತಲಿ ಪರಮ ಪಾವನ
ಸುಲಭ ಕರುಣಾಕಾರ ಶಿವ ನಿ
ನ್ನೊಲವಿನಿಂದಾನಿನ್ನು ಬದುಕಿದೆನೆಂದಳಾ ಗಿರಿಜೆ ॥ ೧೯೧ ॥

ಆ ನುಡಿಯ ಮಾರ್ಕೊಂಡು ಶಿವ ಶಿವ
ದೇನ ನುಡಿದಿರಿ ತಾಯೆ ನೀವೆಂ
ದೂ ನಿಧಾನಿಸಲಚಲ ಸುಖಿಗಳು ಶಿವನ ಕರುಣದಲಿ ।
ಹಾನಿ ಯಾವುದು ಮುನ್ನ ಈಗಲಿ
ದೇನು ಬಂದುದು ತಾವು ಹೊಳ್ದ ನಿ
ಧಾನ ತಮಗಹುದೇನು ವಿಸ್ಮಯವೆಂದ ವೃಷಭೇಂದ್ರ ॥ ೧೯೨ ॥

ಹೊಳಿದರ್ಥವನಱಿಸಿ ಹಡೆವನ
ಕಾಲು ಕೊಂಡೊಯ್ವಂತೆ ನಿನ್ನಯ
ನಾಲಗೆಯೆ ತಾ ನುಡಿಸುತಿದೆ ಶುಭ ಸೂಚನಾರ್ಥವನು ।
ಹೇಳಲೇನಿನ್ನಲ್ಲಮನೆ ಸ
ಮ್ಮೇಳದಲಿ ಸುಖಿಯಾಗು ಹೋಗಿ
ನ್ನೇಳೆನುತಲಾ ವೃಷಭ ರಾಜಂಗಭವನಿಂತೆಂದ ॥ ೧೯೩ ॥

ನೀನು ಧರೆಯಲಿ ಮೆಱೆಯದಿರ್ದಡೆ
ತಾನು ಸಿಕ್ಕುವನಲ್ಲವಲ್ಲಮ
ನೀನು ಭಕ್ತಿಯ ಮಾಡಿ ಕಾಣಿಸು ನಿನ್ನ ಕತದಿಂದ ।
ಸ್ವಾನುಭಾವ ಸುಖ ಸ್ವರೂಪ ನಿ
ಧಾನವನು ಸಾಧಿಸಲಿ ಸರ್ವರು
ಮಾನ ನಿಧಿ ಕೇಳೆನುತ ಬೆಸಸಿದನೀಶ ವೃಷಭಂಗೆ ॥ ೧೯೪ ॥

ಈತನೇ ಬಳಿಕಿನ್ನು ದಿಟವಾ
ಭೂ ತಳದೊಳಲ್ಲಮನನಱಿವ ಮ
ಹಾತಿಶಯವಹ ಭಕ್ತಿಯನು ನೆಱೆ ಮಾಡಿ ಮೆಱೆವವನು ।
ಏತಕೀ ಭ್ರಮೆಯೆನುತ ಮುದ ಮತಿ
ಗೋತು ವೃಷಭನನಣಕವಾಡುತ
ಮಾತನಾಡಿದರಲ್ಲಿ ಕೆಲಬರು ಶಿವನ ಸಭೆಯೊಳಗೆ ॥ ೧೯೫ ॥

ಮರುಳರಿವದಿರು ವೃಷಭ ರಾಜನ
ಪರಿಯನಱಿಯದೆ ನುಡಿದರಾದಡೆ
ಧರೆಯೊಳುದಯಿಸಿ ನೋಡಲಾತನ ಭಕ್ತಿಯುನ್ನತಿಯ ।
ಹಿರಿದು ತಮ್ಮಯ ಮನದ ಮದವು
ತ್ಸರವ ನೀಗಲಿ ಎನುತಲಾ ಶಂ
ಕರನು ಬಳಿಕವರುಗಳನಟ್ಟಿದನಂದಿಳಾ ತಳಕೆ ॥ ೧೯೬ ॥

ಇಳೆಯೊಳುಡುತಡಿಯೆಂಬ ಪಟ್ಟಣ
ದೊಳಗೆ ವೀರ ಶಿವಾಗಮಿಕ ನಿ
ರ್ಮಳನ ವಲ್ಲಭೆಯೆನಿಪ ಸುಮತಿಯ ಗರ್ಭ ಶುಕ್ತಿಯಲಿ ।
ಚೆಲುವೆಯಾದ ಕುಮಾರಿಯೆಂಬ
ಗ್ಗಳದ ಮುತ್ತುದಯಿಸಿತು ಧರಣೀ
ತಳದೊಳಗೆ ಪಾರ್ವತಿಯ ಸಾತ್ವಿಕಗುಣವೆ ರೂಪಾಗಿ ॥ ೧೯೭ ॥

ಶೀವಿ ತನುವಿನಲತಿ ಮಹತ್ತರ
ದೇವತಾ ಕಳೆಯಿರಲು ಮಿಗೆ ಮಹ
ದೇವಿಯೆಂಬೀ ಹೆಸರನಿಟ್ಟರು ನಿಜ ಕುಮಾರಿತಿಗೆ ।
ಭಾವೆ ಬೆಳೆವುತ್ತಿರಲು ನಿರ್ಮಳ
ದೇವ ಸುಮತಿಯರೀಪ್ಸಿತಾರ್ಥವ
ನೀವುತಿಹ ನಡೆ ನುಡಿಯಲೊಪ್ಪುವ ಕಲ್ಪ ಲತೆಯಂತೆ ॥ ೧೯೮ ॥

ಈಕೆ ಭಕ್ತಿಯ ಬಳ್ಳಿಯಂತೆ ಅ
ನೇಕ ಪರಿಯಲಿ ಬೆಳೆವುತಿರ್ದಳು
ಲೋಕದೊಳು ತಾನಲ್ಲದಿಲ್ಲೆಂಬತುಳ ಮಹಿಮೆಯಲಿ ।
ಆಕೆಯಂತಿರಲಿತ್ತಲೊಲಿದು ಪಿ
ನಾಕಿ ಕಳುಹಿದ ಮಹಿಮರೆಲ್ಲರು
ಬೇಕು ಬೇಕೆಂಬೆಡೆಗಳಲಿ ಸಂಜನಿಸ ತೊಡಗಿದರು ॥ ೧೯೯ ॥

ಶುದ್ಧ ಭಕ್ತಿಯ ಭರದ ಮೊಱಡಿಯ
ಮುದ್ದವೆಯ ಜಠರಾಂಬು ನಿಧಿಯಲಿ
ಸಿದ್ಧರಾಮ ಶಶಾಂಕನೆಂಬ ಮಹಾ ಮನೋಹರನು ।
ಉದ್ಧರಿಸ ಹುಟ್ಟಿದನು ಯೋಗ ಸ
ಮೃದ್ಧಿಯನು ಸೊನ್ನಲ ಪುರದಲೊ
ಪ್ಪಿದ್ದನಾತನನೇಕ ವಿಭವದಲಖಿಳ ಜಗವಱಿಯೆ ॥ ೨೦೦ ॥

ದಾನ ಧರ್ಮ ಪರೋಪಕಾರ ವಿ
ಧಾನ ಗುರು ಶಿವ ಭಕ್ತಿ ಯುಕ್ತಿಯ
ನೂನ ರೀತಿಯಲಿಂಗಳೇಶ್ವರ ಬಾಗವಾಡಿಯಲಿ ।
ಮಾನ ನಿಧಿಗಳು ಸುಕೃತಿಗಳು ಮಹಿ
ಮಾನತೆಯಲಿರುತಿರ್ಪರದನಾ
ನೇನ ಹೇಳುವೆ ಮಾದರಸ ಮಾದಾಂಬಿಕೆಯರಿರವ ॥ ೨೦೧ ॥

ಆಕೆ ತಾನು ಪತಿ ವ್ರತಾ ಶೀ
ಲೈಕೆ ಮಾದರಸಾಂಕನಾದಡೆ
ಏಕ ಪತ್ನೀ ವ್ರತ ಗುಣಾನ್ವಿತನವರ ಜಠರದಲಿ ।
ಲೋಕದೊಳು ಗುರು ಶಿಷ್ಯ ಸಂಗ ನಿ
ರಾಕುಳಕೆ ಸುಜ್ಞಾನವುದಯಿಸು
ವಾಕೃತಿಯ ಸುಕುಮಾರ ಸಂಜನಿಸಿದನು ಜಗವಱಿಯೆ ॥ ೨೦೨ ॥

ಅಳನು ಮಿಡುಕನು ಮಿನುಗಿಸನು ಕಂ
ಗಳನಿದೇನೆಂದವರು ಕಂಡು
ಮ್ಮಳಿಸಿ ಪಿತರುಗಳಱಿವು ಮಱವೆಯೊಳಿರಲು ಶಿವನೊಲಿದು ।
ತೊಳಗಿ ಬೆಳಗುತ ಬಂದು ಮಿಗೆ ಮನೆ
ಯೊಳಗೆ ಕುಳ್ಳಿತು ಶಿಶುವ ನಿಜ ಕರ
ತಳದೊಳೆತ್ತಿದನೊಲವಿನಿಂದಲಿ ಭಕ್ತ ವತ್ಸಲನು ॥ ೨೦೩ ॥

ಪರಮನಹೆ ನೀನೆಂದು ನೊಸಲಲಿ
ಬರೆವನಂತಿರಲಿಟ್ಟು ಭೂತಿಯ
ನಿರುತ ನಿನ್ನುವನಗಲಿ ನಾನಿರೆನೆಂದು ಕುಱುಹಾಗಿ।
ನೆರಹುವಂತಿರೆ ದಿವ್ಯಲಿಂಗವ
ಕೊರಳಿನಲಿ ಅವಧರಿಸಿ ಕರುಣಾ
ಕರ ಸದಾಶಿವನಾ ಮಹಾತ್ಮಗೆ ತಾನೆ ಗುರುವಾದ ॥ ೨೦೪ ॥

ನಂಬುಗೆಯ ಕೊಡುವಂತೆ ಹಸ್ತವ
ನಿಂಬಿನಲಿ ಮಸ್ತಕದೊಳಿರಿಸುತ
ಲುಂಬ ತಾಣವಿದೆಂದು ಕಿವಿಯಲಿ ಪಚ್ಚಿ ಪೇಳ್ವಂತೆ।
ಶಂಭು ಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯ ನೇಮಿಸಿ
ತುಂಬಿ ತನುವಿಗೆ ಬಸವ ನೀನೆಂ
ದೆಂಬ ನಾಮವನಿಟ್ಟು ಹೋದನು ದೇವ ನಿಮಿಷದಲಿ ॥ ೨೦೫ ॥

ಆದುವಾತಗೆ ನಾಮಕರಣಗ
ಳಾದಿಯಾದ ಸಮಸ್ತ ವಿಭವ ವಿ
ನೋದವಾತಗೆ ಮಱೆದ ಮಾತನು ನೆನಸಿಕೊಟ್ಟಂತೆ।
ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣವಾಗಮ
ವಾದಿಯಾಗಿಹ ಸರ್ವ ಕಳೆಗಳು
ವೇದಿಸಿದವೊಮ್ಮೊಂಗೆ ಕೇಳಲು ಬಸವ ರಾಜಂಗೆ ॥ ೨೦೬ ॥

ಉಪನಯನ ಲಕ್ಷ್ಯವನು ಮುಂದಾ
ವಿಪುಳ ಮತಿಗಲ್ಲಮನು ತೋಱಿಸು
ವುಪಮೆಯನು ಸೂಚಿಸುವ ಪರಿಯಲಿ ಬಸವ ರಾಜಂಗೆ।
ಉಪನಯನವಾಯಿತ್ತು ವಿಭವದಿ
ತ್ರಿಪುರ ವೈರಿಯ ಭಕ್ತಿ ಭಾವದ
ಲಪರಿಮಿತ ಮಹಿಮೆಯನು ತೋಱಿದನಾ ಮಹಾತ್ಮಕನು ॥ ೨೦೭ ॥✓

ಇತ್ತಲಿವರಿರುತಿರ್ದರಾಗಳೆ
ಅತ್ತ ಪರವಾದಿಗಳು ಜನಿಯಿಸಿ
ಮತ್ತೆ ಅವರೊಳಗೊಬ್ಬನತಿ ಬಳ ವೀರ ಬಿಜ್ಜಳನು ।
ಉತ್ತಮದ ಕಲ್ಯಾಣದಲಿ ನೃಪ
ವೃತ್ತಿಯಿಂದಿರುತಿರ್ದನೇಕ
ಚ್ಛತ್ರದಲಿ ಭೂಮಿಯನು ಪಾಲಿಸುತಿರ್ದನೊಲವಿನಲಿ ॥ ೨೦೮ ॥

ಜನಪನಿರುತಿರಲತ್ತಲಿತ್ತಲು
ಜನನಿ ಜನಕರ ಬೀಳುಕೊಂಡನು
ವಿನಯದಲಿ ತಮ್ಮಕ್ಕ ನಾಗಾಯಿಗಳು ಸಹವಾಗಿ ।
ಅನುಕರಿಸಿ ನಡೆತಂದು ತನ್ನಯ
ಮನವೊಲಿದು ಬಸವಣ್ಣ ಹೊಕ್ಕನು
ಜನಪ ಬಿಜ್ಜಳನಾಳುತಿಹ ಕಲ್ಯಾಣ ಪುರವರವ ॥ ೨೦೯ ॥

ಆ ನರೇಂದ್ರನ ಕಂಡು ಬಳಿಕಾ
ಸ್ಥಾನ ಮಧ್ಯದೊಳೊಂದು ದಿವಸ ಮ
ಹಾನು ಕಾರಣ ಲಿಖಿತ ಬಿದ್ದಿರಲದನು ತಿಳಿದೋದಿ ।
ಆ ನರೇಂದ್ರಂಗಪರಿಮಿತದ ನಿ
ಧಾನವನು ತಾ ತೆಗೆಸಿ ತೋಱಿದ
ನೇನನೆಂಬೆನು ಬಸವರಾಜನ ಘನಮಹೋನ್ನತಿಯ ॥ ೨೧೦ ॥

ಭೂತಳಾಧೀಶ್ವರನ ಮನದೊಳ
ಗೀತ ಕಾರಣ ಪುರುಷನಹನೆಂ*
ದೋತು ಹರುಷಿಸಿ ಕೊಟ್ಟನಂದು ಮಹಾ ಪ್ರಧಾನಿಕೆಯ ।
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ವಿವಾಹವನು ವಿ
ಖ್ಯಾತ ಮಿಗೆ ವಿಭವದಲಿ ಮಾಡಿದ
ನೋತು ಬಿಜ್ಜಳರಾಯನೆಮ್ಮಯ ಬಸವ ರಾಜಂಗೆ ॥ ೨೧೧ ॥

* ಸಂ। ಕೇತ ಮಿನುಗಲು

ರೂಢಿ ಮೆಚ್ಚಲು ಹಲವು ಪರಿಯ ಪ
ವಾಡಗಳ ಮೆಱೆವುತ ನಿರಂತರ
ನೀಡುತಿರ್ದನು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದಲಿ ಲಿಂಗ ಜಂಗಮಕೆ ।
ಬೇಡಿದವರಿಗೆ ಬೇಡಿತನು ಕೈ
ಗೂಡಿ ಸಲೆ ದಾಸೋಹತನದಲಿ
ಮಾಡುತಿರ್ದನು ಬಸವ ದಂಡಾಧೀಶ ಭಕ್ತಿಯಲಿ ॥ ೨೧೨ ॥

ಮಲಯಜದ ಮರ ಗಾಳಿ ಸೋಂಕಿನ
ಲುಳಿದ ಮರ ಪರಿಮಳಿಸುವಂತಿರೆ
ತಿಳಿಯಲೆಂದಲ್ಲಮನ ಕಾರಣ ಬಸವನುದಯಿಸಲು ।
ಇಳೆಯೊಳಾ ಮಹಿಮನ ಪದಾಂಬುಜ
ಗಳ ರಜಸ್ಸಿನ ರೇಣು ಸಂಗದ
ಬಲುಹಿನಲಿ ಶಿವ ಭಕ್ತರಾದರು ನರರು ತಮ ತಮಗೆ ॥ ೨೧೩ ॥

ಗತಿ ೭

ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕನ ವಿರಕ್ತಿ

ಇತ್ತಲೀ ಮಹದೇವಿ ಮಿಗೆ ಬೆಳೆ
ವುತ್ತಲಿರ್ದಳು ಜವ್ವನದ ಕಳೆ
ವೆತ್ತು ಭರದಲಿ ಪುಟವನಿಕ್ಕಿದ ಮಿಸುನಿಯಂದದಲಿ ।
ಉತ್ತಮದ ಮೈಲುಳಿಯ ಕಾಂತಿಯ
ಮತ್ತಗಜಗಮನದ ವಿಳಾಸದ
ತೆತ್ತವಣೆಯ ನವೀನರೀತಿಯ ಜಾತಿಭಾವದಲಿ ॥ ೨೧೪ ॥

ಇರುತಲೊಂದಾನೊಂದು ದಿನವಾ
ಪುರದರಸು ವೈಹಾಳಿಯಿಂದೆ
ಯ್ತರುತಿರಲು ಸಂಭ್ರಮವ ಕೇಳುತ ಬಂದು ಬಾಗಿಲಲಿ ।
ತರುಣಿಯೊಲಿದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರೆ
ಧರಣಿಪತಿ ಕಾಣುತ್ತ ಕಾಮಾ
ತುರದಿ ಮಿಗೆ ಕಂಗೆಟ್ಟು ಕಳವಳಿಸಿದನು ನಿಮಿಷದಲಿ ॥ ೨೧೫ ॥

ಕನ್ನೆಯಿವಳಾರವಳು ಕೇಳಿದು
ಬನ್ನಿರೋ ಎನೆ ಹರಿದು ಚರರಾ
ಕನ್ನೆಯಿಂತಪ್ಪವರ ಮಗಳೆಂದಱುಹಿದರು ಬಂದು ।
ತನ್ನ ಮನದೊಳಗೆಣಿಸುತೀಕೆಯ
ನಿನ್ನು ವರಿಸುವೆನೆಂಬ ಭರವಾ
ಸನ್ನಿಸಲು ಕೌಶಿಕ ಮಹೀಪತಿ ಹೊಕ್ಕನರಮನೆಯ ॥ ೨೧೬ ॥

ಎಳೆದು ತರಿಸಿದಡವಳ ಮನಸಿಗೆ
ಮುಳಿಸು ಮೇಲಪಕೀರ್ತಿ ಕೆಲಬರ
ಕಳುಹಿ ತಿಳುಹುವೆನೆನುತ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿಯರನಟ್ಟಿದಡೆ ।
ಬಳಿಕಲವರೆಯ್ತಂದು ಮಿಗೆ ನಿ
ರ್ಮಳನ ಸುಮತಿಯ ಕೇಳಿದಡೆ ನೃಪ
ಕುಲದವಗೆ ಕೊಡೆವೆಂದರವರಾ ನಿಜಕುಮಾರಿತಿಯ ॥ ೨೧೭ ॥

ಅರಸಗಿದಿರೇ ನೀವು ಸುಮ್ಮನೆ
ಸರಸದಿಂದಲಿ ಕೊಡುವುದೊಳ್ಳಿತು
ವಿರಸವಾದಡೆ ನೀವು ಮಾಡುವುದೇನು ಭೂಪತಿಯ ।
ಮರುಳುತನಗಳು ಸಾಕು ನಿಮ್ಮಯ
ತರುಣಿಯುಂಡಿಟ್ಟಿಹಳು ನಾನಾ
ಪರಿಯಲೊಳ್ಳಿಯ ದಾಯವೆಂದರು ಸುಮತಿ ನಿರ್ಮಳಗೆ ॥ ೨೧೮ ॥

ತಾಯ ಮಾಱಿಯೆ ತೊತ್ತುಕೊಂಬ ವಿ
ಡಾಯವನು ಸುಡು ವಿಷಮ ಕುಲದಲಿ
ಕಾಯದಾಸೆಗೆ ಕೊಳುಕೊಡೆಯ ಕಳವಳಿಸಿ ಮಾಡಿದಡೆ ।
ನಾಯಕದ ನರಕಗಳು ತಪ್ಪವು
ರಾಯ ಮಾಡುವುದೇನು ಬಳಿಕೇ
ನ್ಯಾಯತವು ಸಾಕೆನುತ ನಿರ್ಮಳನವರಿಗಿಂತೆಂದ ॥ ೨೧೯ ॥

ಆಕೆಯನೆ ಕೇಳುವುದು ದಿಟ ಬಳಿ
ಕಾಕೆ ಸಣ್ಣಹ ಮಗಳೆ ಅದಱಿಂ
ದಾಕೆಯನೆ ನೆಱೆ ತಿಳಿದೊಡಂಬಡಿಸುವುದು ಬುದ್ಧಿಯಲಿ ।
ಆಕೆ ತಾನಹುದೆಂದಳಾದಡೆ
ಆಕೆಯನು ನಾವಾಗಳಿತ್ತವ
ರೇಕೆ ಬಹುಮಾತೆನುತ ನಿರ್ಮಳ ನುಡಿದನಬಲೆಯರ ॥ ೨೨೦ ॥

ಅನುಮತಿಸಿ ನಾರಿಯರು ಬಳಿಕಾ
ವನಿತೆಯನು ಕೇಳಿದಡೆ ತನ್ನೊಳು
ನೆನೆದಳೊಂದನುಮಾನವನು ತಾನೇ ವಿವೇಕದಲಿ ।
ಜನಪನಳುಪಿಗೆ ಹಱುವ ಮಾಡುವೆ
ನೆನುತಲಾ ಮಹದೇವಿ ಜಾಣೆನ
ವಿನಯದಲಿ ನಸು ನಗುತಲಾಳಾಪಿಸಿದಳೊಳಗೊಳಗೆ ॥ ೨೧ ॥

ಪರಿಮಳವನಾರಿಕ್ಕಿದರು ಕ
ರ್ಪುರಕೆ ಕೋಗಿಲೆಗಾರು ಸೊಗಸಿನ
ಸ್ವರವ ಕಲಿಸಿದರಂಚೆಗಾರಡಿಯಿಡಲು ಕಲಿಸಿದರು ।
ಪರಿಕಿಸುವಡವಕಾರ್ ಗುಣಂಗಳ
ನೆರವ ತಂದರು ಮನದಲಂತಾ
ಪರಿಯಲಾ ಮಹದೇವಿ ತಾನೇ ನೆನೆದಳೊಂದನುವ ॥ ೨೨ ॥

ನಾನೆ ಬೇಕಾಗಿರ್ದಡವನಾ
ನೇನ ಹೇಳಿತ ಮಾಡಲೆನುತಾ
ಮಾನಿನಿಯರೊಳು ನುಡಿದು ಮಧುರಾಳಾಪ ವಚನದಲಿ ।
ಆ ನರೇಂದ್ರನೆ ಬಂದು ಎನ್ನ ಮ
ನೋನುರಾಗವ ಸಲಿಸುವಂತಿರೆ
ತಾನು ಶಪಥವ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಳು ಮಹಾದೇವಿ ॥ ೨೩ ॥

ಐಸಲೇ ಎನುತದನು ಹೋಗಿ ವಿ
ಳಾಸಿನಿಯರಱುಹಿದಡೆ ಕೇಳಿ ಮ
ಹಾ ಸುಮಾನದೊಳರಸು ಬಂದನು ನಿರ್ಮಳನ ಮನೆಗೆ ।
ಕಾಸಿ ಕರಗಿದ ಲೋಹದಂತಿರೆ
ಘಾಸಿಯಾಗುತ ಮತ್ತೆ ಮನದಭಿ
ಲಾಷೆ ಹೆಚ್ಚಿತು ಮಾನಿನಿಯ ಕಾಣುತ ಮಹೀಪತಿಗೆ ॥ ೨೪ ॥

ಲಲನೆ ಕೇಳೌ ನಿನ್ನ ಬಯಕೆಯ
ಸಲಿಸುವೆನು ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಬಳಿಕಾ
ನೊಲಿಸಿಕೊಂಬೆನು ನಿನ್ನ ನಿಂತಲ್ಲದೆ ದುರುಕ್ತಿಯಲಿ ।
ನೆಲದೊಡೆಯ ನಾನೆಂಬ ಗರ್ವದ
ಬಲುಹು ಗಿಲುಹನು ಮಾಡಿದಡೆ ಕೇ
ಳಿಲೆಗೆ ಎನ್ನಯ ಸತ್ಯ ಭಾಷೆಯನೆಂದನವನೀಶ ॥ ೨೨೫ ॥

ಹುಸಿಯ ನುಡಿವನ ಜೀವ ಹಿಂಸೆಯ
ದೆಸೆಗೆ ನಲಿವನ ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳ
ಬೆಸುಗೆಯನು ಬಿಚ್ಚಿದನ ಮಿತ್ರಂಗೆರಡ ಬಗೆದವನ ।
ಹಿಸುಣಿಗನ ಕೃಪಣನ ವೃಥಾ ಕೋ
ಪಿಸುವವನ ದುರ್ಗತಿಗಳಾಗಲಿ
ಶಶಿಮುಖಿಯೆ ನಾ ಮರಳಿ ನಿನಗಳುಪಿದಡೆ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೨೨೬ ॥

ತನಗಿದೊಳ್ಳಿಯ ರೀತಿ ಸಮನಿಸಿ
ತೆನುತ ನಿಶ್ಚೈಸುತಲಿ ನುಡಿದಳು
ವನಿತೆ ಆದಡೆ ಎನ್ನ ಹೇಳಿತ ಕೇಳದಾಕ್ಷಣವೆ ।
ಜನಪ ನಿನ್ನನು ಬಿಟ್ಟು ನಾ ಹೋ
ಹೆನು ಯಥಾರ್ಥವಿದೆಂದು ದಿಟವನು
ವನಿತೆ ನುಡಿಯಲು ಭೂಪನಾ ಮಹದೇವಿಗಿಂತೆಂದ ॥ ೨೨೭ ॥

ಏನ ಮಾಡಲಿ ಬೇಕು ಹೇಳೆಲೆ
ಮಾನಿನಿಯೆ ಎನಲಾಕೆ ನುಡಿದಳು
ನೀನು ಸಲೆ ಶಿವ ಭಕ್ತನಾದಡೆ ಕೂಡುವೆನು ನಿನ್ನ ।
ನೀನು ಭವಿಯಾಗಿರ್ದಡೊಲ್ಲೆನು
ನಾನು ಹೇಳುವುದಿನಿತೆ ಎನಲು ಸು
ಮಾನ ಹೋಗಿ ದುಮಾನವಾಯಿತು ಮತ್ತೆ ಜನಪತಿಗೆ ॥ ೨೨೮ ॥

ನಮಗೆ ಶಿವಭಕ್ತಿಯನು ಮಾಡುವ
ಸಮಯವಳವಡದೆನಲು ನೃಪತಿಗೆ
ರಮಣಿ ನುಡಿದಳು ನಮಗೆ ನಿಮ್ಮಯ ಸಂಗವಳವಡದು ।
ನಿಮಗೆ ನಾವಿನ್ನುತ್ತರಾಯಿಗ
ಳಿಮಗೆ ಬಂಧನ ಬಿಟ್ಟುದೆನುತಾ
ಕ್ರಮದಲುಟ್ಟುಡು ಗೊಱೆಯ ತೊಡಿಗೆಯನಿತ್ತಳರಸಂಗೆ ॥ ೨೨೯ ॥

ಮೀಸಲಳಿಯಿತು ಬಯಕೆ ಮನದಭಿ
ಲಾಷೆ ಜಾಱಿತು ಕಾಮದಾತುರ
ವೋಸರಿಸಿತೆಡೆವಱಿಯಿತಳುಪು ವಿವೇಕ ವರ್ಧಿಸಿತು ।
ಭಾಷೆ ಭರವೇಱಿತ್ತು ಕಡೆಗೆ ಮ
ಹೀಶನಾದಡೆ ಹೋಗಲೆನುತ ನಿ
ರಾಸೆಯಿಂದಲಿ ಹೋಗಬಿಟ್ಟನು ಬಳಿಕಲಾಕೆಯನು ॥ ೨೩೦ ॥

ಹಿಡಿದ ಲಿಂಗದ ವರ ವಿಭೂತಿಯ
ತೊಡಹದಂಗದ ಮೆಯ್ಯ ಮುಸುಕಿದ
ಬಿಡುಮುಡಿಯ ಹೊದಕೆಯ ವಿಳಾಸತೆ ರಾಹು ಚಂದ್ರಮನ ।
ಹಿಡಿದು ನೆಟ್ಟನೆ ನಿಂದು ನಿಗುರುತ
ಪೊಡವಿಯಲಿ ಬಂದಿರ್ದುದೋ ಎನೆ
ಕಡುವಿರಕ್ತಿಯ ವೇಷ ಕಾಣಿಸಿತಿಂದುವದನೆಯಲಿ ॥ ೨೩೧ ॥

ತಂದೆ ತಾಯ್ಗಳು ನಂಟರಿಷ್ಟರು
ಬಂಧುಬಳಗಗಳಿತರ ಜನಗಳು
ಬಂದು ನಿಂದೆಲೆ ಅಕ್ಕ ನೀನಕಟೇಕೆ ಮರುಳಾದೆ ।
ಎಂದೆನಲು ಶಿವಗರ್ಪಿಸಿದ ತನು
ವಿಂದು ಮೊದಲಾಗೆನ್ನ ಹಂಬಲ
ನಿಂದು ಕಳೆವುದು ನೀವೆನುತ ಮಹದೇವಿ ಜಾಱಿದಳು ॥ ೨೩೨ ॥

ಎಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜನವೆಲ್ಲಿ ನಿರ್ಜನ
ವೆಲ್ಲಿ ಗಿಡು ಮಡುವೆಲ್ಲಿ ತರು ಗಿರಿ
ಎಲ್ಲಿ ಹೂಗೊಳನೆಲ್ಲಿ ಗಹ್ವರವೆಲ್ಲಿ ಲತೆ ಪುಳಿನ ।
ಎಲ್ಲ ಎಡೆಯಲಿ ಪಾಡುತಾಡುತ
ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಅಱಸುತಿರ್ದಳು
ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು ಗುರು ಗುಹೇಶ್ವರನನು ಮಹಾದೇವಿ ॥ ೨೩೩ ॥

ಗತಿ ೮

ಗೊಗ್ಗಯ್ಯನಿಗೆ ಉಪದೇಶ

ಲಿಂಗ ನಿಜವನು ಬಯಸಿ ಭಕ್ತಗ
ಣಂಗಳಿರುತಿರಲಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು
ಲಿಂಗನಂತದನಱಿದು ತನ್ನ ಕಟಾಕ್ಷ ಕಾಂತಿಯಲಿ।
ಹಿಂಗಿಸುವೆನೆಲ್ಲರ ಮನೋಮಯ
ದಂಗದೊಳ ಹೊಱಗಿಡಿದ ತಮದ ತ
ರಂಗಗಳನೆಂದೆನುತ ಕಾರಣ ಕಾಯದಲಿ ಸುಳಿದ ॥ ೨೩೪ ॥

ಸುಳಿದು ಸುಖದಲಿ ತನ್ನ ಲೀಲೆಯ
ಬಳಸಬೇಕೆಂದೊಂದು ವೇಷದ
ಹೊಳಹಿನಲಿ ಬರುತಿರಲು ಕಟ್ಟಿದಿರಿನಲಿ ಚೆಲುವಾಗಿ।
ತಳಿತ ಕೆಂದಾವರೆಯ ನೈದಿಲು
ಗೊಳನ ನಾನಾ ಪರಿಯ ಹೂಗಿಡು
ಗಳ ಲತಾ ಮಂಟಪದ ತೋಟವ ಕಂಡನಲ್ಲಮನು ॥ ೨೩೫ ॥

ಆ ವನವ ಪಾಲಿಸುವನೊಬ್ಬನು
ಪಾವನೀ ಕೃತ ಚಿತ್ತನೀಶ್ವರ
ಭಾವ ಭಕ್ತನು ಗೊಗ್ಗಿದೇವನು ಕೃಷಿ ನಿಮಿತ್ತಿಳೆಯ।
ತೀವಿಯಗುಳುತ್ತಿರ್ದಡಾ ಪ್ರ
ಸ್ತಾವದಲಿ ಕಂಡಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು
ದೇವ ತಾನಾತನ ಸಮೀಪಕೆ ಹೋಗಿ ನಿಂದಿರ್ದ ॥ ೨೩೬ ॥

ಬಳಿಕಲಾ ತೋಟಿಗನ ಬುದ್ಧಿಗೆ
ತಿಳಿವ ತೀಡುವೆನೆನುತ ಮಿಗೆ ಕಂ
ಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟದಿರಾಗುತಲಿ ಶರಣಾರ್ಥಿಯೆಂದೆನಲು ।
ನಲಿದು ಕೇಳುತ ಕೂಡೆ ಶರಣೆಂ
ದೊಲಿದು ನೀನಾರೆನುತ ವಿನಯಂ
ಗಳಲಿ ತದ್ವನ ಪಾಲ ಕೇಳಿದನಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವ ॥ ೨೩೭ ॥

ಭಾವಿಸಲು ಶಿವಭಕ್ತರೆಂಬವ
ರಾವ ಠಾವಿನಲಿಪ್ಪರವರ ಕೃ
ಪಾವಲೋಕನ ಭಕ್ತಿ ಭಿಕ್ಷಾಂ ದೇಹಿಗಳು ನಾವು ।
ಆವುದಱೊಳಹುದಲ್ಲದಲ್ಲಮ
ದೇವನೆಂಬುದು ನಮಗೆ ಸಲೆ ಸಂ
ಭಾವಿಸಿದ ಹೆಸರಾಗಿಹುದು ಭಕ್ತಯ್ಯ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೨೩೮ ॥

ತಿಳಿದು ನಾನಾ ಪರಿಗಳಿಂದಲಿ
ಗಳಿಸಿದರ್ಥವ ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ
ಗಳಿಗೆ ನೀಡುತಲೊಕ್ಕು ಮಿಕ್ಕುದನುಂಡು ಸುಖಿಯಹುದು ।
ಇಳೆಯೊಳಿದು ಶಿವಭಕ್ತಿ ಬಱಿದೆಗೆ
ತೊಳಲಿ ಅಱಸಲದೇನು ಕಾರಣ
ವೆಲೆ ಮರುಳೆ ಕೇಳೆಂದನಾ ಗೊಗ್ಗಯ್ಯನಲ್ಲಮಗೆ ॥ ೨೩೯ ॥

ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರೇನಯ್ಯ ಎಂದೆನೆ
ನಮ್ಮ ಹೆಸರೇ ಗೊಗ್ಗಯನು ಕೇ
ಳಿಮ್ಮ ಮತವಿದು ಲೌಕಿಕರು ನಾವಱಿಯೆವೇನುವನು ।
ಸುಮ್ಮನಿರಬೇಡೆಮಗೆ ವಿವರಿಸಿ
ನಿಮ್ಮ ಮನಸಿನ ಬುದ್ಧಿ ಯಾವುದ
ನೆಮ್ಮಿಹುದು ಹೇಳೆಂದನಾ ಗೊಗ್ಗಯ್ಯನಲ್ಲಮಗೆ ॥ ೨೪೦ ॥

ಆವ ಬೇಸಾಯುವನು ಮಾಡಲು
ಜೀವ ವಧೆಗಳು ತಪ್ಪವದಱಲಿ
ದೇವನೊಲಿವನೆ ನೋವು ನಿಲುವುದೆ ಸಾವು ಹಿಂಗುವುದೆ ।
ಧಾವತಿಯೆ ಕಡೆತನಕ ತಪ್ಪದು
ಭಾವಿಸುವಡದು ಭವಿಗಳಂಗವಿ
ದಾವುದಲ್ಲದ ಮತವನೆಲೆ ಗೊಗ್ಗಯ್ಯ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೨೪೧ ॥

ಇಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯ ಮಾಡುತಲಿ ಕಡೆ
ಯಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸವನು ಹೊಕ್ಕಡೆ
ಎಲ್ಲಿಯುವು ಬಿಡು ನೋವು ಸಾವುಗಳೆಂಬ ಸಂಕಟವು ।
ಬಲ್ಲವರ ಕೇಳಿಮ್ಮ ನಂಬುಗೆ
ಯಿಲ್ಲದಿರ್ದಡೆ ಮರುಳೆ ನೀನೆನು
ತಲ್ಲಮನ ಗೊಗ್ಗಯ್ಯ ಬೋಧಿಸುತಿರ್ದನೀ ಮತವ ॥ ೨೪೨ ॥

ಅವಧರಿಸಿ ಕೇಳೆನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯ
ಹವಣನಾದಡೆ ಜೀವವಣು ಮಾ
ತ್ರವನು ನೋಯಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯಲಿ ಕೈಲಾಸ ಪುರದೊಳಗೆ ।
ಭವನ ಬಸಿಱೊಳಗಿರ್ದಡೆಯು ಸಂ
ಭವಿಸುವವು ಕಡು ನೋವು ಸಾವುಗ
ಳಿವನು ಕಳಿವರ ಕಾಣೆನೈ ಗೊಗ್ಗಯ್ಯ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೨೪೩ ॥

ಕೊಂದವಗೆ ಕೊಲೆ ತಪ್ಪದಾರೇ
ನೆಂದಡೆಯು ಹರಿ ಹರ ವಿರಿಂಚಿಗ
ಳಿಂದ ಬಲ್ಲಿದರಾರು ದಿಟವವರಾದಡೆಯು ತುದಿಗೆ ।
ಬಂಧನ ಪ್ರದ ಬಾಹ್ಯ ಕರ್ಮವ
ನೊಂದು ಗೂಡಿದರಾದಡವರಿಗೆ
ಸಂದ ನಿಜ ಸುಖವಿಲ್ಲಲೈ ಗೊಗ್ಗಯ್ಯ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೨೪೪ ॥

ಸಾವಡೀ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ
ಸೇವೆ ತಾ ಮುನ್ನೇಕೆ ಹಸುವಿನ
ಬೇವಸದಲಡಿಗಡಿಗೆ ಬೇವಡೆ ಒಕ್ಕುದುಣಲೇಕೆ ।
ಈ ವಿಧಿಯಲೇನುಂಟು ನೆಱೆ ನಿ
ರ್ಭಾವದಂಗವನಱಿಯದನ್ನಕ
ಸಾವುದಾದಡೆ ಮಾಣದೈ ಗೊಗ್ಗಯ್ಯ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೨೪೫ ॥

ಪರಿಕಿಸಲು ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ
ದಿರವದಾವೆಡೆಯೆಂಬುದೀಯುಪ
ಚರಣೆಗಱುಹಿಸದದಱ ಪರಿಯೆಂತೋ ಮಹಾದೇವ ।
ಅರಿದಲಾ ಎಂದೆನುತ ನೆವದಿಂ
ದೊರೆದನಾ ಗೊಗ್ಗಯ್ಯಗಿಂತೀ
ಪರಿಯಲಲ್ಲಮ ಲಿಂಗನೊಲಿದನ್ಯಾಪದೇಶದಲಿ ॥ ೨೪೬ ॥

ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲಮನಾದಡೊಂದು ನಿ
ಮಿತ್ತ ದೃಷ್ಟಾಂತವನು ತೋಱಿಸಿ
ಹತ್ತಿಸುವೆನೀತಂಗೆ ಹಾದಿಯನೆನುತಲತಿ ಕೃಪೆಯ ।
ಚಿತ್ತದಲಿ ಗೊಗ್ಗಯ್ಯನಗುಳುತ
ಕಿತ್ತ ಹೆಂಟೆಯ ಕೆಳಗೆ ತೋಱಿದ
ನುತ್ತಮದ ಹೊಂಗಳಶವೊಂದನು ನಿಮಿಷ ಮಾತ್ರದಲಿ ॥ ೨೪೭ ॥

ಏನಿದೇನೆಂದಿಬ್ಬರೊಲಿದನು
ಮಾನದಿಂದಗುಳಲು ಸಮಾಧಿ
ಸ್ಥಾನದಾ ದೇಗುಲವ ಕಂಡೊಳಪೊಕ್ಕು ಹರುಷದಲಿ ।
ಮೌನದಲಿ ನಿಬ್ಬೆಱಗು ಹೊಡೆದ‍ವ
ಧಾನದ‍ನಿಮಿಷದೃಷ್ಟಿ ಲಿಂಗ
ಧ್ಯಾನದಂಗವ ಕಂಡರಾ ಗೊಗ್ಗಯ್ಯನಲ್ಲಮನು ॥ ೨೪೮ ॥

ಇದೆ ಕಣಾ ಶಿವಲಿಂಗ ಭಕ್ತಿಯ
ಹೃದಯವನು ಕಾಣಿಸುವ ಪರಿ ಭಾ
ವದಲಿ ನೆಱೆ ನಟ್ಟಾಲಿಯಲಿ ನಿಬ್ಬೆಱಗಿನಂದದಲಿ ।
ಇದನು ಸಾಧಿಸದನ್ಯ ವ್ಯವಸಾ
ಯದಲಿ ಸಾವಡೆ ಕಬ್ಬಿನಿಚ್ಚೆಗೆ
ಬಿದಿರ ಮೆಲುವಂತಪ್ಪುದೈ ಗೊಗ್ಗಯ್ಯ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೨೪೯ ॥

ಬಡವನಕ್ಷಯ ನಿಧಿ ನಿಧಾನವ
ನೆಡಹುತಲಿ ಕಂಡಂತೆ ಕೈ ಕಾಲ್
ಮುಡುಬಗಳವಟ್ಟಂತೆ ಕುರುಡಗೆ ಕಣ್ಣು ಬಂದಂತೆ ।
ಬಿಡದೆ ಅಱಿಸುವ ಬಳ್ಳಿ ಕಾಲನು
ತೊಡರಿತೆಂಬಂತೆನ್ನ ಬಯಕೆಯ
ಕಡೆಯ ಕಂಡೆನೆನುತ್ತಲಲ್ಲಮ ನುಡಿದನುಚಿತದಲಿ ॥ ೨೫೦ ॥

ಗುರುವೆ ಕರುಣಿಸು ಭಕ್ತಿ ಭಾವದ
ಕರುವೆ ಕರುಣಿಸು ಲಿಂಗ ನಿಷ್ಠೆಯ
ಗುರುವೆ ಕರುಣಿಸು ಕರುಣಿಸೆನುತನಿಮಿಷನ ಕೊಂಡಾಡಿ ।
ನರನು ತಾ ದಿಟವೆಂಬ ಬಳಕೆಯ
ಪರಿಯನಂಗೀಕರಿಸಿ ಪರರಿಗೆ
ಪರಮನಲ್ಲಮ ನಟಿಸುತಿರ್ದನು ತನ್ನ ಲೀಲೆಯಲಿ ॥ ೨೫೧ ॥

ಹತ್ತಿ ಬಂದಿರೆ ಸೂಜಿಗಲ್ಲನು
ಹತ್ತಿ ಮೋಹಿಪ ಸೂಜಿಯಂತಿರೆ
ತೆತ್ತಿಸಿದುದಾ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪೆನಿಪ ।
ನಿತ್ಯನಲ್ಲಮನಂಶವಾದ ನಿ
ಮಿತ್ತವಾತನ ಕಾಣುತವೆ ಮೈ
ವೆತ್ತಿತೊಯ್ಯನೆ ಅನಿಮಿಷಯ್ಯನ ಕಯ್ಯ ಶಿವಲಿಂಗ ॥ ೨೫೨ ॥

ನೋಟವೇ ಪ್ರಾಣ ಸ್ವರೂಪಿನ
ಮಾಟವಾದ ನಿಮಿತ್ತ ಲಿಂಗದ
ಕೂಟದೊಡನಾದನಿಮಿಷಯ್ಯನ ಜೀವಕಳೆ ಬಂದು ।
ನಾಟತೀತನ ದಿವ್ಯದೇಹದ
ಕೋಟರದೊಳೇನೆಂಬೆನೈಕ್ಯದ
ಕೂಟದಲಿ ಮಮಕರಿಸಿ ಮಕರಿಸಿ ಮೆಱೆದನಲ್ಲಮನು ॥ ೨೫೩ ॥

ಈ ಕೃಪಾಳುವೆ ದೇವನಾಗಲಿ
ಬೇಕದಲ್ಲದೊಡನಿಮಿಷನ ತಾ
ಸ್ವೀಕರಿಸುವನೆ ಕೂಡಬಲ್ಲುದೆ ಲಿಂಗವೀತನಲಿ ।
ಬೇಕೆನುತವೆನಗೀ ರಹಸ್ಯದ
ರೇಖೆಯನು ತೋಱಿಸುವನೇ ಭೂ
ಲೋಕದೊಳಗಿದು ಪೊಸತೆನುತ ಗೊಗ್ಗಯ್ಯನಿಂತೆಂದ ॥ ೨೫೪ ॥

ಎಲೆ ಮಹಾತ್ಮನೆ ನಿನ್ನ ಸೂತ್ರದ
ಹೊಲಬಿದಲ್ಲದೆ ಸುಮ್ಮನೀ ಪರಿ
ಸಿಲುಕಲಱಿವುದೆ ನಿನ್ನೊಳೀ ಗುರುಲಿಂಗ ಕಳೆ ಬಂದು ।
ನೆಲಸಿತದು ಕಾರಣದಲಾನದ
ತಿಳಿದೆನೀಗಳು ನೀನೆ ನಿರುಪಮ
ನಿಳಯನಹೆ ಎನುತಲ್ಲಮನ ಹೊಗಳಿದನು ಗೊಗ್ಗಯ್ಯ ॥ ೨೫೫ ॥

ದೀನ ಮನದವನಂತೆ ಕಂಡ ನಿ
ಧಾನವನು ತಾನೊಬ್ಬನುಂಬನೆ
ದಾನಿ ಲೇಸೈ ನಿನ್ನ ಪರಿ ನೀ ಕಂಡ ಶಿವಪಥವ ।
ಮಾನವರಿಗಱುಹೆಂಬ ಮಹದಭಿ
ಮಾನಿ ನೀನೇ ಜಗದ ಗುರುವೆಂ
ದಾ ನಿರುಪಮನನಲ್ಲಮನ ಹೊಗಳಿದನು ಗೊಗ್ಗಯ್ಯ ॥ ೨೫೬ ॥

ಬಳಿಕಲಾ ಗೊಗ್ಗಯ್ಯ ನೆಱೆ ನಿ
ಶ್ಚಲದ ನೋಟದ ಲಿಂಗಭಾವದ
ಬಳಕೆಯನು ಬಲಿದಿರುತಲಿರ್ದನು ನಿಜನಿವಾಸದಲಿ ।
ಇಳೆಯ ಭಕ್ತರ ಪಾವನವ ಮಾ
ಡಲಿಕೆ ತಾನೇ ಕುಱುಹು ವಿಡಿದ
ಗ್ಗಳೆಯತನದಲಿ ನಡೆದನಲ್ಲಮ ಲಿಂಗ ಲೀಲೆಯಲಿ ॥ ೨೫೭ ॥

ಗತಿ ೯

ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕನಿಗೆ ಉಪದೇಶ

ಪೊಡವಿಯಲಿ ನೆಱೆ ಗುಪ್ತಭಕ್ತಿಯ
*ಲಡಗಿ ಲಿಂಗೈಕ್ಯದ ಸಮಾಧಿಯ
ನೊಡರಿಸಿದನಜಗಣ್ಣನೆಂಬ ಮಹಂತನಾತಂಗೆ।
ಒಡನೆ ಹುಟ್ಟಿದಳೊಬ್ಬಳಱಿಯದೆ
ಕಡು ಖತಿಯಲಿರುತಿರಲಿಕಲ್ಲಮ
ನಡೆದು ಬಂದನು ಮಾಣಿಸಲು ಮುಕ್ತಾಯ ಮನದಳಲ ॥ ೨೫೮ ॥

ಬರಲು ಮಿಗೆ ಕಾಣುತವೆ ಸಲೆ ಸ
ತ್ಕರಿಸಿ ವಂದಿಸಿ ತನ್ನ ಚಿಂತೆಯ
ಪರಿಹರಿಸುವಂತಪ್ಪನೊಬ್ಬ ಮಹಾತ್ಮ ನೀನೆನಗೆ।
ದೊರಕಿದೆಯಲಾ ಎನ್ನ ಪುಣ್ಯಕೆ
ಸರಿಯದಾರೆನುತಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು
ಬರಲು ಮುಕ್ತಾಯಿಗಳು ಪರಿಣಮಿಸಿದರು ಭಕ್ತಿಯಲಿ ॥ ೨೫೯ ॥

ತಾಯೆ ಭಕ್ತರಿಗುಂಟೆ ಚಿಂತೆಗ
ಳಾಯಸಂಗಳು ಲೋಕಲೌಕಿಕ
ರಾಯತವ ನೀ ನೆಗಳಿ ಬಱಿದೆಗೆ ಹಲವ ಹಂಬಲಿಸಿ।
ಬಾಯ ಬಿಡಲಹುದೇ ವೃಥಾ ನಿಃ
ಕಾಯದಜಗಣ್ಣಂಗೆ ಮರುಳೇ
ಮಾಯೆ ಮೋಹವಿದೇತಕೌ ಮುಕ್ತಾಯಿ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೨೬೦ ॥

---

* ಲಡಗಿದೈಕ್ಯಸ್ಥಲ

ಏನ ಮಾಡುವೆನಯ್ಯ ಎನ್ನ ನಿ
ಧಾನವಪ್ಪಜಗಣ್ಣ ತಂದೆಯ
ನಾನದೆಂತಗಲುವೆನು ನನಗಿದಸಿನಿತ ಸೂಚಿಸದೆ ।
ತಾನು ಹೋದಡೆ ಬಳಿಕಲೆನಗಿ
ನ್ನೇನು ಗತಿಯೆಂದೆನುತ ಕಡು ದು
ಮ್ಮಾನವೆಲ್ಲವ ನುಡಿದಳಾ ಮುಕ್ತಾಯಿಯಲ್ಲಮಗೆ ॥ ೨೬೧ ॥

ಮರುಳಲಾ ನೀನಕ್ಕ ಮುನ್ನೇ
ನಿರದಲಿರ್ದನೆ ಬಳಿಕಲೀಗಲಿ
ಶರೀರವನು ಸಡಿಲಿಸಿದನೇ ಅಜಗಣ್ಣನಾರೆಂದು ।
ಪರಿಕಿಸದೆ ಹಂಬಲಿಸಲೇತಕೆ
ಗುರು ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗ ಸಂಗದ
ಶರಣನಾತನು ಮಱುಗದಿರು ಮುಕ್ತಾಯಿ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೨೬೨ ॥

ಬೆಡಗನಾಡದಿರಯ್ಯ ಕೇಳೆ
ನ್ನೊಡನೆ ಹುಟ್ಟಿದನೀಸು ದಿನವೊಂ
ದೊಡಲು ವಿಡಿದಜಗಣ್ಣನಿರ್ದನು ಗುಪ್ತ ಭಕ್ತಿಯಲಿ ।
ನಡೆದು ತೋಱಿಸುತೆಲ್ಲರಱಿಯಲು
ಕಡೆಯಲೀ ಪರಿ ಕಾಣಬಾರದ
ತೊಡಕನೊಡ್ಡಿದನೆಂದಳಾ ಮುಕ್ತಾಯಿಯಲ್ಲಮಗೆ ॥ ೨೬೩ ॥

ಕಾರಣವ ಕಾಣಿಸದ ಮನದ ವಿ
ಕಾರಿಗಳಿಗಾ ಶರಣರೊಂದು ಶ
ರೀರವನು ತೋಱಿದಡೆ ನಿನ್ನವರೆಂದು ನಂಬದಿರು ।
ಹಾರವಿಸದಿರು ತಿಳಿದು ನೋಡು ವಿ
ಚಾರಿಸುವಡಜಗಣ್ಣನೆಂಬನ
ಪಾರ ಮಹಿಮನು ನಿತ್ಯನೌ ಮುಕ್ತಾಯಿ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೨೬೪ ॥

ಆತ ಮಹಿಮನು ನಿತ್ಯನಹನೀ
ಮಾತು ಹುಸಿಯದು ತಪ್ಪದಾದಡೆ
ಭೂ ತಳದೊಳಿರುತಿರದೆ ಗುಪ್ತ ಶಿವಾನುಭಾವನೆಯ ।
ರೀತಿಯಿಂದಜಗಣ್ಣನುಪಮಾ
ತೀತನಾದನು ಬಳಿಕಲೆಮ್ಮಿರ
ವೇತಕೆಂದೆನುತಿರ್ದಳಾ ಮುಕ್ತಾಯಿಯಲ್ಲಮಗೆ ॥ ೨೬೫ ॥

ಲೋಕ ಲೌಕಿಕರೊಡನೆ ಬಳಕೆಯ
ದೇಕೆ ಪರಮಾರ್ಥದಲಿ ತಾನೇ
ಕೈಕನಾದಹೆನೆಂದೆನುತಲಜಗಣ್ಣ ನಿರ್ವಯಲ ।
ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಡೆ ನೀನು ನಿನ್ನವಿ
ವೇಕದಲಿ ಒಂದೊಂದು ನುಡಿವುದು
ಸಾಕೆನುತ ಮುಕ್ತಾಯ ಸಂತೈಸಿದನು ಪ್ರಭುರಾಯ ॥ ೨೬೬ ॥

ದೇವ ನಿಮ್ಮವರುಗಳ ಪರಿಯನು
ನೀವೆ ಬಲ್ಲಿರಿ ಹಾವಿನಡಿಯನು
ಹಾವುಗಳು ನೆಱೆ ಬಲ್ಲುವಲ್ಲದೆ ನಮಗೆ ಗೋಚರವೆ ।
ಭಾವಿಸುವಡೆನಗಿನ್ನು ಗತಿ ಮತಿ
ಯಾವುದೆಂದೆನುತಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು
ದೇವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಯಿ ಬಿನ್ನೈಸಿದಳು ಭಕ್ತಿಯಲಿ ॥ ೨೬೭ ॥

ಅಕ್ಕ ಕೇಳೌ ನಿನ್ನ ಹೆಸರಿಗೆ
ತಕ್ಕ ಬಯಕೆಯ ನೀನು ಬಯಸಿದೆ
ಮಿಕ್ಕ ಭವಭಾರಿಗಳು ಬಲ್ಲರೆ ಲಿಂಗಮಾರ್ಗವನು ।
ಹೊಕ್ಕು ಹೋರಟೆಯೆಲ್ಲವನು ಹಾ
ಯ್ದಿಕ್ಕಿ ಸುಖಿಸುವುದಿಂತು, ನಿಜ ಪದ
ದಿಕ್ಕೆ ನಿನಗಹುದೆನುತಲಾ ಮುಕ್ತಾಯಿಗಿಂತೆಂದ ॥ ೨೬೮ ॥

ಹಱಿಗಲನು ಜೋಕೈಸಿಕೊಳುತಲಿ
ತೊಱೆಯ ದಾಂಟುವರಂತೆ ಲಿಂಗವ
ನಱಿವವರು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಂಗಳನೊಯ್ಯನೋಸರಿಸಿ ।
ಹೊಱಗೆ ಮಾಡುವ ಮಾಟ ಕೂಟವ
ತೊಱೆದು ಅಂತರ್ಜ್ಞಾನವೊಂದನೆ
ಹೊಱುವುದಿದು ಶಿವಭಕ್ತಿಯೌ ಮುಕ್ತಾಯಿ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೨೬ ॥

ಕೇಳಿದೌ ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ತಾಯ್ಮೊಲೆ
ವಾಲೆ ಜೀವನವಾದಡೆಯು ಎಱೆ
ವಾಲನೆಱೆವುತ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಅಶನವುಣಕಲಿಸಿ ।
ಬಾಲಕರ ಪಟು ಮಾಡ ಬಲ್ಲ ಸ
ಕೀಲಕದವೊಲು ಹೊಱಗ ಮಱೆದು ನಿ
ರಾಳದಲಿ ನಿಲಲಱಿವುದೌ ಮುಕ್ತಾಯಿ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೨೭ ॥

ಮನದ ಮತ್ಸರವಳಿದು ಸಮತೆಯ
ನೆನಹು ನೆಲಸಿ ನಿಗರ್ವತನದೊಂ
ದನುಭವಣೆಯಳವಟ್ಟುದಾ ಮುಕ್ತಾಯಿಗೊಲವಿಂದ ।
ವಿನುತ ನಿತ್ಯಾನಂದ ನಿರ್ಮಳ
ತನುವೆ ತಾನಹ ಸೌಖ್ಯತೆಯ ಸೂ
ಚನೆಯನುಪದೇಶಿಸಿದನೆಮ್ಮಯ ಗುರು ಗುಹೇಶ್ವರನು ॥ ೨೮ ॥

ಗತಿ ೧೦

ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೆ ಉಪದೇಶ

ಹಲವು ಪರಿಯಲಿ ಚಿತ್ರಪತ್ರದ
ಚೆಲುವನಾಗಿರೆ ಪಶುಪತಿಯ ದೇ
ಗುಲವ ಮಾಡಿಸುತಿಪ್ಪ ಗುಡ್ಡಗಳೆಕ್ಕೆವಿಂಡುಗಳು ।
ನೆಲನೆ ಬೆಸಲಾದಂತೆ ಮಿಗೆ ಮ
ಣ್ಗೆಲಸದೊಡ್ಡರು ಬಂಡಿಕಾಱರು
ಕಲುಕುಟಗರಿರ್ದೆಡೆಯ ಸೊನ್ನಲಪುರಕೆ ಪ್ರಭು ಬಂದ ॥ ೨೭೨ ॥

ನೂಲ ಸಂಕಲೆ ಗಡಿದು ಕನಕದ
ಕೋಳವನು ಕಾಲಿಂಗೆ ಕೀಲಿಪ
ಕಾಳುಮತಿಯವನಂತೆ ಸತಿ ಸುತ ಕೂಟ ಭಯವೆಂದು ।
ಬಾಳಿಕೆಯನತಿಗಳೆದು ಮರಳಿಯು
ಬೋಳುಮಂಡೆಯ ಕೀರ್ತಿಗೋಸುಗ
ಕೋಳುಹೋದನೆ ರಾಮನೆನುತಲ್ಲಮನು ಬೆಱಗಾದ ॥ ೨೭೩ ॥

ಚಿಕ್ಕ ಸಂಸಾರವನು ಸಡಿಲಿಸಿ
ಹೊಕ್ಕನಲ್ಲಾ ಹಿರಿಯ ಸಂಸಾ
ರಕ್ಕೆಕಟ ವಿಖ್ಯಾತಿ ಪೂಜಾಲಾಭದಿಚ್ಛೆಯಲಿ ।
ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದನು ಸಿದ್ಧರಾಮನು
ಮಿಕ್ಕ ಭವಭಾರಿಗಳನಾದಡೆ
ಮುಕ್ಕದೇ ವಿಧಿಯೆನುತಲಲ್ಲಮ ನೋಡಿ ಬೆಱಗಾದ ॥ ೨೭೪ ॥

ಒಡ್ಡ ರಾಮುನಿದೇನು ಗೊಡವೆಯ
ನೊಡ್ಡಿಕೊಂಡು ವೃಥಾ ಮನಸ್ಸನು
ಗೊಡ್ಡುಮಾಡಿಯೆ ಕೆಟ್ಟನೆನುತಲ್ಲಮನು ಕೇಳಿದಡೆ ।
ಗುಡ್ಡರೆಲ್ಲರು ಗುರುವನಾವನು
ಖಡ್ಡತನದಲಿ ಜಱೆವನೆನುತವ
ರಡ್ಡ ಹಾಯ್ದರು ತೊಡಗಿದರು ತೋಟಿಯನು ತಮ ತಮಗೆ ॥ ೨೭೫ ॥

ಅಕಟ ನಿಮ್ಮಯ ಗುರುವಿನಾಗಮ
ಯುಕುತಿ ಪಾಷಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದುದೆ
ವಿಕಳ ಸಿದ್ಧನ ನಂಬಿ ಪಡೆದಿರಿ ಗುಡ್ಡ ಪದವಿಯನು ।
ಸಕಲ್ಲ ಕಲ್ಲನು ಕಡಿದು ಕಲ್ಲಿಗೆ
ಶಿಖರ ದೇಗುಲವೆಂದು ಮಾಡಿಸಿ
ಮಕರಿಸುವರಿವರೊಡ್ಡರಲ್ಲದೆ ಸಿದ್ಧರಲ್ಲೆಂದ ॥ ೨೭೬ ॥

ನೋಡು ನೋಡಾ ಮತ್ತೆ ಮಾಣದೆ
ನಾಡ ಮಾತನು ಕಲಿತು ನಮ್ಮೊಡ
ನಾಡುತಿಹನೆ ದೊಠಾರತನದಲಿ ಮರುಳು ಗೊಂಡಂತೆ ।
ಬೇಡ ಬೇಡಿನ್ನೆಮ್ಮ ಗುರುವನು
ಝೋಡಿಗಳೆದಡೆ ಕೆಡುವೆ ನೀನೆನು
ತಾಡುತಿರ್ದರು ಬಱಯ ಬಿಂಕದ ಗುಡ್ಡರಲ್ಲಮಗೆ ॥ ೨೭೭ ॥

ಗುಡ್ಡಗಳು ನೀವಕಟ ನಮ್ಮಯ
ಖಡ್ಡತನಕಾನುವಿರೆ ನಿಮ್ಮಯ
ದೊಡ್ಡನನು ಕರೆತನ್ನಿ ನೋಡುವವಾತನ್ನಳಬಳವ ।
ಒಡ್ಡರಾಮನ ರೀತಿಯನುಭವ
ದೊಡ್ಡವಣೆಯನು ಕಾಬೆವೆನುತಲಿ
ಗುಡ್ಡರೆಲ್ಲರು ಕೆರಳುವಂತಿರೆ ನುಡಿದನಲ್ಲಮನು ॥ ೨೭೮ ॥

ಕೆಡಹಿಕೊಳ್ಳೆನ್ನೀತನಾಳ್ದನ
ಜಡಿದು ನುಡಿದುಕ್ಕಲಿಸಿ ಹೋಹನೆ
ಹಿಡಿದುಕೋ ಕೋಯೆನುತ ಗುಡ್ಡಗಳೆಕ್ಕೆ ವಿಂಡುಗಳು ।
ಬಿಡದೆ ತೆಕ್ಕೆಯೊಳಲ್ಲಮನ ಬಯ
ಲೊಡಲ ಬಂಧಿಸಲೆಂದು ಬಿಗಿಯಲು
ಹಿಡಿಹಿಗಿಲ್ಲದೊಡವರು ಬೆಱಗಾಗಿರ್ದರದ ಕಂಡು ॥ ೨೭೯ ॥

ಆಳು ನೆರೆದುದು ಲಕ್ಕ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ
ಮೇಳವಿಸಿ ಕವಿದಿಡುತಲಲ್ಲಮ
ಹೂಳಿಹೋದನು ಕವಣೆ ಗಲ್ಲಲಿ ಕೈದುಗಳನೆನಲು ।
ಹೇಳಲೇನದ ಕಲ್ಲ ರಾಸಿಯ
ಮೇಲೆ ನಿಂದನು ಮತ್ತೆ ತನ್ನಯ
ಲೀಲೆಯಲಿ ನಿರ್ಲೇಪನಿರ್ದನು ನಗುತ ಪ್ರಭು ರಾಯ ॥ ೨೮೦ ॥

ಛಾಯೆಯೊಳು ಕಾಳಗವ ಮಾಡುವ
ಮಾಯೆ ವಶರುಗಳಂತೆ ಕಡೆತನ
ಕಾಯಸವೆ ಕೈ ತಟ್ಟಿ ಹೋಯಿತು ಕದನ ಮುಖದೊಳಗೆ ।
ಕಾಯ ವಿರಹಿತನಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು
ರಾಯನಾರೆಂದಱಿಯಲಱಿಯದೆ
ಸಾಯಸವ ಮಾಡಿದರು ಗುಡ್ಡಗಳೆಕ್ಕೆ ವಿಂಡುಗಳು ॥ ೨೮೧ ॥

ಪರಿಕಿಸಲು ಹರಿಯಾದಡಾಗಳೆ
ತಿರುಹಿ ಚಕ್ರದೊಳಿಡುವ ಮೇಣ್ ಪುರ
ಹರನು ಮುಳಿದಡೆ ಭಾಳನೇತ್ರದ ಕಿಡಿಯ ಕೆದಱುವನು ।
ಅರಿಗಳನು ನೋಯಿಸನು ತಾನೂ
ಕೆರಳನೆನುತಲ್ಲಮನ ಮಹಿಮೆಗೆ
ಶರಣು ಶರಣೆನುತಿರ್ದರೆಲ್ಲರು ಕೂಡೆ ನೋಟಕರು ॥ ೨೮೨ ॥

ನಮ್ಮ ಸಿದ್ಧನನೇಳಿಸಿದವಂ
ಗೊಮ್ಮೆ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಮಾಡದನ್ನಕ
ನಮ್ಮ ಕೋಪಾಟೋಪ ನಿಲ್ಲದೆನುತ್ತ ಹರಿ ತಂದು ।
ಸುಮ್ಮನೆಯ್ತಂದೊಬ್ಬ ಜಂಗಮ
ಹೆಮ್ಮೆಗೆಡಿಸಿಯೆ ಹಳಿದು ನುಡಿದನು
ನಿಮ್ಮನೆಂದಱಹಿದರು ಹದನನು ಸಿದ್ಧರಾಮಂಗೆ ॥ ೨೮೩ ॥

ಆರು ನಮ್ಮನು ಜಱಿದವನು ಜಂ
ಭಾರಿಯೋ ದನುಜಾರಿಯೋ ಕಾ
ಮಾರಿಯೋ ತೋಱವನ ಹೆಡ ತಲೆಗುಗಿವೆ ನಾಲಗೆಯ ।
ಬೇರು ಸಹಿತವೆ ಕೀಳುವೆನು ಕೈ
ವಾರವೇಕೆನುತೆದ್ದು ಬಂದನು
ಧೀರತನದಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಗಜಱಿ ಗರ್ಜಿಸುತ ॥ ೨೮೪ ॥

ಲೇಸು ಲೇಸೈ ಸಿದ್ಧರಾಮನ
ವಾಸಿ ಸಂಸಾರಿಗಳಿಗಿಂದಲಿ
ಸಾಸಿರಕೆ ವೆಗ್ಗಳಿಸಿತಲ ಸುಡು ಸುಡು ಯತಿತ್ವವನು ।
ಈಸು ಕೋಪಾಟೋಪ ರೋಷಾ
ವೇಶವೇತಕೆ ಯೋಗಿಯಾದ ನಿ
ರಾಸೆವಂತಂಗೆನುತಲಿರ್ದನು ನಗುತ ಪ್ರಭು ರಾಯ ॥ ೨೮೫ ॥

ಸಾಕು ಸಾಕು ಮಹೇಂದ್ರ ಜಾಲವ
ನೀ ಕಲಿತು ಬಂದೆಮ್ಮ ಮುಂದಿಯ
ಕಾಕುತನದಲಿ ಕಾಡಿದಾ ಮೊಗ್ಗಿನ್ನು ನಮ್ಮೊಡನೆ ।
ನೂಕಲಱಯದು ನಿನಗೆನುತಲು
ದ್ರೇಕದಿಂದಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನ
ನೇಕ ವಹಣಿಯುಲಣಕವಾಡುತಲಿರ್ದನಲ್ಲಮನ ॥ ೨೮೬ ॥

ಭಾಪುರೇ ಮಝು ಪೂತು ನೀನಹು
ದೀ ಪರಿಯಲಿರಬೇಕು ಮನದಾ
ಳಾಪದಂಗವಣೆಗಳು ಮಿಗೆ ಮಾಯಾ ಪ್ರಪಂಚಿನಲಿ ।
ಕೋಪ ನಿಮ್ಮ್ರಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಕ
ಳಾಪದಲಿ ಶಾಶ್ವತವಲಾ ನಿ
ರ್ಲೇಪಗೀ ಪರಿಯುಚಿತವೇ ರಾಮಯ್ಯ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೨೮೭ ॥

ಕೆಣಕದಿರು ನೀ ಸಂಪ್ರದಾಯಗ
ಳೆಣಿಕೆ ನಿನಗೇಕಕಟ ಲೋಕವ
ನಣಕವಾಡಿಯೆ ಹೋಹೆಯಲ್ಲದೆ ಯೋಗಮಾರ್ಗದಲಿ ।
ಸೆಣಸದಿರು ನೀನಾಚೆಯಿಾಚೆಯ
ಬಣಗರಂದದಲೆನ್ನ ಜಱಿದಡೆ
ಹಣೆಯ ಕಣ್ಣಿನ ಕಿಡಿಯ ಕೆದಱುವೆನೆಂದ ರಾಮಯ್ಯ ॥ ೨೮೮ ॥

ಚಾಗು ಚಾಗುರೆ ನೊಸಲ ಕಣ್ಣಿನ
ಬೇಗೆಯಲಿ ಮುನ್ನೆನಿತ ಕೊಂದೆಯೊ
ಯೋಗಿಯಹುದೈ ನೀನು ಹಿಂಸಾ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮದಲಿ ।
ರಾಗದಿಂದುರಿದೇಳುತಿಹ ಭವ
ರೋಗಿ ನಿನ್ನೊಳು ಮಾತನಾಡಲಿ
ಕಾಗದೆಮಗೆನುತಿರ್ದನಲ್ಲಮ ಸಿದ್ಧರಾಮಂಗೆ ॥ ೨೮೯ ॥

ಜಡಿದು ನುಡಿವುದನೀತನಾದಡೆ
ಬಿಡನೆನುತ್ತಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನು
ಘುಡಘುಡಿಸಿ ಘೂರ್ಮಿಸುತ ಕೋಪಿಸಿ ನೊಸಲ ಕಣ್ದೆಱೆಯೆ ।
ಸಿಡಿಲು ಗಿಡಿಗಳು ಸೂಸುತಲ್ಲಮ
ನಡಿಗಳೆಡೆಯನು ಹೊದ್ದಲಮ್ಮದೆ
ಸಿಡಿದು ಸೀಕರಿಗೊಳಿಸುತಿರ್ದುವು ಸಕಲ ಜೀವರನು ॥ ೨೯೦ ॥

ಮಾಡಿಕೊಂಡನು ಪರಮ ಪುರುಷನ
ಕೂಡೆ ತೋಟಿಯ ಸಿದ್ಧರಾಮನು
ಮೂಢತನದಲಿ ಹವಣನಱಿಯದೆ ಶಿವ ಮಹಾದೇವ ।
ನೋಡೆ ಬಡವನ ಕೋಪ ದವಡೆಗೆ
ಕೇಡ ತಹವೊಲು ತನ್ನ ಪುರವನೆ
ಕೂಡೆ ಸುಡುತಿದೆ ಕಿಚ್ಚುಗಣ್ಣಿಂದೊದಱಿತಖಿಳ ಜನ ॥ ೨೯೧ ॥

ಕಡಲನತಿ ಮಥನವನು ಮಾಡಲು
ಸುಡುತ ಬಹ ಹಾಳಾಹಳಾಗ್ನಿಯ
ಕಡುಹ ನಿಲಿಸಿ ಜಗಂಗಳನು ರಕ್ಷಿಸಿದ ಶಿವನಂತೆ ।
ತೊಡೆದನಾಗಳೆ ನೊಸಲ ಕಣ್ಣಿನ
ಕಿಡಿಯನೆಲ್ಲರನುಳುಹಿದನು ತ
ನ್ನಡಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂದಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು ರಾಯ ನಿಮಿಷದಲಿ ॥ ೨೯೨ ॥

ತ್ರಿಪುರ ಸಂಹರನೀತನೆಂಬಡೆ
ಕುಪಿತನಾತನು ಶಾಂತನೀತನು
ಚಪಳ ಕಾಮವಿರೋಧಿಯಾದಡೆ ಅರ್ಧ ನಾರೀಶ ।
ಉಪಮಿಸುವಡೀ ಮಹಿಮನಾದಡೆ
ವಿಪುಳತರ ನಿರ್ಲೇಪನೀತನೆ
ಕಪಿಲ ಸಿದ್ಧ ಮಲೇಶನಹನೆನುತಿರ್ದ ರಾಮಯ್ಯ ॥ ೨೯೩ ॥

ಕುಱುಗಳಾದಡೆ ಸಲಹಿದೊಡೆಯನ
ನಱಿದು. ಬೆಂಬಿಡವರರೆ ಶಿವ ಶಿವ
ಕುಱುಗಳಿಂದಾ ಕಷ್ಟನಲ್ಲಾ ಎನ್ನ ರಕ್ಷಿಸುವ ।
ಎಱೆಯನೆಯ್ತರಲೆನ್ನ ಮದದಲಿ
ಮಱೆದೆನೆನುತೊಳಗೊಳಗೆ ಮನದಲಿ
ಮಱುಗುತಲ್ಲಮನೆಡೆಗೆ ಬಂದನು ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ ॥ ೨೯೪ ॥

ತ್ರಾಹಿ ಕರುಣಾಕರನೆ ಸರ್ವ
ದ್ರೋಹವೆನ್ನದು ನಿಮ್ಮನರಿಯದೆ
ಮೋಹ ಮಾಯಾಡಂಬರಕೆ ಮರುಳಾದೆನಿನ್ನೆಬರ ।
ಊಹೆ ಗೇಡಿಗನವಗುಣದ ಸಂ
ದೋಹವನು ನೀ ಮರೆದು ಕರುಣಿಸ
ಬೇಹುದೆನುತಾ ರಾಮನಲ್ಲಮನಂಘ್ರಿಗೆರಗಿದನು ॥ ೨೯೫ ॥

ಮನದೊಳಗೆ ನಸುನಗುತಲೀ ಮೂ
ರ್ಖನ ಗುಣಂಗಳನೇನ ಮಾಡುವೆ
ನೆನುತಲಲ್ಲಮ ಸರ್ವ ಜೀವ ದಯಾ ಪ್ರದಾಯಕನು ।
ತನುಜ ಸಾಕೇಳೇಳು ಖಾತಿಯ
ನೆನಹು ನಮ್ಮೊಳಗಿಲ್ಲವೆನುತಲಿ
ವಿನಯದಿಂದೆತ್ತಿದನು ರಾಮನ ವಿಮಲ ಮಸ್ತಕವ ॥ ೨೯೬ ॥

ದೇವ ನೀನೀ ಪರಿಯ ಜಂಗಮ
ಭಾವ ಭಣಿತೆಯ ಧರಿಸಿ ಬಂದಡೆ
ಗಾವಿಲರು ನಾವೆತ್ತ ಬಲ್ಲೆವು ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನು ।
ಜಾವಳಿಗ ನೀನೆಂದು ಬಗೆದಕ
ಟಾವು ಬಳಲಿದೆವಿನ್ನು ಕರುಣಿಸಿ
ಕಾವುದೆನುತಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ನುಡಿದನಲ್ಲಮಗೆ ॥ ೨೯೭ ॥

ಹರಸಿ ಕೊಳ್ಳದೆ ಕೆಲರು ಸಚರಾ
ಚರರಿಗೊಳ್ಳಿತ ಪಕ್ಷಪಾತದಿ
ಹರಸಿ ಗೋ ಬ್ರಾಹ್ಮರಿಗೆ ಶಾಂತಿಗಳಾಗಲೆಂಬಂತೆ ।
ಹಿರಿಯರನು ಸತ್ಕರಿಸಿ ಮಿಕ್ಕಾ
ದರನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುವುದು ಯೋಗೀ
ಶ್ವರರಿಗನುಚಿತವೆಂಬರೈ ರಾಮಯ್ಯ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೨೯೮ ॥

ಚಿತ್ತವಿಸು ಗುರುರಾಯ ನಮ್ಮಯ
ಚಿತ್ತದೊಳಗಿನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸ
ಲುತ್ತಮಾಧಮ ಪಕ್ಷಪಾತ ಭ್ರಮೆಗಳಿಡಿದಿಹವು ।
ಎತ್ತ ಬಲ್ಲೆವು ಸರ್ವರನು ಸಮ
ಚಿತ್ತದಲಿ ಕಾಬಜೀವ ನೀನೊಲಿ
ದಿತ್ತಡೆಮಗಿನ್ನಾದಡಾಗಲಿ ದೇವ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೯೯ ॥

ಆಗಲದಕೇನೊಂದು ಬಾರಿಯ
ಲಾಗುವುದೆ ಸಮ ಬುದ್ಧಿ ಮೆಲ್ಲನೆ
ಲಾಗಿಸುವುದಿರುತಿರುತಲೀ ಪರಿ ಚಿತ್ತ ಶುದ್ಧಿಯಲಿ ।
ಯೋಗ ಮಾರ್ಗವನಜೀವಡಖಿಳ ವಿ
ಯೋಗಿಯಾದಡೆ ಬಳಿಕಲಾತಗೆ
ಬೇಗ ಸಮತೆ ಸಮಾಧಿಯಹುದೈ ರಾಮ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೧೦೦ ॥

ಎನಗೆ ನಿಮ್ಮಯ ದರ್ಶನ ಸ್ಪ
ರ್ಶನವೆ ಸರ್ವ ಸಮಾಧಿಯೆನಗಾ
ಮನು ಮುನಿ ತ್ರಿದಶರುಗಳಿದಿರೇ ದೇವ ಕೇಳಿನ್ನು ।
ಮನವೊಲಿದು ನೀನಿನ್ನು ಮಲಿಕಾ
ರ್ಜುನನ ನೋಡಲು ಬಿಜಯ ಮಾಡುವು
ದೆನುತ ತನ್ನಯ ಮಠಕೆ ಕರೆದನು ರಾಮನಲ್ಲಮನ ॥ ೧೦೧ ॥ ✓

ಬಿಡು ಮರುಳೆ ಮನೆಯೇನು ಮಠವೇ
ನಡವಿಯೇನೂರೇನು ಬೇಱೊಂ
ದೆಡೆಗಳುಂಟೇ ಸರ್ವಗತನಾದಾ ಮಹಾತ್ಮಂಗೆ ।
ನುಡಿದುದೇ ಶಿವ ತತ್ವದಾಗಮ
ನಡೆದುದೇ ಶಿವ ಮಾರ್ಗ ಶರಣರ
*ಬೆಡಗು ತಾನೀ ಪರಿ ಕಣಾ ರಾಮಯ್ಯ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೧೦೨ ॥

* ತೊಡಕು

ಹಲವು ಬಿನ್ನಹಕಂಜುವೆನು ಕೋ
ಟಲೆಗೆ ನಾನಿನ್ನಾಱೆ ಕರ್ಮದ
ಕಳವಳಕೆ ಬೇಸತ್ತೆ ಖಂಡ ಜ್ಞಾನ ಮಾರ್ಗದಲಿ ।
ಹೊಲಬುಗೆಟ್ಟೆನು ನಿನ್ನ ಪಾದದ
ನೆಲೆಯ ಕಾಣದೆ ದೇವ ನೀನೇ
ಸಲಹೆನುತಲಲ್ಲಮಗೆ ವೈಯಿಕ್ಕಿದನು ರಾಮಯ್ಯ ॥ ೩೦೩ ॥

ಮತ್ತೆ ಕರುಣಿಸಿ ಹೆಱೆ ನೊಸಲ ಹಿಡಿ
ದೆತ್ತಿ ಬಾರೆಂದೆನುತ ತನ್ನಯ
ಹತ್ತಿರಕೆ ಕರೆದಾತನನು ಕೈವಿಡಿದು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ।
ಹೆತ್ತ ತಂದೆಯದಾವ ಪರಿಯಲಿ
ಪುತ್ರನನು ಬೋಳೈಸುವಂತಿರೆ
ನಿತ್ಯನಲ್ಲಮ ಸಿದ್ಧರಾಮನನೊಲಿದು ಮನ್ನಿಸಿದ ॥ ೩೦೪ ॥

ಖ್ಯಾತಿ ಪೂಜಾ ಲಾಭದಾಶಾ
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲಿ ದಾನ ಧರ್ಮ
ವ್ರಾತವನು ಮಾಡಿದಡೆ ಬಿತ್ತಿದ ಬೆಳೆಯನುಂಬಂತೆ ।
ಆತು ಬಂದ ಸಮಸ್ತ ಭೋಗವ
ನೋತು ಭೋಗಿಸುತಿರ್ಪರಲ್ಲದೆ
ಮಾತುಮಾತಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯುಂಟೇ ರಾಮ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೦೫ ॥

ತೊಱೆದು ಸತಿ ಸುತ ಮಾತೆ ಪಿತರುಗ
ಳೆಱಕವನು ಯತಿಯಾಗಿ ಸುಖದಲಿ
ಕೆಱೆಗಳಾರವೆ ಬಾವಿ ದೇಗುಲಗಳನು ರಚಿಸಿದಡೆ ।
ಅಱಿಯ ಬಾರದು ಕಂಡ ಬಳಿಕೆ
ನ್ನಱಿವ ಪರಿಯೆಂತಯ್ಯ ನಿಜವನು
ಬಱಿದೆ ಬಣ್ಣಿಸಬೇಡವೈ ಗುರುರಾಯ ಹೇಳೆಂದ ॥ ೩೦೬ ॥

ಕಾರಣಿಕನ ಮನಸು ಮನಸೇ
ಬೇರು ಬಿಟ್ಟಿಹುದನ್ಯ ಕರ್ಮದ
ಕಾರಿಯಂಗಳಲಂತರಂಗವೆ ಹಾಳು ಬಿದ್ದಿಹುದು ।
ಆರು ಬಲ್ಲರು ಬಳಿಕ ಸುಖವನು
ಮಾರಿ ಮಂಡಿಸಿ ಅವರ ತನು ಮನ
ಹೀರಿ ಹಿಪ್ಪೆಯ ಮಾಡದಿಹಳೇ ರಾಮ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೦೭ ॥

ಆದಡಿನ್ನಾ ಸಾವು ತಪ್ಪುವ
ಭೇದವಾವುದು ಮುಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗದ
ಹಾದಿ ಯಾವುದು ನಿತ್ಯನಹ ಪರಿಯಾವುದೈ ಗುರುವೆ ।
ವಾದವೇತಕೆ ನಮಗೆ ನಿಮ್ಮಯ
ಪಾದ ಶರಣೆನಬಲ್ಲೆನಲ್ಲದೆ
ಬೋಧಿಸುವುದೆನಗೆನುತಲಿರ್ದನು ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ ॥ ೩೦೮ ॥

ಹಸನ ಮಾಡಿಯೆ ಹರಗಿ ಹೊಲನಲಿ
ಕಸವ ಬಿತ್ತುವ ಮರುಳನಂತಿರೆ
ಮಿಸುಗುವಂತರ್ಮಾರ್ಗದೋಜೆಗೆ ಬಂದ ತನು ಮನವ ।
ಕಿಸುಕುಳದ ಬಹಿರಂಗದಿಚ್ಛೆಯ
ಬೆಸನದಲಿ ಬೇಯಿಸದೆ ನಿನ್ನಯ
ವಸವ ಮಾಡಲು ನೀನೆ ನಿತ್ಯನು ರಾಮ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೦೯ ॥

ಕರಣಗಳು ಕೈಗೂಡಿದಾಗಳೆ
ಮರಣವನು ಗೆಲ ಕಲಿತು ಸಂತತ
ಶರಣ ಪದದಲಿ ನಿಂದು ಪರಮಾನಂದ ಸುಖದಿಂದ ।
ಪರಿಣಮಿಸಿ ನಿರ್ಲೇಪನಾಗಿರು
ತಿರಲು ಬಲ್ಲಡೆ ಬಳಿಕ ನೀನೇ
ಪರಮನಪ್ಪುದು ತಪ್ಪದೈ ರಾಮಯ್ಯ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೧೦ ॥

ಕಾಗುದುರೆಗತ್ಯಂತ ಶಿಕ್ಷೆಗ
ಳಾಗಬೇಕಲ್ಲದೆ ವಿಚಾರಿಸ
ಲಾಗರುವ ಜಾತ್ಯಶ್ವಕೊಂದೇ ರಾಯ ರಾಹುತನ।
ರಾಘೆ ವಾಘೆಯೆ ಸಾಲದೇ ಶಬು
ದಾಗಮಂಗಳ ಶಿಕ್ಷೆ ನಿನಗಿ
ನ್ನೇಗುವುವು ಸಂಸ್ಕಾರಿ ನೀನೈ ರಾಮ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೧೧ ॥

ಎಂದು ಬಳಿಕೇಕಾಂತದಲಿ ಮುದ
ದಿಂದಲೊಪ್ಪುವ ಕಾಯ ಕರಣದ
ಸಂದು ಸಂಬಂಧವನು ಸೂಚಿಸಿ ಜೀವ ಪರಮರನು।
ಒಂದು ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಭಕ್ತಿಯ
ಹೊಂದಿಕೆಯನುಪದೇಶ ಮಾಡಿದ
ನಂದು ಕರುಣದಲಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು ಸಿದ್ಧರಾಮಂಗೆ ॥ ೩೧೨ ॥

ಗತಿ ೧೧

ಬಸವರಾಜನಿಗೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗೋಪದೇಶ

ಬಸವರಾಜನ ಚಾರು ಚರಿತೆಯು
ಬಿಸಿಲಿಗಖಿಳರ ಮನದ ಭಕ್ತಿಯು
ಬಿಸರುಹಂಗಳು ವಿಕಸಿತವನೆಯ್ದಿರಲು ತಾನಱಿದು ।
ವಸುಮತಿಗೆ ಕಲಿಕಾಲದೊಳಗಿದು
ಪೊಸತಲಾ ಎಂದೆನುತ ಸಂತೋ
ಷಿಸುತಲಿರ್ದನು ಗುರು ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗ ಲೀಲೆಯಲಿ ॥ ೩೧೩ ॥

ಕಾಡಲೇಕಿನ್ನೆನ್ನ ಭಕ್ತರು
ಬೇಡಿದಿಷ್ಟಾರ್ಥಂಗಳನು ಕೈ
ಗೂಡಿಸುವೆನೆಂದೆನುತ ಕರುಣ ರಸಾರ್ದ್ರ ಚಿತ್ತದಲಿ ।
ಹಾಡುತಾಡುತ ಸಿದ್ಧರಾಮನ
ಕೂಡಿಕೊಳುತಲಿ ಬಸವ ರಾಜನ
ನೋಡಲಿಕೆ ಅಲ್ಲಮನು ಸೊನ್ನಲ ಪುರವ ಹೊಱವಂಟ ॥ ೩೧೪ ॥

ಬರುತ ಬರುತಲಿ ತನ್ನ ಪಾದ
ಸ್ಪರುಶನಕೆ ಸ್ವಯವಾದ ಸಚರಾ
ಚರರನೆಲ್ಲರ ಪಾವನವ ಮಾಡುತ ಮಹಾತ್ಮೆಯಲಿ ।
ಹರುಷದಿಂದವೆ ಬಂದು ಕಂಡನು
ಪರಮ ಜಂಗಮ ಲಿಂಗವಾಗಿಯೆ
ಗುರು ಗುಹೇಶ್ವರನೊಲಿದು ಕಲ್ಯಾಣವನು ಕರುಣದಲಿ ॥ ೩೧೫ ॥

ಎತ್ತ ನೋಡಿದಡತ್ತ ನಗರದ
ಸುತ್ತ ಹೊಜಿವಳಯದಲಿ ಕಾಣಿಸಿ
ಕತ್ತಲಿಸುವ ಸಮಸ್ತ ಭೋಗಾರುಹದ ತರುಲತೆಯ ।
ಮುತ್ತಿ ಮೋಹಿಸಿ ಮಿಗೆ ವಿಳಾಸತೆ
ವೆತ್ತು ಶುಕ ಪಿಕ ಕೇಕಿ ಕೋಕದ
ಮೊತ್ತಗಳ ನಡೆನುಡಿಗಳುದ್ಯಾನವನು ಪ್ರಭು ಕಂಡ ॥ ೩೧೬ ॥

ಬಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಬಸವರಾಜನ
ಮಂದಿರಕೆ ಚೆಲುವಾದ ಬಾಗಿಲ
ಮುಂದೆ ನಿಂದಿರಲಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು ಸಿದ್ಧರಾಮರನು ।
ಅಂದು ಭಾವಿಸಿ ನೋಡಿ ಇವರೇ
ನಿಂದು ಮೌಳಿಯ ಸಗುಣ ನಿರ್ಗುಣ
ದಂದವಿಗರೋ ಶಿವ ಶಿವಾ ಎನುತಿರ್ದುದಖಿಳ ಜನ ॥ ೩೧೭ ॥

ಹಡಪದಪ್ಪಣ್ಣಗಳು ಕಾಣುತ
ತಡೆದಿರದೆ ಹರಿತಂದು ಮಹಗಣ
ದೊಡನೆ ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯ ವಿರಚಿಸುವ ಕಾಲದಲಿ ।
ಮೃಡನ ದೃಶ್ಯಾದೃಶ್ಯ ರೂಪಗ
ಳೊಡೆಯರಿಬ್ಬರು ಬಂದರೆನುತಲಿ
ಸಡಗರದಿ ಬಿನ್ನೈಸುತಿರ್ದನು ಬಸವರಾಜಂಗೆ ॥ ೩೧೮ ॥

ಕರತಳದೊಳಿಡೆಗೊಂಡು ಪೂಜಾ
ತುರತೆಯಿಂದಿರುತೊಲಿದು ತಾನೇ
ಚರವನಂಗೀಕರಿಸಿ ಬಂದಡೆ ಲೇಸು ಲೇಸೆನುತ ।
ಕರೆಯಿರೇ ಇನ್ನೊಳಯಿಕೆನ್ನೊಡೆ
ಯರನು ತಳುವೇಕೆನುತ ಬಸವನು
ಹರುಷದಿಂದಲಿ ಹಡಪದಪ್ಪಣ್ಣಂಗೆ ನೇಮಿಸಿದ ॥ ೩೧೯ ॥

ಬಸವರಾಜನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲಿ
ಬೆಸಸಿದಡೆ ಅಪ್ಪಣ್ಣನತಿ ಭರ
ವಸದಲೆಯ್ತಂದಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು ಸಿದ್ಧರಾಮರಿಗೆ ।
ಒಸೆದು ಮಿಗೆ ಶರಣಾರ್ಥಿಯೆನುತಲಿ
ಸಸಿನೆ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕರಯುಗ
ಬಿಸರುಹಂಗಳ ಮುಗಿದು ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಲನುಗೆಯ್ದು ॥ ೩೨೦ ॥

ದೇವ ಕರುಣಾಕರನೆ ಬಿಜಯಂ
ಗೈವುದೊಳ ಕಡೆಗೆಂದೊಡೆಮಗೊಳ
ಗಾವ ತತ್ತ್ವವಸರವು ನಮಗೇಕರಸು ಮನೆಗಳಲಿ ।
ಭಾವಿಸಲು ಸಂಚಾರವೆನುತಲಿ
ದೇವನಲ್ಲಮ ನುಡಿಯಲದ ಕಂ
ಡಾವರಿಸಿ ಅಪ್ಪಣ್ಣನಱುಪಿದ ಬಸವರಾಜಂಗೆ ॥ ೩೨೧ ॥

ಹರಹರಾ ನಾನಕಟ ಗರ್ವದ
ಗಿರಿಯನೇನಡರಿರ್ದೆನೋ ಮೇಣ್
ದುರುಳತನದಲಿ ಎನ್ನ ನಡೆನುಡಿ ತಪ್ಪನಪ್ಪಿದವೊ ।
ಗುರುವೆ ಕರುಣಿಸಿ ಬಂದು ಬಾರದೆ
ತರಹರಿಸಲೇಕೆನುತ ಚಿಂತಾ
ಶರನಿಧಿಯಲದ್ದಿದನು ಕೇಳುತ ಬಸವ ಮನದೊಳಗೆ ॥ ೩೨೨ ॥

ತನಗೆ ತಾನೇ ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರ
ಮನವ ನೋಡುವೆನೆಂದು ಕರುಣಿಸಿ
ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗಾ ಮಹಾ ಘನಮಹಿಮನೆಯ್ತರಲು ।
ಅನುವನಱಿಯದೆ ರಾಜಸದ ಹ
ಮ್ಮಿನಲಿ ಬಳಿಯಟ್ಟುವುದು ಬಸವಾ
ನಿನಗಿದುಚಿತವೆ ಎಂದನಾ ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಯ್ಯ ॥ ೩೨೩ ॥

ಕಡಲನೀಸಾಡುವಗೆ ತಾನುಸ
ವಡಸಿದಂತಾಯ್ತುಕ್ಕಟಕಟಾ
ಮಡಿವಳಯ್ಯನ ಮಾತಹುದು ತಪ್ಪೆನ್ನದೆಂದೆನುತ ।
ನಡೆದು ಶಿವಗಣ ಸಹಿತವಲ್ಲಮ
ನಡಿಯೊಳತಿ ಭಯ ಭಕ್ತಿಯಲಿ ತ
ನ್ನೊಡಲನೀಡಾಡಿದನು ಭರದಲಿ ಬಸವದಂಡೇಶ ॥ ೩೨೪ ॥

ನಾನು ಮಱವೆಯ ಮರುಳು ಸಂತತ
ನೀನೆ ಅಱವಿನ ತಿರುಳು ತಿಳಿವಡೆ
ನಾನು ರಂಜಕನಖಿಳರಱಯಲು ನೀ ನಿರಂಜನನು ।
ನಾನು ಭಾವಿಸೆ ಪಶು ವಿಚಾರಿಸೆ
ನೀನು ಪಶುಪತಿ ಎನ್ನ ತಪ್ಪನು
ನೀನೆ ತಿದ್ದುವುದೆನುತ ಮೈಯಿಕ್ಕಿದನು ಬಸವೇಶ ॥ ೩೨೫ ॥

ಭ್ರಮಿಸಿದೆನು ನಾನೆನ್ನ ಮದದಲಿ
ಕ್ಷಮಿಸುವುದು ನೀ ನಿನ್ನ ಗುಣದಲಿ
ರಮಣರಾದವರೆನ್ನ ಕೊಱತೆಯ ನೋಡಬೇಡೆನುತ ।
ವಿಮಲ ಮತಿ ಭಯ ಭಕ್ತಿ ಸಹಿತ
ಲ್ಲಮನ ಪಾದಪಂಕೇಜದಲಿ ನೆಱೆ
ನಮಿಸುತಿರ್ದನು ಬಸವದಂಡಾಧೀಶನಡಿಗಡಿಗೆ ॥ ೩೨೬ ॥

ಶಿಶುಗಳಲಿ ಗುಣದೋಷವನು ಭಾ
ವಿಸುವರೇ ಕರುಣದಲಿ ಮಿಗೆ ರ
ಕ್ಷಿಸುವ ಮೋಹದ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳಾ ಪ್ರಕಾರದಲಿ ।
ಬಸವರಾಜಗೆ ಮಾತೆಪಿತ ನೀ
ನೊಸೆದು ಕರುಣಿಸಬೇಕೆನುತ ವಂ
ದಿಸುತಲಿರ್ದನು ಚೆನ್ನಬಸವನು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುಗೆ ॥ ೩೨೭ ॥

ಅರಿಗಳಿದಿರಲಿ ತಪ್ಪಿದಡೆ ಸಂ
ಗರದೊಳೂಣೆಯವಪ್ಪುದಲ್ಲದೆ
ಗರುಡಿಯಲಿ ಕೈ ಮಱೆದಡಾವುದು ಕೊಱತೆಯದಱಿಂದ ।
ಗುರುವೆ ಬಾಲಾಭ್ಯಾಸ ಭಕ್ತಿಯ
ಪರಿಚರಿಯದೂಣೆಯವ ನೋಡದೆ
ಕರುಣಿಸೆನುತಲ್ಲಮಗೆ ಬಿನ್ನೈಸಿದನು ಮಾಚಯ್ಯ ॥ ೩೨೮ ॥

ನೋಡಿದೈ ರಾಮಯ್ಯ ಭಕ್ತರು
ಮಾಡುವುದು ತಾನೊಂದು ಮಿಗೆ ಮಾ
ತಾಡುವುದು ಬೇಱೊಂದು ಜಂಗಮವೊಲಿದು ನಡೆತರಲು ।
ಪಾಡನೇ ಪರುಠವಿಸಿ ನುಡಿವ ಸ್ತು
ಘಾಡಿಕೆಯನೊಡ್ಡೈಸಿ ತಮ್ಮಯ
ಖೋಡಿಗಳ ತಾವಱಿಯರೆಂದನು ನಗುತ ಪ್ರಭುರಾಯ ॥ ೩೨೯ ॥

ಸಲಹಬೇಕೆಂದಖಿಳ ಭಕ್ತರಿ
ಗೊಲಿದು ನೀನೇ ಲೀಲೆಯಿಂದಲಿ
ಸುಲಭನಾಗಿಯೆ ಸುಳಿದ ಬಳಿಕಿನ್ನವರ ಗತಿಮತಿಯ ।
ಹಳಿವನೆಣಿಸುವುದೇನು ಕಾರಣ
ವೆಲೆ ಮಹಾತ್ಮನೆ ಕರುಣಿಸೆನುತಲಿ
ಸಲುಗೆಯಲಿ ಬಿನ್ನೈಸುತಿರ್ದನು ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ ॥ ೩೩೦ ॥

ಮುನ್ನ ನಿರುಪಾಧಿಯಲಿ ಕರುಣಿಸಿ
ನಿನ್ನ ಲೀಲೆಯಲೊಲಿದು ನೀ ಬಂ
ದಿನ್ನುಪಾಧಿಯನಱಸುವುದು ಮರಿಯಾದೆಯಲ್ಲೆನುತ ।
ಚೆನ್ನಬಸವನು ಹಿರಿಯ ಬಸವನು
ಮನ್ನಣೆಯ ಶಿವಭಕ್ತರೆಲ್ಲರು
ಬಿನ್ನಹವ ಮಾಡಿದರು ಮಹಿಮರು ಮತ್ತೆ ತಮತಮಗೆ ॥ ೩೩೧ ॥

ನಡವಳಿಗಳೇನಾದಡಾಗಲಿ
ನುಡಿವಳಿಯಲತಿ ಜಾಣರಾದಿರಿ
ಪೊಡವಿಯಲಿ ನೀವಹುದು ಮಝು ಭಾಪೆನುತ ನಸು ನಗುತ ।
ನಡೆಯಿರೈ ಶಿವಲಿಂಗಭಕ್ತಿಯ
ಬೆಡಗನೇಕಾಂತದಲಿ ನಿಮಗೊಡ
ಬಡಿಸಿ ಹೇಳುವೆನೆನುತ ಬಂದನು ಬಳಿಕ ಪ್ರಭುರಾಯ ॥ ೩೩೨ ॥

ಬರುತ ಕಂಡನು ಪರಮ ಪಾವನ
ತರದ ಪಾಪಕ್ಷಯದ ಭವ ಭೀ
ಕರವನಳಿವ ಮಹಾಪ್ರಸಾದದ ಕುಂಡ ತೀರದಲಿ ।
ಇರುಳು ಹಗಲೆಡೆವಿಡದೆ ಸೇವಿಪ
ಮರುಳಶಂಕರ ದೇವರನು ನಿಜ
ಕರುಣದಲಿ ಬಸವಣ್ಣನರಮನೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರಭುರಾಯ ॥ ೩೩೩ ॥

ಶಿಲೆಯ ಮಱೆಯಲಿ ಹೊನ್ನು ನೆಟ್ಟನೆ
ತಿಲದ ಮಱೆಯಲಿ ತೈಲ ಭಾವಿಸೆ
ನೆಲನ ಮಱೆಯ ನಿಧಾನವಿಹವೊಲು ಮರುಳವೇಷದಲಿ ।
ಬಳಿಯೊಳಿರೆ ಸಾಕಾರ ಶಂಕರ
ನೆಲಸಿ ತನ್ನಂಗಳದಲಾತನ
ಹೊಲಬನಱಿಯನು ಬಸವನೆನುತಲ್ಲಮನು ಬೆಱಗಾದ ॥ ೩೩೪ ॥

ಪ್ರೇಮದಿಂದಲಿ ಮರುಳಶಂಕರ
ನಾಮದಲಿ ಶಂಕರನೆ ಬಂದಿರೆ
ಭೂಮಿಜರು ತಾವಱಿಯರಾಡಂಬರದ ಭಕ್ತಿಯಲಿ ।
ತಾಮಸವ ತರ್ಕೈಸಿ ಸಾತ್ವಿಕ
ಸೀಮೆಯನು ತಾವಱಿಯಲಱಿಯರು
ರಾಮ ನೋಡೆನುತಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುರಾಯನಿಂತೆಂದ ॥ ೩೩೫ ॥

ಮರುಳಶಂಕರನೆಂಬನಜೀವಿನ
ತಿರುಳು ಲಿಂಗಾಗಮದ ಹೊಳಹಿನ
ಹುರುಳು ನಿರ್ಮಳ ಧರ್ಮ ವರ್ಮದ ಚಾರು ಚಾರಿತ್ರ ।
ನಿರುತ ಶಾಂತಿಯ ಚಿತ್ತ ವೃತ್ತಿಯ
ಪರಮ ಪಾವನ ಮೂರ್ತಿಯಾತನ
ಪರಿಗಳನುಪಮತರ ಕಣಾ ರಾಮಯ್ಯ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೩೬ ॥

ಇಂದ್ರಿಯವನ್ನತಿಗಳೆದನ್ನಳುಪಿನ
ದಂದುಗವ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದನು ಭವ
ಬಂಧನದ ಬೇರಿಂಗೆ ಕಿಚ್ಚಿಕ್ಕಿದನಲಾ ಎನುತ ।
ಅಂದು ಬಳಿಕಾ ಮರುಳಶಂಕರ
ತಂದೆಯನು ಕರುಣದಲಿ ಪರಮಾ
ನಂದದಿಂ ನೋಡಿದನು ನಮ್ಮಯ ಗುರು ಗುಹೇಶ್ವರನು ॥ ೩೩೭ ॥

ಆಡಿ ಕೆಲರಿಗೆ ಕರುಣದಲಿ ಮಾ
ತಾಡಿ ಕೆಲರಿಗೆ ನುಡಿಸಿ ಕೆಲರಿಗೆ
ನೋಡಿ ಕೆಲರಿಗೆ ಜಱಿದು ಕೆಲರಿಗೆ ಜಡಿದು ಕೆಲಬರಿಗೆ ।
ಹಾಡಿ ಕೆಲರಿಗೆ ಹರಸಿ ಕೆಲರಿಗೆ
ಕೂಡ ಬಲ್ಲನು ನಿತ್ಯ ಸುಖವನು
ರೂಢಿಯೊಳು ಘನ ಮಹಿಮನೆಮ್ಮಯ ಗುರು ಗುಹೇಶ್ವರನು ॥ ೩೩೮ ॥

ಮರುಳಶಂಕರಗೈಕ್ಯ ಪದವಿಯ
ಪರುಠವಿಸಿ ಕೊಟ್ಟೊಲವಿನಿಂದಲಿ
ಪರಿಮಿತಾಲಯಕೆಯ್ದಿ ಪರಮಾನಂದ ಮಹಿಮೆಯಲಿ ।
ಕರುಣ ಮಿಗೆ ನಡೆತಂದು ಬಸವೇ
ಶ್ವರನು ಮಾಡುವ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತಾ
ಪರಣೆಯನು ಕೈಕೊಳುತಲಿರ್ದನು ಗುರು ಗುಹೇಶ್ವರನು ॥ ೩೩೯ ॥

ಮಣಿ ಖಚಿತ ಮಂಗಳದ ಪರುಷದ
ಕಣಿಯ ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ನೆಱೆ ನಿ
ರ್ಗುಣದ ಸಗುಣದ ನಿರ್ಮಳದ ನಿರ್ವಾಣ ಗುರುವಿರಲು ।
ಎಣಿಸಬಾರದ ಬಹಳ ಭಕ್ತಿಯ
ಗಣನೆಯಲಿ ಕೈಮುಗಿದು ಮೌಳಿಯ
ಮಣಿದು ಮಹಿಮಗೆ ಬಸವ ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಲನುಗೆಯ್ದ ॥ ೩೪೦ ॥

ಕುರುಡ ಕನ್ನಡಿ ವಿಡಿದ ಮಾಟದ
ಪರಿಯಲಿದೆ ಶಿವಭಕ್ತಿಯೆಂಬುದು
ಮರುಳು ಕಂಡಾ ಕನಸಿನಂತಿರೆ ಮಾತಿಗರಿದಾಯ್ತು ।
ಗುರುವೆ ನಾವಿದನಱಿವವೊಲು ವಿ
ಸ್ತರಿಸಿ ಪೇಳೆಂದೆನುತಲಾ ವರ
ಗುರು ಗುಹೇಶಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿದನು ಬಸವದಂಡೇಶ ॥ ೩೪೧ ॥

ಚಾಗು ಭಲರೇ ನೀನಹುದು ನಿಗ
ಮಾಗಮಂಗಳ ತತ್ವಸಾರವ
ನಾಗು ಮಾಡಲಿ ಬಂದ ಕಾರಣ ಪುರುಷ ನೀನೆನುತ ।
ಆಗಳಾ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಮನೋಮುದ
ವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚುತಲಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು
ವಾ ಗುಣಾರ್ಣವ ಬಸವದಂಡಾಧೀಶಗಿಂತೆಂದ ॥ ೩೪೨ ॥

ಭಾವಿಸಲು ಭಾಸ್ಕರನ ಬಟ್ಟೆಗೆ
ದೀವಿಗೆಯ ಹಂಗೇಕೆ ತಿಳಿವಡೆ
ಪಾವಕನ ಪಸುವಿಂಗೆ ಪಚನಾರಂಭ ವಿಧಿಯೇಕೆ ।
ಆ ವಿಚಾರಗಳಂತೆ ನಿನಗಿ
ನ್ನಾವ ಬೋಧೆಗಳ ಪ್ರಯೋಜನ
ದೈವಪುರುಷನು ನೀ ಕಣಾ ಬಸವಣ್ಣ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೪೩ ॥

ಹರಹರಾ ನಾನಾರು ನಿಮ್ಮಯ
ಚರಣ ಶರಣರ ಶರಣರೊಳು ಕಿಂ
ಕರರ ಕಿಂಕರ ನಾನಲ್ಲೈ ನನಗಿಲ್ಲಿ ಪರಿಯಂತ ।
ಗುರುವೆ ಭರಭಾರವನು ಹೊಱಿಸಲು
ಕರುಣವಿಲ್ಲಾ ನಿನಗೆ ಎನುತಲಿ
ನಿರುತ ನಿರಹಂಕಾರ ನಿಧಿ ಬಸವಣ್ಣನಿಂತೆಂದ ॥ ೩೪೪ ॥

ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆಯದ ಮುನ್ನ ಮೊಳಕೆಯ
ಕಿತ್ತು ನೋಡುವರೇ ವೃಥಾ ನಾ
ನೆತ್ತಲೀ ಸ್ತುತಿಯೆತ್ತ ಹರ ಹರ ಗುರುವೆ ನೀ ಬಲ್ಲೆ ।
ಚಿತ್ತವಿಸು ಮನ್ಮನದ ಮಧ್ಯದ
ಕತ್ತಲೆಯ ಕಳೆದಱಿವಿನರ್ಕನ
ತೆತ್ತಿಸೆನ್ನೊಳಗೆನುತಲಿರ್ದನು ಬಸವ ದಂಡೇಶ ॥ ೩೪೫ ॥

ಸುಧೆಯ ನಿರುಪಮ ರುಚಿಗೆ ಬೇಱಿಕೊಂ
ದಿದಿರು ಸವಿಗಲಸುವರೆ ಆದಡೆ
ಹದನ ನೀ ಕೇಳಿದಡೆ ನಾವದನಲ್ಲವೆನಲೇಕೆ ।
ವಿದಿತ ನಿರಹಂಕಾರ ನಿನಗ
ಲ್ಲದೆ ಬಳಿಕ್ಕಿನ್ನಾರಿಗೈ ಲಿಂ
ಗದ ಮಹಾನುಭವೈಕ್ಯ ಸುಖ ಬಸವಣ್ಣ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೪೬ ॥

ಮನುಜ ದೇಹಗಳಾದಡೆಯು ತನು
ಮನಗಳಲಿ ಪಟುವಾಗಿ ದುರ್ವಾ
ಸನೆಯ ಬುದ್ಧಿಗೆ ನಿಲುಕದಿಹುದರಿದಾ ಶರೀರದಲಿ ।
ಅನಿತಱಿೊಳಗೆಚ್ಚತ್ತು ಜನ್ಮದ
ಜಿನುಗಿಗಾನಿನ್ನಾಱಿನೆಂಬಾ
ಮನುಜನೇ ಕೃತಕೃತ್ಯನಹನೈ ಬಸವ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೪೭ ॥

ಹಾಲು ಹಯನುಳ್ಳಲ್ಲಿ ಹೇಳದೆ
ಕೇಳದೇ ಹಬ್ಬವನು ಸವಿವುದು,
ಗಾಳಿ ಬೀಸುವ ದಿನದಲೇ ತೂಱುವುದು ಹೊಟ್ಟುಗಳ।
ಕಾಲು ಕೈ ಕಣ್ಣುಗಳು ತನುವಿಹ
ಕಾಲದಲಿ ಕಾಲನ ನಿವಾರಿಸಿ
ಮೇಲು ಗತಿಯಱಿಸುವನೆ ಜಾಣನು ಬಸವ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೪೮ ॥

ಅದು ನಿಮಿತ್ತದಲಾಗಮಂಗಳ
ಹೃದಯದಲಿ ಹುರುಳಱಿದು ಸನ್ಮಾ
ರ್ಗದಲಿ ಬುದ್ಧಿಯನಿಕ್ಕಿ ಗುರು ಕಾರುಣ್ಯವನು ಪಡೆದು।
ಮೊದಲು ತನು ಮನ ಧನದ ಮೇಲಣ
ಮದ ವಿಮೋಹಾದಿಗಳನೆಲ್ಲವ
ಕೆದಱಿ ಕೆಡಿಸುವನವನೆ ಜಾಣನು ಬಸವ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೪೯ ॥

ಪ್ರಾಣವಿದು ನೋಡೆಂದು ಪ್ರತಿ ಗುರು
ವಾಣತಿಯನಿದಿರಿಡಲು ಕಣ್ಣಿಗೆ
ಕಾಣಿಸುವ ತನ್ನಿಷ್ಟ ಲಿಂಗವನತಿ ಸಮೇಳದಲಿ।
ಮಾಣದಾಗಳು ಹಿಡಿದು ಹಿಂಗದೆ
ಕೇಣವಿಲ್ಲದೆ ಸಂದ ನಿಷ್ಠೆಯ
ಜಾಣನೇ ಶಿವ ಭಕ್ತನಹನೈ ಬಸವ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೫೦ ॥

ಇಷ್ಟ ಗುರುವಿಗೆ ತನುವ ಸಲಿಸುತ
ಲಿಷ್ಟ ಲಿಂಗಕೆ ಮನವ ಸಲಿಸುತ
ಲಿಷ್ಟ ಜಂಗಮಕರ್ಥವನು ಸಲೆ ಸಲಿಸ ಕಲಿತಂಗೆ।
ದೃಷ್ಟವಹ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ
ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿಯೆ ತನ್ನೊಳಗೆ ಉ
ತ್ಕೃಷ್ಟವೆನಿಸಿಯೆ ಕಾಣಿಸುವುದೈ ಬಸವ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೫೧ ॥

ದಿಟ ವಿಚಾರಿಸಲಿಷ್ಟ ಲಿಂಗದ
ಘಟಣೆಯೆಂಬುದು ಸರ್ವಸಂಗವ
ನಟವುಟಿಸಬೇಕಾಗಿ ಅಂತರ್ಮಾರ್ಗದ್ಧೋವರಿಗೆ ।
ಪಟುವೆನಲು ಪತಿಯಾಗಿ ಮಾಯೆಯ
ನಟನೆಯನು ನೈವಾರಿಸುವ ಸಂ
ಘಟಕೆ ಸಾಧನವೆನಿಸುವುದು ಬಸವಣ್ಣ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೫೨ ॥

ಅದು ನಿಮಿತ್ತದಲಿಷ್ಟಲಿಂಗವೆ
ಮೊದಲು ಬೇಹುದು ನಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಳ
ಪದವ ಪಡೆದಹೆನೆಂಬ ಪಾವನ ಬುದ್ಧಿವಂತಂಗೆ ।
ಹೃದಯದೊಳಗಾ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗದ
ಹದನನಱವಡೆ ಸಚ್ಚಿದಾನಂ
ದದಲಿ ನಿಲುವಡೆ ಮುಖ್ಯವಿದು ಬಸವಣ್ಣ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೫೩ ॥

ಗುರುವೆ ನೀವೀ ಪೇಳ್ದ ಮಾರ್ಗಾ
ಚರಣೆಯನು ಕೇಳಿದಡೆ ಸಾಲದೆ
ಪರಿವಿಡಿಯಲಿದನೆಲ್ಲ ಮುಟ್ಟಲಿ ಮಾಡುತಿರಬೇಕು ।
ಪರಿಕಿಸಲು ಸಾವಲ್ಲಿ ಪರಿಯಂ
ತರವು ಸಾಧನೆಮಾಡಿ ಸಮರಕೆ
ಗರುವನಹ ದಿನವಿನ್ನದಾವುದು ದೇವ ಹೇಳೆಂದ ॥ ೩೫೪ ॥

ಈಸುವನುವನು ಕೇಳಿದಡೆ ಮೋ
ಱೇಸು ದಿನ ತಾ ಕಂಡಡೇನ
ಭ್ಯಾಸಿಯಾಗದೆ ಯಾರು ತೇಲುವ ತೆಱನ ತಿಳಿವವರು ।
ಘಾಸಿಯಾಗದೆ ತನುಮನದ ಮೋ
ಲಾಸೆ ಹಿಂಗದೆ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡದೆ
ಹೂಸಿ ಹುಂಡನಲೇನು ಫಲವೈ ಬಸವ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೫೫ ॥

ಹೊನ್ನಿನೊಳಗೊಂದೊರೆಯ, ವಸ್ತ್ರದ
ಮುನ್ನಣೆಯಲೊಂದೆಳೆಯ ನಥವಾ
ಧಾನ್ಯದೊಳಗಣು ಮಾತ್ರವೆನಗೆನ್ನವರಿಗಿರಲೆಂದು।
ದೈನ್ಯತೆಯಲಾ ಜಂಗಮವನತಿ
ಮನ್ನಿಸದೆ ಮಲೆತಿರ್ದನಾದಡೆ
ನಿನ್ನ ಪಾದಕೆ ದೂರ ನಾನಹೆ ದೇವ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೫೬ ॥

ಕನಕಗಿರಿ ರಜತಾದ್ರಿ ಹಾಲಿನ
ವನಧಿ ಸುರಕುಜ ಕಾಮಧೇನುಗ
ಳಿನಿತು ನಿರುಪಮುದಷ್ಟ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯ ಮೊದಲಾದ।
ವಿನುತ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲವಾ ಲಿಂ
ಗನವು ಪ್ರಮಥರವಕಟ ಮರುಳೇ
ನಿನಗದೆಲ್ಲಿಯವೇನನಿತ್ತೈ ಬಸವ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೫೭ ॥

ದೇವ ನಾನಾ ಪರಿಗಳಲಿ ಮೇ
ಣಾವ ಮುಖದಲಿ ಬಂದು ಬೇಡಿದ
ಡೀವೆ ನೀ ದಣಿವಂತಿರೆನ್ನಯ ಧನವ ತನು ಮನವ।
ಈ ವಿಚಾರಕೆ ಹುಸಿದೆನಾದಡೆ
ಭಾವಿಸಲು ಬಳಿಕಾನೆ ನಿನ್ನಯ
ಸೇವೆಗತಿ ದೂರಸ್ಥನೈ ಗುರುರಾಯ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೫೮ ॥

ತನುವ ಕೊಟ್ಟೆನು ಮನವ ಕೊಟ್ಟೆನು
ಧನವ ಕೊಟ್ಟೆನು ಕೊಟ್ಟೆನೆಂಬೀ
ಬಿನುಗು ಬಿಂಕವನಾಡಲಾ ತನು ಮನ ಧನಂಗಳನು।
ತನಗೆ ಕೊಟ್ಟವರಾರು ತಾನಾ
ರಿನಿತನರಿಯದೆ ಬರಿದೆ ನುಡಿವುದು
ನಿನಗಿದುಚಿತವೆ ಬಸವ ದಂಡಾಧೀಶ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೫೯ ॥

ಅಂತು ಕಾರಣವಧವು ಹಮ್ಮಿನ
ಭ್ರಾಂತಿಯನು ಬಱಿದೆನಿಸಿ ತಾನೋ
ರಂತೆ ನಿಜ ನಿರ್ಲೇಪ ಭಕ್ತಿಯನಱಿಯ ಬೇಕಾಗಿ ।
ಮುಂತೆ ಕಾಣಿಸುವಿಷ್ಟ ಲಿಂಗದ
ಚಿಂತೆಯಲಿ ಚಿರನಾಗಿ ತನ್ಮಯ
ಚಿಂತಿತಾರ್ಥವ ಹಡೆಯ ಬೇಹುದು ಬಸವ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೬೦ ॥

ಕೇಳಿದೈ ಬಸವಣ್ಣ ಮೊದಲಲಿ
ಕೋಲು ವಿಡಿದಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಯೆ
ಮೇಲೆ ರಣ ರಂಗದಲಿ ಕೈದುವ ಹಿಡಿದು ಹಗೆಗಳನು ।
ಸೋಲಿಸುವನಂತಿಷ್ಟ ಲಿಂಗದ
ಕೀಲಣೆಯನಱಿದಲ್ಲದಾಗದು
ಹೇಳುವಡೆ ಶಿವ ಭಕ್ತಿಯದು ಸಾಮಾನ್ಯವಲ್ಲೆಂದ ॥ ೩೬೧ ॥

ಈ ತೆಱದಲೊಲಿದಿಷ್ಟ ಲಿಂಗದ
ಪ್ರೀತಿ ಮಾರ್ಗಾಚಾರವನು ವಿ
ಖ್ಯಾತಿ ಯುತ ಬಸವಣ್ಣ ಮೊದಲಾದಖಿಳ ಭಕ್ತರಿಗೆ ।
ಓತು ನಿಯಮಿಸಿ ನಿರ್ವಿಕಾರದ
ನೀತಿ ನಿಶ್ಚಯ ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗದ
ರೀತಿ ದಾಯಕನೊಪ್ಪುತಿರ್ದನು ಗುರು ಗುಹೇಶ್ವರನು ॥ ೩೬೨ ॥

ಗತಿ ೧೨

ಪ್ರಾಣ ಲಿಂಗೋಪದೇಶ

ಗುರುವನಱಸುವೆನೆಂದು ತಿಟ್ಟನೆ
ತಿರುಗಿದಳು ಗಿರಿಗಹ್ವರಂಗಳ
ಗುರುವನಱಸುವೆನೆಂದು ತಿಟ್ಟನೆ ತೊಳಲಿದಳು ಧರೆಯ ।
ಗುರುವನಱಸುವೆನೆಂದು ಕಾಯವ
ಕರಗುತಿರ್ದಳು ಕಾತರಿಸಿ ಸ
ದ್ಗುರುವನಱಸುವ ವೇಧೆಯಲಿ ಮುಱುಗಿದಳು ಮಹದೇವಿ ॥ ೩೬೩ ॥

ಪೊಂಪುಳಿಯ ಘನ ಸೌಖ್ಯ ಮಿಕ್ಕಳಿ
ಗಂಪುಗಳಲಿಲ್ಲೆನುತ ತನ್ನೊಳು
ಜೊಂಪಿಸುವ ಮನವೆಂಬ ತುಂಬಿಯ ಭಾವ ಮಿಗೆ ತುಂಬಿ ।
ಸಂಪಗೆಯ ಸಾರ್ವಂತೆ ಬಂದಳ
ಲಂಪಿನಲಿ ಮಹದೇವಿ ಮುಕ್ತಿಯ
ಸೊಂಪು ಶೋಭಿಸುವಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುರಾಯನಿರ್ದೆಡೆಗೆ ॥ ೩೬೪ ॥

ನೋಡಿ ಕಂಡಳು ವೇದತತಿ ಕೈ
ನೀಡಿದಡೆ ಮೈನಿಲುಕದಾತನ
ಹಾಡಿ ಹೊಗಳುತಲೊಡಲನೀಡಾಡಿದಳು ಚರಣದಲಿ ।
ಕೂಡೆ ಶರಣೆನೆ ಶಿವಗಣಕೆ ಕೈ
ಗೂಡಿ ಶರಣೆಂದೆನುತ ಭಕ್ತಿಯ
ಗೂಡು ತಾನೆಂಬಂತೆ ಕಾಣಿಸಿದಳು ಮಹಾದೇವಿ ॥ ೩೬೫ ॥

ಲೋಕದೊಳು ಸತಿ ಜನ್ಮವನು ತಾ
ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ತನು ಲೋಭ ಮೋಹವ
ನೂಕಿ ನಿಸ್ಪೃಹೆಯಾಗಿ ನಿಲುವವರಾರು ಧಾತ್ರಿಯಲಿ ।
ಈಕೆಗಾರೆಣೆ ಶಿವ ಶಿವಾ ಎನು
ತಾಕೆಯನು ಬಸವಣ್ಣ ಮುಖ್ಯರ
ನೇಕ ಪರಿಯಲಿ ಹೊಗಳುತಿರ್ದರು ಶರಣು ಶರಣೆನುತ ॥ ೩೬೬ ॥

ನರೆ ತೆರೆಗಳಿಡಿದಡರಿ ತನು ಜ
ಜ್ಜರಿತವಾಗಿ ಅನೇಕ ದಿನದಲಿ
ಹಿರಿಯರೆಂದೆನಿಸಿದಡೆ ಹಿರಿಯರೆ ಬೆಟ್ಟದಂದದಲಿ ।
ಹಿರಿದು ದಿನವಿರೆ ಹಿರಿಯರಹರೇ
ನಿರುತ ನಿರಹಂಕಾರವಿಲ್ಲದೆ
ಹಿರಿಯತನ ಮಹದೇವಿಗಾಯಿತ್ತೆಂದುದಭವ ಗಣ ॥ ೩೬೭ ॥

ಬಳಿಕಲಾಕೆಯ ಚಿತ್ತವತಿ ನಿ
ರ್ಮಳತೆಯಾದುದನರಿದು ತಾ ತ
ನ್ನೊಳಗೆ ಸಂತೋಷಿಸುತ ಹೋ ಮಝು ಮಾಯೆಯೆಂದೆನುತ ।
ತಿಳಿಯ ಬೇಕೆಂದೆನ್ನ ಕಾರಣ
ತೊಳಲಿ ಬಳಲಿದಳಿನ್ನು ಕರುಣಿಸಿ
ನಿಲಿಸ ಬೇಕೆನುತಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು ರಾಯನಿಂತೆಂದ ॥ ೩೬೮ ॥

ಆಯತವನಳವಡಿಸಿ ದಿಟವಾ
ಸ್ವಾಯತವನವಗಯಿಸ ಬೇಕೆಂ
ಬಾಯತಕೆ ಸರ್ವಾಂಗವನು ಸಲೆ ಸವೆದರಾರುಂಟು ।
ಬಾಯ ನುಡಿಗಳ ಚದುರರಲ್ಲದೆ
ಕಾಯದಲಿ ಕಲಿ-ಯಾರು ಭಕ್ತಿಯ
ದಾಯ ನಿನ್ನಲಿ ನೆಲಸಿತೌ ಮಹದೇವಿ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೬೯ ॥

ಎನುತಲಾ ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕಗೆ
ತನು ಮನೋ ವಾಯುಗಳ ಸಂಚವ
ನನಲನಲಿ ಸಲೆ ಸುಡುವ ಸಮತೆಯ ಜೀವ ಪರಮರನು ।
ಅನುಗೊಳಿಸಿ ನಿರ್ವಯಲ ಮಾಡುವ
ನೆನಹಿನುಪದೇಶವನು ಮಾಡಿದ
ನನುಪಮೋಪಮ ಸಗುಣ ನಿರ್ಗುಣ ಗುರು ಗುಹೇಶ್ವರನು ॥ ೩೭೦ ॥

ಎಲ್ಲರಲಿ ಶರಣಾರ್ಥಿಯೆಂದೆನು
ತೆಲ್ಲರಲಿ ಹರಕೆಯನು ಕೈ ಕೊಳು
ತೆಲ್ಲ ಶರಣರ ಚರಣವನು ನೆನಹಿನಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ।
ಭುಲ್ಲವಿಸಿ ಮೈ ಮಱೆದು ಪಸರಿಸಿ
ಪಲ್ಲವಿಸಿ ಮಹದೇವಿ ಬಳಿಕೆ
ಮ್ಮಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು ರಾಯನನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡಳರ್ತಿಯಲಿ ॥ ೩೭೧ ॥

ನಿಲಿಸಿ ನಿರ್ವಯಲಿನ ಸಮಾಧಿಯ
ನಳವಡಿಸಿ ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕನ
ಕಳುಹಿ ತದನಂತರದಲಗ್ಗದ ಬಸವ ರಾಜಂಗೆ ।
ತಿಳುಹುವೆನು ಶಿವ ತತ್ವ ಭಕ್ತಿಯ
ಬಳಕೆಯನುಭಾವದೊಳಗೇಕ
ಸ್ಥಳವನೆಂದೆನುತಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು ರಾಯನಿಂತೆಂದ ॥ ೩೭೨ ॥

ಗಿಡುವಳುಕಿ ಹೂ ಪತ್ರೆಗೋಸುಗ
ಮಡು ನಡುಗಿ ಅಗ್ಗವಣೆಗೋಸುಗ
ಕಡಿದುಪಾಹಾರಕ್ಕೆ ಸಕಳೌಷಧಿ ವನಸ್ಪತಿಯ ।
ಕೆಡಿಸುತೀ ಪರಿ ಹೆಱರುಗಳ ತ
ನ್ನೊಡಲ ವಂಚಿಸಿ ಬಾಹ್ಯ ಭಕ್ತಿಯ
ನಡೆವವರ ನಾ ಮೆಚ್ಚೆನೈ ಬಸವಣ್ಣ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೭೩ ॥

ಉಸುರು ಗರಗಸದಲ್ಲಿ ತನುವಿನ
ಬೆಸುಗೆಯನು ಬಿಡ ಮಾಡಿ ಬಿಸುಡದೆ
ಹಸು ತೃಷೆಯ ಹರಿಹುಗಿಲಿನುಪಟಳಕಂಜಿ ಮುಖ ಗುಡದೆ ।
✓ ದಶ ವಿಧೇಂದ್ರಿಯ ದಾಳಿಯಲಿ ಶಂ
ಕಿಸದೆ ನಿಲುವಡೆ ಸಿದ್ಧರಾಮನ
ದೆಸೆಯ ನೆನೆಯಲು ಭಕ್ತರಹರೈ ಬಸವ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೭೪ ॥

ದೇವದೇವ ಮಹಾ ಪ್ರಸಾದ ವಿ
ದಾವ ಶಬುದವ ಚಿತ್ತವಿಸಿದಿರಿ
ನೀವು ನಿಮ್ಮಯ ಕಿಂಕರರೊಳಾನಾರ ಹೋಲುವೆನು ।
ದೇವ ನೀ ಮನ್ನಿಸಿದೊಡಧಮನೆ
ಪಾವನಾತ್ಮಕನಲ್ಲದಡೆ ಜಡ
ಜೀವರಿಂದತಿ ಕಷ್ಟನೆಂದನು ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ ॥ ೩೭೫ ॥

ಪರಮ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯ ಬಸವೇ
ಶ್ವರನು ಘನಗುರು ಚೆನ್ನಬಸವನು
ನಿರುಪಮ ಜ್ಞಾನೈಕನಿಧಿ ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಯ್ಯ ।
ವರಮಹಾ ಗಣ ತಿಂತಿಣಿಯೊಳನಿ
ಬರೊಳು ಗಣಿಸುವಡಾನದೇಸಱ
ಹುರುಳು ಹೇಳಾ ದೇವ ಎಂದನು ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ ॥ ೩೭೬ ॥

ಪೂತು ಮಝುರೇ ಸಿದ್ಧರಾಮನ
ಮಾತು ತಪ್ಪದು ಭಕ್ತರುಪಮಾ
ತೀತರಹುದೈ ಬಸವ ಮಡಿವಳ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ।
ಈತಗಳು ಸಾಕ್ಷಾತ ಲೋಕ
ಖ್ಯಾತ ಪುರುಷರು ಸತ್ಯವೆನುತ ಪು
ರಾತನರ ಮಿಗೆ ಹೊಗಳುತಾ ಪ್ರಭುರಾಯನಿಂತೆಂದ ॥ ೩೭೭ ॥

ಆದಿ ಪುರುಷನು ಬಸವ ರಾಜನ
ನಾದಿ ಪುರುಷನು ಬಸವ ರಾಜನು
ನಾದ ಪುರುಷನು ಬಸವ ರಾಜನು ಬಸವ ರಾಜನನು ।
ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಱಿಸಲಱಿಯದೆ
ಹೋದವೆನುತಲಿ ಬಸವ ರಾಜನ
ನೈದೆ ಹೊಗಳುತಲಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು ರಾಯನಿಂತೆಂದ ॥ ೩೭೮ ॥

ಆದಡಾಲಿಸಿ ಕೇಳು ಭಕ್ತಿಯ
ಹಾದಿಗೊಂದೇ ಕೀಲು ದಿಟ ಬೇ
ಕಾವಡೀ ತನು ವಿಡಿದು ಕಾಬುದು ತಾ ಸಮಸ್ತವನು ।
ಆದರಿಸಿ ಈ ತನುವ ಲಿಂಗೋ
ಪಾದಿಯಲಿ ಭೋಗ್ಯೈಸಿಕೊಳುತವೆ
ಸಾಧಿಸುವುದು ಸಮಾಧಿಯನು ಬಸವಣ್ಣ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೭೯ ॥

ಅನುಶ್ರವಣ ಮನನದ ನಿದಿಧ್ಯಾ
ಸನದಲೊಚ್ಚತವಾಗಿ ತನ್ನಯ
ತನು ಮನೋ ವಾಕ್ಕಾಯ ಕರ್ಮಗಳೊಂದು ಹುರಿಯಾಗಿ ।
ನೆನಹು ನೆಲೆಗೊಂಡಾ ಮಹಾತ್ಮಗೆ
ಘನವದಾವುದು ಗಮಿಸಿದಡೆ ಆ
ತನೆ ಕಣಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಭಕ್ತನು ಬಸವ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೮೦ ॥

ತನ್ನೊಳಗೆ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ
ತನ್ನೊಳಗೆ ಪಾದೋದಕಾಮೃತ
ತನ್ನೊಳಗೆ ಪರಮ ಪ್ರಸಾದ ಸಮಸ್ತವೆಲ್ಲವನು ।
ತನ್ನೊಳಱಿಯದೆ ಇದಿರಲಱಿಸುವ
ಭಿನ್ನ ಭಾವ ಭ್ರಮಿತ ಭವಿಗಳು
ನನ್ನ ಸಾಧಿಸಲಱಿಯರೈ ಬಸವಣ್ಣ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೮೧ ॥

ಅನುಭವವನಳವಡುವ ಪರಿಯುಂ
ತನುಮತವನೊಳಕೊಂಡು ನಿಶ್ಚಲ
ದನುವನಂಗೀಕರಿಸಿ ನೀವಿರಲಾ ದಿನಂಗಳಲಿ ।
ಮನವೊಲಿದು ನಾ ಬಂದು ಮೇಲಣ
ನೆನಹಿನುಪದೇಶವನು ಮಾಡುವೆ
ನೆನುತಲಾ ಪ್ರಭು ರಾಯನಾ ಬಸವಣ್ಣಗಿಂತೆಂದ ॥ ೩೮೨ ॥

ನೋಡಬೇಕಾರಾರು ಭಕ್ತಿಯ
ಮಾಡಿ ಮುಕ್ತಿಯ ಹಡೆವೆನೆಂದನು
ಗೂಡಿ ನಿಚ್ಚಟರಾಗಿ ಧೀರೋದಾರ ವೃತ್ತಿಯಲಿ ।
ಖೋಡಿಯೋಗದೆ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಹೇ
ಡಾಡದವರನು ಕಾಬೆವಾವಿಂ
ನಾಡೆ ಬಹೆವೆಂದೆನುತಲಿರ್ದನು ಗುರು ಗುಹೇಶ್ವರನು ॥ ೩೮೩ ॥

ಸತ್ಯರಾಗಿಹುದಚಲ ಭಕ್ತರು
ನಿತ್ಯರಾಗಿಹುದಖಿಲ ಭಕ್ತರು
ಮುಕ್ತರಾಗಿಹುದಮಲ ಭಕ್ತರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದೆನುತ ।
ಮತ್ತೆ ಮುದದಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನ
ನುತ್ತಮೋತ್ತಮ ಬಸವ ರಾಜನ
ಚಿತ್ತ ದಣಿಯಲು ಹರಸಿದನು ಹರುಷದಲಿ ಪ್ರಭು ರಾಯ ॥ ೩೮೪ ॥

ಮನವೊಲಿದು ಶಿವ ಶರಣರೆಲ್ಲರು
ತನ ತನಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಸಹಿತವೆ
ತನುವನೀಡಾಡಿದರು ಗುರುವಿಗೆ ಬಳಿಕಲವರುಗಳ ।
ವಿನಯದಿಂದಿರ ಹೇಳಿ ಮರ್ತ್ಯದ
ಮನುಜರನು ಪಾವನವ ಮಾಡುವೆ
ನೆನುತ ಗಮಿಸಿದನಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು ಲಿಂಗ ಲೀಲೆಯಲಿ ॥ ೩೮೫ ॥

ಗತಿ ೧೩

ಗೋರಕ್ಷಾದಿಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶ

ನಿಧಿಯ ಚಿಂತಾಮಣಿಯ ದಿವ್ಯೌ
ಷಧಿಯ ಪರುಷದ ಕಣಿಯ ಸುಲಲಿತ
ಸುಧೆಯ ಬಿಲಗಳ ಸಿದ್ಧರಸ ಪಾದುಕೆಯನಂಜನವ ।
ವಿಧಿ ವಿಧಾನದ ವಸ್ತುಗಳ ತ
ವ್ಮಿದಿರಲಱಿಸುವ ಸಾಧಕರ ತವ
ನಿಧಿಯೆನಿಪ ಶ್ರೀಗಿರಿಯ ಕಂಡನು ಬರುತ ಪ್ರಭುರಾಯ ॥ ೩೮೬ ॥

ನಡೆವ ಲತೆಗಳು ನಗುವ ಗಿಡುಗಳು
ನುಡಿವ ಶಿಲೆಗಳು ತೇಜದಿಂದುರಿ
ಯಿಡುವ ತರುಗಳು ದಿವ್ಯರುಚಿಗಳನೀವ ಗುಲ್ಮಗಳು ।
ಕುಡಿದಡಂತಃಕರಣ ಶುದ್ಧಿಯ
ಕೊಡುವ ಮಡುಗಳು ಜಾತಿವೈರವ
ತೊಡದ ಖಗಮೃಗ ಮೆಱೆದವಾ ಸಿರಿಗಿರಿಯ ಶಿಖರದಲಿ ॥ ೩೮೭ ॥

ಏಱಿ ನೋಡಲು ಸತ್ಯಲೋಕಕೆ
ಹಾಱುಸುವ ಗಿರಿಶಿಖರಗಳು ಮಿಗೆ
ಮಾಱಿ ಹೊಕ್ಕಡೆ ಸಪ್ತ ಪಾತಾಳದ ಸಘಾಡಿಕೆಯ ।
ತೋಱುಸುವ ಬಿಂಕದ ಬಿಲಂಗಳು
ಸಾಱಿ ಸಾಧಕರೇನ ಬಗೆದುದ
ಹೇಱಿ ಕೊಡುವ ಸುವಸ್ತುವಿರ್ದವು ಪರ್ವತಾಗ್ರದಲಿ ॥ ೩೮೮ ॥

ಆ ಮಹಾ ಶ್ರೀಗಿರಿಯ ಶಿಖರದಿ
ಕಾಮಿತಾರ್ಥವ ಹಡೆವೆನೆಂದು
ದ್ದಾಮತೆಯ ಗೋರಕ್ಷನೆಂಬ ಸಮಸ್ತ ಸಾಧಕನು।
ಪ್ರೇಮದಿಂದಿರುತಿರಲಿಕಾ ದಿನ
ವೀ ಮನೋಹರ ಮೂರ್ತಿಮಯ ನಿ
ಸ್ಸೀಮನಲ್ಲಮನಲ್ಲಿಗೆಯ್ತಂದನು ವಿನೋದದಲಿ ॥ ೩೮೯ ॥

ಬರಲಿಕಾ ಪ್ರಭುರಾಯನಡಿಗಳಿ
ಗೆಱಗಲೊಲ್ಲದೆ ಹಮ್ಮಿನಿಂದಲಿ
ಬೆಱತು ಬಿಂಕದ ಬಿಮ್ಮಿನಲಿ ಕೈ ಮುಗಿದು ಶರಣೆಂದು।
ಉರುತರಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಿಗೆ ಕು
ಳ್ಳಿರಿಸಿ ಕೂರ್ಮೆಯಲೊಯ್ಯನೊಯ್ಯನೆ
ಪರಿವಿಡಿಯಲಲ್ಲಮಗೆ ಬಿನ್ನೈಸಿದನು ಗೋರಕ್ಷ ॥ ೩೯೦ ॥

ಆವ ಕಡೆಯಿಂ ಬಿಜಯ ಮಾಡಿದಿ
ರಾವ ಕಾರಣ ಬಂದ ಬರವೆಮ
ಗಾವುದೈ ಬೆಸನೇನು ಹದನು ನಿರೂಪಿಸಾ ಪ್ರಭುವೆ।
ನೀವು ಬಹುದೆಮಗತುಳ ಭಾಗ್ಯ ಫ
ಲಾವಳಿಗೆ ಕಾರಣವಲಾ ಮಹ
ದೇವ ಎನುತಲಿ ಉಚಿತ ವಚನವ ನುಡಿದ ಗೋರಕ್ಷ ॥ ೩೯೧ ॥

ನುಡಿಯನಾಲಿಸಿ ಕೇಳ್ದು ಭಕ್ತಿಯ
ಕಡೆಯಲಾವೆಯ್ತಂದೆವೆಮಗೀ
ಕಡೆಯ ಮನುಜರ ಮನಕೆ ಕಡೆಯನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ।
ಒಡಲಿನಾಸೆಗೆ ಕುದಿದು ಕೋಟಲೆ
ಪಡುವವರ ಕಳವಳವ ಕಳಚಲು
ನಡೆದು ಬಂದವರಾವಲೈ ಗೋರಕ್ಷ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೯೨ ॥

ಹೊಸತಲಾ ಲೌಕೀಕದುಚಿತವ
ಪಸರಿಸಲು ಪರಮಾರ್ಥವನೆ ಸೂ
ಚಿಸುತಲೈದನೆ ಅಲ್ಲದೆನ್ನನು ಮುನ್ನ ಪರಿಕಿಸದೆ ।
ಹೆಸರು ಗೊಳುತಲಿದಾನೆ ಈತನ
ಗಸಣಿ ತಾನೇ ಆದಿನಾಥನ
ಬೆಸುಗೆಯಾಗಲು ಬೇಕೆನುತ ಗೋರಕ್ಷನಿಂತೆಂದ ॥ ೩೯೩ ॥

ಎಲೆ ಮಹಾಪುರುಷಾ ನಿಧಾನಿಸಿ
ತಿಳಿಯೆ ನಿನ್ನಂತಸ್ಥವೆಂಬುದು
ನಿಲುಕದೆಮ್ಮಯ ಮತಿಗೆ ನಿನ್ನಯ ರೀತಿ ಹೊಸತಾಗಿ ।
ಹೊಲಬು ಹೊಗದೆಮ್ಮಱಿವು ಗಿಱಿವಿನ
ಸಲುಗೆ ಸಲ್ಲದು ಸಾಕು ನಿನ್ನಯ
ನೆಲೆಯ ನೀನೇ ಬಲ್ಲೆಯೆಂದನು ಬಳಿಕ ಗೋರಕ್ಷ ॥ ೩೯೪ ॥

ತನ್ನನಱಿಯದ ಮಂದಮತಿಗಳಿ
ಗಿನ್ನು ಪೆಱರಂತಸ್ಥವೆಂಬುದು
ಕಣ್ಣು ಕಾಣದ ಕುರುಡ ಕನ್ನಡಿವಿಡಿದ ತೆಱನಂತೆ ।
ನನ್ನ ನಿಜದ ನಿರಾಳವನು ಬಳಿ
ಕಿನ್ನು ಬಲ್ಲವರಾರು ಮಾತಿನ
ಬಿನ್ನಣಿಗರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಗೋರಕ್ಷ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೯೫ ॥

ಕಾಯವೆಂಬುದು ತಾನು ಮಾಯಾ
ಛಾಯವಾಗಿಹುದಿಂತು ತನ್ನೊಂ
ದಾಯತದ ತಿಳಿವೆಂಬುದಿದು ಕಾಪಾಲಮಾರ್ಗದಲಿ ।
ನ್ಯಾಯಧರ್ಮವು ನನ್ನನಱಿವ ವಿ
ಡಾಯವೆನಗೇನರಿದು ಪ್ರಭುವೇ
ಬಾಯನುಡಿಗಳ ಬಲ್ಲಿದರು ನಾವಲ್ಲ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೯೬ ॥

ಎಲು ತೊಗಲು ಮಲ ಮೂತ್ರ ನೆತ್ತರು
ಕೊಳಚೆಯಾಗಿಹ ಹೇಸಿಕೆಯ ತನಿ
ಗೊಳೆಯೊಡಲು ತಾನೆಂಬ ಮೂರ್ಖನು ತನ್ನನಱಿದಪನೆ ।
ಸಲುವುದೇ ಕಾಪಾಲ ಮಾರ್ಗಕೆ
ಹಳಿವ ತಹರೇ ಸಂಪ್ರದಾಯದ
ನೆಲೆಯನಱಿವುದು ಸೂಱೆಯೇ ಗೋರಕ್ಷ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೯೭ ॥

ಮಾಡಲಱಿಯದವಂಗೆ ಕೊಳಚೆಯ
ಮಾಡವೀ ತನು ತಪ್ಪದೈ ದಿಟ
ಮಾಡ ಬಲ್ಲಡೆ ಈ ಶರೀರವೆ ರನ್ನವಾಗಿಹುದು ।
ಜೋಡಿಗಳೆವುದು ಮಾಯೆ ಗೀಯೆಯ
ನೇಡಿಸುವುದಾ ಮೃತ್ಯುಗಿತ್ಯುವ
ರೂಢಿಯಲಿ ತನು ಸಿದ್ಧರಾವೈ ಪ್ರಭುವೆ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೯೮ ॥

ಎಲೆ ಮರುಳೆ ಮೃದುವಾದ ಮಾಯೆಯ
ಬಲೆಯ ಬಲ್ಲಿತ ಮಾಡಿ ಸಾವನು
ಗೆಲಿದೆನೆಂದು ನಿರರ್ಥದಲಿ ಹಾರೈಸದಿರು ಬಱಿದೆ ।
ತಿಳಿವಡೀ ತನು ತಾನೆ ಕಾಲನ
ನಿಳಯ ನೀನಿದ ನಂಬಿ ನುಡಿದಡೆ
ಪ್ರಳಯ ನಿನ್ನನು ಬಿಡುವುದೇ ಗೋರಕ್ಷ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೩೯೯ ॥

ಆದಡಿನ್ನೇಳೇಳು ಹಿಡಿ ಹಿಡಿ
ಕೈದುವಿದೆಕೋ ಎನ್ನ ತನುವನು
ಹೊಯ್ದು ನೋಡಾ ನೀನು ನಿನ್ನಾಪನಿತು ಸತ್ವದಲಿ ।
ಕೂದಲೊಳಗೊಂದಿನಿತು ಹಱಿ ಮುಱಿ
ಯಾದಡಕಟಾ ನಾನು ಸಿದ್ಧನೆ
ವಾದವೇತಕೆ ದೃಷ್ಟವಿದಲಾ ಪ್ರಭುವೆ ನೋಡೆಂದ ॥ ೪೦೦ ॥

ಒಲ್ಲೆವೆಂದನಲೇಕೆ ಹುಟ್ಟಿಸ
ಬಲ್ಲವನು ಹೊಂದಿಸಿದಡಾತಗೆ
ಹೊಲ್ಲವಾವುದು ನಾವು ಸಲಿಸುವುದೀತನರ್ತಿಯನು ।
ನಿಲ್ಲದೆಱಗಲು ಸತ್ತನಾದಡೆ
ಬಲ್ಲಿತಹ ಗೋರಕ್ಷನನು ನಾ
ವಿಲ್ಲಿ ಸೃಜಿಸುವೆವೆನುತಲಾ ಪ್ರಭು ರಾಯನನುವಾದ ॥ ೪೦೧ ॥

ಹಿಡಿದು ಹಿಂಗದೆ ಬಲಿದು ಝಳಪಿಸಿ
ಜಡಿದು ಹೊಱ ಕೈಯಿಂದ ಖಣಿ ಖಟಿ
ಲಿಡಲಿಕಾ ಪ್ರಭುವಬ್ಬರಿಸಿ ಬಿಱು ವೊಯ್ಲನೆಱಗಿದಡೆ ।
ನಡುಗಿದುದು ನೆಲ, ಶಿಲೆಗಳನು ಮೈ
ಗೊಡಹಿದುದು ಗಿರಿ, ಒಂದು ಕೂದಲು
ಕಡಿಯದಾ ಗೋರಕ್ಷನಲಿ ಏನೆಂಬೆನಚ್ಚರಿಯ ॥ ೪೦೨ ॥

ಬಱ ಸಿಡಿಲು ಶೀತೋಷ್ಣ ಖಡುಗದ
ಬಿಱುಬು ಹೊಯಿಲಿಗೆ ಕೆಡದ ವಜ್ರದ
ಬಿಱುಸಿನಂತೆನಿಸಿದ ಶರೀರವು ಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲದಡೆ ।
ಪೆಱತದಾವುದು ಸಿದ್ಧನಾದಡೆ
ಕುಱುಹದಾವುದು ನೀನು ಬಲ್ಲಡೆ
ಬಱಿಯ ಮಾತನು ಬಿಟ್ಟು ದಿಟವನು ಪ್ರಭುವೆ ತೋಱೆಂದ ॥ ೪೦೩ ॥

ಹಿಡಿದುಕೋ ಖಂಡೆಯವನಾದಡೆ
ಹೊಡೆದು ನೋಡೆಮ್ಮುವನು ಮುಂಗೈ
ಮುಡುಹಿಗೆನಿತುಳ್ಳನಿತು ನಿನ್ನಯ ಸರ್ವಸತ್ವದಲಿ ।
ಖಡುಗ ಮುಖದಲಿ ಕಾಬುದಲ್ಲದೆ
ನುಡಿದು ನುಣ್ಣಿಸಲೇನು ಕಾರಣ
ತಡವಿದೇತಕೆ ತಥ್ಯವನು ಗೋರಕ್ಷ ನೋಡೆಂದ ॥ ೪೦೪ ॥

ನೋಡಬೇಕಿನ್ನಾದಡೀತನ
ಗಾಡಿಯನು ಸಲೆ ಸಿದ್ಧತನದಾ
ರೂಢವನು ಸಾಧಕಗಿದೆ ಮಹಾ ನವಮಿಯೆಂದೆನುತ ।
ನೀಡಿ ನಿಜ ಸವ್ಯಾಪಸವ್ಯದ
ವೋಡಿಯಲಿ ಬಿಡದೆಱಗುತಿರಲೀ
ಸಾಡಿತವನಸಿ ಅಮವು ಪ್ರಭುವಿನ ಬಯಲ ದೇಹದಲಿ ॥ ೪೦೫ ॥

ಸೊಪ್ಪುಳಾಗದು ಕೈದುವಾನದು
ಒಪ್ಪವಳಿಯದು ಜಂತ್ರ ಜೋಕೆಗೆ
ತಪ್ಪದೋಱದು ಹೊಡೆಯೆ ಹಾಱುವ ಹದ್ದಿನಂದದಲಿ ।
ನಿಪ್ಪಸರದಸಿ ಬಯಲ ದೇಹಿಯ
ನಪ್ಪಲಱಿಯದ್ಧಿದೇನು ಚೋದ್ಯವೊ
ತಪ್ಪದೀತನೆ ಗುರುವೆನುತ ಗೋರಕ್ಷನಿಂತೆಂದ ॥ ೪೦೬ ॥

ಅಣಕವಲ್ಲಿದು ತನ್ನ ಹೊಯ್ದಡೆ
ಖಣಿಲೆನುತ ಖಂಡೆಯಕೆ ಮಾಱಾಂ
ತಣೆದುದೆನ್ನಸಿ ನಿನ್ನ ಹೊಯ್ದಡೆ ಬಯಲ ಹೊಯ್ದಂತೆ ।
ನುಣುಚಿ ನುಣ್ಣನೆ ಕಡೆಗೆ ಖಂಡೆಯ
ಜುಣುಗಿ ಹೋಯಿತಿದಾವ ಮಹಿಮೆಯು
ಗುಣವೊ ನಮಗಿದನಱಿಯ ಬಾರದು ಪ್ರಭುವೆ ಹೇಳೆಂದ ॥ ೪೦೭ ॥

ಕಾಯ ಬಲಿದಡೆ ಮಾಯೆ ಬಲಿವುದು
ಮಾಯೆ ಬಲಿದಡೆ ಛಾಯೆ ಬಲಿವುದು
ಕಾಯ ಮಾಯಾ ಛಾಯೆ ಬಲಿದಡೆ ಸಿದ್ಧನವನಲ್ಲ ।
ಕಾಯ ಮಾಯಾ ಛಾಯದಾಗಿನ
ದಾಯವನು ನೆಱೆ ಕಳೆದನಾದಡೆ
ರಾಯನಾತನು ಸಿದ್ಧರಲಿ ಗೋರಕ್ಷ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೪೦೮ ॥

ಅಱಿಯೆ ನಾನಿನ್ನೆಬರ ನಿನ್ನಯ
ತೆಱನನೆನ್ನಯ ಮತ್ತತನದಲಿ
ಬೆಱತುಕೊಂಡಾನಿರ್ದೆನೆನ್ನದು ಸರ್ವ ತಪ್ಪೆನುತ ।
ನೆಱೆ ಶರೀರವ ನೀಡಿ ಕೈಮುಗಿ
ದೆಱಗಿದನು ಭಯ ಭಕ್ತಿ ಭಾರದ
ಲೊಱಗುವಂತಾ ಪ್ರಭುವಿನಡಿಯೊಳು ಬಳಿಕ ಗೋರಕ್ಷ ॥ ೪೦೯ ॥

ಬಿಸಿಯ ಹದನನು ತಿಳಿದು ಲೋಹವ
ಬೆಸುವವೊಲು ಪರಿಪಾಕ ಭಾವದ
ಹಸನನಱಿದಿನ್ನೀತಗುಪದೇಶಿಸುವೆನೆಂದೆನುತ ।
ಒಸೆದು ಹಣೆವಿಡಿದೆತ್ತಿ ಕರುಣವ
ಪಸರಿಸುತ ಗೋರಕ್ಷನನು ಮ
ನ್ನಿಸಿದನೆಮ್ಮಯ ಗುರು ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗ ಲೀಲೆಯಲಿ ॥ ೪೧೦ ॥

ಪ್ರೀತಿಯಲಿ ಗೋರಕ್ಷಗನುಪಮ
ನಾಥ ಪದವಿಯನಿತ್ತು ಬಳಿಕೊಲಿ
ದಾತನಲಿ ಗುರು ಪೂಜೆಯನು ಕೈಕೊಂಡು ಕರುಣದಲಿ ।
ಭೂತಳದಲಜ್ಞಾನಿಗಳನಿ
ನ್ನೀತು ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮಾಡುವೆ
ನೀತಗಳನೆಂದೆನುತಲಾ ಪ್ರಭು ರಾಯ ಬರುತಿರ್ದ ॥ ೪೧೧ ॥

ಬರುತ ಬರುತೀ ಪರಿಯಲುತ್ತರ
ಧರಣಿತಳದೊಳು ಋಷಿಗಳಾಶ್ರಮ
ವಿರಚಿಸುವ ತನಿರಸದ ಪರಿಪಾಕದ ಫಲಾವಳಿಯ ।
ತರುಲತಾಳಿಯ ತಿಳಿಗೊಳಂಗಳ
ವರನಿನಾದದ ವಿಹಗವಿತತಿಯ
ನೆರವಿಗಳಲೊಪ್ಪುವ ಮಹಾಕಾನನವ ಪ್ರಭು ಕಂಡ ॥ ೪೧೨ ॥

ಕೆಲರು ವೇದವನೋದುವರು ಕೆಲ
ಕೆಲರು ಶಾಸ್ತ್ರವ ಕೇಳುವರು ಕೆಲ
ಕೆಲರು ವೇದಾರ್ಥವನುಪನ್ಯಾಸವನು ಮಾಡುವರು ।
ಕೆಲರು ದರ್ಶನ ತರ್ಕ ಭೇದಂ
ಗಳನು ತಿಳಿವವರೆಲ್ಲಿ ನೋಡಲು
ತುಳುಕುತಿರ್ದುದು ಶಬುದ ಸಂಭ್ರಮವಾ ವನಾಂತದಲಿ ॥ ೪೧೩ ॥

ಉಡುವುದಾದಡೆ ನಾರು ಹಸಿದುಂ
ಬಡೆ ಸದಾ ವನತರು ಫಲಂಗಳು
ತೊಡುವುದಾದಡೆ ಭೂತಿ ಹಕ್ಕೆಯ ಹಾಸು ನೋಡಿದಡೆ ।
ಕಡವಸಗಳಿಹ ವಾಸವಾದಡೆ
ಅಡವಿ ಈ ಸಂಸಾರ ಮುನಿಗಳ
ಬಿಡದಲಾ ಎಂದೆನುತಲಲ್ಲಮ ನೋಡಿ ಬೆಱಗಾದ ॥ ೪೧೪ ॥

ನಾರು ಸೀರೆಗೆ ಮರನುಗಳನಾ
ಹಾರದಾಸೆಗೆ ಕಂದ ಮೂಲವ
ನೀರ ತೃಷೆಗನವರತ ನಾನಾ ನದಿ ಸರೋವರವ ।
ಹಾರಿಕೊಂಡಿಹ ಘೋರ ತರ ಸಂ
ಸಾರ ಮುನಿಗಳ ಬಿಡದು ಉಳಿದರ
ನಾರು ಬಲ್ಲರು ಸುಡಲೆನುತಲಲ್ಲಮನು ಬೆಱಗಾದ ॥ ೪೧೫ ॥

ಜನನ ಮರಣ ಭ್ರಮೆಯ ಭವ ಬಂ
ಧನಕೆ ತಾಱದ ಕರ್ಮವೇ ಕಾ
ರಣವಲಾ ಕೈವಲ್ಯ ಪದವಿಯನೊಲಿವ ಜೀವರಿಗೆ ।
ಇನಿತನೇನುವನಱಿಯಲಱಿಯದೆ
ಮನಸಿನಿಚ್ಛೆಗೆ ಹರಿವುದನುಚಿತ
ವೆನುತಲುಪದೇಶಿಸಿದನಾ ಪ್ರಭು ಮುನಿಜನಂಗಳಿಗೆ ॥ ೪೧೬ ॥

ಲೇಪಿಸಿದಹಂಕಾರವೇ ಪಶು,
ಯೂಪ ಕಂಭವೆ ಮನಸು, ಪವನ
ಸ್ಥಾಪಿತವೆ ಬಂಧಿಸುವ ಪಾಶ ವಿವೇಕವೇ ಶಸ್ತ್ರ ।
ವ್ಯಾಪಿಸಿದ ಸುಜ್ಞಾನ ವಹ್ನಿ ಸ
ದಾ ಪುನೀತಮಯಾತ್ಮನಧ್ವರಿ,
ಈ ಪರಿಯನರುಹಿಸಿದನಾ ಪ್ರಭು ಮುನಿಜನಂಗಳಿಗೆ ॥ ೪೧೭ ॥

ಮಿಥ್ಯವೆಲ್ಲವು ಹೋಮದಾಹುತಿ
ತಥ್ಯವೇ ಶೇಷ ಪ್ರಸಾದವು
ನಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಲ ನಿಜದ ಪರಮಾನಂದವೇ ತೃಪ್ತಿ ।
ಸತ್ಯ ಶಾಶ್ವತ ಸ್ವಸ್ವರೂಪದ
ತತ್ವ ತಾನೆಂದರಿವುದೇ ಫಲ
ವೃತ್ತಿಯೆಂದುಪದೇಶಿಸಿದನಾ ಪ್ರಭು ಮುನಿವ್ರಜಕೆ ॥ ೪೧೮ ॥

ಎನುತ ಯಾಗಕೆ ಆತ್ಮಯಾಗವ
ನನುರತಿಗೆ ನಿಜರತಿಯ ದೇವಾ
ರ್ಚನೆಗೆ ಹೃದಯವನುಪನಯನಕಾ ನಿಜನಿರೀಕ್ಷಣೆಯ ।
ಇನಿತು ಬಾಹ್ಯದ ಕರ್ಮಭಕ್ತಿಗ
ಳಿನಿತನಂತರ್ಮಾರ್ಗದಲಿ ಸೂ
ಚನೆಯ ಮಾಡಿದನಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು ಪರಮಮುನಿಗಳಿಗೆ ॥ ೪೧೯ ॥

ಗತಿ ೧೪

ಶೂನ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನಾರೋಹಣ

ಗುರುಗುಹೇಶ್ವರ ತಾನದಾರಿಗೆ
ಕರುಣಿಸಿದನವರವರಿಗಾ ಕ್ಷಣ
ಪರಮ ಪದವಿಯಲಿರಿಸಿ ತಾನೊಲಿದಾಡುತಿರಲಿತ್ತ ।
ಗರುವ ಗುಣನಿಧಿ ಬಸವದಂಡೇ
ಶ್ವರನು ಕಲ್ಯಾಣದಲಿ ರಚಿಸಿದ
ಪರಿಯನೆಲ್ಲರು ತಿಳಿವುದೀ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯಲಿ ॥ ೪೨೦ ॥

ಗುರುಗುಹೇಶನ ಚಾರು ಚರಣಾಂ
ಬುರುಹಗಳ ನಾನಾವ ಪರಿಯಲಿ
ವರಿಸಿ ಎನ್ನ ಮನಸ್ಸಮಾಧಿಯನೆಂದು ಪಡೆದಪೆನೊ ।
ಪರಮ ಪುರುಷನದಾವ ವೇಷವ
ಧರಿಸಿ ಬಹನೋ ಆ ಮಹಾತ್ಮನ
ಹುರುಳ ನಾನೆಂತರಿವೆನೆನುತಲಿ ಬಸವ ಚಿಂತಿಸಿದ ॥ ೪೨೧ ॥

ಆವ ವೇಷದಲಾದಡೆಮ್ಮಯ
ದೇವನೊಲಿದೈತಂದಡಾತನ
ಭಾವ ಭಣಿತೆಯನರಿವವೊಲು ನಾನೊಂದುಪಾಯವನು ।
ತೀವಿ ತೆಕ್ಕನೆ ಸಿಕ್ಕಿಸುವೆ ನಾ
ನಾವ ಪರಿಯಿಂದಾದಡೆಯು ಮ
ಜ್ಜೀವಿತೇಶನನೆನುತಲಾ ಬಸವಣ್ಣನನುಗೈದ ॥ ೪೨೨ ॥

ಅನುಗೊಳಿಸಿದನು ಶೂನ್ಯ ಸಿಂಹಾ
ಸನವಿದೆಂದದಕಿಟ್ಟು ಹೆಸರನು
ವಿನುತ ಪಶ್ಚಿಮ ಮಾರ್ಗದಲಿ ತಾ ಕಂಡುದೆಲ್ಲವನು ।
ಕನಕ ಮರಕತ ಮುಖ್ಯ ಮಣಿಗಳ
ಘನ ತರದ ಕೇವಣದ ಲಹರಿಯ
ಮಿನುಗ ಮಿನುಗುವ ವಿಮಲ ಪೀಠವ ಬಸವ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ॥ ೪೨೩ ॥

ಇಂದು ಕಾಂತದ ಶಿಲೆಯ ಹಪ್ಪಳಿ
ಬಂಧಿಸಿದ ಸೋಪಾನ ಸುತ್ತಲು
ಹೊಂದಿ ಹೊಱಗಾಣಿಸದ ಸಪ್ತಾವರಣ ಮಯ ಭಿತ್ತಿ ।
ಒಂದಱಿಂದೊಂದಧಿಕತರವೆನ
ಲೊಂದು ಗೂಡಿದ ಶೂನ್ಯ ಪೀಠದ
ನಿಂದ ನಿಲವರಿದಾಯ್ತು ಲೋಕದ ಜನದ ಕಣ್ಮನಕೆ ॥ ೪೨೪ ॥

ಹಣ್ಣೆ ಹನ್ನೆರಡಬ್ದವಾಯಿತು
ಶೂನ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನವನಕಟಾ
ಎನ್ನ ಗುರುವಿನ್ನೆಂದು ಬಿಜಯಂಗೈದು ಕರುಣದಲಿ ।
ಕಣ್ಣ ಬಱನನು ತಿಳುಹಿ ತೆಕ್ಕನೆ
ತನ್ನ ಮೂರ್ತಿಯ ತೋಱಿ ತೊಲಗದೆ
ಮನ್ನಿಸುವನೋ ಎನುತಲಾ ಬಸವಣ್ಣ ಚಿಂತಿಸಿದ ॥ ೪೨೫ ॥

ಅರಸನಱಿಯದ ಬಿಟ್ಟಿಗೆಲಸದ
ಪರಿಯಲಾಯಿತೆ ಎನ್ನ ಮಾಟದ
ಪರಿಕರಣೆ ಫಲವೀಯಲಱಿಯದಲಾ ಮಹಾದೇವ ।
ಹರ ಹರಾ ಎಂದೆನುತ ಚಿಂತಾ
ತುರತೆಯಲಿ ಹೊಱಗೊಳಗನಾಲಿಸು
ತಿರುತಲಿರ್ದನು ಬಯಸಿ ಬರವನು ಬಸವನಲ್ಲಮನ ॥ ೪೨೬ ॥

ಈ ತೆಱದಲಾ ಶಿವ ಸಮಾಧಿ
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಿರಲೊಂದು ದಿನ ತಾ
ನೋತು ತನ್ನಯ ಸುಲಲಿತಾಂತರ್ಮುಖದ ಮುಕುರದಲಿ ।
ಪ್ರೀತಿಯಲಿ ತನಗಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು
ವೈತಹುದನೊಲಿದಮಲ ತತ್ವ ವಿ
ಭೂತಿಯನು ತನಗೀವುದನು ನೆಱೆ ಕಂಡ ಬಸವಣ್ಣ ॥ ೪೨೭ ॥

ಆವ ವೇಷವ ತೊಟ್ಟಹನೊ ಮೇ
ಣಾವ ಪಥದಲಿ ಸುಳಿವನೋ ದಿಟ
ವಾವ ವೇಳೆಯಲೊಲಿದು ಬಹನೋ ಶಿವ ಮಹಾದೇವ ।
ಭಾವಿಸುವಡರಿದೆನುತಲಾ ಪ್ರಭು
ದೇವರಿಗೆ ತಾನಿದಿರು ವೋಗುತ
ಲೀ ವಿಚಾರವನೆಣಿಸುತಿರ್ದನು ಬಸವ ದಂಡೇಶ ॥ ೪೨೮ ॥

ಎಡ ಬಲಂಗಳೊಳೆಯ್ದೆ ಭಕ್ತರ
ಗಡಣ ಹಿಂಭಾಗದಲಿ ನಾನಾ
ಪೊಡವಿ ಪಾಲ ಕುಮಾರಕರ ಸಂದಣಿಯ ಸಂದೋಹ ।
ಬಿಡದೆ ಕೈವಾರಿಸುವ ನೆಲನು
ಗ್ಗಡಣೆಕಾರರ ವೊತ್ತಗಳು ಮುಂ
ಗುಡಿಯಲೊಪ್ಪಿರೆ ನಡೆದನಿದಿರನು ಬಸವ ದಂಡೇಶ ॥ ೪೨೯ ॥

ವಂದನೆಯ ವೇಷಂಗಳಂಗವ
ಹೊಂದದೆಲ್ಲರ ಕಣ್ಗೆ ಮರುಳಿನ
ಚಂದದಿಂಗಿತದಿಂದ ಸುಳಿದಡೆ ಬಸವ ಬಳಿಕೆನ್ನ ।
ಅಂದದೊಳಗನು ತಿಳಿವನೋ ಮೇಣ್
ಮಂದ ಮತಿಯಾಗಿಹನೊ ನಾನಿದ
ನಿಂದು ನೋಡುವೆನೆನುತಲಾ ಪ್ರಭು ರಾಯನನುಗೈದ ॥ ೪೩೦ ॥

ಬಿಟ್ಟ ಮಂಡೆಯು ಕೆಂಚ ಗೂದಲ
ನಿಟ್ಟೊಡಲ ನಿಡಿದೋಳ ತೊನಹಿನ
ಮುಟ್ಟದೆವೆಗಳ ನಟ್ಟ ನೋಟದ ಲಂಬ ಕರ್ಣಗಳ ।
ದಟ್ಟಡಿಯ ಮಲೆತಂಗದೊಲಹಿನ
ಕಟ್ಟಳೆಯ ಕಡು ಮರುಳ ವೇಷವ
ತೊಟ್ಟು ತೊಟ್ಟನೆ ಸುಳಿದನಾ ಪ್ರಭು ಲಿಂಗ ಲೀಲೆಯಲಿ ॥ ೪೩೧ ॥

ನೋಡುವರನಱಿಯಟ್ಟ ಮುಟ್ಟಿಸಿ
ಓಡಿ ಹೋಗುತ ಮರಳಿ ಹಿಂದಕೆ
ಕೋಡ ಕಯ್ಯವರುಗಳನೇಳಿಸಿ ಬೀಳುತೇಳುತಲಿ ।
ಹಾಡುತಲಿ ನಲಿನಲಿದು ಹರಿಸುಟಿ
ಯಾಡುತಲಿ ನಾನಾ ವಿನೋದವ
ಮಾಡುತಿರ್ದನು ಜನದೊಳಾ ಪ್ರಭು ಲಿಂಗ ಲೀಲೆಯಲಿ ॥ ೪೩೨ ॥

ಒಮ್ಮೆ ಶಿಶುವಹನೊಮ್ಮೆ ಗುರುವಹ
ನೊಮ್ಮೆ ಬಣಗಹನೊಮ್ಮೆ ಪಟುವಹ
ನೊಮ್ಮೆ ರೂಪಹನೊಮ್ಮೆ ಅಕ್ಕಟ ಬಟ್ಟ ಬಯಲಹನು ।
ಒಮ್ಮೆ ಇಲ್ಲಿಹನೊಮ್ಮೆ ಅಲ್ಲಿಹ
ನೊಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲಾ ಎಡೆಯೊಳಿಹ ಪರ
ಬೊಮ್ಮನಲ್ಲಮ ಲಿಂಗ ನಟಿಸಿದನೀ ಪ್ರಕಾರದಲಿ ॥ ೪೩೩ ॥

ಹಾಡಿದಡೆ ಹಾಡುವನು ಪಾತ್ರವ
ನಾಡಿದಡೆ ತಾನಾಡುವನು ಕೊಂ
ಡಾಡಿದಡೆ ಕೊಂಡಾಡುವನು ನಮಿಸಿದಡೆ ನಮಿಸುವನು ।
ನೋಡಿದಡೆ ನೋಡುವನು ಜೀವರು
ಮಾಡಿದಂತಿರೆ ಮಾಡಿ ನಿರ್ಗುಣ
ಗಾಢವನೆ ಪಸರಿಸಿದನಾ ಪ್ರಭು ಲಿಂಗ ಲೀಲೆಯಲಿ ॥ ೪೩೪ ॥

ಕಂಡವರು ಬೆಱಗಾಗಿ ಬೆಬ್ಬಳ
ಗೊಂಡು ನೋಡುತಲಿರ್ದರಾತನ
ದಂಡಿಯನು ತಾವಱಿಯಲಱಿಯದೆ ಕೂಡೆ ಜನವೆಲ್ಲ ।
ಕಂಡನಾತನ ಕಪಟವೇಷದ
ಕಂಡಿಯನು ನೆಱೆ ನೋಡಿ ಭಾವಿಸಿ
ದಂಡನಾಯಕ ಬಳಿಕ ನಿಶ್ಚೈಸಿದನು ಗುರುವೆಂದು ॥ ೪೩೫ ॥

ನೆಲನ ಮಱೆಗೊಂಡಿಹ ನಿಧಾನದ
ಹೊಲಬನಂಜನವಿಡಿದು ಕಣ್ಣಿನ
ಬಲುಹನುಳ್ಳವ ಕಾಬವೊಲು ಕರವಿಕೃತ ವೇಷದಲಿ ।
ಸುಳಿವ ಸಾಕ್ಷಾದಪ್ರಮೇಯನ
ನಿಲವನಱಿದನು ಕರಣಗಳ ನಿ
ರ್ಮಳತೆಯೊಳು ನಿಶ್ಚೈಸಿ ಬಳಿಕಾ ಬಸವದಂಡೇಶ ॥ ೪೩೬ ॥

ಉಕ್ಕಿದುದು ಮನವಱಿದು ಕಂಗಳು
ಮುಕ್ಕುಳಿಸಿದವು ಮೂರ್ತಿಯನು ಕವಿ
ದುಕ್ಕುವಾನಂದಾಶ್ರು ತಲೆದೋಱಿದವು ತನುಪುಳಕ ।
ಮಿಕ್ಕು ಮಿಗೆ ಮತಿ ಮಱೆದು ಹರುಷವ
ಹಕ್ಕೆಗೊಂಡುದು ನಲವಿನಲಿ ಮೈ
ಯಿಕ್ಕಿದನು ಬಸವಣ್ಣನಲ್ಲಮಲಿಂಗನಂಘ್ರಿಯಲಿ ॥ ೪೩೭ ॥

ಘನಮಹಿಮ ಶಿವಭಕ್ತರೆಲ್ಲರು
ತನತನಗೆ ಹರಿತಂದು ತಮ್ಮಯ
ತನುವನೀಡಾಡಿದರು ಬಳಿಕಾ ಪ್ರಭುವಿನಂಘ್ರಿಯಲಿ ।
ವನಿತೆಯರು ನಲವಿನಲಿ ಜಯಜಯ
ಎನುತ ಕರ ನಖ ನಯನಗಳ ಬೆಳ
ಗನೆ ನಿವಾಳಿಸುತೆತ್ತುತಿರ್ದರು ಮಂಗಳಾರತಿಯ ॥ ೪೩೮ ॥

ಬಂದನಾಗಳೆ ಬಸವ ರಾಜನ
ಮಂದಿರಕೆ ಸಲೆ ಸಕಲ ಸಂಭ್ರಮ
ದಿಂದಲಾ ಪ್ರಭು ಲಿಂಗ ಭಕ್ತಾಧೀನ ವೃತ್ತಿಯಲಿ ।
ಮುಂದೆ ಜಯ ಜಯ ಎನುತ ಪರಮಾ
ನಂದದಲಿ ಪರಿ ಪರಿವ ಭಕ್ತರ
ಸಂದಣಿಯ ಸೌರಂಭದಿಂದಾ ಶೂನ್ಯ ವಿಷ್ಟರಕೆ ॥ ೪೩೯ ॥

ಜಗದ ಜಂತ್ರದ ಸೂತ್ರಧಾರಿಗೆ
ಸಗುಣ ನಿರ್ಗುಣನಹ ಮಹಾತ್ಮಗೆ
ಬಗೆದು ನೋಡಲು ಬಲ್ಲಿತಾವುದು ದಿಟ ವಿಚಾರಿಪಡೆ ।
ಹಗಲು ಗತ್ತಲೆಯೆನಿಸಿ ಹಲಬರ
ಬೆಗಡು ಗೊಳಿಸುವ ಶೂನ್ಯ ಪೀಠವ
ನಗುತಲಡರಿದನಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು ಲಿಂಗ ಲೀಲೆಯಲಿ ॥ ೪೪೦ ॥

ತಳಿತ ತನುವಿನ ರೋಮ ಕೂಪದ
ಕುಳಿಗಳೆಲ್ಲವು ಕಂಗಳಾಗಿರೆ
ಬಳಸಿ ಭಾವಿಸಿ ಪರಮ ಗುರುವಿನ ದಿವ್ಯ ಮೂರ್ತಿಯನು ।
ತೊಲಗದೀಕ್ಷಿಸಿ ನೇತ್ರದಲಿ ಮು
ಕ್ಕುಳಿಸಿ ಆನಂದಾಶ್ರು ಜಲಧಿಯ
ತುಳುಕುತಿರ್ದನು ಬಸವ ದಂಡಾಧೀಶ ಭಕ್ತಿಯಲಿ ॥ ೪೪೧ ॥

ನೆರೆದುದಾರೋಗಣೆಗೆ ನಾನಾ
ಪರಿಯ ಜಡೆಗಳ ತಾಳು ಬೋಳಿನ
ವರ ವಿಭೂತಿಯ ಲಿಂಗದಂಗದ ಕರ ಕಮಂಡಲದ ।
ಬೆರಳ ಜಪ ಮಣಿ ಮಾಲಿಕೆಯ ವಿ
ಸ್ತರದ ಕಂಬಳಿ ಕಂಥೆಗಳ ಭಾ
ಸುರದ ಜಂಗಮ ಶೂನ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನದ ಬಳಸಿನಲಿ ॥ ೪೪೨ ॥

ಬಳಸಿದಗ್ಗದ ಸಭೆಯೊಳಗೆ ತೊಳ
ತೊಳಗಿ ಬೆಳಗುವ ಶೂನ್ಯ ಪೀಠದ
ತಲೆಯ ಬಯಲಾಸನದಲಮಲ ಬ್ರಹ್ಮ ನೆಲಸಿರಲು ।
ನಲಿದು ನೋಡುವ ಕಣ್ಮನಂಗಳ
ತೊಲಗಲಱಿಯದೆ ಬಂದ ಜಂಗಮ
ಗಳನದೇನೆಂದಱಿಯದಿರ್ದನು ಬಸವದಂಡೇಶ ॥ ೪೪೩ ॥

ಹೊಸತ ಮಾಡಿದನಿಂದು ಜಂಗಮ
ಹಸಿದು ಬಿಜಯಂಗೈದಡಿತ್ತಣ
ದೆಸೆಯ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ ಸತ್ಕರಿಸುವುದು ಮುನ್ನಿಲ್ಲ ।
ಬಸವನಾದಡೆ ಇಂದ್ರಜಾಲದ
ಹಸರಿಗಗೆ ಮರುಳಾದನಾತನ
ಗಸಣಿ ನಮಗೇಕೆನುತಲೆದ್ದುದು ಜಂಗಮಸ್ತೋಮ ॥ ೪೪೪ ॥

ಭೋರನಲ್ಲಿಂದುಭಯ ಶಂಖವ
ಪೂರವಿಸಿಕೊಳುತೆದ್ದು ಹೋದರು
ಸಾರಭಕ್ತಿಯ ಶರಧಿಯಱಿದನು ಬಳಿಕಲಾ ಹದನ ।
ದೂರವಾದೆನು ಸಮಯಕವರುಪ
ಚಾರಗಳನಾನವರಿಗೊದಗದೆ
ಮೇರೆದಪ್ಪಿದೆನೇ ಶಿವಾ ಎನುತಿರ್ದ ಬಸವಣ್ಣ ॥ ೪೪೫ ॥

ನಾವು ಬಡಜಂಗಮವು ಬಂದಡೆ
ನೀವು ನಮ್ಮನು ತೃಪ್ತಿಬಡಿಸದೆ
ಆವ ಕಾರಣ ನೀನು ಚಿಂತಿಸುತಿರ್ದೆ ಬಸವಣ್ಣ ।
ಭಾವಿಸುವಡಾ ಸಾಧನದ ಸಂ
ಭಾವನೆಗಳು ಸಮಗ್ರವವನಿ
ನ್ನಾವನಾರೋಗಿಸುವನೈ ಪ್ರಭುರಾಯ ಪೇಳೆಂದ ॥ ೪೪೬ ॥

ಮಿಾಱಿ ನುಡಿವಡೆ ನಿನ್ನೊಳಗೆ ನಾ
ನಾಱಿ ಲಕ್ಷದ ಮೇಲೆ ತೊಂಬ
ತ್ತಾಱು ಸಾವಿರ ಜಂಗಮವು ಸಂತುಷ್ಟಿ ಪಡುವಂತೆ ।
ತೋಱುವೆನು ಮೊದಲೆನ್ನ ಹಸಿವಿನ
ದೂಱ ನೀ ದಿಟ ನಿಲಿಸ ಬಲ್ಲಡೆ
ಮಾಱು ಮಾತುಗಳೇನು ಕಾರಣ ಬಸವ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೪೪೭ ॥

ಎನಲು ಪನ್ನೀರಿನಲಿ ಪಾದಾ
ರ್ಚನೆಯ ಮಲಯಜ ಹಿಮಗಳನುಲೇ
ಪನವ ಮೌಕ್ತಿಕದಕ್ಷತೆಯ ನವ ಕುಸುಮ ಪೂಜೆಗಳ ।
ವಿನುತ ಧೂಪವ ರತ್ನದೀಪವ
ನನುಗೊಳಿಸಿ ವಂದಿಸಿದನೀ ಪರಿ
ಮನವೊಲಿದು ಬಸವಣ್ಣನಾ ಪ್ರಭು ಲಿಂಗ ಮೂರ್ತಿಯನು ॥ ೪೪೮ ॥

ಎಸೆವ ನವರತ್ನಾಳಿಯಲಿ ತಿ
ತ್ತಿಸಿದ ಹೊನ್ನಡ್ಡಣಿಗೆಗಳು ಮಿಗೆ
ಪಸರಿಸಿದ ಪರಿಯಾಣಗಳು ಕೆಲವಟ್ಟಲೋಳಿಯಲಿ ।
ಬಿಸಿ ಬಿಸಿಯ ಪರಿಪಾಕತೆಯ ಷಡು
ರಸ ಮಯಂಗಳ ಬೋನವನು ಗಡ
ಣಿಸಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದನು ಮಹೋತ್ಸಾಹದಲಿ ಬಸವಣ್ಣ ॥ ೪೪೯ ॥

ಹೊನ್ನ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಗಳ ಪಾನವ
ಹೊನ್ನ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಗಳ ತುಪ್ಪವ
ಹೊನ್ನ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಗಳ ಪಾಯಸ ಪಳಹ ಶಿಖರಿಣಿಯ ।
ಹೊನ್ನ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಗಳ ಬೋನವ
ತನ್ನ ಮುಂದಕೆ ತಂದು ನಿಲಿಸದ
ಮುನ್ನಲಾರೋಗಿಸಿದನಾ ಪ್ರಭು ಲಿಂಗ ನಸು ನಗುತ ॥ ೪೫೦ ॥

ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವುಂಬ ತವಕದ
ಭುಲ್ಲವಣೆಯನೆ ಕಂಡು ಹರಿಹರಿ
ದೆಲ್ಲ ಭಕ್ತರು ತಮ್ಮ ಮನೆಮನೆಗಳಲಿ ಮಾಡಿರ್ದ ।
ಸಲ್ಲಲಿತ ಪಕ್ವಾನ್ನ ಫಲಗಳ
ನೊಳ್ಳಿತಾಗಿಯೆ ತಂದು ಸಲಿಸಲು
ಪಲ್ಲವಿಸಿದುದು ಮತ್ತೆ ಹಸು ಗುರುವಿಂಗೆ ನೂರ್ಮಡಿಸಿ ॥ ೪೫೧ ॥

ಅಂಬರವೆ ಬಾಯ್ದೆಱೆದು ಜೀರ್ಣಿಸಿ
ಕೊಂಬಡದಕಿನ್ನಾರು ದಿಟ ಸಾ
ಕೆಂಬ ತೆಱದಲಿ ತೇಗುವಂತುಣಲಿಕ್ಕಬಲ್ಲವರು ।
ಇಂಬುಗೊಟ್ಟಡೆ ಸಕಲ ಲೋಕವ
ನುಂಬ ಮಹಿಮಗೆ ನೀಡುತ್ತೈದನೆ
ನಂಬಬಲ್ಲಡೆ ಬಸವನೇ ಶಿವನೆಂದುದಖಿಳಜನ ॥ ೪೫೨ ॥

ಪಂಚಪರುಷವನುಳ್ಳ ಬಸವನ
ಸಂಚಿಸಿದ ಸಾಧನ ಸಮಗ್ರತೆ
ಮುಂಚೆ ಜೀರ್ಣಿಸಿ ಹೋದುದೂಟದ ಮೊದಲ ಚೂಣಿಯಲಿ ।
ಮುಂಚುತಿರ್ದುದು ದೀಪನ ಪ್ರಭೆ
ಸಂಚಲಿಸದತಿ ತೊಳಗಿ ಬೆಳಗುವ
ಗೊಂಚಲಂದದಲಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು ರಾಯನಂಗದಲಿ ॥ ೪೫೩ ॥

ಆವ ಮುಖದಲಿ ಬಂದು ಬೇಡಿದ
ಡೀವೆನಾತಂಗೆಂಬ ಭಕ್ತಿಯ
ಸೇವೆಗೂಣೆಯವೀಗಲಾಯಿತು ಶಿವ ಮಹಾದೇವ ।
ದೇವನೇ ಹಸಿದುಣುತಲಿಹನಿ
ನ್ನಾವ ಪರಿಯಲಿ ದಣಿಸುವೆನೊ ಮಹ
ದೇವ ಎನುತಲಿ ಮನದೊಳಗೆ ಬಸವಣ್ಣ ಚಿಂತಿಸಿದ ॥ ೪೫೪ ॥

ಕಡುಗಲಿಗೆ ಕರುಳೊಗಲು ಕಯ್ಯಲಿ
ಹಿಡಿದು ಸಮರಕೆ ನಡೆವನಲ್ಲದೆ
ಕಡೆಗೆ ಸಾರಲಿ ಬಹುದೆ ಭಕ್ತನ ಧನ ಸಮರ್ಪಿಸಲು ।
ಒಡಲು ಮನಗಳನೊಡನೆಯರ್ಪಿಸಿ
ಕಡೆಯ ಕಾಣಿಪುದೆಂದು ನುಡಿದರು
ಮಡಿವಳಯ್ಯನು ಚೆನ್ನ ಬಸವನು ಬಸವ ರಾಜಂಗೆ ॥ ೪೫೫ ॥

ಶೆತ್ತಿಗರು ತಾವಾದ ಕಾರಣ
ತತ್ತ ವೇಳೆಯಲಾದಿರೈ ದಿಟ
ಹೆತ್ತ ತಂದೆಗಳಹುದು ಮಡಿವಳ ಚೆನ್ನ ಬಸವಣ್ಣ ।
ಹೊತ್ತು ಹೋಗದ ಮುನ್ನ ತನುವಿನ
ತುತ್ತ ನೀಡುವೆ ಗುರುವಿಗೆನುತಲಿ
ಚಿತ್ತದಲಿ ಹಾರೈಸುತಿರ್ದನು ಬಸವ ದಂಡೇಶ ॥ ೪೫೬ ॥

ಹಸಿದು ಬಂದವನಲ್ಲವರ್ಥದ
ದೆಸೆಗೆ ಬಂದವನಲ್ಲ ಕಾಮದ
ಮಸೆಗೆ ಮನದಲಿ ನೊಂದು ಬಂದವನಲ್ಲ ನಾ ನಿನ್ನ ।
ಹಸರಿಸಿದ ದಾಸೋಹತನವನು
ಸಸಿನೆ ಮಾಡಲು ಬಂದೆನಲ್ಲದೆ
ಅಶನದಾಸೆಗಳೆನ್ನಲುಂಟೇ ಬಸವ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೪೫೭ ॥

ಕನ್ನಡಿಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಕಿನ್ನೊಂ
ದನ್ಯ ಚೆಲುವಿಕೆಯಾಗ ಬಲ್ಲುದೆ
ನಿನ್ನ ಮನದೊಳು ಮಾಟ ಕೂಟದ ಬುದ್ಧಿ ಮಮಕರಿಸಿ ।
ನನ್ನ ಹಸು ಹುರಿದುಂಡುದಲ್ಲದೆ
ನಿನ್ನ ಮನದಲಿ ಮಾಟವಿಲ್ಲದೊ
ಡೆನ್ನ ತನುವಿಗೆ ಊಟವಿಲ್ಲೈ ಬಸವ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೪೫೮ ॥

ಬಳಿಕ ಹಸ್ತೋದಕವನಿತ್ತಿ ನಿ
ರ್ಮಳ ಸುಗಂಧವಿಲೇಪವನು ಪರಿ
ಮಳದ ಕರ್ಪುರ ವೀಳೆಯಂಗಳನಿತ್ತು ಭಕ್ತಿಯಲಿ ।
ನಲಿದು ಗುರುವಿನ ಪಾದ ಪಂಕಜ
ಗಳ ಸಮೀಪದಲೊಪ್ಪುತಿರ್ದರು
ಬಳಸಿದಳಿಕುಳದಂತೆ ಬಸವಣ್ಣಾದಿ ಭಕ್ತಗಣ ॥ ೪೫೯ ॥

ಬಸವ ಬಾರೈ ನಿನ್ನ ಜಂಗಮ
ಹಸಿದರಲ್ಲಾ ಕರೆಯ ಹೋಗೆನೆ
ಬೆಸನ ಕೈಕೊಂಡಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ।
ಒಸೆದು ಬಂದು ಮಹಂತರನು ಪ್ರಾ
ರ್ಥಿಸುತಲಾರೋಗಣೆಗೆ ಕರೆಯಲು
ಬಸವರಾಜಗೆ ಬಳಿಕ ನುಡಿದುದು ಜಂಗಮಸ್ತೋಮ ॥ ೪೬೦ ॥

ನಿನ್ನ ಗುರುವಿನ ಮಹಿಮೆಯೋ ಮೇಣ್
ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯೊ ಜಂಗಮಕೆ ದಿಟ
ನಿನ್ನ ಗುರುವಾರೋಗಿಸಲು ದಣಿವಾಯ್ತು ನಮಗೆಲ್ಲ ।
ನಿನ್ನ ಗುರು ಸಚರಾಚರದ ಚೈ
ತನ್ಯಮೂರ್ತಿಯೊ ಎನುತಲಾ ಬಸ
ವಣ್ಣನಿದಿರಲಿ ನುಡಿವುತಿರ್ದುದು ಜಂಗಮಸ್ತೋಮ ॥ ೪೬೧ ॥

ಗುರುವಿಗೊರೆದ ಸುಗಂಧಲೇಪನ
ಗುರುವಿಗಿಟ್ಟಕ್ಷತೆಗಳೆಲ್ಲವು
ಗುರುವಿಗಿಕ್ಕಿದ ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಗಳೈವೆ ಜಂಗಮಕೆ ।
ಭರಿತವಾಗಿರೆ ತಿಳಿದನಿಂಗಿತ
ದಿರವಿನಲಿ ದಣಿವಾದಭೇದವ
ಕರಣದಲಿ ನೆಜಿಕಿ ಕಂಡು ಸರಿದನು ಬಳಿಕ ಬಸವಣ್ಣ ॥ ೪೬೨ ॥

ಬಂದನಾಗಳೆ ಬಸವ ತನ್ನಯ
ಮಂದಿರಕೆ ಗುರುಪಾದದಲಿ ಶರ
ಣೆಂದು ಬಳಿಕಾ ಹದನನೆಲ್ಲವನೊಲಿದು ಬಿನ್ನೈಸೆ ।
ಮುಂದೆ ಮೋಹಿಸಿ ನೆರೆದ ಭಕ್ತರ
ಸಂದಣಿಗಳುಘೆ ಎನಲು ಪರಮಾ
ನಂದ ಶರಧಿಯು ಲಹರಿಯುಂತಿರೆ ಮೆಱೆದುದಾಸ್ಥಾನ ॥ ೪೬೩ ॥

ಬಸುಱ ಹೆಂಗಸಿನೂಟ ಹೊಟ್ಟೆಯು
ಶಿಶುವ ದಣಿಸುವವೊಲು ಜಗಂಗಳ
ಬಸುಱೊಳಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ನೀ ದಣಿಯುಣಲು ಜಂಗಮಕೆ ।
ಹಸಿವದೆಲ್ಲಿಯದೆಲ್ಲರಿಗೆ ಸಂ
ತಸವು ಸಂತುಷ್ಟತೆಯುಲಿದ್ದರು
ಹೊಸತಿದಾದುದು ಲೋಕದೊಳು ಗುರುರಾಯ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೪೬೪ ॥

ನಿನ್ನ ಭಾವನೆಯಿದ್ದ ಪರಿಯಲಿ
ನಿನ್ನ ಜಂಗಮ ತುಷ್ಟರಾದಡೆ
ನನ್ನನೇತಕೆ ರಟ್ಟು ಮಾಡಿದೆ ಬಱಿದೆ ಬಯಲಿಂಗೆ ।
ನಿನ್ನ ಕತದಿಂದಾದೆನಲ್ಲದೆ
ಮುನ್ನ ನಾನೆಂದೆಂಬ ವಾಸನೆ
ಎನ್ನಲುಂಟೇ ದಿಟ ವಿಚಾರಿಸೆ ಬಸವ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೪೬೫ ॥

ಲಿಂಗ ನೀನಾರೋಗಿಸಿದಡಾ
ಜಂಗಮವು ಸಂತುಷ್ಟರಾದರು
ಜಂಗಮದ ಸಂತುಷ್ಟಿ ಸಚರಾಚರದೊಳೆಲ್ಲರಿಗೆ ।
ಹಿಂಗದಿತ್ತುದು ದಣಿವನೀ ಚಿ
ತ್ರಂಗಳಾಟದ ಸೂತ್ರವೆಲ್ಲವು
ಲಿಂಗ ನಿನ್ನಯ ಮಹಿಮೆ ಎಂದನು ಬಳಿಕ ಬಸವಣ್ಣ ॥ ೪೬೬ ॥

ಬಸವ ಮಾಡಿದಡಾಯ್ತು ಗುರು ನೆಲೆ
ಬಸವ ಮಾಡಿದಡಾಯ್ತು ಲಿಂಗವು
ಬಸವ ಮಾಡಿದಡಾಯ್ತು ಜಂಗಮುವಱಿವ ಮಹಿಮಂಗೆ।
ಬಸವನಿಂದಧ್ಯಾತ್ಮವೇ ಪಸ
ರಿಸಿತು ಲೋಕದೊಳಂತು ಕಾರಣ
ಬಸವನೇ ಪರದೈವವೆಂದೆನುತಿರ್ದ ಗುರುರಾಯ ॥ ೪೬೭ ॥

ದೇವ ನಿನ್ನಯ ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರು
ಜೀವ ನೀನೇ ಪರಮನಿಂತೀ
ಜೀವ ಪರಮರನೊಂದು ಮಾಡಿ ನಿರಾವಲಂಬನದ।
ಠಾವನೆಡೆಗುಡು ಸಾಕು ಹೊಗಳುವ
ಡಾವು ನಿನಗೊಂದಿದಿರೆ ಎನುತಲಿ
ತೀವಿ ಭಯ ಭಕ್ತಿಯಲಿ ಬಿನ್ನೈಸಿದನು ಬಸವಣ್ಣ ॥ ೪೬೮ ॥

ಹೆಚ್ಚಿದನು ಗುರು ಕರುಣದಿಂದಲಿ
ನಚ್ಚಿದನು ಗುರು ಬಸವರಾಜನ
ಮೆಚ್ಚಿದನು ಗುರು ತನ್ನ ಭಕ್ತಿಯ ಸವಿಯ ತನಿರಸವ।
ಕೊಚ್ಚಿದನು ಗುರು ಮಱವೆಯೆಲ್ಲವ
ಮುಚ್ಚಿದನು ಗುರು ಭಿನ್ನಭಾವವ
ಬಿಚ್ಚಿದನು ಗುರು ಭವದಬಂಧವ ತನ್ನ ಭಕ್ತರಲಿ ॥ ೪೬೯ ॥

ಹಲವು ದಿನ ಮಱೆದೊಱಗಿ ನಿದ್ರೆಯ
ಬಲೆಯೊಳಗೆ ದುಸ್ಸ್ವಪ್ನ ಕೋಟಿಯ
ಕೊಲೆಗೆಲಸಕೊಳಗಾದವರನೆಬ್ಬಿಸುವ ತೆಱನಂತೆ।
ತೊಲಗಿಸುವೆ ಸಂಸಾರ ಸ್ವಪ್ನವ
ತಿಳುಹಿ ನಿಜಪದವಿಗಳ ಕೊಡುವೆನು
ಸುಲಭದಲಿ ನಾನೆನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆಂದ ಗುರುರಾಯ ॥ ೪೭೦ ॥

ಎಂದು ಬಳಿಕವರರವರಿಗುಚಿತಗ
ಳಿಂದಲವರವರನುಭವಂಗಳ
ಹೊಂದಿಕೆಯ ಹೋಲುವೆಯ ಬೆಂಬಳಿವಿಡಿದು ಕರುಣದಲಿ।
ಸಂದ ಸಮ್ಯಗ್ ಜ್ಞಾನ ಶಿರದ
ಲ್ಲಿಂದ ಮೀಱಿದ ಸುಖದ ಪರಮಾ
ನಂದವಹ ಸಂಕೇತಗಳ ಕರುಣಿಸಿದ ಗುರುರಾಯ ॥ ೪೭೧ ॥

ಮರಣವಿಲ್ಲದ ಜನನವಿಲ್ಲದ
ಕರಣವಿಲ್ಲದ ಕರ್ಮವಿಲ್ಲದ
ಪರವಿಹಂಗಳೊಳೊಡಲ ಬಿಟ್ಟಯ ಹೊಱಿಗಳನು ಹಱಿದ।
ನಿರುಪಮದ ನಿಶ್ಚಿಂತ ನಿಶ್ಚಲ
ಪರಮ ನಿತ್ಯಾನಂದ ಪದವಿಯ
ಕರುಣಿಸಿದನಾ ಗುರು ಗುಹೇಶ್ವರಲಿಂಗ ಬಸವಂಗೆ ॥ ೪೭೨ ॥

ಭೂರುಹದ ತಾಯ್ಬೇರಿಗಮೃತದ
ನೀರನೆಱಿದಡೆ ಶಾಖೆಗಳಿಗೆ ಸು
ಸಾರ ವೇದಿಸುವಂತೆ ಬಸವನ ಭಕ್ತಿ ಬಂಧುಗಳು।
ಹಾರವಿಸುವಂತೆಮ್ಮ ಬಸವನ
ಕಾರಣದಲೆಲ್ಲರಿಗೆ ತನ್ನಯ
ಸಾರ ನಿತ್ಯಾನಂದ ಪದವಿಯನಿತ್ತ ಗುರುರಾಯ ॥ ೪೭೩ ॥

ಗತಿ ೧೫

ಪಾರ್ವತಿಯ ಪ್ರಸನ್ನತೆ

ಶರಣ ಸಂದೋಹವನು ತನ್ನಯ
ಪರಮ ನಿತ್ಯಾನಂದ ಪದವಿಯ
ಲಿರಿಸಿ ತಾನಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗುತಲವರ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು ।
ಕರುಣದಲಿ ಸಲೆ ಸಕಲ ಸಚರಾ
ಚರದೊಳಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿಯೆ
ಗುರು ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗನಿರ್ದನು ತನ್ನ ಲೀಲೆಯಲಿ ॥ ४೭४ ॥

ಗುರು ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗ ತನ್ನಯ
ಚರಣ ಭಕ್ತರ ಹೃದಯ ಕಮಲಾ
ಕರದಲಾಡುತ ಹಂಸೆಯಂತಿರುತಿರ್ದನೊಲಿದಿತ್ತ ।
ಹರುಷದಲಿ ಬಳಿಕತ್ತ ಪರಮೇ
ಶ್ವರನೊಳಾ ಕೈಲಾಸ ಪುರದಲಿ
ಸರಸ ಗೋಷ್ಠಿಯ ಮಾಡುತಂದಿಂತೆಂದಳಾ ಗಿರಿಜೆ ॥ ४೭೫ ॥

ಎಲೆ ಸದಾಶಿವ ಎನ್ನ ಸಾತ್ವಿಕ
ಕಳೆಯ ನಿನ್ನಯ ಗಣವ ನೀನಂ
ದಿಳೆಯೊಳುದಯಿಸಿ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು ಲಿಂಗನೊಲವಿಂದ ।
ತಿಳಿದು ನಿತ್ಯತ್ವವನು ಸಾಧಿಸಿ
ಕೊಳಲಿ ಎಂದನಿಬರನು ಕಳುಹಿದೆ
ಬಳಿಕಲವರೇನಾದರೆಂದಾಲಿಸಿದಳಾ ಗಿರಿಜೆ ॥ ४೭೬ ॥

ಎನಲು ಬಸವಣ್ಣಾದಿ ಭಕ್ತರಿ
ಗನುಪಮದ ಪದವಾದುದನು ತಾ
ನೆನೆದ ನೆನಹಿಗೆ ಮುನ್ನ ಕಂಡನು ಶರ್ವ ಸರ್ವಜ್ಞ ।
ಮನವೊಲಿದು ನಸು ನಗೆಯ ಕಾಂತಿಯ
ನನೆಯನಲರಿಸುತಾ ಹದನ ನಿಜ
ವನಿತೆಗೊರೆವುತಲಿರ್ದನಾನಂದದಲಿ ಶಶಿ ಮೌಳಿ ॥ ೪೭೭ ॥

ದೇವಿ ಕೇಳ್ ನಿನ್ನಂಶದಾ ಮಹ
ದೇವಿ ಎನ್ನಂಶದ ಗಣಂಗಳು
ದೇವ ಕನ್ಯೆಯರೆಲ್ಲರಲ್ಲಮುನಿಂದ ಜಗವಱಿಯೆ ।
ತೀವಿ ತಮ್ಮಯ ನಾಮ ರೂಪು
ಶ್ರೀ ವಿಳಾಸವನಿಳುಹಿ ನಿತ್ಯ ನಿ
ರಾವಲಂಬದ ಸುಖಿಗಳಾದರು ಗಿರಿಜೆ ಕೇಳೆಂದ ॥ ೪೭೮ ॥

ಲೇಸು ಮತ್ತೆಯು ನಿಮ್ಮವರು ಕೈ
ಲಾಸ ಪದವಿಯ ಮಿಾಱಿ ನಿರುಪಮ
ವಾಸವನೆ ವೆಂಠಣಿಸಿ ಕೊಂಡರೆಲೈ ಮಹಾದೇವ ।
ಈ ಸುಖಂಗಳನಲ್ಲಮುನೆ ನಿ
ರ್ಣೈಸಿ ಕೊಟ್ಟನು ಶರಣರಿಗೆ ಸಂ
ತೋಷವಿಂದೆನಗಾದುದೆಂದಳು ಬಳಿಕ ಗಿರಿಜಾತೆ ॥ ೪೭೯ ॥

ದೇವ ನೀನೆಂದಂತೆ ಘನ ಮಹಿ
ಮಾವಲಂಬನು ತಪ್ಪದೈ ಪ್ರಭು
ದೇವ ನಾನದನಱಿದೆನೀಗಳು ನಿನ್ನ ಕರುಣದಲಿ ।
ದೇವ ನಿಮ್ಮ ನಿಜ ಸ್ವರೂಪಕ
ದಾವುದರಿದೆಂದೆನುತ ಪಾರ್ವತಿ
ದೇವಿ ಸಂತೋಷದಲಿ ನುಡಿದಳು ಬಳಿಕ ಶಂಕರಗೆ ॥ ೪೮೦ ॥

ಇಂತು ಸತತೋತ್ಸಾಹದಿಂದಲಿ
ಸಂತತಾನಂದೈಕ ರಸದಲಿ
ಕಾಂತೆ ಸಹಿತಿರುತಿರ್ದನೀಶ್ವರನತ್ತ ಬಳಿಕಿತ್ತ ।
ಚಿಂತಿತಾರ್ಥವನಖಿಳ ಭಕ್ತರ
ತಿಂತಿಣಿಗೆ ಕೊಡುತಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು
ಸಂತಸದಲಿರುತಿರ್ದನೆಲ್ಲರ ಹೃದಯ ಕಮಲದಲಿ ॥ ೪೮೧ ॥

ಬಾಲರನು ವೃದ್ಧರನು ಭೂಮಿಾ
ಪಾಲರನು ಬಡವರನು ಸದಮಲ
ಶೀಲರನು ಗುಣಿಗಳನು ಗೋ ಬ್ರಾಹ್ಮರನು ಭಕ್ತರನು ।
ಲೋಲತೆಯಲಿ ಸಮಸ್ತ ಜಾತಿಯ
ಜಾಲವನು ಸರ್ವರನು ಕರುಣಿಸಿ
ಪಾಲಿಸುತಲಿರುತಿರ್ದನೆಮ್ಮಯ ಗುರು ಗುಹೇಶ್ವರನು ॥ ೪೮೨ ॥

ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಕಿಱಿಯರಿಗೆ ಸದಮಲ
ಚರಿತರಿಗೆ ಚದುರರಿಗೆ ಸಜ್ಜನ
ಶರಣರಿಗೆ ಮುಗ್ಧರಿಗೆ ಸಕಲ ಕಲಾ ವಿದಗ್ಧರಿಗೆ ।
ಗುರುವರಿಗೆ ಹಿತವರಿಗೆ ಸಚರಾ
ಚರರಿಗನುದಿನ ಕರುಣದಿಂದಲಿ
ವರದನಾಗಲಿ ಗುರು ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗ ಲೀಲೆಯಲಿ ॥ ೪೮೩ ॥

ಅನುಬಂಧ

ಟಿಪ್ಪಣಿ

1. **ಪದ್ಯ ೧.** "ಶ್ರೀಮದಮಲಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿ ಪ್ರೇಮ" ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿ ನಿಷ್ಕಲಲಿಂಗ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿ ಪ್ರೇಮ = ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರೇಮವುಳ್ಳವನು. ಭಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನ ಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಕವಿ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಭಕ್ತಿಯ ಪರಿಣಾಮ ಜ್ಞಾನ, ಜ್ಞಾನದ ಪರಿಣಾಮ ಭಕ್ತಿ — ಆಗಬೇಕೆಂದು ಕವಿಯ ಆಶಯ. ವೇದ ಪುರಾಣ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸ್ತೋಮನುತ = ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳು, ಅಷ್ಟಾದಶ ಪುರಾಣಗಳು, ಸಿದ್ಧಾಂತ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಾದ ಆಗಮ ಸಮುದಾಯಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ ಕೀರ್ತಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನು. ಕವಿ ವೇದಾದಿಗಳ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವವನಾಗಿಯೂ, ಈಶ್ವರನು ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೆಂದು ಹೇಳುವವನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಾನೆ. ನಾಮ ರೂಪ ಕ್ರೀ ಕಳಾಪ ವಿರಾಮ = ನಾಮ – ಹೆಸರು, ರೂಪ–ಆಕಾರಾದಿಗಳು, ಕ್ರೀ–ಕ್ರಿಯೆ ('ಕ್ರೀ' ಎಂಬ ಮೂಲ ಧಾತುರೂಪವನ್ನೇ ಕ್ರಿಯೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ.)—ಹೆಸರು ಆಕಾರ ಕ್ರಿಯಾದಿಗಳು ಇಲ್ಲದ ಅವ್ಯಕ್ತ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿರತಕ್ಕವನು; ನಿಷ್ಕಲನಾದ ಪರವಸ್ತು. (ಪಿಡುಪರ್ತಿ ಸೋಮನಾಥ ಕವಿ "ನಾಮ ರೂಪಕ್ರಿಯಾ ನಟನಾಭಿರಾಮ" ಎಂದು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಭಕ್ತಾದಿಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾಮ ರೂಪ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ತಾಳುವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.) ಅನುಪಮ ದಿವ್ಯ ತೇಜೋ ವ್ಯೋಮ ಮೂರುತಿ – ಕೇವಲ ಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪನೂ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕನೂ ಆಗಿರುವ ಮೂರುತಿ. ("ನಿರಾಮಯಂ ನಿರಾಕಾರಂ ನಿರ್ಗುಣಂ ನಿರ್ಮಲಂ ಶಿವಮ್। ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯಂ ನಿರಾಲಮ್ಬಂ ಸರ್ವಾಧಾರ ಮನೂಪಮಮ್॥" ಎಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮತಂತ್ರದ ಆರನೆಯ ಪಟಲ, ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಸಿದ್ಧಾಂತ

ಸಾರಾವಳಿ, ೧ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, "....ಜ್ಯೋತಿಷ್ಮತಾಂ ದ್ಯೋತಕಂ। ವ್ಯೋಮ ವ್ಯಾಪಿ ಪರಂ ಶಿವಾಖ್ಯಮಕಲಂ ಜ್ಯೋತಿಃ ಪ್ರಪದ್ಯೇ ಧಿಯಾ॥" ಎಂದು ನಿಷ್ಕಲಲಿಂಗದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಚಾಮರಸನು ಆ ಲಕ್ಷಣಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ನಿಷ್ಕಲಲಿಂಗದ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ವೀರಶೈವಾಮೃತ ಪುರಾಣ, ಕಾಂಡ I, ಪುಟ 44ರಲ್ಲೂ ಇದರ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ.) ಗುರು ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗ = ಇದು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ಪರವಾಗಿಯೂ, ಪರಶಿವನ ಪರವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ಪರಶಿವನು ಮೊದಲು ವೇದಗಳನ್ನು ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೂ, ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಮಥರಿಗೂ, ಆಗಮ ಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯೇಶ್ವರಾದಿಗಳಿಗೂ ಬೋಧಿಸಿ ಜಗದ್ಗುರುವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಾನೆ; ಗುಹೇಶ್ವರ–ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವವನಾಗಿ ಗುಹೇಶ್ವರ ನಾಮಾಂಕಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ; ಲಿಂಗ–ಎಂದರೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮ, ಪರಶಿವ ಅಥವಾ ಪರವಸ್ತು. "ತಸ್ಮಾಲ್ಲಿಙ್ಗಂ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಚ್ಚಿದಾನನ್ದ ಲಕ್ಷಣಮ್" ಎಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮತಂತ್ರ, ಆರನೆಯ ಪಟಲ, ಶ್ಲೋಕ 14ರಲ್ಲೂ, "ಜ್ಯೋತಿ ರ್ಮಯಂ ಪರಂ ಲಿಙ್ಗಂ ಶ್ರುತಿರಾಹ ಶಿವಾತ್ಮಕಂ" ಎಂದು ಶಿವಾನುಭವ ಸೂತ್ರದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ಪುಟ 25ರಲ್ಲೂ ಹೇಳಿದೆ. ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಾದಿ ಗಳನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬೋಧೆಮಾಡಲು ಹೊರಟ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು ಗುರುವೆನಿಸಿಕೊಂಡನು; ಗುಹೇಶ್ವರಲಿಂಗ— ಗುಹೇಶ್ವರನೆಂಬ ಲಿಂಗವುಳ್ಳವನು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು. (ಗುಹೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಗಳಲ್ಲಿ ಗೊಗ್ಗೇಶ್ವರ, ಗೋಗೇಶ್ವರ, ಗೋಹೇಶ್ವರ, ಗೊಹೇಶ್ವರ ಎಂದು ರೂಪಾಂತರವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಜನಿಸಿದಾಗ ಬಳ್ಳಿಗಾವೆಯ ಗೊಗ್ಗೇಶ್ವರಾಲಯದಿಂದ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಂತೆ ಪ್ರಭುದೇವರ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಪರಿಶಿಷ್ಟ II ನೋಡಿ.) ಗುಹೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಪರವಸ್ತು—ನಿಷ್ಕಲ, ಸಕಲ ನಿಷ್ಕಲ ಮತ್ತು ಸಕಲ ಎಂದು ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿ ಇರುವುದೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಕಾರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ನಾಮ ರೂಪ ಕ್ರಿಯಾದಿಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವುದೇ ನಿಷ್ಕಲ.

ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗೋಚರವಾಗುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪವೇ ಸಕಲ ನಿಷ್ಕಲ. ಇಂದ್ರಿಯಾನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವ ಸ್ಥೂಲರೂಪವೇ ಸಕಲ.

2. **ಪದ್ಯ ೨.** "ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸಲ್ಲಲಿತ ಸನ್ಮಾರ್ಗವನು", ಇತ್ಯಾದಿ. ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ "ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು" ಎಂಬವು ಅನೇಕವಿವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದೊಂದು ಮಠಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸಿ, ಅಥವಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಗುರುಗಳನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸುವುದುಂಟು. "ಬಸವಣ್ಣನ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಕಂದ ನೋಡ" (ಶೂ. ಸಂ., ಸಿದ್ಧವೀರಣಾರ್ಯ ರಚಿತ, ಪುಟ ೧೬೦), "ವೀರಭದ್ರದೇವರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯೋದ್ಭವರಾಗಿ ತಮ್ಮ ನಿಜವನರಿದು" (ಶೂ.ಸಂ., K.A. 105, ಮೈ. ಓ. ಲೈ., ಕೆಂಚವೀರಣ್ಣೊಡೆಯಾದಿಗಳು ರಚಿಸಿದ್ದು, ಪುಟ 1), "ಮೇಲಣ ಗವಿಯ ಶಾಂತನಂಜೇಶ ಗುರು ಸಂಪ್ರದಾಯವದೆಂತೆನೆ" (ವೀರಶೈವಾಮೃತ ಮಹಾಪುರಾಣ, ಕಾಂಡ I, ಸಂಧಿ I, ಪದ್ಯ 54)— ಇವುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ 'ಸಂಪ್ರದಾಯ' ಎಂದರೆ ಗುರುಪೀಠದ ವಂಶವೃಕ್ಷ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಪ್ರದಾಯ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಆಚಾರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಎಂದು ರೂಢಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡುವುದುಂಟು. ಅಷ್ಟಮಿಯ ತಿಥಿಯನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಕೆಲವರು, ರೋಹಿಣೀ ನಕ್ಷತ್ರವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಾಡುವವರು ಕೆಲವರು— ಹೀಗೆ ಭಿನ್ನ ಸಂಪ್ರದಾಯದವರು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಅರ್ಥವಿರುತ್ತದೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಪಂಥದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ, ಪ್ರಭುವಿನ ಪಂಥದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವೈರಾಗ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಹೆಚ್ಚುಕಡಮೆ "ಅಂಗದ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗವುಳ್ಳವರನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಗಮನಾಥನೆಂಬೆ" ಎನ್ನತಕ್ಕವರು. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು "ಸದ್ಭಕ್ತಿ ಸದಾಚಾರವಿಲ್ಲದ ನಿಜ ಗುರುವುಂಟೇ ಮರುಳೇ" ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಒರೆಹಚ್ಚಿ ಹೇಳತಕ್ಕವನು. "ಅದ್ವೈತವೆಂಬ ಶಿಶುವೆನ್ನ ಕರಸ್ಥಲವ ಸೋಂಕಲೊಡನೆ ಎನ್ನ ತನ್ನಂತೆ ಮಾಡಿತ್ತಾಗಿ ಎನ್ನ ನಾನೆಂಬ ವಿಚಾರವು ಅರತುಹೋಯಿತ್ತು ಕೇಳಾ, ಮತ್ತೆ ಅನ್ಯವಿಚಾರವನೆಂತ

ಅರಿಯೆ ''. . . .(ಶೂ. ಸಂ., ಸಿದ್ಧವೀರಣಾರ್ಯನದು, ಪುಟ ೧೫೧) ಎಂಬ ಭಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಆತನ ಉಪದೇಶ. ಕವಿ ನಿರಾಭಾರಿ ವೀರಶೈವ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವವನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

3. **ಪದ್ಯ ೫.** '' ಸತ್ತವರ ಕಥೆಯಲ್ಲ, ಜನನದ ಕುತ್ತದಲಿ ಕುದಿ ಕುದಿದು ಕರ್ಮದ ಕತ್ತಲೆಗೆ ಸಿಲುಕುವರ ಸೀಮೆಯ ಹೊಲಬು ತಾನಲ್ಲ'', ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯರಾದ ಮನುಷ್ಯರ ಅಥವಾ ದೇವತೆಗಳ ರಂಜಕ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಸತ್ತವರು ಹುಟ್ಟುವರು, ಹುಟ್ಟಿದವರು ಸಾಯುವರು; ಈ ಜನನ ಮರಣಾತ್ಮಕ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಲೋಕದ ಜನವೆಲ್ಲ ತೊಳಲುತ್ತಿರುವುದು. ಶಿವಶರಣರಾದರೋ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಜೀವನ್ಮುಕ್ತರೆನಿಸುವುದರಿಂದ, ಅವರಿಗೆ ಪುನರ್ಜನನ ಮರಣಾದಿಗಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಕವಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳು ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಮನುಷ್ಯರನ್ನೂ ಕುರಿತು ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದುಂಟು.

ಕಂ॥ ''ರಸೆಯೊಳ್ ರಸವತ್ತಾವಿತೆಯ। ನುಸಿರಲ್ಪಡೆದಸಮನಯನನಂ ಪೊಗಳದೆ ಮಾ॥ ನಿಸರಂ ಸುರರಂ ಪೊಗಳ್ವುದು। ಕಸವರಮಂ ಕಳೆದು ಕಸವನಾಂತವೊಲಕ್ಕುಂ॥'', '' ಅದರಿಂದೆ ಮಹಿತ ಮಹಿಮಾ। ಸ್ಪದನಂ ಶಿವನಂ ತದೀಯ ಶರಣವ್ರಜಮುಂ॥ ಪದೆದು ಮುದವೊದವೆ ಬಣ್ಣಿಂ। ದದೆ ನುತಿಪೆಂ ನುತಿಸೆನುಳಿದ ಸುರರಂ ನರರಂ॥'' ಎಂದು ಷಡಕ್ಷರ ಕವಿ ರಾಜಶೇಖರವಿಳಾಸದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

4. **ಪದ್ಯ ೧೨.** '' ಶಶಿಯ ಶೀತಳದಂತೆ. . . .'', ಇತ್ಯಾದಿ. ಶಿವ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿ ಅವಿನಾಭಾವದಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆಂಬ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಕವಿ ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು 'ಅವಿನಾಭಾವ'ವೆಂಬದರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಶಶಿಯ ಶೀತಳದಂತೆ = ಚಂದ್ರನೂ ಶೈತ್ಯವೂ— ಎಂದರೆ ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಶೈತ್ಯವು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೋ ಹಾಗೆ, ಕರ್ಪುರದೆಸೆವ ಕಂಪುಗಳಂತೆ = ಕರ್ಪುರವೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಸುವಾಸನೆಯೂ ಹೇಗೆ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೋ ಹಾಗೆ. (ಉಳಿದವನ್ನೂ

ಹೀಗೆಯೇ ಅರ್ಥಮಾಡಬೇಕು.) ಲಸಿತ = ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ, ಮಿಥುನಾಳಾಪ = ಶಿವಶಕ್ತಿಗಳೆಂಬ ದ್ವಂದ್ವವು, ಹೊಱಗಾಣಿಸದೆ = ಪ್ರಕಟವಾಗದೆ. ಶಿವಶಕ್ತಿಯರ ಅವಿನಾಭಾವವನ್ನು "ಪುಷ್ಪಗಂಧವದುಜ್ಜ್ವಲಾ" ಎಂದು ಉಪಮಾನದ ಮೂಲಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೂ (ಪುಟ 5), "ಯಥಾ ಚಂದ್ರೇ ಸ್ಥಿರಾ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ ವಿಶ್ವವಸ್ತುಪ್ರಕಾಶಿನೀ । ತಥಾ ಶಕ್ತಿರ್ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಾ ಪ್ರಕಾಶೇ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಸ್ಥಿತಾ ॥" ಎಂದು ಶಿವಾನುಭವಸೂತ್ರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೂ (ಪುಟಗಳು ೨೦-೨೧), "ಶಿವನಿಲ್ಲದಾ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯ ತೊಲಗಿ। ಶಿವನಿಲ್ಲ ಪುಷ್ಪ ಗಂಧಂ ಮಾರುತಾಂಬರಂಗಳ ತೆರಂ ಪರಿಭಾವಿಸೆ" ಎಂದು ವೀರಶೈವಾಮೃತ ಮಹಾಪುರಾಣ, ಮೊದಲನೆಯ ಕಾಂಡ, 8 ನೆಯ ಸಂಧಿ, ಪದ್ಯ 7 ರಲ್ಲಿಯೂ (ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕ "ನ ಶಿವೇನ ವಿನಾ ಶಕ್ತಿರ್ನ ಶಕ್ತಿರಹಿತಶ್ಶಿವಃ । ಪುಷ್ಪ ಗಂಧಾ ವಿವಾನ್ಯೋನ್ಯಂ ಮಾರುತಾಂಬರಯೋರಿವ") ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿಯೂ ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ: "ಇಂಗಡಲೊಳಿಂಪು ಬೆಳ। ದಿಂಗಳೊಳು ತಂಪು ಕುಸು। ಮಂಗಳೊಳು ಕಂಪು ಬೆರೆದಂತೆ ಪರಮನೊಳು। ಪಿಂಗದಗಸುತೆಗೆ ನತನಪ್ಪೆಂ ॥"

5. **ಪದ್ಯ ೩೭.** "ದೇವ ದಾನವ ಮಾನವರುಗಳ ಡಾವಣಿಯ ದನ ಮಾಡಿ ಕಟ್ಟುವ ಭಾವೆ", ಇತ್ಯಾದಿ. ದನಗಳನ್ನು ಸಾಲಾಗಿ ಒಂದೇ ಹಗ್ಗದ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಡಾವಣಿಯ ದನ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ದೇವ ದಾನವ ಮಾನವರುಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಯಾಪಾಶದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲ ಡಾವಣಿಯ ದನವೆಂದೂ, ಕಟ್ಟಿರುವ ಹಗ್ಗ ಮಾಯೆಯೆಂದೂ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು.

6. **ಪದ್ಯ ೧೦೦.** "ಮಾಯೆಯುಗಲಿದ ಬಳಿಕ....", ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಯೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಮಾಯಾದೇವಿ ಎಂದು ಒಂದು ಅರ್ಥವನ್ನೂ, ಮಾಯಾಶಕ್ತಿ ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಮಾಯಾದೇವಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಿರಹವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಾದರೆ

ಆ ವಿರಹ ದುಃಖದ ದಶಮಾವಸ್ಥೆ ಮರಣವೇ ಸಂಘಟಿಸುವುದೆಂದು ಒಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮಾತ್ರ ಸಕಳೆಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಶಿವತತ್ವದ ಪರವಾಗಿಯೂ ಅರ್ಥವಿಟ್ಟು ಮಾತನಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಮಾಯಾಶಕ್ತಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದೆಂದರೇನು? ಅದು ಬಿಟ್ಟುಹೋದರೆ ದೇಹ ವ್ಯಾಪಾರವೆಲ್ಲಿಯದು? ಎಂದು ಹಾಸ್ಯಗರ್ಭಿತ ವಾಗಿ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಮಾತನಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದರೆ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತಿಯುಂಟಾಗಬಹುದು, ಅಥವಾ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿ ಸ್ಥಿತಿಯುಂಟಾಗಬಹುದು.

ಸಮಾಧಿಸ್ಥನಾದವನಿಗೆ, ಕಾಯವುಂಟೇ= ದೇಹವಿರುವುದೇ–ಎಂದರೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ (ಅದರ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ) ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಪ್ರಾಣ ವಾಗಿಹ ವಾಯು ನಡೆವುದೆ = ಪ್ರಾಣವಾಯು ಚಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ವಾಯು ಸಂಚಾರವೂ ರಕ್ತಸಂಚಾರವೂ ಎಲ್ಲವೂ ನಿಂತು ಹೋಗಿರುತ್ತವೆ. ಕಾಲು ಕೈ ಕಣ್ಣುಗಳು ಮಿಡುಕುವುವೆ = ಚಲಿಸುವುವೆ? ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸ್ತಬ್ಧವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಬಾಯನುಡಿ, ವೆವಹಾರ, ಬೆಸನಗಳಾಯತವು— ಇವುಗಳಾವುವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಯದಂತಿರೆ ಸತ್ತೆ = ಸಾಯಲಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಸತ್ತ ಚಿಹ್ನೆ ಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇವೆ. ಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಪುನಃ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬಂದಾಗ ವಾಯು ಸಂಚಾರ, ರಕ್ತ ಸಂಚಾರಗಳು ಇರುತ್ತವೆ, ಕೈ ಕಾಲುಗಳು ಆಡುತ್ತವೆ.

7. **ಪದ್ಯ ೧೧೯.** "ಈತನಾರೆಂಬಡೆ ಸದಾ ಸಾಕ್ಷಾತನು....", ಇತ್ಯಾದಿ. ಸಾಕ್ಷಾತನು=(ಶಿವಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ) ಗೋಚರನು. "ಅವರ್ಣೋ ವರ್ಣಸಂಯುಕ್ತೋ ವಿರೂಪೀ ವಿಶ್ವರೂಪಭೃತ್ । ಪರಮಾತ್ಮಾ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಕಶ್ಚಿದ್ದೇವೋಽಸ್ತಿ ಚಿಚ್ಛಿವಃ ॥" (ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕೆ, ೧ನೆಯ ಪಟಲ, ಶ್ಲೋಕ ೨೦.) ಅಸ್ತಿ=ಉಂಟು ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಗೋಚರನು. ಅವನಿ, ಜಲ, ಅನಲ ಅನಿಲ [ಅಭ್ರ] ಎಂಬ ಪಂಚ ಭೂತಾತ್ಮಕ ದೇಹವಿಲ್ಲದವನು, ಜಾತನಲ್ಲ=ಹಿಂದೆ ಇಲ್ಲದೆ ಈಗ ಹೊಸತಾಗಿ

ಹುಟ್ಟಿದವನಲ್ಲ. ಅಜಾತನಲ್ಲ = ಹುಟ್ಟದೇ ಇರುವವನೂ ಅಲ್ಲ, ಎಂದರೆ ಚಿಚ್ಛಕ್ತಿ ಸಮೇತನಾಗಿ ಸಕಲನಾಗದೇ ಇರತಕ್ಕವನಲ್ಲ. ಉಪಮಾತೀತನು ಈ ಶಿಶು = ಪರಬ್ರಹ್ಮವೇ ಈ ಶಿಶು. "ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯಂ" ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಸರಿಹೋಲಿಕೆ ಎಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದವನು.

8. **ಪದ್ಯ ೧೨೦.** "ಬಲ್ಲಡೀ ಶಿಶುವೇತಱಿಕೊಳಗಿಹನಲ್ಲ", ಇತ್ಯಾದಿ. ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಇದ್ದಾನೆ, ಎಂಬ ಭಾವನೆಗೆ ಮಿಾರಿದವನು. ಹೊಱಗಿಹನಲ್ಲ = ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲ, ಎಂಬ ಭಾವನೆಗೆ ಮಿಾರಿದವನು. ಭಾವಿಸಲು ಇಲ್ಲದೆ ಇರುತಿಹನು ಅಲ್ಲ=ಮೊದಲು ಇಲ್ಲದೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡವನು ಅಲ್ಲ, ಎಂದರೆ ಅನಾದಿ. "ಮಾಯಾ ಸಮೇತಸ್ಸಕಲೋ ನಿಷ್ಕಲಃ ಕೇವಲಃ ಪರಃ। ಅಸ್ತಿ ನಾಸ್ತಿ ದ್ವಯಾತೀತೋ ವಾಙ್ಮನೋಽಗೋಚರಾತ್ಮಕಃ॥" ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕವಿಯು ಹೆಚ್ಚುಕಡಮೆ ಅನುಸರಿಸಿದ್ದಾನೆ (ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕೆ, ಪಟಲ ೧, ಶ್ಲೋಕ ೧೯). ನಾಂತಸ್ಥಂ ನ ಬಹಿರ್ವ್ಯಾಪ್ತಮಪರೋಕ್ಷಸ್ವರೂಪಕಂ। ಆಕಾಶಾಭ್ಯಂತರಾಕಾಶಮಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಯಂ ತದೇವ ಹಿ॥" (ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕೆ, ಪಟಲ ೫, ಶ್ಲೋಕ ೨) ಇದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೂ ಕವಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬಹುದು.

9. **ಪದ್ಯ ೧೨೮.** "ಬಗೆಯೆ ನಿರಂಹಕಾರ ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮೇಳವನೊಲ್ಲದಾ ಪ್ರಭುವಗಲಿ ತಾನಿರ ಬಲ್ಲನೇ", ಇತ್ಯಾದಿ. ನಿರಹಂಕಾರ= ಅಹಂಭಾವವನ್ನು ತೊರೆದವನು, ಎಂದರೆ 'ಸೋಽಹಂ', 'ನಾಹಂ', 'ಕೋಽಹಂ'—ಎಂಬ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಹಮ್ಮುಗಳಿಲ್ಲದವನು. ಆ ಶಿವನೆ ನಾನು ಎಂಬ ಭಾವ "ಸೋಽಹಂ." ಈ ಹಮ್ಮು ಇದ್ದರೆ ಶಿವ ಜೀವರಿಗೆ ಭೇದವೇ ತೋರುವುದರಿಂದ, ಈ ಸೋಽಹಂ ಭಾವವೂ ಅಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಅರ್ಥ. ಶರೀರಾದಿಗಳು ನಾನಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವವೇ "ನಾಹಂ." ಈ ಹಮ್ಮು ಅಳಿದರೆ ನಾನು ಜ್ಞಾನಿ ಎಂಬ ಅಹಂಕಾರವೂ ತೊಲಗುವುದು. ನಾನು ಯಾರು? ಎಂದು ವಿಚಾರಪರನಾಗಿ ಆತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯ ಬಯಸುವುದೇ "ಕೋಽಹಂ" ಎಂಬ ಹಮ್ಮು.

["ಸೋಽಹಂ, ನಾಹಂ, ಕೋಽಹಂ" ಎಂಬ ಹಮ್ಮುಗಳನ್ನು ಬೇರೆ

ವಿಧವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವುದೂ ಉಂಟು. ಈ ಶರೀರವೆ ನಾನು ಎಂಬ ಭಾವ "ಸೋಹಂ." ಇದರಿಂದ ಮಡದಿಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಮೋಹಾದಿಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಶರೀರ ಸಂಬಂಧಿಗಳು ದುಃಖಕಾರಣರು; ಶರೀರವು ನಾನಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಸ್ವರ್ಗಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು "ನಾಹಂ" ಎಂಬ ಹಮ್ಮು. ನಾನು ಯಾರು? ಎಂದು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಪರಾಯಣನಾಗುವುದು "ಕೋಹಂ" ಎಂಬ ಹಮ್ಮು. ಈ ರೀತಿ ಮನೋವಿಜಯ ಕಾವ್ಯ, ಆರನೆಯ ಪ್ರಕರಣ, ಪದ್ಯಗಳು 15, 16, 17 ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.] ಐಕ್ಯಸ್ಥಲದ ಲಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ "ನಾಹಂ ಕೋಹಂ ಸೋಹಂ ಎಂಬ ಭಾವ ವಿರಹಿತನಾಗಿರ್ಪನು" ಎಂದು ತೋಂಟದಾರ್ಯರ ವಚನವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಅಹಂಕಾರಗಳನ್ನು ತೊರೆದವನು ಲಿಂಗಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಸುಜ್ಞಾನಿ=ಜ್ಞಾನಿ–ಜಂಗಮವು ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪ. ಸುಜ್ಞಾನಿ ಜಂಗಮರೂಪವೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಪರವಸ್ತು. ಹೀಗೆ ನಿರಹಂಕಾರ ಮತ್ತು ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಐಕ್ಯಸ್ಥಲವನ್ನು ಮುಂದೆ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಿರಹಂಕಾರವೂ ಸುಜ್ಞಾನವೂ ಇರುವವರಿಗೆ ಪರವಸ್ತು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ಕಾಣುವುದರಿಂದ ಅಂತರಂಗ ಬಹಿರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಪರಶಿವ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡವರಾಗಿ ಪರಶಿವನನ್ನು ಅವರು ಬಿಟ್ಟಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. (ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸಮರಸಭಾವದಿಂದ ಐಕ್ಯವಾಗುವುದು ಐಕ್ಯಸ್ಥಲ.)

10. **ಪದ್ಯ ೧೨೯.** "ಬಳಿಕ ತತ್ವವಿವೇಕವೆಲ್ಲವನಳವಡಿಸಿ", ಇತ್ಯಾದಿ. ತತ್ವ ಎಂದರೆ ಶಿವತತ್ವ. ಪರವಸ್ತುವಿಗೆ ಶಿವತತ್ವ ಎಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಕಾರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. (ಆಗಮ ಪರಿಜ್ಞಾನ, ಪುಟ 24.) ಐಕ್ಯಭಾವ ಸ್ಥಳವ ಕಾಣಿಸಿ=ಐಕ್ಯಸ್ಥಲವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ. ದೃಷ್ಟದಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣಮಯನೆನಿಸಿ = ದೃಷ್ಟವಾದ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ, ಪರಿಪೂರ್ಣಮಯನು = ಸೂಕ್ಷ್ಮತನುವಿನ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ, ಕಾರಣತನುವಿನ ಭಾವಲಿಂಗ— ಇವುಗಳ ಅನುಸಂಧಾನದಿಂದ ಅಂತರಂಗ ಬಹಿರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವವನು, ನಿತ್ಯವನು=ಮೋಕ್ಷವನ್ನು, ಇತ್ತನು=ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು.

11. **ಪದ್ಯ ೧೪೪.** "ನೋಟವೆಸೆದದು....", ಇತ್ಯಾದಿ. ಮುನ್ನಮುಟ್ಟಿದ ಬೇಟವಲ್ಲದೆ=ಹಿಂದೆ ಕಾಮಾತುರದಿಂದ ಬಯಸಿದ ಭಾವ ತಪ್ಪಿ ಬೇಱೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಕೂಟದಿಂದ=(ಶಿವತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯ ಬೇಕೆಂಬ) ಬೇರೆಯಾದ ಬುದ್ಧಿಯ ಸೇರಿಕೆಯಿಂದ, ಲತಾಂಗ=ಲತೆಯಂತೆ ಕೋಮಲವಾದ ಅಂಗವು (ಕೈ), ಲಂಬಿಸಿತು=ಮುಂದುವರಿಯಿತು, ಆತನ ಸ್ಥಿತಿಯ ನಾಟಿ ನಲಿದುದು ಚಿತ್ತ=ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಈಶ್ವರನೆಂಬ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಮಾಯೆಯ ಚಿತ್ತವು ಸಿಕ್ಕಿ ಸಂತೋಷಿಸಿತು, ಈ ನಟನಾಟಕನ= ನಟನಂತೆ ವೇಷತಾಳಿ ಬಂದಂಥ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವನ್ನು, ಸಿಕ್ಕಿಸುವ ಬಗೆಯಲಿ=ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಮಾಟ ಮಕರಿಸಿ=ಮನಸ್ಸಿನ ಮತ್ತು ದೇಹದ ವ್ಯಾಪಾರವು ಚಲಗೂಡಿ, ಕಾಣಲಾಯಿತು=ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಂಡಿತು.

["ಆತನ ಸ್ಥಿತಿಯ" ಎಂಬ ಕಡೆ "ಆನತ ಸ್ಥಿತಿಯ" ಎಂದು ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ. ಇದರಂತೆ "ಲತಾಂಗ ಲಂಬಿಸಿತು ಆನತ ಸ್ಥಿತಿಯ" ಎಂದು ಓದಿಕೊಂಡರೆ ಹೀಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಬಹುದು.—ನಿಂತು ನರ್ತಿಸು ತ್ತಿದ್ದ ಮಾಯೆಯ ಅಂಗವೆಂಬ ಲತೆ ಆನತ ಸ್ಥಿತಿಯ=ಬಗ್ಗಿದ ಆಕಾರವನ್ನು, ಲಂಬಿಸಿತು=ಆಶ್ರಯಿಸಿತು. ಅಂದರೆ ಮಾಯೆ ಅಲ್ಲಮನನ್ನು ತುಡುಕಲು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಾಗಿದಳು ಎಂದರ್ಥ. ಇದರಿಂದ ಮಾಯೆಗೆ ಅಲ್ಲಮನ ಸ್ಥಿತಿ ಯನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಆತುರತೆಯೂ, "ಆನತ" ಶಬ್ದದ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ, ಅಲ್ಲಮನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾಯೆಗೆ ಆಗಲೇ ಶರಣುಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ನಮ್ರತೆಯೂ, ವಿನಯವೂ, ಸೌಜನ್ಯವೂ ತಲೆದೋರಿದುವು ಎಂಬ ಧ್ವನಿ ತೋರುವುದು.]

12. **ಪದ್ಯ ೨೦೩.** "ಅಳನು ಮಿಡುಕನು....", ಇತ್ಯಾದಿ. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಜನಿಸಿದಾಗ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಿತರಾಗಿದ್ದರೆಂದೂ, ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಭಯಪಟ್ಟಿರಲು ಈಶ್ವರನೇ ಜಂಗಮವಾಗಿ ಬಂದು ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ಚೈತನ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದನೆಂದೂ ವೀರಶೈವ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಜಾತವೇದಮುನಿ ಎಂಬಾತನು ಕೂಡಲಸಂಗಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಬಂದು ಈ ಕೆಲಸಮಾಡಿದಂತೆ ಸಿಂಗಿರಾಜ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿದೆ.

13. **ಪದ್ಯ ೨೦೪.** "ಪರಮನಹೆ ನೀನೆಂದು....", ಇತ್ಯಾದಿ. ಬಸವಣ್ಣನವರು ನಂದೀಶ್ವರಾವತಾರ. ನಂದೀಶ್ವರನು ದ್ವಿತೀಯ ಶಂಭುವೆಂದೂ, ನಂದೀಶ್ವರನಿಗೂ ಶಿವನಿಗೂ ಭೇದ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ನಿರುತ ನಿನ್ನುವನಗಲಿ ನಾನಿರೆನೆಂದು ಕುಱುಹಾಗಿ ನೆರಹುವಂತಿರೆ ದಿವ್ಯಲಿಂಗವ ಕೊರಳಿನಲಿ ಅವಧರಿಸಿ = ನಿರಾಕಾರನೂ ಅಗೋಚರನೂ ಆದ ನಿಷ್ಕಲ ಪರಶಿವನು ಸಾಕಾರನೂ ಗೋಚರನೂ ಆಗಿ ಸಕಲ ರೂಪಾದ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದ ಕುರುಹಿನಿಂದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ತಾನೆ ಗುರುವಾದ=ವಿಭೂತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಲಿಂಗಧಾರಣ ಮಾಡಿಸಿ ಮುಂದಿನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯನ್ನು ಉಪದೇಶಮಾಡಿ ದೀಕ್ಷಾಗುರು ಮತ್ತು ಬೋಧಾಗುರುವಾದನು. (ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧನೆಯಾಗುವುದೆಂದು ಭಾವ. ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಶಿರೋಮಣಿ, ಪುಟ 110.)

14. **ಪದ್ಯ ೨೦೫.** "ನಂಬುಗೆಯ ಕೊಡುವಂತೆ", ಇತ್ಯಾದಿ. "ತತ್ತ್ವಮಸಿ" ಎಂಬ ಮಹಾವಾಕ್ಯದ ನಂಬುಗೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂತೆ, ಹಸ್ತವನಿಂಬಿನಲಿ ಮಸ್ತಕದೊಳಿರಿಸುತಲಿ = ದೀಕ್ಷಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ಹಸ್ತ ಶಿಷ್ಯನ ಮಸ್ತಕ ಸಂಯೋಗವಾಗುವುದು. ಗುರು ತನ್ನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಶಿಷ್ಯನ ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರದ ಬಳಿಯಿರುವ ನಿಷ್ಕಲದ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡಿಸಿ, ಶಿಷ್ಯನ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ನೇತ್ರಗಳಿಗೆ ತಂದು, ಇಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವನು. ಹಸ್ತಮಸ್ತಕ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ವೇಧಾದೀಕ್ಷೆಯಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಉಂಬತಾಣವಿದೆಂದು=ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಳ ಎಂದು, ಕಿವಿಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯನ್ನು ದೇಹದಲ್ಲೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಭಕ್ತನ ದೇಹವಾದ್ಯಂತವೂ ಮಂತ್ರಮಯವಾಗಿರುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. (ಇದರ ಹೆಚ್ಚು ವಿವರಗಳನ್ನು ಶಿವಾನುಭವಸೂತ್ರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ಪುಟ ೬೬–೬೯ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡತಕ್ಕದ್ದು.)

15. **ಪದ್ಯ ೨೦೭.** "ಉಪನಯನ ಲಕ್ಷ್ಯವನು....", ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಉಪನಯನದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಾಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲ. ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗೆ ಉಪನಯನವಾದಂತೆ ಬರೆದಿರುವವರಲ್ಲಿ

ಹರೀಶ್ವರನೇ ಮೊದಲಿಗನೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಚಾಮರಸ ಮತ್ತು ಸಿಂಗಿರಾಜ ಉಪನಯನವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಉಪನಯನವಾಗ ಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವವರಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥನೇ ಮೊದಲಿಗನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಇವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಭೀಮಕವಿ, ಲಕ್ಕಣ್ಣ ದಂಡೇಶ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಚರಿತ್ರಕಾರ ಗುರುರಾಜ, ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪಂಡಿತ, ಎಳಂದೂರು ಹರೀಶ್ವರ, ಶಂಕರಕವಿ ಮುಂತಾದವರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಚಾಮರಸನು ಉಪನಯನವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ತೆಲುಗು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲಾಕಾರರು ಉಪನಯನವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ತಮಿಳು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ — ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿ — ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳಿ ಅಡ್ಡ ಗೋಡೆಯಮೇಲೆ ದೀಪವಿಟ್ಟದ್ದಾನೆ.

[ರಾಘವಾಂಕನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹರೀಶ್ವರನಿಗೆ ಉಪನಯನವಾಗಿತ್ತೆಂಬ ಸೂಚನೆಯನ್ನೂ, ರಾಘವಾಂಕನಿಗೆ ಉಪನಯನವಾಯಿತೆಂಬ ವಿಷಯ ವನ್ನೂ ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.]

16. **ಪದ್ಯ ೨೪೨.** "ಇಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯ ಮಾಡುತಲಿ....", ಇತ್ಯಾದಿ. ಬಾಹ್ಯ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ—ಇವರ ಸೇವೆಮಾಡಿದರೆ ಮುಕ್ತಿಯುಂಟಾ ಗುವುದೆಂದು ಗೊಗ್ಗಯ್ಯನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

17. **ಪದ್ಯ ೨೪೫.** "ಸಾವಡೀ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಸೇವೆ", ಇತ್ಯಾದಿ. ಅಲ್ಲಮನು ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಾನುಸಂಧಾನವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ವನಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಅದ್ವೈತವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವವನಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಬಾಹ್ಯ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಸೇವೆ ಆತ್ಮಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಾವಡೆ=ಸಾಯುವುದಾದರೆ, ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಸೇವೆ ತಾ, ಮುನ್ನ=ಮೊದಲು, ಏಕೆ=ಏತಕ್ಕೆ, ಎಂದರೆ ವ್ಯರ್ಥ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಹಸುವಿನ=ಹಸಿವಿನ, ಬೇವಸದಲಿ=ದುಃಖದಲ್ಲಿ, ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಬೇವಡೆ=ಬೆಂದುಹೋಗುವುದಾದರೆ, ಒಕ್ಕುದ=ಪ್ರಸಾದವನ್ನು, ಉಣಲೇಕೆ?=ಉಂಡು ಪ್ರಯೋಜನವೇನು?—ವ್ಯರ್ಥ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕರ್ಮಮಾಡುತ್ತಿರುವವರೆಗೂ ಸಾಯುವುದು

ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ, ಎಂದರೆ ಮೋಕ್ಷವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ನಿರ್ಭಾವದಂಗವನಱಿಯದನ್ನಕ=ಮನಸ್ಸನ್ನು ಲಯವಾಡಿಸುವ ರೀತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವವರೆಗೂ, ಸಾವುದಾದಡೆ= ಸಾಯುವುದಾದರೆ, ಮಾಣದೈ=ತಪ್ಪದು. ಲಿಂಗೈಕ್ಯನಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಜನನ ಮರಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ತೊಳಲುತ್ತಿರುವನೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

18. **ಪದ್ಯ ೨೪೬.** "ಪರಿಕಿಸಲು ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ. . . .", ಇತ್ಯಾದಿ. ಗುರು ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಜಂಗಮ–ಎಂಬುದಾಗಿ ಪರವಸ್ತು ಮೂರು ರೂಪಾಯಿತು. ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮದ ಇರವು=ಸ್ಥಿತಿ, ಸ್ವರೂಪ, ಲಕ್ಷಣ, ಆವೆಡೆ=ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ ಅವುಗಳ ಮೂಲವೇನು? ಎನ್ನುವುದು, ಈ ಉಪಚರಣೆಗೆ = ಉಪಚಾರದ ಮಾತಿಗೆ, ಅಱುಹಿಸದು= ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. (ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮದ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿವರಗಳನ್ನು ವೀರಶೈವಾಮೃತ ಮಹಾಪುರಾಣ, ಕಾಂಡ I, ಸಂಧಿ ೨, ೩ಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು.)

19. **ಪದ್ಯ ೨೫೩.** "ನೋಟವೇ ಪ್ರಾಣಸ್ವರೂಪಿನ ಮಾಟವಾದ ನಿಮಿತ್ತ. . . .", ಇತ್ಯಾದಿ. ಇಷ್ಟಲಿಂಗದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅನಿಮಿಷಯ್ಯನ ಜೀವಕಳೆಯೂ ಬಂದು ಅಲ್ಲಮನಲ್ಲಿ ಸೇರಿದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. "ನೋಟವೇ ಕೂಟ, ಕೂಟವೇ ಪ್ರಾಣ, ಪ್ರಾಣವೇ ಏಕ, ಏಕವೇ ಸಮರಸ, ಆ ಸಮರಸವೇ ಲಿಂಗ, ಲಿಂಗವೇ ಪರಿಪೂರ್ಣ, ಪರಿಪೂರ್ಣವೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ತಾನೇ ಗುಹೇಶ್ವರಾ" ಎಂಬ ಗುಹೇಶ್ವರ ವಚನದಂತೆ (ಶಿವಯೋಗರಹಸ್ಯ, ಪುಟ ೨೭, ಲಿಂಗಸೂತ್ರ ನಿರ್ಣಯ— ಗುಹೇಶ್ವರ ವಚನಗಳು, ಪುಟಗಳು ೧–೨) ಕರಸ್ಥಲದ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿ ಸಂಲಗ್ನವಾದುದೇ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಯೋಗ. ಇಷ್ಟಲಿಂಗವು ಸ್ವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಲ್ಲಮನಲ್ಲಿ ಸೇರಿದಾಗ ದೃಷ್ಟಿಯ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಾಣವೂ ಬಂದು ಸೇರಿತು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಕರಸ್ಥಲದ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವನ್ನು–ಇಷ್ಟಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು–ನೇತ್ರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಧ್ಯಾನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವೇ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವಾಯಿತು. "ನೇತ್ರದೇವಾತ್ಪರಂ ನಾಸ್ತಿ" ಎಂಬುದಾಗಿ ನೇತ್ರವು ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವಾಗಿತ್ತೆಂದೂ ತಿಳಿಯುವುದು. ಇಷ್ಟಲಿಂಗವು

ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವು ಅಭ್ಯಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದುದರಿಂದ, ಇಷ್ಟಲಿಂಗವು ಅಲ್ಲಮನಲ್ಲಿ ಸೇರಲು ಹಿಂದೆಯೇ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವೂ ಹೋಯಿತು– ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಕಣ್ಣಾಲಿಗಳು ಆಡದೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿ ನಿಬ್ಬೆರಗಾಗಿ ನಿಂತದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾಣರೂಪಿಣಿಯಾದ ಚಿಚ್ಛಕ್ತಿ ನೋಟದಲ್ಲಿ ನಿಂದು ಇಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಎರಕವಾಗಿದ್ದಿತು. ಶಿವ ಶಕ್ತಿಗಳ ವಿಯೋಗವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಾಣರೂಪಿಣಿಯಾದ ಚಿಚ್ಛಕ್ತಿಯೂ ಅಲ್ಲಮನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋದಳು ಎಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿ, ೧೨ನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ, ೩ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದ ಆಧಾರದಿಂದ ಅರ್ಥಮಾಡ ಬಹುದು.

20. **ಪದ್ಯ ೨೭೦.** "ಕೇಳಿದಾ ಶಿಶುಗಳಿಗೆ. . . .", ಇತ್ಯಾದಿ. ೨೬೯ನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ "ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳನೊಯ್ಯನೋಸರಿಸಿ" ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಹೇಳಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಅದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವೆನ್ನುವುದನ್ನು ಅಲ್ಲಮನು ಈಗ ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. "ಕಂಗಳೇಕೆ ನೋಡಬೇಡವೆಂದರೆ ಮಾಣವು? ಶ್ರೋತ್ರಂಗಳೇಕೆ ಆಲಿಸಬೇಡವೆಂದರೆ ಮಾಣವು? ನಾಸಿಕವೇಕೆ ವಾಸಿಸ ಬೇಡವೆಂದರೆ ಮಾಣದು? ತ್ವಕ್ಕೇಕೆ ಸೋಂಕಬೇಡವೆಂದರೆ ಮಾಣದು? ಈ ಭೇದವನರಿದು ನುಡಿಯಲು ಸಮಧಾತುವಾಯಿತ್ತು. ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಒಲಿದ ಕಾರಣ ಅಭಿಮಾನದ ಲಜ್ಜೆ ಬೇಸತ್ತು ಹೋಯಿತ್ತು" ಎಂಬ ವಚನದ ಅರ್ಥದಂತೆ ಇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳು ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಯು ವುದು, ಮಗು ಮೊಲೆಹಾಲನ್ನು ಬಯಸುವುದು ಹೇಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೋ ಹಾಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವು. ಆದರೆ ಮಗುವಿಗೆ ಮೊಲೆಹಾಲನ್ನು ಕಡಮೆ ಮಾಡುತ್ತ ಎರೆಹಾಲಿನ ಕಡೆಗೂ, ಅನ್ನದ ಕಡೆಗೂ ಪ್ರೇಮ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ತಾಯಿಯಾದವಳು ಹೇಗೆ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿಸುವಳೋ, ಕಡೆಗೆ ಮೊಲೆಹಾಲಿನ ಚಾಪಲ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಗೆ ಮರೆಯಿಸಿಬಿಡುವಳೋ ಹಾಗೆಯೆ ಗುರುವಾದ ವನು ಭಕ್ತಿಯ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ಹರಿಯುವುದನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬಿಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಭಕ್ತಿಯ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವು ಆವಶ್ಯಕ. ಇದರ ಮೂಲಕ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

21. **ಪದ್ಯ ೨೭೬.** "ಅಕಟ ನಿಮ್ಮಯ ಗುರುವಿನಾಗಮ ಯುಕುತಿ ....", ಇತ್ಯಾದಿ. ಪಾಷಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದುದೆ=ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವಿಟ್ಟು ದೇವರೆಂದು ಒದ್ದಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಿತೆ? ಮೂರ್ತಿಪೂಜೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಮನಸ್ಸು ಏರದೇ ಹೋಯಿತೇ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಸಕಲ ಕಲ್ಲನು=ಇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಗೋಚರವೂ ಕ್ಲಿಪ್ತ ಪರಿಮಾಣ ಆಕಾರಗಳೂ ಉಳ್ಳ ಶಿಲೆಯನ್ನು, ಕಡಿದು, ಕಲ್ಲಿಗೆ=ದೇವರೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ತಿಳಿದ ಶಿಲೆಗೆ, ಶಿಖರ, ದೇಗುಲ ಎಂದು ಮಾಡಿಸಿ ಮಕರಿಸುವರು, ಇವರು ಒಡ್ಡರಲ್ಲದೆ ಸಿದ್ಧರಲ್ಲ. "ಮರ್ತ್ಯ ಲೋಕದ ಮಾನವರು ದೇಗುಲದೊಳಗೊಂದು ದೇವರನು ಮಾಡಿದರೆ ನಾನು ಬೆರಗಾದೆನಯ್ಯ....", "ಕಲ್ಲದೇವರ ಮಾಡಿ, ಕಲ್ಲಮನೆಯ ಮಾಡಿ, ಆ ಕಲ್ಲು ಕಲ್ಲಮೇಲೆ ಕೆಡೆದರೆ ದೇವರೆತ್ತ ಹೋದರೋ...." ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ನುಡಿದ ಅಲ್ಲಮನು ನಿಷ್ಕಲಲಿಂಗ ಸಾಧನೆಯನ್ನೇ ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು.

22. **ಪದ್ಯ ೨೮೮.** "ಕೆಣಕದಿರು ನೀ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳೆಣಿಕೆ ....", ಇತ್ಯಾದಿ. ಹಣೆಯ ಕಣ್ಣಿನ ಕಿಡಿಯ ಕೆದಱುವೆನು — ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯನು ಮೃಡರೂಪಿಯೆಂದೂ, ಆತನಿಗೆ ಮೂರು ಕಣ್ಣುಗಳಿದ್ದುವೆಂದೂ ಪುರಾಣ ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿದೆ.

23. **ಪದ್ಯ ೨೯೨.** "ಕಡಲನತಿಮಥನವನು ಮಾಡಲು....", ಇತ್ಯಾದಿ ಪದ್ಯದ ಉತ್ತರಾರ್ಧ. "ತೊಡೆದನಾಗಳೆ ನೊಸಲ ಕಣ್ಣಿನ ಕಿಡಿಯ"—ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಹಣೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಬಿಟ್ಟ ಜ್ವಾಲೆಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಮನು ತನ್ನ ಅಂಗಾಲ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಜ್ವಾಲೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆಯೂ, ಕಡೆಗೆ ಆ ಎರಡು ಜ್ವಾಲೆಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡಂತೆಯೂ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವೀರಶೈವ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

24. **ಪದ್ಯ ೩೧೨.** "ಎಂದು ಬಳಿಕೇಕಾಂತದಲಿ....". ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾಯ ಕರಣದ ಸಂದು ಸಂಬಂಧವನು=ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಮೂಲಭೂತವಾದ, ಆಯಾ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿರುವ ಲಿಂಗ ಚೈತನ್ಯ ಗಳ ಕೀಲಗಳನ್ನು, ಸೂಚಿಸಿ=ತಿಳಿಸಿ, ಜೀವ ಪರಮರನು=ಜೀವಾತ್ಮ

ಪರಮಾತ್ಮರನ್ನು, ಒಂದುಮಾಡುವ=ಸಮರಸಭಾವದಿಂದ ಐಕ್ಯಮಾಡಿ ಸುವ, ಶಕ್ತಿ ಭಕ್ತಿಯ ಹೊಂದಿಕೆಯನು=ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ, ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ, ಆದಿಶಕ್ತಿ, ಪರಾಶಕ್ತಿ, ಚಿಚ್ಛಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕೂಡಿದ ಆಚಾರಲಿಂಗ, ಗುರುಲಿಂಗ, ಶಿವಲಿಂಗ, ಚರಲಿಂಗ, ಪ್ರಸಾದಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಮಹಾಲಿಂಗ ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿ, ನೈಷ್ಠಿಕಭಕ್ತಿ, ಅವಧಾನ ಭಕ್ತಿ, ಅನುಭವಭಕ್ತಿ, ಆನಂದಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಮರಸಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕೂಡಿದ ಭಕ್ತ, ಮಹೇಶ, ಪ್ರಸಾದಿ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿ, ಶರಣ ಮತ್ತು ಐಕ್ಯ ಎಂಬ ಅಂಗಸ್ಥಲಗಳ ಸೇರಿಕೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಸಿದ್ಧ ರಾಮಂಗೆ ಅಂದು ಕರುಣದಲಿ ಉಪದೇಶಮಾಡಿದನು— ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

25. **ಪದ್ಯ ೩೧೯.** "ಕರತಳದೊಳಿಡೆಗೊಂಡು....", ಇತ್ಯಾದಿ. ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವನ್ನು ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಪೂಜಿಸುವ ಆತುರದಲ್ಲಿರುವಾಗ, ಚರವನು=ಜಂಗಮಾಕಾರವನ್ನು, ಅಂಗೀಕರಿಸಿ=ಕೈ ಕೊಂಡು, ಬಂದಡೆ=ಬಂದದ್ದಾದರೆ, ಲೇಸು ಲೇಸೆನುತ— ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳ ಬೇಕೆಂದು ಲಿಂಗದೇವನೇ ಜಂಗಮವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಯಿತು ಎಂದು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

26. **ಪದ್ಯ ೩೨೯.** "ನೋಡಿದ್ದೈ ರಾಮಯ್ಯ ಭಕ್ತರು ಮಾಡು ವುದು....", ಇತ್ಯಾದಿ. ಸ್ಥಾವರ ಲಿಂಗಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಸುಲಭ. ಆ ಲಿಂಗವು ಬೇಡದು ಬೆಸಗೊಳ್ಳದು. "ಎರೆದರೆ ನೆನೆಯದು ಮರೆದರೆ ಬಾಡದು. ಹುರುಳಿಲ್ಲ ಹುರುಳಿಲ್ಲ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆ. ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವ, ಜಂಗಮಕ್ಕೆರೆದರೆ ಸ್ಥಾವರ ನೆನೆಯಿತ್ತು", ".... ಜಂಗಮವಾಪ್ಯಾಯನವಾದರೆ ಲಿಂಗ ಸಂತುಷ್ಟಿಯಹುದಯ್ಯ" ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಬಸವಣ್ಣನವರು, ಈಗ ಜಂಗಮವೇ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತಿರಲು ಜಂಗಮವನ್ನು ಉದಾಸೀನಮಾಡಿ ಹುರುಳಿಲ್ಲದ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಗೆ ಆತುರರಾಗಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ಅಲ್ಲಮನು ವಿಡಂಬಿಸುವನು.

27. **ಪದ್ಯ ೩೩೦.** "ಪ್ರಾಣವಿದು ನೋಡೆಂದು ಪ್ರತಿ ಗುರು....",

ಇತ್ಯಾದಿ. ಪ್ರತಿ ಗುರು=ಗುರುರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದ ಶಿವಲಿಂಗವು ಅಥವಾ ಪರಮೇಶ್ವರನು (ಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿ, ೯ನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ, ಉಭಯ ಸ್ಥಲ; ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕೆ, ಪುಟ೮೧). ಪ್ರಾಣವಿದು ನೋಡೆಂದು=ಇದು ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವು, ನೋಡು ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿ, ಆಣತಿಯನಿದಿರಿಡಲು= ಇದನ್ನು ಪ್ರಾಣದಂತೆ ತಿಳಿದು ಶರೀರದಿಂದ ಅಗಲಿಸದೆ ಇರು—ಎಂಬ ಆಜ್ಞೆ ಯನ್ನುಕೊಡಲು ("ಪ್ರಾಣವಾದ್ಧಾರಣೀಯಂ ತತ್ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಮಿದಂ ತವ। ಕದಾಚಿತ್ಕುತ್ರಚಿದ್ವಾಪಿ ನ ವಿಯೋಜಯ ದೇಹತಃ॥ ಯದಿ ಪ್ರಮಾದಾ ತ್ಪತಿತೇಲಿಂಗೇ ದೇಹಾನ್ಮಹೀತಲೇ। ಪ್ರಾಣಾನ್ವಿಮುಂಚ ಸಹಸಾ ಪ್ರಾಪ್ತಯೇ ಮೋಕ್ಷಸಂಪದಃ"—ಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿ, ೬ನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ, ಶ್ಲೋಕಗಳು ೨೬—೨೭; "ಪ್ರಾಣವದ್ರಕ್ಷಣೀಯಂ ಹಿ ಪ್ರಾಣ ಲಿಂಗಮಿದಂತವ। ಉತ್ತಮಾಂಗೇ ಗಲೇ ಕಕ್ಷೇ ತಥಾ ವಕ್ಷಸ್ಸ್ಥಲೇಪಿ ವಾ॥ ಕರಸ್ಥಲೇಪಿ ವಾ ನಿತ್ಯಂ ಸಾವಧಾನೇನ ಧಾರಯ। ಪ್ರಮಾದಾತ್ಪತಿತೇ ಲಿಂಗೇ ಭಿನ್ನೇ ಚೋರಾದಿಭಿರ್ಹೃತೇ॥ ಪೀಠಾದುತ್ಕ್ರಮಿತೇ ವಾಪಿ ಸಹ ಪ್ರಾಣಾನ್ಪರಿತ್ಯಜ। ಮಯಾ ನಿಯಮಿತಾಚಾರೇ ಪ್ರಸಾದೇ ಪಾದವಾರಿಣಿ॥" ಸೂಕ್ಷ್ಮತಂತ್ರ, ಪಂಚಮ ಪಟಲ, ಶ್ಲೋಕಗಳು ೫೦—೫೨.) ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವ ತನ್ನಿಷ್ಟಲಿಂಗವನತಿ ಸಮೇಳದಲಿ—ಅಂತರ್ಲಿಂಗಾನು ಸಂಧಾನವು ಸಾಧಕನಿಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಿಷ್ಕಲಲಿಂಗ ಕಳೆಯನ್ನು ಗುರುವು ಆಕರ್ಷಿಸಿ ಸಕಲವಾದ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವಾಗಿ ದೃಗ್ಗೋಚರವಾಗು ವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

28. **ಪದ್ಯ ೩೫೧.** "ಇಷ್ಟಗುರುವಿಗೆ ತನುವ ಸಲಿಸುತ....", ಇತ್ಯಾದಿ. ಶರೀರಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗುರುವನ್ನು ಓಲೈಸಬೇಕು; ಮನಸ್ಸು ಅನ್ಯತ್ರ ಚಲಿಸದಂತೆ ಅದನ್ನು ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಧನವನ್ನು ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಮದಮೋಹಾದಿಗಳೂ, ಹಮ್ಮು ಬಿಮ್ಮುಗಳೂ ನಷ್ಟವಾಗುವುವು. ಈ ಬಾಹ್ಯ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಸೇವೆಯಿಂದ ಆಗುವ ಫಲವು ಈ ರೀತಿಯಿರುತ್ತವೆ. ಸ್ಥೂಲ ತನುವಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಪ್ರಕೃತಿ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸತ್ಕ್ರಿಯಾಚಾರದಿಂದ ಸುಡುವುದೇ ಗುರುವಿಗೆ ತನುವನ್ನು ಸಲಿಸುವುದರ ಫಲ: ಸೂಕ್ಷ್ಮ

ತನುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವನ್ನು ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸುಜ್ಞಾನ ಎಂಬ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಸುಡುವುದೇ ಮನವನ್ನು ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುವುದರ ಫಲ; ಕಾರಣ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಭಾವಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಕಿಂಚಿದ್‌ಜ್ಞತೆ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಮಹಾಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಸುಡುವುದೇ ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಧನವನ್ನು ಸಲಿಸುವುದರ ಫಲ. (ಕಾಡಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ವಚನ ಮತ್ತು ಅದರ ಟೀಕೆಯನ್ನು—ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ, ಭಾಗ ೧, ಪುಟಗಳು ೩೬೪–೩೬೫ ನೋಡಿ ಹೆಚ್ಚು ವಿವರಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು.)

29. **ಪದ್ಯ ೩೬೪.** "ಪೊಂಪುಳಿಯ ಘನಸೌಖ್ಯ....", ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಪದ್ಯದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಈ ರೀತಿಯಿರುತ್ತದೆ— ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತುಂಬಿಗಳು ಸಂಪಗೆಯ ಹೂವುಗಳ ಬಳಿ ಹೋಗಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಕವಿಸಮಯ. ("ಅರಳಾದ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಪೊದರೊಳಗೆ ತಿರುಗಿದೊಡೆ। ತೆರಳಬಲ್ಲುದೆ ಸಂಪಗೆಯ ಬನಕೆ ಮರಿದುಂಬಿ।" ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತ, ಎರಡನೆಯ ಸಂಧಿ, ಪದ್ಯ ೫೭.) ಹೀಗೆಯೆ ಮನುಷ್ಯರು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದ ಮೋಕ್ಷಸುಖಕ್ಕೆ ಎಳಸದೆ ಸುಲಭಸಾಧ್ಯಗಳಾದ ವಿಷಯಸುಖಗಳನ್ನೇ ಬಯಸುವರು. ಆದರೆ ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕನು ಇತರರಿಗೆ ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೇ ಎಳಸಿ ವಿಷಯಸುಖಾದಿಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಮೋಕ್ಷಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದಳು. ಮನವೆಂಬ ತುಂಬಿಯ ಭಾಸ ಮಿಗೆ ತುಂಬಿ— ಮೊದಲನೆಯ ತುಂಬಿ ನಾಮಪದ, ಎರಡನೆಯದು ಕ್ರಿಯಾಪದ. ಸಾಮಾನ್ಯಾರ್ಥವು ಸುಲಭವಾಗಿಯೆ ಇದೆ. ವೀರಶೈವ ತತ್ವದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಎಂದರೆ ಪರಿಪೂರ್ಣತ್ವ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ("ತುಂಬಿ ಪರಿಮಳ ಉಂಡುದೋ, ಪರಿಮಳ ತುಂಬಿಯನುಂಡುದೋ, ಲಿಂಗ ಪ್ರಾಣವಾಯಿತೋ, ಪ್ರಾಣ ಲಿಂಗವಾಯಿತೋ ಗುಹೇಶ್ವರಾ ಈ ಉಭಯದ ಭೇದವ ನೀನೆ ಬಲ್ಲೆ", "ತುಂಬಿಯೆಂದರೆ ಪರಿಪೂರ್ಣಕ್ಕೆ ಹೆಸರು...." ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನಗಳು, ಪುಟ ೩೨೬.) ಮನಸ್ಸು ಪರಿಪೂರ್ಣಭಾವವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ ಸರ್ವಶಕ್ತಿತ್ವಾದಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದು, ಆತ್ಮನ ಪ್ರಕೃತಿಗುಣಗಳನ್ನು (ಆಣವಾದಿ ಮಲಗಳನ್ನು) ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಲಿಂಗವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ಸಮರಸಭಾವವಳವಟ್ಟು ನಿಷ್ಕಲಲಿಂಗವಾದ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವನ್ನು ಸೇರಿದಳು ಎಂದು ವಿಶೇಷಾರ್ಥ.

30. **ಪದ್ಯ ೩೬೯.** "ಆಯತವನಳವಡಿಸಿ....", ಇತ್ಯಾದಿ. ಆಯತ ಲಿಂಗ, ಸ್ವಾಯತ ಲಿಂಗ, ಸನ್ನಿಹಿತ ಲಿಂಗ ಎಂಬುದಾಗಿ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ, ಭಾವಲಿಂಗಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹೆಸರು. ("....ಇಂತು ಇಷ್ಟ ಪ್ರಾಣ ಭಾವ ಲಿಂಗಗಳು ತನುತ್ರಯಂಗಳಲ್ಲಿ ಆಯತ, ಸ್ವಾಯತ, ಸನ್ನಿಹಿತಂಗಳಾಗಲು ಆ ಶರಣನ ಷಡಂಗದಲ್ಲಿ...."—ಶೂ. ಸಂ. ಸಿದ್ಧವೀರಣಾರ್ಯನದು, ಪುಟ ೧೭.) ಆಯತವ=ಇಷ್ಟಲಿಂಗವನ್ನು, ಅಳವಡಿಸಿ=ಧರಿಸಿ, ಸ್ವಾಯತವ=ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವನ್ನು, ಅವಗಯಿಸಬೇಕು=ಅವಗ್ರಹಿಸಬೇಕು, ಎಂಬ ಆಯತಕೆ=ಭಕ್ತಿಯ ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೆ, ಸರ್ವಾಂಗವನು ಸಲೆಸವೆದರಾರುಂಟು ಇತ್ಯಾದಿ, ಕಾಯದಲಿ ಕಲಿಯಾರು=ದೇಹ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟ ಧೀರರಾರು? ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸರ್ವವನ್ನೂ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವರು. ನಿನ್ನಂತೆ ಭಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಸೂರೆಗೊಂಡು ಶರೀರಾಭಿಮಾನವನ್ನು ತೊರೆದು ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ — ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

31. **ಪದ್ಯ ೩೭೦.** "ಎನುತಲಾ ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕಗೆ....", ಇತ್ಯಾದಿ. ತನು ಮನೋ ವಾಯುಗಳ=ದೇಹ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಗಳ ಸಂಚವನು=ಸಮೂಹವನ್ನು, ಅನಲನಲಿ=ಮಹಾಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ, ಸಲೆ ಸುಡುವ, ಸಮತೆಯ=ಸರ್ವ ಸಮತಾಭಾವದ, ಜೀವಪರಮರನು ಅನುಗೊಳಿಸಿ ನಿರ್ವಯಲಮಾಡುವ="ನಿಶ್ಯಬ್ದೇ ಕೇವಲೇ ಕುಂಭೇ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ವಿಷ್ಣುಪದಂ ಮರುತ್ । ತಥಾ ಖಲು ತಯೋರೈಕ್ಯಂ ಜೀವಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನೋಃ ॥" ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕೆ, ೨ನೆಯ ಪಟಲ, ಶ್ಲೋ॥ ೪೭ರಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಕೇವಲ ಕುಂಭಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವಾಯುವನ್ನು ಬಿಂದ್ವಾಕಾಶಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ (ಭ್ರೂಮಧ್ಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ) ಸೇರಿಸುವುದೇ ಜೀವಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮರನ್ನು ಒಂದಾಗಿ ಸೇರಿಸಿ ಐಕ್ಯಮಾಡುವುದು ಎಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. "ದೇಹಪಾತ್ರೇ ಜ್ವಲದ್ಜ್ಞಾನವಹ್ನೌ ಭೂತಗುಣಾಧಿಕಂ । ಕ್ಷಿಪ್ತ್ವಾ ದಶಾಂಗವಲ್ಲಿಂಗಂ ಧೂಪಯೇದ್ಧಾರಣಾದ್ಬುಧಃ ॥" (ಶಿವಯೋಗ ಪ್ರದೀಪಿಕೆ, ೩ನೆಯ ಪಟಲ, ಶ್ಲೋಕ ೩೪ರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ)—"ತನು ಮನೋ ವಾಯುಗಳ ಸಂಚವನನಲನಲಿ ಸಲೆ ಸುಡುವ" ಎಂಬುದನ್ನು

ಅರ್ಥಮಾಡಲೂ ಬಹುದು. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಸಮಾಧಿಯ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದನೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

32. **ಪದ್ಯ ೩೭೨.** "ನಿಲಿಸಿ ನಿರ್ವಯಲಿನ ಸಮಾಧಿಯನಳವಡಿಸಿ..", ಇತ್ಯಾದಿ. ಪದ್ಯದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ "ಏಕಸ್ಥಳವನೆಂದೆನುತ", "ತಸ್ಮಾತ್ರಿಕೂಟನಾಮಾಪಿ ತ್ರಿವೇಣೀಸಂಗಮಸ್ಥಲಂ। ಶೃಂಗಾಟಕ ಚತುಃ ಪೀಠ ನಾಮನ್ಯೇಕಸ್ಥಲಸ್ಯ ಹಿ॥" (ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕೆ, ೨ನೆಯ ಪಟಲ, ಶ್ಲೋಕ ೩೭ರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ.) 'ಏಕಸ್ಥಲ' ಎಂಬುದು ಭ್ರೂಮಧ್ಯಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ಭ್ರೂಮಧ್ಯ ಸ್ಥಾನವು ಮಹಾಲಿಂಗದ ಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಹೇಳುವರು. ಈ ಮಹಾಲಿಂಗ ಸ್ಥಲದ ಅನುಸಂಧಾನವನ್ನು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಲು ತೊಡಗಿದನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

33. **ಪದ್ಯ ೩೭೩.** "ಗಿಡವಳುಕಿ ಹೂ ಪತ್ರೆಗೋಸುಗ....", ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿಂದುನಾದಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗದ ಪೂಜೆಯೇ ಮೇಲೆಂದು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. "ಆತ್ಮಲಿಂಗಮಿದಂ ಪಶ್ಯನ್ಕಿಮನ್ಯೈಃ ಕರ್ಮವಿಭ್ರಮೈಃ। ಅಹಿಂಸಾದ್ಯಷ್ಟಪುಷ್ಪೈಸ್ತನ್ಮಾನಸೈರಂಗಪೂಜಯ॥" ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕೆ, ೫ನೆಯ ಪಟಲ, ೧೧ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆಯೂ, "ವೈರಾಗ್ಯಜ್ಞಾನಯುಕ್ತಾನಾಂ ಯೋಗಿನಾಂ ಸ್ಥಿರ ಚೇತಸಾಂ। ಅಂತರ್ಲಿಂಗಾನುಸಂಧಾನೇ ರುಚಿರ್ಬಾಹ್ಯೇ ನಜಾಯತೇ॥" ಮುಂತಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿ ೬ನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದದ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆಯೂ ಬಾಹ್ಯ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಉಪದೇಶಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

34. **ಪದ್ಯ ೩೭೪.** "ಉಸುರು ಗರಗಸದಲ್ಲಿ ತನುವಿನ ಬೆಸುಗೆಯನು..", ಇತ್ಯಾದಿ. ನಿಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸಗಳು ಆಡುತ್ತ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಕಡಮೆಮಾಡುವುವು. ಆದುದರಿಂದ ಕುಂಭಕಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಪ್ರಾಣವಾಯುವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೆ ಮರಣವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬಹುದು. ತನುವಿನ ಬೆಸುಗೆಯನು=ಕಾಯ ಮತ್ತು ಜೀವ ಕೂಡಿರುವುದನ್ನು, ಬಿಡಮಾಡಿ= ಬಿಡುವಂತೆಮಾಡಿ, ಬಿಸುಡದೆ=ಮರಣಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗದೆ, ಹಸು ತೃಷೆಯ ಹರಿ

ಹುಗಿಲಿನ=ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಪ್ರವೇಶದ, ಉಪಟಳ ಕಂಜಿ ಮುಖಗುಡದೆ=ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆ ಮೊದಲಾದ ಶಾರೀರಿಕ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೊಳಗಾಗದೆ, ದಶವಿಧೇಂದ್ರಿಯ ಧಾಳಿಯಲಿ= ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಐದು, ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಐದು, ಇವುಗಳ ಮುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ–ಇಂದ್ರಿಯಾಧೀನನಾಗದೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಪ್ರಾಣಲಿಂಗದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದವನಾದ್ದರಿಂದ ಆತನ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಕೊಟ್ಟನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

35. **ಪದ್ಯ ೩೭೯.** "ಆದಡಾಲಿಸಿ ಕೇಳು....", ಇತ್ಯಾದಿ. ತನುವಿಡಿದು ಕಾಬುದು ತಾ ಸಮಸ್ತವನು=ಮನುಷ್ಯ ಶರೀರದಿಂದಲೆ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಸಾಧನೆಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇಂದ್ರಿಯಾದಿ ಗಳನ್ನು ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಸದೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರುವ ಆಚಾರಾದಿ ಷಡ್ಲಿಂಗಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ತಿಳಿದು ಸರ್ವಾಂಗ ಲಿಂಗಿಯಾಗಬೇಕು. ಆದರಿಸಿ ಈ ತನುವ, ಲಿಂಗೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಭೋಗೈಸಿ ಕೊಳುತವೆ—"ಮನ ಉಂಟೆ ಮರುಳೇ ಶಿವಯೋಗಿಗೆ? ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮನ ಮಗ್ನ ಉಂಟೆ ಶಿವಯೋಗಿಗೆ? ಇಲ್ಲಪ ಮನ ಉಂಟೆಂದು ನುಡಿಮ ಅಡಗಿಸಿದೆ ನೆಂಬ ಮಾತು ಮನವ ನೆಲೆಮಾಡಿ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಗುಹೇಶ್ವರನನರಿದ ಶರಣಂಗೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ ಅಡಗಲಿಲ್ಲ ಕೇಳಾ" ಎಂಬ ವಚನದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ದಂತೆ ಕರಣಗಳೆಲ್ಲ ಲಿಂಗ ಕಿರಣಗಳಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ಲಯವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಿಂಗ ಸ್ವರೂಪಿಯೇ ಆಗಬೇಕು. ಈ ಶರೀರವು ವಿಶ್ವರೂಪದ ಪ್ರತಿರೂಪ ವೆಂದು ತಿಳಿದು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ನಾನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ನಾನು ಭೋಗಿಸು ತ್ತೇನೆ–ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾವಗಳೆಲ್ಲ ಹೋಗಬೇಕು; ಕರಣ ವ್ಯಾಪಾರವೆಲ್ಲ ಲಿಂಗ ವ್ಯಾಪಾರವೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ವಯಂ ಲಿಂಗವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

36. **ಪದ್ಯ ೩೮೧.** "ತನ್ನೊಳಗೆ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ....", ಇತ್ಯಾದಿ. ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ, ವಿಭೂತಿ, ರುದ್ರಾಕ್ಷ, ಮಂತ್ರ, ಪಾದೋದಕ, ಪ್ರಸಾದ ಎಂಬೀ ಎಂಟು ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳು. ಸತ್ಕ್ರಿಯಾ ಚಾರಗಳು ಏರ್ಪಡುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಎಂಟು ಆವರಣಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರೆ

ಒಳಗೆ ಬೆಳಕು ಕಂಡು ಸ್ವಸ್ವರೂಪ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾಹ್ಯದ ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳೇ ಧ್ಯೇಯಗಳಲ್ಲ, ಅವು ಒಳಗಿನವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧನಗಳೆಂದು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಾದ ಬಿಂದು ಕಳೆಗಳೆಂದು ತನ್ನೊಳಗೆ ಸಾಧಕನು ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಆಗಬೇಕು. (ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕೆ, ಪುಟ೯೮, ೪ನೆಯ ಪಟಲ, ಶ್ಲೋಕ ೩೨ರ ಟೀಕು.) ಪಾದೋದಕಾಮೃತ—ಇದು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ದಶವಿಧವಾಗಿದೆ: ಗುರು ಪಾದೋದಕ, ಲಿಂಗ ಪಾದೋದಕ, ಜಂಗಮ ಪಾದೋದಕ, ಇತ್ಯಾದಿ. ಸಾಧಕನಿಗೆ "ಸಹಸ್ರಾರಪದ್ಮಸ್ಥಿತಾಪಾರಧಾರಾಂ ಸುಧಾ ಮಾಧುರೀಂ ಸಾಧುರೀತ್ಯಾಪಿಬದ್ಭಿಃ। ಚಿದಾನಂದಕಂದೈರ್ಮಹಾಯೋಗಿ ಬೃಂದೈಸ್ಸದಾ ಸೇವ್ಯಮಾನಂ ಸಮುಜ್ಜೃಂಭಮಾಣಂ" (ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಶಿರೋಮಣಿ, ಪುಟ ೨೪೯, ಉದಾಹೃತ ಶ್ಲೋಕ ೫) ಎಂಬುದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ, ಸಹಸ್ರದಳ ಕಮಲದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿನ ವಿಧುಬಿಂಬದಿಂದ ಸ್ರವಿಸುವ ಅಮೃತಜಲವೇ ಪಾದೋದಕಾಮೃತ; ಪರಮಪ್ರಸಾದ—ತೃಪ್ತಿ—ಆನಂದ ರೂಪವಾದುದು. "ಪರಮ ಸದ್ಭಕ್ತನಾದ ವೀರಶೈವನಿಗೆ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮರೆಂದರೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಶಿವನ ಸ್ವರೂಪಿಗಳು; ಪಾದೋದಕವೆಂದರೆ ಪರಶಿವನ ಜ್ಞಾನರಸವು; ಪ್ರಸಾದವೆಂದರೆ ಶಿವನ ಕರುಣಾಮೃತವು; ವಿಭೂತಿಯೆಂದರೆ ಆ ಶಂಭುವಿನ ಮೈವೆಳಗು; ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯೆಂದರೆ ಆ ಪಶುಪತಿಯ ನೇತ್ರವು; ಮಂತ್ರವೆಂದರೆ ಶಿವನ ವಾಕ್ಕು." (ಶಿವಾನುಭವ, ಬಾಹ್ಯ ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳು, ಪುಟಗಳು ೨೬೧–೨೬೨, ೧೯೩೪ನೆಯ ಜನವರಿ ಸಂಚಿಕೆ.)

37. **ಪದ್ಯ ೩೯೬.** "ಕಾಯವೆಂಬುದು ತಾನು ಮಾಯಾಭಾಯವಾಗಿಹುದಿಂತು..", ಇತ್ಯಾದಿ. ದೇಹವು ಮಾಯೆಯ ವಿಕಾರವೇ ಆಗಿದೆ. ಪಂಚಭೂತಗಳೂ, ಅವುಗಳ ಪಂಚೀಕರಣಗಳೂ ಸೇರಿ ಮಾಯೆಯ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರ ರಚಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ತನ್ನೊಂದು ಆಯತದ ತಿಳಿವೆಂಬುದು ಇದು ಕಾಪಾಲ ಮಾರ್ಗದಲಿ. ಈ ದೇಹವು ನಷ್ಟವಾಗದಂತೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆ, ಹೀಗೆ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಗೆದ್ದಿದೇನೆ; ಈ ದೇಹಕ್ಕೆ ಮೋಕ್ಷವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಗೋರಕ್ಷನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

38. **ಪದ್ಯ ೪೦೮.** "ಕಾಯ ಬಲಿದಡೆ..", ಇತ್ಯಾದಿ. ದೇಹ ಗಟ್ಟಿಯಾದರೆ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಗೆದ್ದಹಾಗೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ— ಎಂದು ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಾಯ ಬಲಿದಡೆ=ದೇಹವು ನಷ್ಟವಾಗದಂತೆ ಗಟ್ಟಿಯಾದರೆ, ಮಾಯೆ=ಶರೀರಾಭಿಮಾನವು—ಅಹಂಭಾವ, ಅಭಿಮಾನಾದಿಗಳು ಮಾಯೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. "ಬ್ರಹ್ಮ ಘನವೆಂಬೆನೆ? ಬ್ರಹ್ಮನ ನುಂಗಿತ್ತು ಮಾಯೆ, ವಿಷ್ಣು ಘನವೆಂಬೆನೆ? ವಿಷ್ಣುವ ನುಂಗಿತ್ತು ಮಾಯೆ. ರುದ್ರ ಘನವೆಂಬೆನೆ? ರುದ್ರನ ನುಂಗಿತ್ತು ಮಾಯೆ. ತಾ ಘನವೆಂಬೆನೆ? ತನ್ನ ನುಂಗಿತ್ತು ಮಾಯೆ. ಇಂತು ಸರ್ವವು ನಿನ್ನ ಮಾಯೆ. ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರನೊಳಕೊಂಡಿತ್ತು ಹೇಳಾ ಗುಹೇಶ್ವರಾ" ಎಂಬ ವಚನಾಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ರಾಜಸ, ಸಾತ್ವಿಕ, ತಾಮಸಾಹಂಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣ್ವಾದಿಗಳೇ ಮಾಯಾಧೀನರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕಾಯ ಬಲಿದಡೆ ಶರೀರಾಭಿಮಾನವು ಹೆಚ್ಚಿ ಮಾಯೆಯ ಪ್ರಭಾವವು ಅಧಿಕವಾಗಿಯೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳ ಪಟುತ್ವವೂ ಹೆಚ್ಚಿ ಪ್ರಪಂಚವಾಸನೆ ಹೆಚ್ಚುವುದರಿಂದ ಮಾಯೆ ಬಲಿದಡೆ ಛಾಯೆ ಬಲಿಯುವುದು, ಛಾಯೆ=ಪ್ರಪಂಚ ವಾಸನೆ. ಕಾಯ ಮಾಯಾ ಛಾಯೆ ಬಲಿದಡೆ ಸಿದ್ಧನವನಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ, ಈ ದೇಹ ಅದರ ಪ್ರಕೃತಿ ಗುಣಗಳು, ಮಾಯೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳಾದ ಅಹಂಕಾರಾದಿಗಳು ಪ್ರಪಂಚದ ಆಸೆ ವಾಸನೆಗಳು ಇವುಗಳ ಆಗಿನ ದಾಯವನು=ಫಲರೂಪವನ್ನು, ನೆಱೆ ಕಳೆದನಾದಡೆ— ಇತ್ಯಾದಿ.

39. **ಪದ್ಯ ೪೧೭.** "ಲೇಪಿಸಿದಹಂಕಾರವೇ ಪಶು....", ಇತ್ಯಾದಿ. ಆತ್ಮಯಾಗದ ವಿವರವನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಹಾರವಾಗಬೇಕಾದ ಪಶು ಅಹಂಕಾರವೆನ್ನುವುದು; ಮನಸ್ಸು ಎಂಬುದೇ ಯಾಗಸ್ತಂಭ— ಹಗ್ಗದಿಂದ ಪಶುವನ್ನು ಕಂಬಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುವಾಗ ಪಶುವೂ ಬಿಗಿಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ, ಕಂಬವೂ ಬಿಗಿಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ; ಮನಸ್ಸು ಏಕೀಭಾವದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಡುವುದು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಬಂಧಿಸುವ ಪಾಶ ಬಂಧಿಸುವ ಹಗ್ಗ, ಪವನಸ್ಥಾಪಿತ=ವಾಯುವನ್ನು ಕುಂಭಕಮಾಡುವುದು (ವಾಯುವಿನ ಹರಿದಾಟ ನಿಂತರೆ ಕಣ್ಣಾಲಿಗಳು ನಿಲ್ಲುವುವು, ಕಣ್ಣಾಲಿಗಳು

ಸ್ತಬ್ಧವಾದರೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಹರಿದಾಟ ನಿಲ್ಲುವುದು, ಆಗ ವಿವೇಕೋದಯ ವಾಗುವುದು)— ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಛೇದಿಸುವ ಶಸ್ತ್ರವೇ ಇದು. ವಿವೇಕೋದಯದಿಂದ ಸುಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗುವುದು. ಮಲತ್ರಯಗಳನ್ನೂ ಕರ್ಮತ್ರಯಗಳನ್ನೂ ಸುಡುವ ಬೆಂಕಿಯೇ ಇದು. ಇದರಿಂದ ಆತ್ಮನು ಶುದ್ಧನಾಗಿ ಅಂಗಸ್ವರೂಪನಾಗಿ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನದಿಂದ ಯಾಗಮಾಡುವ ಯಜಮಾನನಾಗುವನು. ಅಂಗ ಲಿಂಗಗಳ ಸಾಮರಸ್ಯವುಂಟಾಗುವುದು.

40. **ಪದ್ಯ ೪೧೮.** "ಮಿಥ್ಯವೆಲ್ಲವು ಹೋಮದಾಹುತಿ. . .", ಇತ್ಯಾದಿ. ಮದಮೋಹಾದಿ ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳು ಹೋಮದಾಹುತಿ; ಮಾಯಾಧೀನನಾಗಿ ಇಲ್ಲದುದನ್ನು ತಾನೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವುದು— ಇದೇ ಮಿಥ್ಯೆ— ಅಗ್ನಿಗೆ ಆಹುತಿಯಾಗತಕ್ಕದ್ದು (ಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ). ಆ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಸುಡದೆ ನಿಲ್ಲುವ ಶಿವತತ್ವವೆಂಬ ಸತ್ಯಾಂಶವೇ ತಾನು ಭುಂಜಿಸತಕ್ಕ ಪ್ರಸಾದ. ಆ ಶಿವತತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಆನಂದ ರಸಾಸ್ವಾದನೆಯೇ ತೃಪ್ತಿ. ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ ಆನಂದದ ಪರಿಣಾಮವೇ ತೃಪ್ತಿ. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪವೇ ತಾನೆಂದರಿವುದು—ತಾನಾಗುವುದು— ಫಲ.

41. **ಪದ್ಯ ೪೨೩.** "ಅನುಗೊಳಿಸಿದನು ಶೂನ್ಯಸಿಂಹಾಸನ ವಿದೆಂದದಕಿಟ್ಟು ಹೆಸರನು. .", ಇತ್ಯಾದಿ. ಶೂನ್ಯಸಿಂಹಾಸನ ಎಂದರೆ ಭಕ್ತನ ಪಶ್ಚಿಮ ಹೃದಯ ಸ್ಥಾನವು. ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಪರವಸ್ತು ಇರುವುದೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಕಾರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. 'ಶೂನ್ಯ' ಎನ್ನುವುದು ಪರವಸ್ತುವಿಗೇ ಹೆಸರು ಎಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. "ದಿವ್ಯ ಪ್ರಕಾಶದೊಳ್ ಮುಳುಂಗಿದುದೇ ಶೂನ್ಯಭಾವವೆಂದರ್ಥ." (ಶಿವ ಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕೆ, ೫ನೆಯ ಪಟಲ, ೩೮ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದ ಅರ್ಥ.) ವೀರಶೈವ ತತ್ವದಲ್ಲಿ ಆಚಾರಾದಿ ಷಡ್ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲದೆ, ಇನ್ನೂ ಮೂರು ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಶಿವಯೋಗ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವರಾದ್ದರಿಂದ ಆಯಾ ಲಿಂಗದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಅನುಭವವನ್ನು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಪಶ್ಚಿಮ ಹೃದಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತಾವು ಕಂಡ ಶಿವಪ್ರಕಾಶದ ವ್ಯಕ್ತರೂಪನಾದ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವನ್ನು ಆ ಶೂನ್ಯಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಲು ಏರ್ಪಾಟು

ಮಾಡಿದರು. ಆಧಾರ, ಸ್ವಾಧಿಷ್ಠಾನಾದಿ ಷಟ್ಚಕ್ರಗಳಲ್ಲಿ ರಂಜಿಸುವ ಲಿಂಗಗಳನ್ನೂ ಚಂದ್ರನಾಡಿ, ಸೂರ್ಯನಾಡಿ, ಸುಷುಮ್ನಾ ನಾಡಿಗಳನ್ನೂ, ಕುಂಡಲಿನೀ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ತೋರಿಸುವಂತೆ ರಚನೆ ಮಾಡಿದರು. ಲಿಂಗಗಳ ಜ್ಯೋತಿ ಈ ರೀತಿ ಇರುವುದೆಂದು ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. "ಪ್ರಾಣಲಿಂಗದ ಕಳೆ ಎಂದಡೆ, ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಎಳೆಯ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿರ್ಪುದು ನೋಡಾ. ಸ್ವಾಧಿಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಪೌರ್ಣಿಮೆಯ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿರ್ಪುದು ನೋಡಾ. ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ ಮಣಿಪೂರಕ ದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿನ ಲತೆಯಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿರ್ಪುದು ನೋಡಾ. ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವು ಅನಾಹತದಲ್ಲಿ ಸ್ಫಟಿಕದ ಶಲಾಕೆಯಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿರ್ಪುದು ನೋಡಾ. ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವು ವಿಶುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಮೌಕ್ತಿಕದ ಗೊಂಚಲಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿರ್ಪುದು ನೋಡಾ. ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವು ಆಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ರತ್ನದೀಪ್ತಿಯಂತೆ ಬೆಳಗು ತ್ತಿರ್ಪುದು ನೋಡಾ. ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವು ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿ ಯಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿರ್ಪುದು ನೋಡಾ. ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವು ಶಿಖೆಯಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ತಾರೆಯಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿರ್ಪುದು ನೋಡಾ. ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಉಳಕ ನಕ್ಷತ್ರ ದಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿರ್ಪುದು ನೋಡಾ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವು." (ಅಖಂಡೇಶ್ವರ ವಚನ.) ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕೆಯಲ್ಲಿ ೫ನೆಯ ಪಟಲ, ೧೦ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ:—

"ಪೂರ್ಣೇಂದುಬಿಂಬಮಿವ ಸನ್ಮಣಿದೀಪಿಕೇವ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸೂರ್ಯ ಇವ ವಹ್ನಿಶಿಖೇವ ನಿತ್ಯಂ । ವಿದ್ಯುತ್ಪ್ರಭೇವ ಶಿವಲಿಂಗಮಹೋ ವಿಚಿತ್ರಂ ಲಕ್ಷ್ಯಾಂತರೇ ಜ್ವಲತಿ ಪಶ್ಯತು ಚಕ್ಷುರಗ್ರೇ ॥"

ಬಸವಣ್ಣನವರು ಆಯಾ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲು ಕನಕ, ಮರಕತ ಮುಂತಾದ ಮುಖ್ಯವಾದ ಮಣಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಶೂನ್ಯಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದರು.

ಶಬ್ದಕೋಶ

ಅ

ಶಬ್ದ	ಸಂಖ್ಯೆ	ಅರ್ಥ
ಅಕ್ಕಜ	೧೨೩	ಆಶ್ಚರ್ಯ
ಅಕ್ಕಱು	೧೨೩	ಪ್ರೀತಿ
ಅಂಗವಟ್ಟ	೬೪	ಅಂಗಸೌಷ್ಠವ, ದೇಹರಚನೆ
ಅಂಗವಣೆ	೨೮೭	ಪರಾಕ್ರಮ
ಅಗ್ಗದ	೩೭೨	ಹೆಚ್ಚಿನ, ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ
ಅಗ್ಗಳೆಯತನ	೨೫೭	ಹಿರಿಯತನ
ಅಟಮಟಗತನ	೧೬೧	ಮೋಸ
ಅಟಮಟಿಸು	೩೫೨	ಉಪಾಯದಿಂದ ಬಿಡಿಸು
ಅಡಬಳ	೧೮೬	ಮಾಂಸ
ಅಡರು	೧೩	ಹತ್ತು
ಅಡಸು	೩೨೪	ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗು
ಅಡ್ಡಣಿಗೆ	೪೪೯	ಮುಕ್ಕಾಲು ಮಣೆ
ಅಣಕ	೧೯೫	ಹಾಸ್ಯ, ಕುಚೋದ್ಯ
ಅಣೆ	೪೦೭	ಚುಚ್ಚು
ಅರ್ತಿ	೫೪	ಪ್ರೀತಿ
ಅತುಳ	೧೯೯	ಹೆಚ್ಚಾದ, ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ
ಅರ್ಥ	೩೩	ಹಣ, ದ್ರವ್ಯ
ಅರ್ಥಿ	೩೩	(ಹಣವನ್ನು) ಯಾಚಿಸುವವನು
ಅದಟು	೨೫	ಪರಾಕ್ರಮ
ಅಂದವಿಗರು	೩೧೭	ರೂಪಿಗಳು
ಅನುಕರಿಸು	೬೦	ಅನುಕರಣ ಮಾಡು, ಹೇಳಿ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಮಾಡು
ಅನುಗೂಡಿ	೩೮೩	ಸಿದ್ಧರಾಗಿ (ಕಾರ್ಯವನ್ನು) ಕೈಕೊಂಡು
ಅನುಭಾವಿ	೧೨೮	ಅನುಭವವುಳ್ಳವ, ಜ್ಞಾನಿ
ಅನ್ಯಾಪದೇಶ	೨೪೬	ಬೇರೆ ರೀತಿ

ಅಱತವು	೧೫೭	ಬತ್ತಿದವು
ಅರಿದು	೨೨	ಅಸಾಧ್ಯ
ಅಱಿವು	೨೧	ತಿಳಿವಳಿಕೆ, ಜ್ಞಾನ
ಅಱೆಯಟ್ಟು	೪೩೨	ಓಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗು
ಅಲಂಪು	೩೬೪	ಸಂತೋಷ
ಅಸಿಯ	೬೫	ತೆಳುವಾದ
ಅಳಬಳ	೧೪೬	ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ
ಅಳಲು	೨೫೮	ದುಃಖ
ಅಳವಿ	೬೮	ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಶಕ್ತಿ
ಅಳಿವುದೇ	೮೭	ನಷ್ಟವಾಗುವುದೇ
ಅಳುಕಿ	೩೭೩	ಭಯಪಟ್ಟು
ಅಳುಪು	೭೬	ಆಸೆಪಡು

ಆ

ಆಡುವೊಲ	೫೩	ಆಟದ ಬಯಲು
ಆಣತಿ	೩೫೦	ಅಪ್ಪಣೆ, ಆಜ್ಞೆ
ಆತು	೧೨೨	ಒದಗಿ, ಸೇರಿ (ಧಾತು—ಆನು)
ಆನು	೨೭೮	ಎದುರಿಸು, ಪ್ರತಿಭಟಿಸು
ಆಯತ	೧೦೦	ವಿಸ್ತಾರ
ಆರವೆ	೩೦೬	ಆರಾಮು, ತೋಟ
ಆಱೆನು	೧೩೪	ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ, ಸಮರ್ಥನಲ್ಲ
ಆರೂಢ	೪೦೫	ಏರಿರುವಿಕೆ, ಪಡೆದಿರುವಿಕೆ
ಆರೋಗಣೆ	೪೪೨	ಭೋಜನ, ಊಟ
ಆಲಿ	೨೪೯	ದೃಷ್ಟಿ, ನೋಟ (ಕಣ್ಣುಗುಡ್ಡೆ)
ಆಲೋಕಿಸು	೧೪೪	ನೋಡು, ಈಕ್ಷಿಸು
ಆವರಿಸಿ	೩೨೧	ಗ್ರಹಿಸಿ (ಅವಗ್ರಹಿಸಿ)
ಆಸನ್ನಿಸು	೨೧೬	ಸೇರು, ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗು, ಬರು
ಆಸಱು	೧೫೮	ಬಳಲಿಕೆ
ಆಳ್ದನ	೨೭೯	ಯಜಮಾನನ
ಆಳಾಪಿಸು	೫೫	ಆಲೋಚಿಸು

ಇ

ಇಕ್ಕೆ	೨೬೮	ಮನೆ, ವಾಸಸ್ಥಳ
ಇಂಗಿತ	೧೪೪	ಮನೋಭಾವ

ಇಟ್ಟಣಿಸಿ	೧೪೩	ಗುಂಪು ಸೇರಿ
ಇಡಿದ	೩೧	ತುಂಬಿದ
ಇನಿಯಳು	೨೦	ಪ್ರಿಯಳು, ಮಡದಿ
ಇಂಬಿನಲಿ	೨೦೫	ಚೆನ್ನಾಗಿ
ಇರವು	೧೦೮	ಸ್ಥಿತಿ

ಈ

ಈಡಾಡು	೯೪	ಬಿಡು, ಬಿಸುಡು
ಈಪ್ಸಿತಾರ್ಥ	೧೯೮	ಮನಸ್ಸಿನ ಬಯಕೆ
ಈಸು	೨೮೫	ಇಷ್ಟು

ಉ

ಉಕ್ಕಲಿಸು	೨೭೯	ಮೀರು, ಕೈಮೀರು
ಉಗ್ಘಡಣೆ	೬೬	ಘೋಷ
ಉತ್ತರಾಯಿ	೨೨೯	ದೂರದವರು, ಪರಕೀಯರು
ಉಪಟಳ	೩೭೪	ಹಿಂಸೆ, ದುಃಖ
ಉಪಮಿಸು	೨೯೩	ಹೋಲಿಸು
ಉಮ್ಮಳಿಕೆ	೯೭	ವ್ಯಥೆ, ಕಳವಳ
ಉಱುಬಿ	೧೬೯	ಹೆಚ್ಚಾಗಿ
ಉಱುವ	೬೫	ಒಪ್ಪುವ

ಎ

ಎಕ್ಕೆವಿಂಡು	೨೭೨	ದೊಡ್ಡ ಗುಂಪು (ಶಿಷ್ಯ ಸಮೂಹ)
ಎಗ್ಗತನ	೧೪೩	ದಡ್ಡತನ
ಎಡೆ	೨೩೩	ಸ್ಥಳ
ಎಡೆವಱಿ	೨೩೦	ನಾಶವಾಗು, ಬಿಟ್ಟುಹೋಗು
ಎರವು	೨೨೨	ಸಾಲ
ಎಱಕ	೮೨	ಪ್ರೀತಿ
ಎಱೆಯ	೨೯೪	ಯಜಮಾನ, ಒಡೆಯ, ಕಾಪಾಡುವವನು
ಎಱೆವಾಲು	೨೭೦	ಎರೆಯುವ ಹಾಲು, ಪಾತ್ರೆಯಿಂದ ಕುಡಿಸುವ ಹಾಲು
ಎವೆ	೪೩೧	ರೆಪ್ಪೆ

ಏ

ಏಡಿಸು	೩೯೮	ಹಾಸ್ಯಮಾಡು, ತಿರಸ್ಕರಿಸು
ಏಸಜಿ	೩೭೬	ಎಷ್ಟರ
ಏಳಿಸು	೨೮೩	ನಿಂದಿಸು, ಹಾಸ್ಯಮಾಡು

ಒ

ಒಕ್ಕು	೨೩೯	ಚೆಲ್ಲಿ, ಹಂಚಿ
ಒಚ್ಚತವಾಗಿ	೩೮೦	ಅಚ್ಚುಗಟ್ಟಾಗಿ, ಚೆನ್ನಾಗಿ
ಒಡ್ಡವಣೆ	೨೭೮	ರೀತಿ, ಸ್ವರೂಪ
ಒಡ್ಡೈಸು	೩೨೯	ರಾಶಿಮಾಡು
ಒರೆದ	೧೭, ೪೬೨	ಲೇಪಿಸಿದ
ಒಲವು	೧೧	ಪ್ರೀತಿ
ಒಲಹು	೪೩೧	ಇತ್ತ ಅತ್ತ ಚಲಿಸು, ತೂಗಾಡು, ತೊನೆದಾಟ, ಒಲಪು
ಒಸೆದು	೧೨	ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ, ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ

ಓ

ಓಜೆ	೮೯	ರೀತಿ, ಕ್ರಮ, ನಡತೆ
ಓತು	೧೦೩	ಪ್ರೀತಿಪಟ್ಟು, ಸೋತು
ಓರಂತೆ	೩೬೦	ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ, ಚೆನ್ನಾಗಿ
ಓವಿ	೮೨	ಪ್ರೀತಿಯಿಟ್ಟು, ರಕ್ಷಿಸಿ
ಓಸರಿಸು	೨೩೦	ಓರೆಮಾಡು (ತೊಲಗು)

ಕ

ಕಚ್ಚಟ	೧೬೪	(ಕಕ್ಷಾಪಟ) ಕೌಪೀನ
ಕಡದುಱು	೫೮	ಕಣಜ
ಕಡವಸ	೧೫೪	(ಚರ್ಮ) ಕೃಷ್ಣಾಜಿನ
ಕಡುಹು	೨೯೨	ಬಲ, ಹೆಚ್ಚಿಕೆ
ಕಡೆಯನು	೩೯೨	ಕೊನೆಯನ್ನು (ಮೋಕ್ಷವನ್ನು), ಲಯವನ್ನು
ಕಂಡಿ	೪೩೫	ವೇಷ, ಸ್ಥಿತಿ
ಕಣ್ಣಕಿಸುರು	೧೨೩	ದೃಷ್ಟಿದೋಷ
ಕತ	೧೯೪	ನೆಪ, ಕಾರಣ
ಕನ್ಯಾವಾಡ	೫೫	ಅಂತಃಪುರ

ಕರಣಗಳು	೧೧೫	ಇಂದ್ರಿಯಗಳು
ಕರು	೨೫೧	ಪುತ್ತಳಿ, ಎರಕದ ಬೊಂಬೆ
ಕವಲುವಟ್ಟೆ	೩೬	ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗ, ಅಡ್ಡದಾರಿ
ಕಳ	೩೨	ಯುದ್ಧರಂಗ
ಕಾಕರು	೧೪೯	ನೀಚರು
ಕಾಗುದುರೆ	೩೧೧	ನೀಚ ಜಾತಿಯ ಕುದುರೆ
ಕಾರಣಕನ್ಯೆ	೫೭	ಅವತಾರಮಾಡಿದ ಹೆಂಗಸು, ಉದ್ದೇಶಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಮನುಷ್ಯಾಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದವಳು
ಕಾರಣೆ	೩೧	ಗೋಡೆಯ ಕೆಳಭಾಗಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರವಾಗಿ ಎಳೆಯುವ ಕೆಂಪು ಗೆರೆ
ಕಾಳುಮತಿ	೧೭೧	ನೀಚಬುದ್ಧಿ
ಕಾಹು	೯೩	ಕಾವಲು
ಕಿಸುಕುಳ	೩೦೯	ತುಚ್ಛ, ಅಲ್ಪ
ಕೀಲಣ	೧೮೬	ತಂತ್ರ (?)
ಕೀಸು	೧೬೭	ಗೀರು, ಕೆತ್ತು
ಕ್ರೀ	೧	ಕ್ರಿಯೆ
ಕುಡಿವರಿದು	೧೭೯	ಬಳ್ಳಿಬಳ್ಳಿಯಾಗಿ
ಕುತ್ತ	೫	ರೋಗ
ಕೆಲದ	೫೭	ಸಮೀಪದ, ಪಕ್ಕದ
ಕೆಲವಟ್ಟಲು	೪೪೯	ತಟ್ಟೆಯ ಸುತ್ತ ಇಡುವ ಬಟ್ಟಲು
ಕೇಳಿ	೧೨೬	ಕ್ರೀಡೆ
ಕೇಣ	೩೫೦	ಮತ್ಸರ, ದುರಾಸೆ, ದೋಷ
ಕೇವಣ	೪೨೩	(ಕ್ಷೇಪಣ) ಸೇರಿಸುವಿಕೆ, ಬಂಧಿಸುವಿಕೆ
ಕೈದು	೨೮೦	ಆಯುಧ
ಕೈವಾರ	೨೮೪	ಹೊಗಳಿಕೆ
ಕೊಳುಕೊಡೆ	೨೧೯	ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತರುವುದು, ವಿವಾಹಸಂಬಂಧ
ಕೋಟರ	೨೫೩	ಪೊಟ್ಟರೆ
ಕೋಟಲೆ	೭೪	ತೊಂದರೆ
ಕೋಡ	೪೩೨	ದಾನಮಾಡುವ
ಕೋಳ	೨೭೩	ಸಂಕೋಲೆ
ಕೋಳುವೋಗು	೨೭೩	ಗುರಿಯಾಗು, ತುತ್ತಾಗು, ಸೋಲು

ಖ

ಖಡ್ಡತನ	೨೭೫	ನೀಚತನ, ಮೂರ್ಖತೆ, ಖಂಡಿತತನ
ಖಂಡೆಯ	೪೦೪	ಕತ್ತಿ
ಖತಿ	೧೬೦	ಮನಸ್ಸಿನ ಉದ್ರೇಕ
ಖಾತಿ	೨೩	ಕೋಪ
ಖುಲ್ಲತನ	೧೩೫	ನೀಚತನ
ಖೋಡಿಗಳೆ	೨೭೭	ತಪ್ಪು ಹುಡುಕು, ದೂಷಿಸು

ಗ

ಗಡಣಿಸು	೪೪೯	ರಾಶಿಮಾಡು
ಗರುವ	೩೫೪	ಯೋಗ್ಯ, ಗೌರವವುಳ್ಳವ
ಗಸಣಿ	೧೫೦	ತೊಂದರೆ
ಗಸಣಿ	೩೯೩	ಸ್ಥಿತಿ, ರೀತಿ
ಗಾಜು	೯೬	ತಪ್ಪು, ಅಪರಾಧ
ಗುಡ್ಡ	೨೭೨	ಶಿಷ್ಯ
ಗುಡಿ	೭೫	ಮಂಟಪ

ಘ

ಘಟಣೆ	೩೫೨	ಪ್ರಾಪ್ತಿ
ಘುಡಾವಣೆ	೬೬	ಮೃದಂಗಧ್ವನಿ, ವಾದ್ಯಧ್ವನಿ
ಘೂರ್ಮಿಸು	೨೯೦	ಗದರಿಸು, ಗರ್ಜಿಸು

ಚ

ಚರವನು	೩೧೯	ಜಂಗಮಾಕಾರವನ್ನು
ಚಳತೆ	೧೪೬	ಚಾಂಚಲ್ಯ
ಚಳಿಯ	೩೧	ಚಿಮುಕಿಸುವುದು
ಚಾಟು	೧೬೦	ಚಮತ್ಕಾರ, ಚತುರ
ಚೌಮಾಳಿಗೆ	೭೩	ಮೇಲಂತಸ್ತಿನ ಚಚ್ಚೌಕವಾದ ಮಂಟಪ ಅಥವಾ ದೊಡ್ಡ ಮಂದಿರ
ಚಿಮ್ಮುರಿ	೬೫	ಎಳೆದು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ ಗಂಟು
ಚೂಣಿ	೪೫೩	ಅಗ್ರ, ಮುಂಭಾಗ

ಜ

ಜಗುಳಿ	೧೮೧	ಜಾರಿ
ಜಂಗುಳಿ	೫೩	ಗುಂಪು, ಸಮೂಹ

ಜಾತಿಜಾಣಿಕೆ	೧೪೩	ಸಹಜವಾದ ಜಾಣತನ
ಜಾತ್ಯಶ್ವ	೩೧೧	ಒಳ್ಳೆಯ ಜಾತಿಯ ಕುದುರೆ
ಜಾವಳಿಗ	೮೫	ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯ
ಜಿನುಗುಮತಿ	೧೬೪	ತುಚ್ಛವಾದ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು, ಅಲ್ಪಮತಿ
ಜೋಗವಿಸು	೧೦೨	ಸೇರಿಕೊ

ಥ

ಥಾಳಕತನ	೮೨	ಚಮತ್ಕಾರ, ಥಳುಕು

ತ

ತರ್ಕೈಸಿ	೩೩೫	ಆಲಿಂಗಿಸಿ, ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು
ತತ್ತವಸರ	೩೨೧	ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕೆಲಸ (ತತ್ತ + ಅವಸರ ಧಾತು — ತರು)
ತಮಂಧ	೪೭	ಕಗ್ಗತ್ತಲೆ
ತರಹರ	೪೨	ಮನಶ್ಶಾಂತಿ, ಮನಸ್ಥೈರ್ಯ, ಸಮಾಧಾನ
ತವಕ	೧೫೨	ಆಸೆ, ವೇಗ
ತವನಿಧಿ	೩೮೬	ಭಂಡಾರ
ತಳಿತ	೧೪೧	ಹೊಂದಿದ
ತಳುವು	೩೧೯	ತಡಮಾಡುವುದು, ತಡ
ತಾಮರಸ	೧೭೮	ತಾವರೆ
ತಾಜಿದ	೪೧೬	ಬತ್ತಿಹೋಗದ, ಒಣಗಿಹೋಗದ
ತಿಟ್ಟವಿಟ್ಟತು	೧೦೭	ಚಿತ್ರದಂತೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತು, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೊಳೆಯಿತು
ತಿಣ್ಣನೆ	೧೦೭	ಹೆಚ್ಚಾಗಿ
ತಿಮಿರ	೧೭೮	ಕತ್ತಲೆ
ತೀಡು	೨೩೭	ಬೀಸು, ಆಗುಮಾಡು, ತರು
ತೀವಿ	೩೦	ತುಂಬಿ, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ
ತೂಪಿಜಿ	೧೨೩	ಉಃಪ್ ಎಂದು ಊದು
ತೂರ್ಯೋದ್ಧಾರ	೬೭	ವಾದ್ಯಧ್ವನಿ
ತೆಂಕ	೨೮	ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕು
ತೆಕ್ಕೆ	೨೭೯	ಆಲಿಂಗನ
ತೆತ್ತಿಗ	೪೫೬	ಆಪ್ತಸ್ನೇಹಿತ, ಸಮೀಪದ ಬಂಧು
ತೆತ್ತಿಸು	೨೫೨	ಬಂದು ಸೇರು

ತೆತ್ತವಣೆ	೨೧೪	ಜೋಡಣೆ
ತೆರೆ	೩೬೭	ಚರ್ಮದ ಸುಕ್ಕು, ಮಡಿತೆ
ತೊನಹು	೪೩೧	ತೂಗಾಟ
ತೋಟಿ	೨೭೫	ಹೋರಾಟ, ಕಾದಾಟ

ದ

ದಂಡಿ	೪೩೫	ವೈಪರೀತ್ಯ, ವಿಪರೀತ ವರ್ತನೆ
ದಂದುಗ	೩೩೭	ತೊಂದರೆ, ಕಾಟ
ದಾಯ	೨೧೮	ಆಸ್ತಿ
ದಾಯಿಗ	೪	ಭ್ರಾತೃ, ಭಕ್ತ (ಧಾರ್ಮಿಕ, ಮೋಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷಿ)
ದಾವಾನಳ	೧೪೧	ಕಾಳ್ಕಿಚ್ಚು
ದಾಸೋಹತನ	೨೧೨	ದಾಸನ ಭಾವ, ಭಕ್ತಭಾವ
ದಾಳಿ	೩೭೪	ಮುತ್ತಿಗೆ
ದುರಿತ	೧೮	ಪಾಪ
ದುಸ್ತರ	೨೪	ಅಸಾಧ್ಯ
ದೂಪಿಸು	೧೫೩	ಬಳಲು, ಆಯಾಸಹೊಂದು
ದೂರಿಸು	೧೫೯	ವ್ಯಥೆಪಡು
ದೇಸಿಗ	೧೮೧	ಊರಿಂದೂರಿಗೆ ಅಲೆಯುವವ, ಭಿಕಾರಿ
ದೊಠಾರತನ	೨೭೭	ಮೂರ್ಖತನ, ಹಠ

ಧ

ಧಾವತಿ	೧೬೭	ಆತುರ, ತವಕ

ನ

ನಟ್ಟುವಿಗತನ	೧೪೯	ನಟನವೃತ್ತಿ
ನಿಚ್ಚ	೧೦೩	ನಿತ್ಯ, ದಿನವೂ
ನಿಚ್ಚಟರು	೩೮೩	ದೃಢಮನಸ್ಕರು, ಚಿತ್ತಸ್ಥೈರ್ಯವುಳ್ಳವರು
ನಿಟ್ಟೊಡಲು	೪೩	ಉದ್ದವಾದ ದೇಹ
ನಿಧಾನಿಸು	೧೯೨	ಆಲೋಚಿಸು
ನಿಪ್ಪಸರ	೪೦೬	ಕ್ರೂರವಾದ, ಪ್ರಬಲವಾದ
ನಿಬ್ಬೆಱಗು	೨೪೮	ರೆಪ್ಪೆಹೊಡೆಯದ ದೃಷ್ಟಿ
ನಿರ್ಭಾವದ	೨೪೫	ಭಾವವಿಲ್ಲದ, ಮನಸ್ಸು ಲಯವಾದ

ನಿರಾಕುಳ ೧೦ ವ್ಯಸನವಿಲ್ಲದ
ನಿರಾಳ ೧೦ ಶಾಂತವಾದ ಬಾಧೆಗಳಿಲ್ಲದ
ನಾಗವಾಸ ೬೨ ನಾಟ್ಯಗಾರರ ಮನೆ, ನಾಟ್ಯಗಾತಿಯರ ಗುಂಪು
ನಾರಂಗ ೩೦ ಕಿತ್ತಿಳೆ
ನಿಲವು ೧೮೭ ಸ್ಥಿತಿ, ಔನ್ನತ್ಯ
ನಿರ್ಲೇಪನು ೨೮೦ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದವನು, ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲದವನು
ನಿರ್ವಾಣ ೩೪೦ ಬತ್ತಲೆ, ಮುಕ್ತಿ
ನಿರ್ವಯಲು ೨೬೬ ಬಯಲಾಗುವುದು, ಲಿಂಗೈಕ್ಯ, ಮುಕ್ತಿ
ನಿಶ್ಚಳ ೧೦ ಚಲಿಸದ, ಸ್ಥಿರ, 'ಕೂಟಸ್ಥ'
ನೀಱೆ ೯೬ ಸುಂದರಿ
ನೆಗಳು ೮೯ ಮಾಡು
ನೆನಹು ೪೦ ಧ್ಯಾನ
ನೆಮ್ಮುಗೆ ೧೬೯ ಸಂಬಂಧ
ನೆರಹು ೮೮ ಕೂಡಿಸು (ಕೂಡಿಸಿ ಹೇಳು)
ನೆಲಸುಗ್ಗಡಣೆಕಾರರು ೪೨೯ ಪಾದಾವಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುವವರು
ನೇಸಱು ೧೧೩ ಸೂರ್ಯ
ನೇಹ ೧೪೫ ಸ್ನೇಹ, ಪ್ರೀತಿ
ನೈವಾರಿಸು ೩೫೨ ನಿವಾರಿಸು

ಪ

ಪಕ್ಕ ೧೮೬ ರೆಕ್ಕೆ
ಪಚ್ಚು ೨೦೫ ಪಿಸುಮಾತು ಆಡು
ಪತಿಕರಿಸಿ ೧೩೧ ಒಲಿದು
ಪಟು ೯೩ ಆರೋಗ ದೃಢಕಾಯ
ಪರಕಲಿಸಿ ೧೫ ಸುತ್ತಲೂ ಹರಡಿ
ಪರಿಕರಣೆ ೪೨೬ ಸಿದ್ಧತೆ, ವ್ಯವಸ್ಥೆ
ಪರಿಕಿಸು ೧೬೫ ಆಲೋಚಿಸು
ಪರಿಚರಿಸಿ ೫೫ ಸೇವೆಮಾಡಿ — ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ, ವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡಿ
ಪರಿಪರಿವ ೪೩೯ ದಿಕ್ಕುದಿಕ್ಕಿಗೆ ಓಡುವ
ಪರಿಮಿತ ೩೩೯ ಮಿತಗೋಷ್ಠಿ, ಪ್ರಮುಖರ ಸಭೆ
ಪರಿವಿಡಿ ೩೫೪ ಕ್ರಮ

ಪರುಠವಿಸು	೩೨೯	ವಿವರಿಸು, ವಿಸ್ತರಿಸು
ಪಲ್ಲವಿಸಿ	೧೩೫	ಹೆಚ್ಚಿ
ಪಾತ್ರದ	೧೦೨	ನಾಟ್ಯದ
ಪಾಷಾಣ	೨೭೬	ಕಲ್ಲು, ಶಿಲೆ
ಪೂರವಿಸು	೧೧೮	ತುಂಬು
ಪೂವಲಿ	೩೧	ರಂಗವಲ್ಲಿ
ಪೈಜೆ	೨೫	ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ

ಬ

ಬಗೆಬಂದ	೧೩೧	ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಕಾದ
ಬಟ್ಟೆ	೧೭೮	ಮಾರ್ಗ, ದಾರಿ
ಬಂದಿಕಾರ	೧೬೧	ಕಳ್ಳ
ಬನ್ನ	೯೮	ಭಂಗ, ಸೋಲು
ಬಱನು	೪೨೫	ಕ್ಷಾಮ, ಬರ (ಅತಿಯಾದ ಆಸೆ)
ಬಣಗ	೨೮೮	ಅಪ್ರಯೋಜಕ, ಅರಿಯದವ
ಬಱಿದೆ	೯೨	ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ
ಬಱಿಮಾತು	೨೩	ವ್ಯರ್ಥವಾದ ಮಾತು
ಬಲ್ಲಹ	೧೫೫	ವಲ್ಲಭ, ಸ್ವಾಮಿ
ಬಲುಹು	೧೮೭	ಶಕ್ತಿ
ಬಸವಳಿ	೧೫೩	ಶಕ್ತಿಗುಂದು
ಬಳಿಯಟ್ಟು	೩೨೩	ದೂತನನ್ನು ಕಳುಹಿಸು
ಬಾತಡೆ	೯೪	ಉಬ್ಬಿದರೆ
ಬಾಯ್ದೆರೆ	೧೫	ತುಟಿ
ಬಾಣಸ	೧೮೬	ಅಡಿಗೆ
ಬಿಂಕಕಾಱ	೭೦	ಜಂಬಗಾರ, ಗರ್ವಿಷ್ಠ
ಬಿತ್ತರ	೪೪	ವಿವರ, ವಿಸ್ತಾರ
ಬಿಡಮಾಡಿ	೩೭೪	ಬಿಡುವಂತೆ ಮಾಡಿ
ಬಿನುಗು	೩೫೯	ಕೀಳು
ಬಿಱುಬು	೪೦೩	ಕಾಠಿನ್ಯ (ಪ್ರಬಲ)
ಬಿಱುವೊಯ್ಲು	೪೦೨	ಪ್ರಬಲವಾದ ಹೊಡೆತ
ಬೀಯ	೪	ವ್ಯಯ
ಬುಲ್ಲವಿಸು	೨೨	ಮರುಳುಮಾಡು, ಮೋಹ ಹುಟ್ಟಿಸು, ಉಬ್ಬಿಸು (ಪುಸಲಾಯಿಸು)
ಬೆಗಡುಗೊಳ್	೮೧	ಹೆದರು

ಬೆದೆ	೧೦೭	ಬಿತ್ತನೆ
ಬೆಬ್ಬಳಗೊಂಡು	೪೩೫	ಗಾಬರಿಗೊಂಡು
ಬೆಸನು	೧೦೩	ಅಪ್ಪಣೆ
ಬೆಸಲಾದಂತೆ	೨೭೨	ಈದಂತೆ, ಹಡೆದಂತೆ
ಬೆಸುಗೆ	೩೫	ಹೊಂದಿಕೆ, ಕೂಡಿಕೆ
ಬೆಳವಿಗೆ	೧೦೭	ಬೆಳೆವಳಿಗೆ
ಬೆಳೆನೀರ್	೧೩	ಮರಕ್ಕೆ ಎರೆಯುವ ನೀರು
ಬೋನ	೪೫೦	ಅನ್ನ
ಬೇವಸ	೨೪೫	ತೊಂದರೆ, ದುಃಖ, ಚಿಂತೆ
ಬೋಳೆಯರು	೧೫೫	ದೇವತೆಗಳು
ಬೋಳೈಸು	೮೧	ಸಮಾಧಾನಮಾಡು

ಭ

ಭಣಿತೆ	೨೯೭	ಮಾತು (ಮಾತಿನ ರೀತಿ)
ಭರಭಾರ	೩೪೪	ಹೆಚ್ಚಾದ ಭಾರ
ಭವ	೧೬	ಜನ್ಮ, ಸಂಸಾರ
ಭವಭಾರಿ	೨೭೪	ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತವನು, ಸಂಸಾರಿ
ಭವರೋಗಿ	೨೮೯	ಜನನ ಮರಣಗಳೆಂಬ ರೋಗವುಳ್ಳವನು
ಭವಿ	೨೪೧	ವೀರಶೈವದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆಯದವನು
ಭ್ರಾಮಕದ ನುಡಿ	೧೭೮	ಹುಚ್ಚು ಮಾತು, ಅಸಂಬದ್ಧವಾದ ಮಾತು
ಭಾವೆ	೩೭	ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವಳು
ಭುಲ್ಲವಣೆ	೧೧೦	ಮೋಹ
ಭೂತಿ	೧೫೪	ವಿಭೂತಿ
ಭೋಗಾರುಹ	೩೧೬	ಸುಖದಾಯಕ

ಮ

ಮಕರಿಸು	೧೪೮, ೨೫೩	ಒತ್ತು, ಹೆಚ್ಚು, ವರ್ಧಿಸು (?)
ಮಂಡಿಸಿ	೩೦೭	ಕುಳಿತು
ಮಮಕರಿಸಿ	೨೫೩	ಅಹಂಕರಿಸಿ
ಮರುಳಾಡು	೯೨	ದೂರು, ನಿಂದಿಸು
ಮಱವೆ	೨೦೩	ಅಜ್ಞಾನ
ಮಲೆವುತ	೨೭	ಗರ್ವಿಸುತ್ತ
ಮುಸಕ	೧೫೭	ವಿಜೃಂಭಣೆ

ಮಾರ್ಕೊಂಡು	೧೯೨	ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ, ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ
ಮಾಡ	೩೯೮	ಮನೆ (ಮಹಡಿ)
ಮಾಣಿಸು	೨೫೮	ಹೋಗಲಾಡಿಸು, ನಿವಾರಿಸು
ಮಾದುದು	೧೫೭	ಹೋಯಿತು, ಅಡಗಿತು (ಧಾತು — ಮಾಣ್)
ಮಾಱಾಂತು	೪೦೭	ಎದುರಾಗಿ, ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿ
ಮಿಡುಕು	೧೦೦	ಅಲ್ಲಾಡು, ಚಲಿಸು
ಮಿಱುಪ	೬೫	ಹೊಳೆಯುವ
ಮುಟ್ಟಲಿ	೩೫೪	ಕಡೆತನಕ (ಮುಗಿಯುವತನಕ)
ಮುಗುಳು	೧೧೫	ಮೊಗ್ಗು
ಮುಡುಬ	೨೫೦	ಹೆಳವ
ಮುಡುಹು	೪೦೪	ಭುಜ
ಮುಂಗುಡಿ	೪೨೯	ಮುಂಭಾಗ
ಮುರುಟಿಸು	೩೮	ಕುಗ್ಗಿಸು
ಮುತ್ತು	೩೮	ಮುಪ್ಪುವಡೆದು, ಮುಪ್ಪಾಗಿ (ಧಾತು — ಮುದು)
ಮುರಿದು	೯೦	ತಿರುಗಿ
ಮುಱಿವಡೆದ	೧೬೯	ಸೋತ, ಅವಮಾನಿತಳಾದ, ಭಂಗಪಟ್ಟ
ಮುಂತೆ	೨೭	ಮೊದಲು
ಮೇಳ	೧೨೮	ಜೊತೆ, ಸಹವಾಸ
ಮೇಳಾಪ	೧೧೨	ಸೇರಿಕೆ
ಮೊಗಸಿ	೧೧೭	ಶ್ರಮಿಸಿ (?) ಸಾಧನೆಮಾಡಿ (?)
ಮೊಗ್ಗು	೨೮೬	ಇಂದ್ರಜಾಲ
ಮೋಡಿ	೪೦೫	ರೀತಿ, ಕ್ರಮ, ವರಸೆ
ಮೋಹಿಸಿ	೪೬೩	ಸೇರಿ, ಗುಂಪುಕೂಡಿ

ರ

ರಟ್ಟು	೯೯	ಪ್ರಚಾರ, ಬಹಿರಂಗ
ರಾಗ	೨೮೯	ಅನುರಕ್ತಿ, ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ
ರಾಘೆ	೩೧೧	ತೊಡೆ
ರುಚಿ	೧೨	ಕಿರಣ, ಕಾಂತಿ

ಱ

ಱೋಡಾಡು	೧೬೫	ಹಾಸ್ಯಮಾಡು, ಕಾಡು

ಲ

ಲಾಕುಳ	೧೫೪	ದಂಡ, ದೊಣ್ಣೆ
ಲಾಗಿಸು	೩೦೦	ಮುಂದುವರಿ
ಲಾಗು	೩	ಲಾಘವ, ಸುಲಭ
ಲೋಗರು	೩	ಜನರು, ಲೋಕದವರು
ಲೋಚು	೧೬೪	ಲುಂಛನ, ತಲೆಯ ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಕೀಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು

ವ

ವಹಣಿ	೬೬	ವಿಡಾಯ (ಜೋಕು ?)
ವಾಸಿ	೧೬೭	ಕೀರ್ತಿ
ವಾಸಿಗ	೭೦	ಕೀರ್ತಿಪಡೆದವ
ವಿಕಳ	೯೨	ಹುಚ್ಚು, ಮತಿಭ್ರಮೆ
ವಿಗಡ	೩೨	ಶೂರ
ವಿಡಾಯ	೪	ಸೊಗಸುಗಾರಿಕೆ
ವಿಷಮಕುಲ	೨೧೯	ಭಿನ್ನಜಾತಿ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಾತಿ
ವೆಗ್ಗಳಿಸಿ	೩೮	ಹೆಚ್ಚಿ, ಅಧಿಕವಾಗಿ
ವೇದಿಸುವೆ	೧೩೮	ತಿಳಿಸುವೆ
ವೈಹಾಳಿ	೨೧೫	ಸೈನ್ಯದ ಮೆರೆವಣಿಗೆ, ಕುದುರೆಯ ಸವಾರಿ

ಸ

ಸಕೀಲಕ	೨೭೦	ಸಂಬಂಧ
ಸಘಾಡಿಕೆ	೩೨೯	ಹೊಂದಿಕೆ, ಜೋಡಣೆ
ಸಮನಿಸು	೩೧	ಉಂಟಾಗು
ಸಮಯ	೨೨೯	ಮತಸಿದ್ಧಾಂತ
ಸಮ್ಮೇಳ	೩೫	ಕೂಟ, ಜೊತೆ
ಸಯವಾದ	೩೧೫	ಕೂಡಿಕೊಂಡ, ಒಂದಾದ
ಸರಿಸಗೊಂಡುದು	೧೪೨	ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂತು
ಸಲ್ಲವಿಡು	೭೧	ಹೋಗಬಿಡು
ಸವ್ಯಾಪಸವ್ಯ	೪೦೫	ಬಲ ಎಡ (ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಬಲಕ್ಕೂ ಎಡಕ್ಕೂ ಹೊಡೆಯುವುದು)
ಸಸಿನೆ	೩೨೦	ನೆಟ್ಟಗೆ, ಡೊಂಕಿಲ್ಲದೆ, ದೋಷವಿಲ್ಲದೆ
ಸಂಘಟ	೩೫೨	ಪ್ರಯತ್ನ, ಸಂದರ್ಭ ವಿಚಾರ

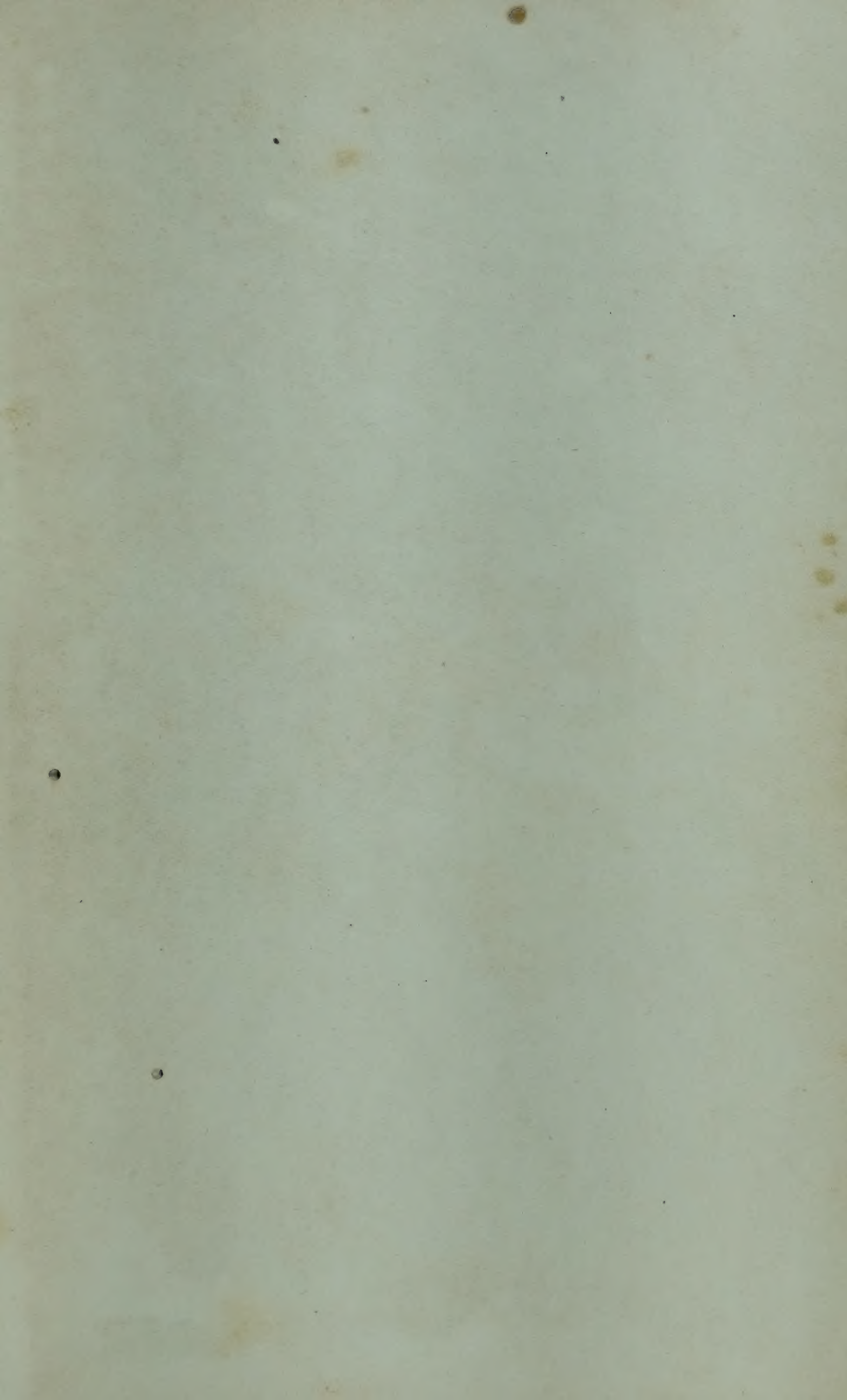
ಸಂಚಲವಾಗಿ	೪೦	ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚಲಿಸಿ
ಸಂದ	೧೩೬	ಹೆಸರಾದ
ಸಂದಣಿಸು	೯	ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸು
ಸಂಭಾವಿಸು	೬೯	ಗೌರವಿಸು
ಸಂವರಿಸು	೧೫೪	ಗಂಟು ಕಟ್ಟು
ಸಾರಣೆ	೩೧	ಸಾರಿಸುವುದು
ಸಾರಲು	೧೬೬	ಬಳಿ ಸೇರಲು, ನೆರವೇರಲು
ಸ್ವಾನುಭಾವ	೧೯೪	ಸ್ವಂತ ಅನುಭಾವ
ಸಾಂಗತ್ಯ	೪೪	ಸಂಬಂಧ, ಹೊಂದಿಕೆ
ಸೀಕರಿಗೊಳಿಸು	೨೯೦	ಕರಿಯಾಗಿಸು, ಇದ್ದಿಲಾಗಿ ಮಾಡು, ಸುಡು
ಸ್ಫುರಣೆಯನು	೧೫	ಹೊಳೆದದ್ದನ್ನು, ತೋರಿದ್ದನ್ನು
ಸೂಡುತಲಿ	೧೫೪	ಗಂಟು ಕಟ್ಟಿ
ಸೆಜ್ಜೆಯ ಮಂದಿರ	೮೬	ಮಲಗುವ ಮನೆ
ಸೆಳೆ	೨೬	ಆಕರ್ಷಿಸು, ಪ್ರೀತಿಸು
ಸೌರಂಭ	೨೯	ಸಂತೋಷ, ಸಂಭ್ರಮ

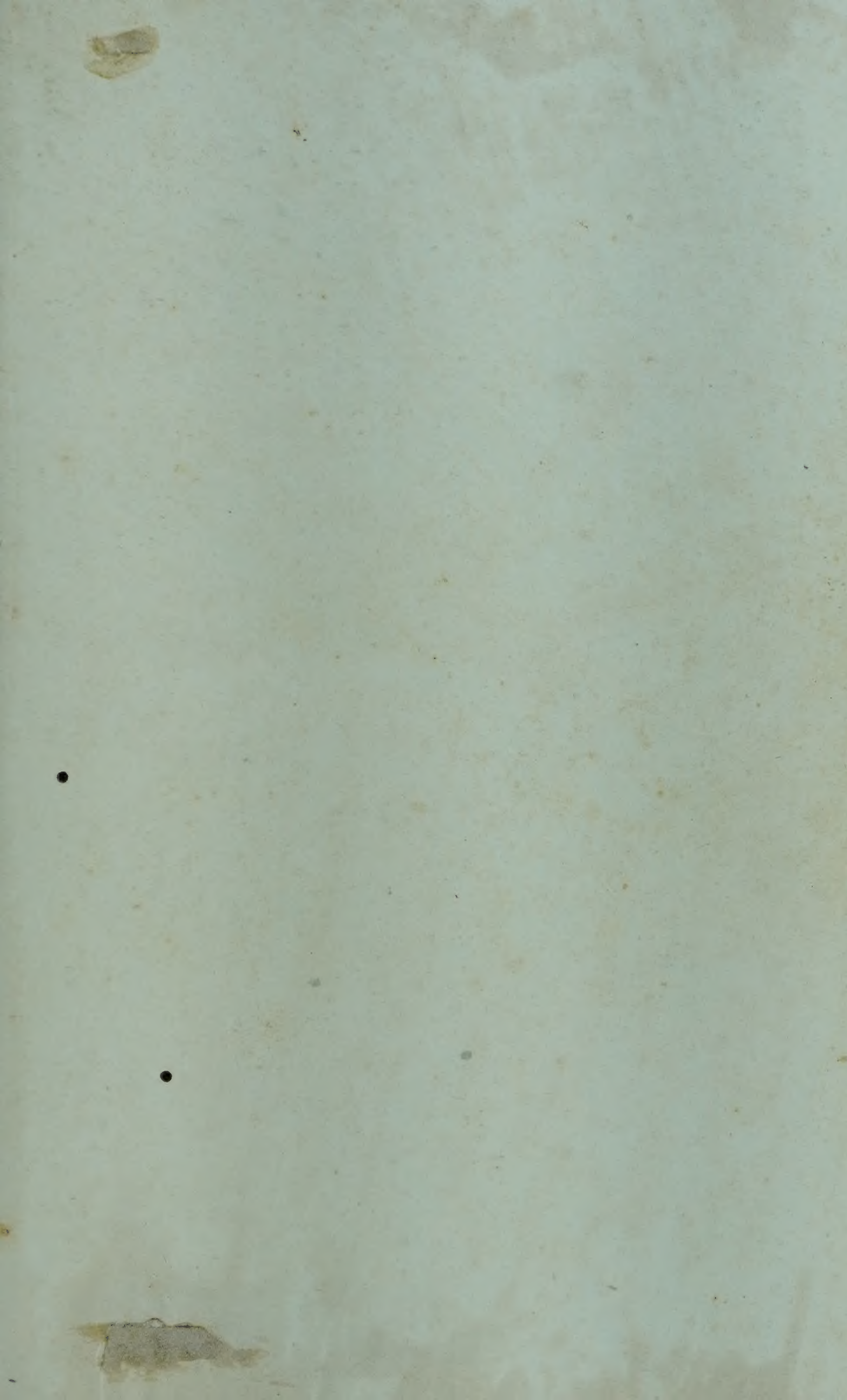
ಹ

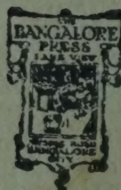
ಹಕ್ಕೆ	೪೧೪	ಶಯನಾಸನ (ಮಲಗುವ) ಹಾಸಿಗೆ
ಹಣ್ಣಿ	೯೮	ಸಿದ್ಧವಾಗಿ
ಹದನು	೮೮	ಸಂಗತಿ, ವೃತ್ತಾಂತ
ಹದವಳೆ	೧೯೧	ಹದವಾದ ಮಳೆ
ಹದುಳ	೨೪	ಕ್ಷೇಮ
ಹಪ್ಪಳೆ	೪೨೪	ಚಪ್ಪಡಿ
ಹರಗು	೩೦೯	ಸಮಮಾಡು, ಹೆಂಟೆಯೊಡೆದು ಸಿದ್ಧಮಾಡು
ಹರಿತಂದು	೧೮೧	ಓಡಿಬಂದು, ವೇಗವಾಗಿ ಬಂದು
ಹರಿದು	೨೧೬	ಓಡಿಹೋಗಿ
ಹರಿಸುಟಗೆ	೧೬೩	(ನುಗ್ಗಿ ಹಿಡಿಯುವುದು?)
ಹಱಗಲನು	೨೬೯	ಹರಿಗೋಲನ್ನು
ಹಱಮುಱ	೪೦೦	ಛೇದಿಸುವುದು, ತುಂಡಾಗುವುದು
ಹಱವು	೧೬೯	ಕೊನೆಗಾಣಿಸುವ ಉಪಾಯ
ಹವಣಿಲ್ಲ	೩೫	ಆಲೋಚನೆಗೆ ಅಸಾಧ್ಯ, ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ
ಹಸರಿಸು	೧೯೧	ಪ್ರಸರಿಸು

ಹಳಿದು	೨೮೩	ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ನಿಂದಿಸಿ
ಹಾರಬೇಡ	೧೮೪	ಹಾರೈಸಬೇಡ, ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬೇಡ
ಹಾರವಿಸು	೬೭	ಅಪೇಕ್ಷಿಸು, ಆಶಿಸು
ಹಾರಿಕೊಂಡು	೪೧೫	ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು, ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡು
ಹಿಸುಣಿಗ	೨೨೬	ಚಾಡಿಕೋರ (ನಿಂದೆಮಾಡುವವ)
ಹಿಳುಕು	೬೮	ಬಾಣದ ಹಿಡಿ, ಕೋಲು
ಹುಗಿಲು	೩೭೪	ಪ್ರವೇಶ
ಹುರಿಗೊಳಿಸು	೪೬	ಹಗ್ಗದಂತೆ ಹೆಣೆ
ಹುರುಳು	೧೭೦	ಸತ್ವ
ಹುಂಡ	೩೫೫	ಅನಾಗರಿಕ, ಹಳ್ಳಿಯವ (ವಿಷಯಲಂಪಟ)
ಹೂಡಿ	೧೪೦	ಕಟ್ಟಿ, ಬಂಧಿಸಿ
ಹೂಣಿಕೆ	೨೫	ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ
ಹೆಡತಲೆ	೨೯೪	ತಲೆಯ ಹಿಂಭಾಗ
ಹೆಱಹಿಂಗಬಾರದ	೬೪	ಅಳಿಸಿಹೋಗದ, ಮರೆತುಹೋಗದ
ಹೇಡಾಡದವರು	೩೮೩	ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟದವರು, ಹೇಡಿಗಳಂತೆ ಆಗದವರು
ಹೇವ	೧೪೬	ನಾಚಿಕೆ, ಲಜ್ಜೆ
ಹೊರಳಿ	೧೧೫	ಗುಂಪು
ಹೊಲಬು	೫	ಮಾರ್ಗ, ರೀತಿ, ದಿಕ್ಕು
ಹೊಲಬು	೮೭	ದಾರಿ, ಗುರುತು, ನೆಪ್ಪು
ಹೊರೆಯಲಿ	೧೧೫	ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ
ಹೋರಟೆ	೨೬೮	ಜಗಳ (ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಹೋರಾಟ)

1737—39— ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟರಾದ
ಜಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರವರಿಂದ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು

BANGALORE
PRESS